

**Kerettanterv az alapfokú oktatás-nevelés  
alapozó szakaszán (5–6. évfolyam) folyó  
nem szakrendszerű oktatás számára**

**Készítették:**

**Szakmai vezetők:** Falus Katalin  
Mihály Ottó

**Munkatársak:** Iván Márta  
Jakab György  
Kőrösné Mikis Márta  
Molnár Zsuzsanna  
Pála Károly  
Varga Attila  
Veres Gábor  
Zsigmond Ottilia

# Tartalom

|                                         |     |
|-----------------------------------------|-----|
| I. Bevezető.....                        | 4   |
| II. Tudás és képesség területek.....    | 9   |
| Kommunikáció .....                      | 10  |
| Mindennapi életünk .....                | 51  |
| Szabályok .....                         | 98  |
| Tér és idő .....                        | 134 |
| Szülőföldünk.....                       | 181 |
| Gondolkodás- és tanulásfejlesztés ..... | 217 |
| III. Értékelés .....                    | 381 |

# I. BEVEZETŐ

## ***1. Az alapfokú nevelés-oktatás alapozó szakaszán (5–6. évfolyam) folyó nem szakrendszerű oktatás kerettantervének funkciója***

A közoktatásról szóló törvény (1993. évi LXXIX Törvény) hatályos szövegének 8.§ (3) bekezdése szerint az iskolai oktatás alapozó szakaszában (5–6. évfolyam) a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozás időkeretének huszonöt-ötven százalékában nem szakrendszerű oktatás folyik. A 128. § (19) bekezdése szerint a 2008/2009-2010/2011. tanítási évben az ötödik-hatodik évfolyamon a nem szakrendszerű oktatás megszervezhető oly módon is, hogy az e célra felhasznált idő csak az összes kötelező óra húsz százalékát éri el. A nem szakrendszerű oktatásban a Nemzeti alaptantervben meghatározott kulcskompetenciák fejlesztése az alapvető, az egész folyamatot meghatározó feladat. A NAT szerint nem szakrendszerű oktatás keretében nem szükséges a javasolt iskolai tudás tantárgyak szerinti tagolása, az elsajátítás az adott időkeret vonatkozásában a szokásos (pl. az OKM által kiadott kerettantervben rögzített) tantárgyi szerkezet helyett más tartalmi szerkezetben is megszervezhető.

Az alapozó szakaszon folyó nem szakrendszerű oktatás kerettanterve (továbbiakban: Kerettanterv) olyan ajánlásokat tartalmaz, amelyek segítségével az iskolák a törvényben meghatározottaknak megfelelően és annak szellemében módosíthatják helyi tanterveiket. Amennyiben az iskola az alábbiakban felajánlott Kerettantervet választja, akkor az alapozó oktatásban (5-6. évfolyam) a tanórai foglalkozás **kötelező** időkeretének felhasználását a Kerettanterv és az OKM által kiadott „*Kerettanterv az alapfokú nevelés-oktatás alapozó és fejlesztő szakaszára*” ajánlásai **együttesen** „szabályozzák”. (A nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretét a Kerettanterv nem érinti, de – természetesen – az iskola helyi tanterve ezt az időkeretet felhasználhatja a Kerettantervben javasolt tudás és képességterületek mélyebb, illetve differenciáltabb elsajátítására.)

## ***2. A Kerettanterv, az alapozó szakasz tantárgyi struktúrája és az időkeretek***

A Kerettanterv az időkereteket tekintve két variánst kínál az iskolák számára.

### ***„A” variáns***

Az alapvetőnek tekintett és szakmailag erőteljesen javasolt „**A**” **variáns** a rendelkezésre álló kötelező óraszámot (mindkét érintett évfolyamon 832,5 óra) nagyjából fele-fele arányban osztja el a szakrendszerű és a nem szakrendszerű oktatás között.

Konkrétan: a Kerettanterv az „A” variáns esetében a nem szakrendszerű oktatás keretei között használja fel a következő tantárgyaknak az OKM által kiadott „Kerettanterv az alapfokú nevelés-oktatás alapozó és fejlesztő szakaszára”-ban rögzített óraszámait:

Az **5–6. évfolyamon**: Magyar nyelv és irodalom (148 és 148), Történelem és állampolgári ismeretek (74 és 74), Természetismeret (74, ill. 55,5), Informatika (18,5, ill. 37), Technika és

életvitel (37 és 37), osztályfőnöki (37, ill. 18,5). A hatodik évfolyamon: Földrajz (37). Az ötödik évfolyamon összesen 388,5 óra; a hatodik évfolyamon összesen: 407 óra. Ezen tantárgyak **helyett**, de az azokban a NAT által az alapo­zó szakaszra előírt tudás és képesség fejlesztési feladatokat lefedve és az OKM kerettanterve által tantervileg feldolgozott tudás és képesség fejlesztési feladatokra figyelemmel, mindkét évfolyamon (a fenti időkeretekben) a Kerettan­tervben a következő „**tudás és képesség területek**” (továbbiakban TKT) szerepelnek:

- **Kommunikáció (80, illetve 84 óra)**
- **Mindennapi életünk (86, illetve 82 óra)**
- **Tér és idő (62, illetve 69 óra)**
- **Szabályok (62, illetve 67 óra)**
- **Szülőföldünk (62, illetve 67 óra)**

A fenti TKT-k mellett a Kerettan­tervbe beépítettük az általános iskola **1-6. évfolyamán 37 órában** (heti egy órában) folyó „**Gondolkodás- és tanulásfejlesztési**” programot, amely részben előkészíti, részben kiegészíti a TKT-k keretében folyó tanítási-tanulási folyamatot. A program megvalósítása az 1-4. osztályban az OKM kerettan­tervében szereplő időkereteknek csak minimális változtatását igényli, amely változtatás bármely tantárgy/tantárgyak terhére megoldható.

#### **Felhasznált órakeret:**

- az **1–4. évfolyamon**: 37 óra/évfolyam Gondolkodás- és tanulásfejlesztés
- az **5. évfolyamon**: 352 (TKT-k) + 37 (Gondolkodás- és tanulásfejlesztés). **Összesen: 389 óra**
- a **6. évfolyamon**: 367 (TKT-k) + 37 (Gondolkodás- és tanulásfejlesztés). **Összesen: 406 óra**

#### **„B” variáns**

A „**B**” **variáns** a rendelkezésre álló időkeretből kevesebb időt, mindkét évfolyamon **203** órát, fordít a nem szakrendszerű oktatásra. (Ez a teljes időkeret 24-25%-a) Ebben a variásban mindkét évfolyamon a Magyar nyelv és irodalom, az Informatika és az Osztályfőnöki óra tan­­tárgyak **helyett** a Kerettan­terv a következő TKT-kat javasolja a helyi tantervbe beilleszteni:

#### **Felhasznált órakeret:**

- az **1–4. évfolyamon**: 37 óra/évfolyam Gondolkodás- és tanulásfejlesztés
- **5. évfolyamon**: Kommunikáció (80 óra), Mindennapi életünk(86 óra) és Gondolkodás- és tanulásfejlesztés (37 óra). **Összesen: 203 óra.**
- **6. évfolyamon**: Kommunikáció (84 óra), Mindennapi életünk(82 óra) és Gondolkodás- és tanulásfejlesztés (37). **Összesen: 203 óra.**

### **3. Célok és feladatok**

A kerettan­tervek (más eszközökkel együttesen) a tartalmi szabályozás olyan, ajánlásokat meg­fogalmazó eszközei, amelyek kapcsolatot teremtenek a kötelező erejű Nemzeti alaptan­terv és az iskolai tanulási-tanítási folyamatok helyi tervezése között. Ebből szükségszerűen kö­vet­kezik, hogy a kerettan­tervekkel szemben alapvető szakmai elvárásként fogalmazódik meg:

koherensen kapcsolódjanak a Nemzeti alaptantervhez. A Kerettanterv különös hangsúlyt helyez arra, hogy a nem szakrendszerű oktatás tervezésébe

- /1/ beépítse a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tudásértelmezést és ennek részeként a kulcskompetenciákat;
- /2/ érvényesítse a tudás és az iskolai tananyag interdiszciplináris, problémaközpontú szemléletét és szervezését;
- /3/ nyújtson segítséget ahhoz, hogy a tartalmak feldolgozása, elsajátítása során érvényesüljön a Nemzeti alaptantervnek a tanulásról és a tanulásszervezésről kialakított felfogása és végül:
- /4/ a tervezés során biztosítsa a kerettantervi jellegű, kiemelt fejlesztési feladatok megoldhatóságát.

A fenti követelményekből kiindulva:

- A Kerettanterv a nem szakrendszerű oktatás tartalmait „tudás- és képesség területekbe” szervezi. A TKT által megvalósított integráció nem a „műveltségi területek” által képviselt integrációs szempontokat, hanem sokkal inkább a problémák köré szerveződő integrációs megoldást képviseli. Ezek a „tudás- és képesség területek” a tanulók által közvetlenül megélt valóság területeiből, dimenzióiból, a valóság meghatározott problémaköreiből kiindulva szervezik a tanulás folyamatát. A Kerettanterv alapkonceptiója szerint a valós világ jelenségeinek bonyolultsága felől közelíti a feldolgozandó témát és a tudományterületek csak eszközök a jelenségek megértéséhez. A Kerettanterv ezzel az integrációs szemlélettel is a tanárok, tanítók közötti együttműködés, munkakapcsolat lehetőségét igyekszik megteremteni. A nem szakrendszerűség nem jelentheti a szaktudományos szakszerűség mellőzését, ellenkezőleg: az adott tanítási feladaton együtt dolgozó tanítók, tanárok közötti kommunikáció megerősíti, fejleszti a tanítók és tanárok szakmai-, pedagógiai kompetenciáját. A közvetlen valóság a „mindennapi élet” a maga konkrétságában, tagoltságában is kiemelt fontosságú a Kerettantervben (lásd a Mindennapi életünk TKT-t). A TKT-k a valóság problémáit és ezek felismeréséhez, megértéséhez, kezeléséhez szükséges tudásokat, képességeket is a mindennapi élet kontextusába helyezik. Ez a megoldás nemcsak a tanulók érdeklődésének felkeltését és fenntartását segíti, hanem erőteljesen kiemeli a társadalmilag releváns, alkalmazható tudás fontosságát.
- A Kerettanterv által követett – fentiekben kiemelt – integrációs elv másik eredménye, hogy a tanítás-tanulás témaköreinek meghatározásában, értelmezésében, feldolgozásában; a tanulásszervezés formái, módszerei és a szükséges tevékenységek kiválasztásában folyamatosan érvényesül a kompetenciák fejlesztésének követelménye. A Kerettanterv – a Nemzeti Alaptanterv tudás és tudásértelmezésének megfelelően – a feldolgozásra kiválasztott tartalmakat (a Kerettantervben: témakör, téma, tartalom) és a tanulásszervezés eljárásait (a Kerettantervben: tevékenység) egyaránt alárendeli az adott TKT célja és/vagy feladataként megjelölt kompetenciák, köztük is kiemelten a kulcskompetenciák fejlesztésének. A Kerettanterv különleges jelentőséget tulajdonít az „Anyanyelvi kommunikáció” és a „Hatékony, önálló tanulás” kulcskompetenciáknak és ezért ezek fejlesztését önálló TKT (Kommunikáció, Gondolkodás- és tanulásfejlesztés) keretében is biztosítani kívánja.
- A Kerettantervben a „tudás- és képességterületek” témakörei, témái, tartalmi, illetve az egyes TKT-k között is igen gazdag tartalmi kapcsolatrendszer van. Ezeket a kapcsolatokat a Kerettanterv minden TKT és minden témakör esetében külön is megfogalmazza. A Kerettanterv által tervezett tanulási folyamat nem lineáris, hanem sokkal inkább hálózatszerű és ezzel sokkal inkább illeszkedik a mai információs környezet által kínált tanulási módhoz. A hálózatszerű tanulásra szervezett tartalomszervezés lehetőséget biztosít – nem

csak egy-egy TKT-én belül, hanem a TKT-k között is – az egyes témák rugalmas feldolgozására, a sorrendek és témakapcsolatok viszonylag szabad (az előzetes tudás és az egymásra épülés követelményit figyelembe vevő) alakítására. A Kerettanterv a tanulás-szervezést és a konkrét tanítási-tanulási célok megfogalmazását azzal is segíti, hogy a témakörök, témák esetében a NAT műveltségterületeivel való kapcsolatokat is meghatározza; másfelől kiemeli azokat a kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez-fejlődéséhez az adott témakör feldolgozása segítséget jelenthet.

- Annak érdekében, hogy a Nemzeti alaptantervből fakadó fentiekben kiemelt követelmények nagyobb hatékonysággal és könnyebben érvényesíthetők legyenek, a Kerettanterv – a hagyományos kerettantervekhez képest – részletesebb, elemeiben az oktatási program-csomagokhoz közelítő segítséget kíván nyújtani a tanítási-tanulási folyamat megszervezéshez. Az egyes „tudás- és képesség területek” tartalmi kidolgozottságukat illetően a hagyományos kerettantervnél részletesebbek. A tartalom tagolása (Témakör, Téma, Tartalom) mellett, azzal egyeztetve, a Kerettanterv részletes ajánlásokat fogalmaz meg a tanítás-tanulás szervezési eljárásokra, a módszerekre vonatkozóan is (Tevékenységek). Ugyancsak ezt a célt szolgálják a TKT részeként, feldolgozási példaként szereplő projekt- és modul-vázlatok. (Minden TKT-hoz egy-egy modul és projekt készült.) Hasonló megfontolásokból kiindulva a Gondolkodás- és tanulásfejlesztés elnevezésű TKT tanmenet-szerű részletességgel, óraleírásokat tartalmazva segíti a tanítók, tanárok munkáját.
- Az informatikai műveltség alapjainak közvetítése, a digitális kompetencia fejlesztése a kerettanterv fontos feladata, amely **alkalmazás-jelleggel** valamennyi tudás- és képesség-terület feldolgozásakor megjelenik. A tanulók – a pedagógus „tutori”, tanácsadói segítségével – az egyes tevékenységek során sajátítják el azokat a tudnivalókat, amelyeket a NAT ebben a korcsoportban elvár. A változatos didaktikai módszerek az informatikai szemlélet kialakítását is segítik, és számos készség, képesség fejlesztésére lehetőséget adnak. A tanulók tudatosan használják az információs és kommunikációs technológia (IKT) eszközeit, módszereit. Alkotómunkájuk során – életkoruknak megfelelően – megismerik és alkalmazzák a szövegszerkesztés, ábra- és képszerkesztés, multimédia-fejlesztés, prezentációkészítés, adatkezelés elemeit. A számítógép segítségével való problémamegoldás számtalan lehetőséget teremt a tanulók csoportos foglalkoztatására, a projektmunkában való részvételre. A kommunikációs és hatékony információszerzési technikák és módszerek (elektronikus levelezés, internet, adatbázisok, interaktív média stb.) megismerése és alkalmazása, illetve az iskolai könyvtár, mint információs forrásközpont használata nélkülözhetetlen a legtöbb „tantárgyfüggetlen” témakör feldolgozásakor. Így a nem szakrendszerű foglalkozások kerettanterve jóval mélyebben engedi tevékenykedni (felfedezni, alkotni, kommunikálni) a tanulókat IKT-környezetben, mintha az informatikai ismeretek közvetítése csupán egyetlen, csekély óraszámú tantárgyra korlátozódna.
- Nagy hangsúlyt kaptak a Kerettantervben a Nemzeti alaptantervben szereplő keresztntantervi jellegű, kiemelt fejlesztési feladatok.
  - Az **önismeret** fejlesztését szolgálja a minden TKT-ban jelen levő tanulói egyéni és csoportos önértékelés, és a tanulási folyamat tudatosítására, önreflexiójára való törekvés. Ezt a célt tarja szem előtt a Gondolkodás- és tanulásfejlesztés TKT (1–4. évf.), amelyben az önismeret fejlesztésének feladata – egyre bővülő tartalommal – minden évfolyamon tematikusan is megjelenik.
  - A Szülőföld TKT a sokszintű és sokszálú identitás fogalma köré épülve együttesen szolgálja a **Hon- és népismeret és az Európai azonosságtudat** fejlesztését, de hasonló célok megjelennek a Kommunikáció, a Mindennapi életünk és a Szabályok TKT-kban is.
  - A Gondolkodás- és tanulásfejlesztés TKT (1-4 évf.) programjában minden évfolyamon önálló tematikus egységenként megjelenő Kapcsolatok, Közösség, Szabályok,

Értékek, Viselkedés feldolgozása hozzájárul az **Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés** feladatának megoldásához, csakúgy mint az összes TKT-ban alkalmazott kooperatív tanulásszervezési technikák és az egyes TKT-kban megjelenő tartalmi követelmények (Mindennapi életünk, Szabályok).

- Az egész Kerettantervet áthatja a **Környezettudatosságra nevelés**, nem csak úgy hogy minden TKT-ban megjelennek környezeti témakörök (természetesen eltérő mértékben), hanem oly módon is, hogy a Kerettanterv problémacentrikus szemlélete hozzájárul a jövőorientált, a problémák megoldását kereső gondolkodásmód kialakításához, ami a környezettudatosság egyik legfontosabb jellemzője.
- Központi szerepet kap a Kerettantervben a **megismerés és a tanulás tanítása**. Mind a hat évfolyamon heti egyórás önálló tantárgyként szerepel a Gondolkodás- és tanulásfejlesztés. Az 1–4. évfolyamon minden tanév első tematikus egysége a Tanulási technikák fejlesztése, de az összes többi téma feldolgozása is hatékony, önálló tanulást célzó modern tanulásszervezési eljárásokkal történik. A TKT 5–6. évfolyamos óratervei úgy alkalmazzák a modern tanulásszervezési eljárásokat (a játéktól a gyermekfilozófián át a projektmódszerig), hogy minden feladat végén a feladatvégzéssel (nehézségeivel, érdekességével, megoldási módjaival stb.) foglalkozó beszélgetésben a tanulók – önreflektív módon – saját tanulásukkal is foglalkoznak, azt is tudatosítják.
- A **Testi és lelki egészség** önálló tematikus egység az 1–4. évfolyam Gondolkodás- és tanulásfejlesztés TKT-jában, de a többi TKT is hangsúlyt helyez ezen kiemelt feladat megoldására.(pl. Mindennapi életünk két projektje, Szabályok, Tér és idő).



## **II. TUDÁS- ÉS KÉPESSÉGTERÜLETEK**

## **KOMMUNIKÁCIÓ**

## Bevezetés

A Kommunikáció tudás- és képességterület alapvető célja azoknak a kompetenciáknak a fejlesztése, amelyek hozzásegítik a tanulókat a különféle formában, kódrendszerben megjelenő üzenetek pontos megértéséhez, valamint hasonló, elsősorban nyelvi üzenetek megalkotásához. Központjában természetesen a tág értelemben vett *anyanyelvi kommunikáció* áll, amely – a Nemzeti alaptanterv megfogalmazását idézve – „magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során [...]”.<sup>1</sup>

Amikor tág értelemben vett kommunikációról szólunk, ide értjük a köznyelvi közlésfolyamatok műfajait (a hétköznapi kommunikáció) mellett, az irodalmi kommunikáció műfajait és szövegfajtaikat éppúgy, mint a tudományos-ismeretterjesztő szövegeket és a nem nyelvi kommunikáció különféle – köznapi és művészi – megnyilvánulásait (képi kommunikáció és média), valamint az infokommunikáció egyre általánosabban alkalmazott megoldásait is. Így válhat e tudás- és képességterület az anyanyelvi és irodalmi nevelés eszköze mellett más művészeti ágak és közösségi kommunikációs eszközök (pl. sajtó, reklámok, média) irányában is nyitott, azokat befogadó és részben integráló területté.

Kétségtelen, hogy – a magyar nyelv és irodalom műveltségterülethez hasonlóan – az egyik alapvető cél jelen esetben is a további tanulmányokhoz és a felnőtt életben való érvényesüléshez szükséges szövegértési és szövegalkotási képességek gondozása és továbbfejlesztése, az olvasás megkedveltetése, az irodalomértő, befogadó olvasók nevelése. Ezzel együtt – éppen a jelen kerettanterv elvi alapjait meghatározó pedagógiai gondolkodás jegyében – az ajánlott módszertani és tanulásszervezési eljárások jelentős mértékben hozzájárulhatnak az együttműködési készség, a kritikus gondolkodás és a komplex problémamegoldó képesség fejlesztéséhez, a szociális és kognitív kompetenciák széles körű kialakításához.

A fenti elveknek megfelelően az 5. és 6. évfolyam tartalmait az alábbi témakörök és témák köré rendeződnek:

### 5. évfolyam

- A kommunikáció (az általános modell, a jelek világa és a jelrendszerek, az informatika és az információs társadalom, a médiainformatika és a tömegkommunikáció)
- A nyelvi kommunikáció (a nyelvi kommunikáció sajátosságai, a nyelv és a beszéd, a nyelv mint jelrendszer, mindennapi beszédhelyezeteink)
- Az irodalom mint kommunikáció (az irodalmi kommunikáció modellje, az irodalom és más művészeti ágak, az irodalmi kommunikáció és az epika, elbeszélő műfajok)
- Könyvtárhasználat (felkészülés a könyvtár használatára)

### 6. évfolyam

- A nyelv mint jelrendszer (szófajok és mondatrészek, az írott és a beszélt nyelv, szövegfajták,)

<sup>1</sup> Nemzeti alaptanterv 2007. III. rész: Az iskolai nevelés-oktatás alapvető céljai. A kulcskompetenciák fejlesztése. Anyanyelvi kommunikáció.

- Az infokommunikáció (az internetes és mobil kommunikáció, adatok az interneten, infotechnológia, algoritmizálás)
- Az irodalom mint kommunikáció (kommunikáció a lírai műfajokban, nagyepikai alkotások, irodalom – történelem, az irodalom határterületei)
- A média (a sajtó, az elektronikus média, a reklám)
- Könyvtárhasználat (felkészülés a könyvtár önálló használatára, könyvtári informatika)

## 5. évfolyam – 80 óra

| Témakör                             | Téma                                                       | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | TKT                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1) A kommunikáció<br/>22 óra</b> | <b>a) A kommunikáció általános modellje<br/><br/>5 óra</b> | <p>A kommunikáció legfontosabb tényezői: a feladó, a vevő, az üzenet és a kód</p> <p>A szituáció és a kontextus: az üzenet változása az előbbiektől függvényében</p> <p>A legfontosabb kommunikációs funkciók: a közlés, a felhívás, a kapcsolatteremtés, az érzelmek kifejezése</p> <p>A kommunikáció története a kezdetektől (hangjelek – füstjelek – zászlójelek) napjainkig (sms, mms, e-mail, skype)</p> | <p>Az alaphelyzet bemutatása konkrét példákon.<br/>További példák gyűjtése csoportokban, prezentáció, közös megbeszélés (kiindulópont: pl. levélíró – levél – levélolvasó, további példák: füstjelek, morze, titkosírás, telefonbeszélgetés, sms stb.)</p> <p>Szituációs játékok (pl. különféle jelek jelentésének változása a szituációtól/kontextustól függően: piktogramok, KRESZ-táblák, szavak, szövegek)</p> <p>Szituációs játékok (pl. rövid jelenetek megalkotása, eljátszása és elemzése a funkciók szempontjából)<br/>Helyzetgyakorlatok (kódjátékok, titkosírás készítése, saját nyelv – argó – megalkotása, piktogramkészítés, játék a jelekkel)</p> <p>Hangjelek, füstjelek, zászlójelek, morze, sms, mms, e-mail, skype</p> | <p>Mindennapi életünk<br/>Szabályok<br/>Tér és idő</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Matematika<br/>Informatika<br/>Ember és társadalom<br/>Ember a természetben</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Matematikai kompetencia<br/>Természettudományos Digitális kompetencia, Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Hatékony és önálló tanulás, Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> |

| Témakör | Téma                                                          | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT                                            | NAT kapcsolódások |
|---------|---------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-------------------|
|         |                                                               | Kommunikáció az állatvilágban. Az üzenetközvetítés, információátadás és -szerzés fontossága, jellemző (fajon belül és más fajokkal).                                                                                                                                                        | Hogyan kommunikálnak az állatok? Beszélgetés, közös elemzés: közismert állatok információszerzése a mindennapi életből vett példákkal. Saját háziállatok jelzéseinek jellemzői (mozgás, hang, szagok stb.), azonosságok és különbségek.                                                                                                                                                                                                           |                                                |                   |
|         |                                                               | Szokatlan, különleges információátadás az állatvilágban. Életmentő állatok. Az állatok ösztönös viselkedése veszélyhelyzetekben. Néhány érdekes eset.                                                                                                                                       | Az érdekes, extrém példák felkutatása csoportmunkával (könyvtár, Internet), szakértői mozaikban, közös beszámolóval, néhány diás prezentációval. A jellemzők összehasonlítása. Képkeresés az interneten. Kulcsszó: állatok kommunikációja.                                                                                                                                                                                                        |                                                |                   |
|         | <b>b) A jelek világa, a jelrendszerek</b><br><br><b>5 óra</b> | <p>Az üzenet és a jelek, mit üzennek a jelek? Mi a jel?</p> <p>A jel tulajdonságai: érzékszervvel felfogható, önmagán túlmutató, általánosító, (jel)rendszer része, közmegegyezésen alapul</p> <p>A jelek fajtái: a hasonlóság, az utalás (érintkezés) és a közmegegyezés (ikon, index,</p> | <p>Kiindulás: néhány egyszerű jel értelmezése – KRESZ-táblák, piktogramok; jelalkotó játék, rendszerkísérletek kontextusváltással, jelrejtvények, titkosírás-alkotás és -verseny</p> <p>Egyszerű jelrendszerek (pl. térképek jelmagyarázatai, használati utasítások piktogramjai és egyéb jelei stb.) elemzése, a jelek csoportosítása</p> <p>A környezetben található jelek elemzése (iskola, lakókörnyezet), jelgyűjtés az utcán, áruházban</p> | <p>Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő</p> |                   |

| Témakör | Téma                                                                                         | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT                                     | NAT kapcsolódások |
|---------|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------|
|         |                                                                                              | szimbólum) alapján működő jelek;<br>a jel és a jelentés<br><br>Jelek a matematikában; jelek a zenében (a kotta, az előjegyzések, szolmizációs jelek); térképjelek, térképfajták (települési, közlekedési és turistatérképek) jelei<br><br>Az elektronikus és digitális eszközök jelei.                                         | stb., a gyűjtemények bemutatása, értelmezés.<br><br>Jelrendszerek elemzése a tanultak (a jelek tulajdonságai, típusai, jelentése alapján), ajánlott szervezési megoldás.<br>Csoportmunka, szakértői mozaik                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                         |                   |
|         | <b>c) az információ és az informatika (kommunikáció a számítógéppel)</b><br><br><b>4 óra</b> | A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert szoftverek segítségével. A kommunikációt segítő, népszerű és nélkülözhetetlen perifériák. Jelek a számítógépen, grafikus felhataló felület.<br><br>Ismerkedés a számítógép könyvtárszerkezetével. Hálózati belépés és kilépés. A jelszó szerepe, megadása. | Egyéni munka: párbeszéd a számítógéppel. Egyszerű oktatószoftverek, didaktikai célú játékok futtatása egyénileg. Hogyan tájékozhatunk a számítógép? Hogyan válaszolhatunk? A tapasztaltak közös megbeszélése.<br><br>A bemeneti és a kiviteli eszközök közös csoportosítása, kipróbálása, beszélgetés egészségóvó elhelyezésükről, használatukról. Hogyan működnek?<br>Csoportjáték: az egyes perifériák felismerése „Most mutasd meg” játékkal.<br><br>Egyéni gyűjtőmunka: érdekes jelek, feliratok felfedezése a billentyűzeten. A képernyő ikonjainak vizsgálata. Melyiket mire használhatjuk? | Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő |                   |

| Témakör | Téma                                                           | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT                                            | NAT kapcsolódások |
|---------|----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-------------------|
|         |                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Közös beszélgetés: az iskolai hálózati munka előnyeiről és tudnivalóiról.</p> <p>Egyéni gyakorlás (a tanár tutori szerepével) az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése. A hálózati bejelentkezés és kilépés gyakorlása. Adott fájl megkeresése, megnyitása.</p> <p>Saját, kedvenc programnak egyéni ikon kitalálása, megrajzolása hagyományosan. Az alkotások kifüggesztése, közös véleményezése.</p>             |                                                |                   |
|         | <p><b>d) az információs társadalom</b></p> <p><b>3 óra</b></p> | <p>Az informatika népszerű alkalmazásai, mindennapjaink informatikai eszközei. Személyes adataink. Mit adhatunk a meg a „számítógépnek” és mit nem? Illemtan a számítógépen, a hálózatban. Az IKT alkalmazásának etikai és biztonsági kérdései.</p> <p>Az informatikai eszközök használatának előnyei, a túlzott használat veszélyei, pszichés és környezeti káros hatásai.</p> | <p>Gyűjtőmunka az életkornak megfelelő információforrásokból az informatikai eszközök szükségességéről, mindennapi alkalmazásairól. A változatos példák összevetése.</p> <p>Ötletbörze: Mit kérdezhetünk a számítógéptől, mit és hogyan írhatunk, mire, hogyan válaszolhatunk? Az egyéni felvetések közös rendszerezése, elemzése.</p> <p>Ha lenne egy robotom... Fogalmazás és rajzkészítés egy elképzelt szituációról, egy új,</p> | <p>Mindennapi életünk Szabályok Tér és idő</p> |                   |



| Témakör | Téma                                                    | Tartalom                                                                                                                            | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | TKT                                           | NAT kapcsolódások |
|---------|---------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-------------------|
|         |                                                         |                                                                                                                                     | <p>„robotos” napirendről</p> <p>Beszélgetés: Mire vigyázzunk?<br/>Az otthoni TV-, video-, DVD-nézés, videojátékok, internetezés saját tapasztalatainak szóbeli összegyűjtése, megvitatása.</p> <p>Kirándulás. Látogatás egy közeli, „informatizált” munkahelyen (a szülők bevonásával, segítségükkel). Miben segítenek az informatikai eszközök? Vita: Milyen lenne a munka nélkülük? A látottak közös megbeszélése.</p> |                                               |                   |
|         | <b>e) Médiainformatika</b><br><b>3 óra</b>              | Az elektronikus média lehetőségei, eszközei. Szöveges és képes információforrások használata. Internetes portálok, interaktív média | <p>Páros munka: oktatási célú multimédia programok kipróbálása</p> <p>Egyéni médiaelemek létrehozása, bemutatása (pl. kép, hanganyag, filmrészlet, animáció) a rendelkezésre álló digitális eszközökkel.</p> <p>A gyermekkori médiahasználat példái internetes honlapokon (Médiatudor: <a href="http://www.mediatudor.hu">www.mediatudor.hu</a>), oktató-reklámfilm letöltése, megtekintése.</p>                         | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Tér és idő |                   |
|         | <b>f) a hírközlés és távközlés; a tömegkommunikáció</b> | Adat, hír, információ, közvetítésük legismertebb módjai, technikái. Az információ értelmezését segítő                               | Adatgyűjtés, rendezés, csoportosítás 4-5 témában, csoportmunkával (mozaik)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Mindennapi életünk<br>Szabályok               |                   |

| Témakör                                    | Téma                                                              | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            | <b>2 óra</b>                                                      | eszközök. A hagyományos és új médiumok tömegtájékoztató, értékközvetítő és szórakoztató funkciója                                                                                                                                                                                                                       | Beszélgetés: Hogyan lesz az adatból információ?<br><br>Postásjáték az információ továbbítására.<br><br>Közös gyűjtőmunka: a hírközlés régi és új eszközei. Változatos példák felkutatása                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Tér és idő                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>2) A nyelvi kommunikáció<br/>20 óra</b> | <b>a) A nyelvi kommunikáció általános modellje<br/><br/>4 óra</b> | A nyelvi kommunikáció legfontosabb tényezői: a feladó és a vevő a nyelvi kommunikációban<br><br>A szituáció és a kontextus: az üzenet változása az előbbiektől függvényében<br><br>A kommunikációs funkciók (a közlés, a felhívás, a kapcsolatteremtés, az érzelmek kifejezése) és a mondatfajták (a mondat modalitása) | Rövid párbeszéd elemzése a tanult modell alapján (beszélő – szöveg – hallgató); előszó és írásbeliség (azonosságok és eltérések)<br><br>Szituációs játékok (pl. párbeszéd, rövid szövegek áthelyezése különféle kontextusokba, az üzenet megváltozásának értelmezése, a cím szerepének kiemelés írásos – elsősorban szépirodalmi - szövegekben)<br><br>A két rendszer összefüggéseinek értelmezése rövid szövegekben (párbeszéd, rövid jelenetek elemzésével): dramatikus jelenetek kitalálása, eljátszása, elemzése (nyelvi és kommunikációelméleti szempontból) | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Tér és idő | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Élő idegen nyelv<br>Informatika<br>Ember és társadalom<br>Művészetek<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Anyanyelvi kommunikáció<br>Idegen nyelvi kommunikáció<br>Digitális kompetencia,<br>Szociális és állampolgári kompetencia<br>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség |
|                                            | <b>b) A nyelv és a</b>                                            | A hangok világa: zenei hang,                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Hanggyűjtemény készítése, a                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Mindennapi                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

| Témakör | Téma                                                                          | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | TKT                                 | NAT kapcsolódások |
|---------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------|
|         | <p><b>beszéd (a nyelvi kommunikáció sajátosságai)</b></p> <p><b>6 óra</b></p> | <p>hangok a természetben, beszédhangok; a hang és a jel, a hangképzés (magánhangzók, mássalhangzók), köznyelvi és tájnyelvi hangok, idegen nyelvek hangjai.</p> <p>Zene és nyelv, a dallam, a tempó, a ritmus és a szünet a zenében és a beszédben; a próza és a vers, hangsúlyos és időmértékes verselés.</p> <p>Az írott és a beszélt nyelv, hangok és betűk, az írott és a hangzó szöveg különbségei; hang – szótag – szó (szótagolás, elválasztás); nyelvek sajátosságai, hagyományos írásmódok és a hangok egymásra hatása</p> <p>A szociális viszonyok és az életkor</p> | <p>zenei és a beszédhangok azonos és eltérő tulajdonságainak megbeszélése, a hang és a jel viszonyának feltárása.<br/>Kísérletezés: magánhangzók, mássalhangzók, definíciós játék. Digitális szemléltetés. Kutatás és bemutató (tájnyelvek, idegen nyelvek hangjai).</p> <p>A mondatok hanglejtésének jelölése, összevetése a kotta jelölésével, mondatkottázás. A zenei hangok és a szótagok hossza, jelölésük, ritmizálási gyakorlatok zenében és verses szövegekben. A hangsúlyos és hangsúlytalan szótag érzékelése szöveggyakorlatokban. Hangkeltés számítógéppel: a szabályozó eszközök megfigyelése</p> <p>Az írott és a hangzó szöveg eltéréseinek fölfedezése gyakorlati példákból kiindulva (hangtörvények; a beszélt nyelv kifejezőeszközei: a hangsúly és a dallam jelentésmódosító szerepe). Kooperatív módszerek (pl. feladatküldés, csoportos szóforgó, szakértői mozaik stb.)</p> <p>A nyelvhasználat szociokulturális</p> | <p>életünk Szabályok Tér és idő</p> |                   |

| Témakör | Téma                                                       | Tartalom                                                                                                                            | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT                                             | NAT kapcsolódások |
|---------|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|-------------------|
|         |                                                            | nyelvi kódoltsága: a nyelvi illemszabályok, tegezés-magázás, stílus; az elektronikus kommunikáció nyelvi sajátosságai               | és generációs háttere, szövegelemzések, helyzetgyakorlatok, diáknyelv, elektronikus írásbeliség (sms, mms, e-mail, skype; rövidítések, piktogramok, sajátos grammatika stb.).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                 |                   |
|         | <b>c) A nyelv mint jelrendszer</b><br><br><b>6 óra</b>     | A hangalak és a jelentés viszonya egy- és többjelentésű szavak, rokon és ellentétes jelentésű, azonos alakú és hasonló alakú szavak | Gyakorlatok a nyelvi rendszer önkényességének érzékeltetésére, megértésére: a jelölő és a jelölt viszonya, a hangalak és a jelentés kapcsolatának típusai, az esetlegesség mértéke; hasonlóságon és közmegegyezésen alapuló nyelvi jelek. (gyűjtőmunka, csoportfeladatok és bemutatók, közös elemzés és vita).<br><br>A nyelvi és egyéb jelrendszerek összevetése a jelölő jelölt viszonya szempontjából (pl. KRESZ, matematikai, zenei jelek, piktogramok, térképjelek stb.). Hasonlóság, érintkezés, közmegegyezés a nyelvi jelek esetében. Jeltípusok gyűjtése és osztályozása. | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk |                   |
|         | <b>d) Mindennapi beszédhelyzeteink</b><br><br><b>4 óra</b> | Mindennapi beszédhelyzeteink kommunikációs jellemzői: kapcsolatfelvétel, véleménynyilvánítás: kérdés, kérés, beszélgetés.           | Helyzetgyakorlatok hétköznapi beszédhelyzetekben, szituációk és hozzájuk kapcsolódó nyelvi formák gyűjtése, rendszerezése, stilisztikai regiszterek azonosítása.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Mindennapi életünk<br>Szabályok                 |                   |

| Témakör                                            | Téma                                                  | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                    |                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Projekt: szituációk megfigyelése, leírása, nyelvi elemek és stílusrétegek hozzárendelése, azonosítása.<br>Dráma: a helyzetek, dramatizálása, stilizálása és eljátszása                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>3) Az irodalom mint kommunikáció<br/>28 óra</b> | <b>a) Az irodalmi kommunikáció modellje<br/>4 óra</b> | <p>Az irodalmi kommunikáció tényezői és funkciói, sajátosságai</p> <p>A feladó és a címzett: az író és az elbeszélő; a költő és a lírai beszélő, az olvasó mint címzett</p> <p>A művészi kommunikáció és a valóság: a mese és a fantasztikum világa irodalmi művekben, képzőművészetben, filmben, a virtuális világban</p> | <p>Gyakorlati példák az irodalmi kommunikációra: a tényezők azonosítása és jellemzése, az irodalmi kommunikáció sajátosságai; a kommunikációs funkciók módosulása. („talált” szövegek és irodalmi művek az irodalmi kommunikációs viszonyban).</p> <p>Kihez szól a vers? Kihez szól a mese? Szövegek értelmezése kommunikációelméleti szempontból. Az elbeszélő és a lírai vers beszélője: konkrét példák a beszélő és a címzett megkettőződésére az irodalmi kommunikációban (pl. irodalmi levelek, szerelmes versek stb.).</p> <p>A valóság és a műalkotás világának sajátos viszonya irodalmi példák: a fikció, a fantasztikum a mesében és a fantasztikus irodalomban.<br/>Kutatás: könyvtár, internet</p> | <p>Mindennapi életünk<br/>Szabályok<br/>Szülőföldünk</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Ember és társadalom<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> |
|                                                    | <b>b) Az irodalom és</b>                              | Az irodalmi és a vizuális                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A nyelvi műalkotás és a vizuális                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Mindennapi                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                      |

| Témakör | Téma                                          | Tartalom                                                                                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT                                                 | NAT kapcsolódások |
|---------|-----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------|
|         | <b>más művészeti ágak</b><br><br><b>8 óra</b> | <p>kommunikáció</p> <p>Az irodalmi és a zenei kommunikáció</p> <p>Az irodalmi kommunikáció képi elemei (a trópusok)</p> <p>Az irodalmi kommunikáció zenei</p> | <p>műalkotás kommunikációs eszköztára: szövegek, karikatúrák, grafikák és festmények értelmezése a kommunikációs funkciók nézőpontjából. Példák a jelentés konkrétságára, az alkotóelemek közötti kapcsolatokra (kompozíció, montázs stb.) A film és az irodalom: irodalmi művek (pl. magyar népmesék, ifjúsági történetek) filmfeldolgozásainak megtekintése és megbeszélése.</p> <p>A zenei művek üzenete – a szöveg és kép nélküli művészi kommunikáció eszközei, típusai (pl. programzene). Zene és szöveg: az énekelt szövegek kettős kommunikációja (pl. népdalok, slágerek)</p> <p>Szövegek képszerűségének bemutatása, megbeszélése (gyűjtőmunka és prezentáció, szakértői mozaik stb.). A hasonlat, a megszemélyesítés és a metafora képszerűsége népköltészeti és irodalmi művekben (pl. népdalok, népballadák, népmesék, lírai versek).</p> <p>Szövegek zeneiségének</p> | <p>életünk</p> <p>Szabályok</p> <p>Szülőföldünk</p> |                   |

| Témakör | Téma                                                     | Tartalom                                                                                                    | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | TKT                                                                     | NAT kapcsolódások |
|---------|----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-------------------|
|         |                                                          | elemei                                                                                                      | bemutatása, megbeszélése (gyűjtőmunka és prezentáció, szakértői mozaik stb.). A ritmus, a verselés, a rím, a hangutánzó szavak a költészetben (pl. népdalok, népballadák, népmesék).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                         |                   |
|         | <b>c) Az irodalmi kommunikáció és az epika<br/>8 óra</b> | <p>Az író és az elbeszélő</p> <p>Az elbeszélő művek cselekménye</p> <p>Tér és idő az elbeszélő művekben</p> | <p>A kommunikáció az elbeszélő műfajokban Elbeszélő művek (pl. mesék, mondák) feldolgozása a kommunikáció modelljének alkalmazásával. Az elbeszélő szerepe, az elbeszélő és az író.</p> <p>Elbeszélő művek feldolgozása a cselekmény elemei szempontjából. Az elbeszélő szerepe, az elbeszélő és a szereplők, a figurák (a cselekmény szempontjából fontos tárgyak).</p> <p>Elbeszélő művek feldolgozása a cselekmény elemei szempontjából: tér- és időmozzanatok értelmezése (ezek jelzésének megkeresése a szövegekben, konkrét és általános idő, valóságos és fiktív tér a mesében, az elbeszélésben, regényben).</p> | <p>Mindennapi életünk<br/>Szabályok<br/>Szülőföldünk<br/>Tér és idő</p> |                   |
|         | <b>d) Az elbeszélő műfajok</b>                           | Mese, monda, mítosz, példázat, rege, ballada, elbeszélő költemény, regény, a köznapi elbeszélő              | Az elbeszélő műfajok jellemzőinek feltárása egy-egy (rövidebb művek esetén több) mű                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p>Mindennapi életünk<br/>Szabályok</p>                                 |                   |

| Témakör                                    | Téma                                          | Tartalom                                                                                                                                                                                                                         | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT                             | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------------------|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            | <b>8 óra</b>                                  | műfajok                                                                                                                                                                                                                          | <p>alapján.</p> <p>A köznap elbeszélő műfajok sajátosságai: anekdoták, történetek, hétköznapi események elmondása (anekdotamesélő verseny, fiktív hétköznapi történetek közös és egyéni megalkotása)</p> <p>Meseszerkesztés, saját történet írása és illusztrálása számítógéppel.</p> <p>A párbeszéd szerepe az elbeszélő művekben (példák feldolgozása és elemzése az olvasott művek alapján); párbeszéd a hétköznapiakban, a párbeszéd nyelvi sajátosságai, tréfás párbeszédek, viccek (viccmondó verseny).</p> | Szülföldünk<br>Tér és idő       |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>4)<br/>Könyvtárhasználat<br/>10 óra</b> | <b>a) Felkészülés a könyvtár használatára</b> | Tájékozódás a különféle dokumentumtípusokban: könyvek (ismeretközlő és szépirodalmi szöveg), segédkönyvek (szótár, lexikon, enciklopédia). Ismerkedés az informatikai (internetes, IST) adattartalmakkal, azok felhasználásával. | <p>Az év elején könyvtárprojekt: a könyvtár a könyvtár anyagának és rendszerének alaposabb megismerése, a katalógus és a keresőrendszerek feltérképezése, leírása, irányított forráskutatás.</p> <p>Az év folyamán rendszeres könyvtári gyakorlatok egy-egy célzott témában, konkrét feladattal (adat- és anyaggyűjtés, szövegek válogatása, életrajzi vázlatok, prezentációk elkészítése stb.)</p>                                                                                                               | Mindennapi életünk<br>Szabályok | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Ember és társadalom<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> |



## 6. évfolyam – 84 óra

| Témakör                                                 | Téma                                                      | Tartalom                                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1) A nyelv mint jelrendszer</b><br><br><b>21 óra</b> | <b>a) Szófajok és mondatrészek</b><br><br><b>4 óra</b>    | <p>A szófajok rendszere: alapszófajok és viszonyozók.</p> <p>A mondat: a mondatrészek.</p>                    | <p>Szövegek feldolgozása a szavak funkciója és jelentése alapján. A főbb szófajok elkülönítése és osztályozása.</p> <p>A tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírásának egyszerűbb esetei.</p> <p>Szövegek feldolgozása a szavak mondatbeli funkciója alapján. A főbb mondatrészek elkülönítése és osztályozása. A mondatok leggyakoribb struktúráinak felismerése és modellezése. A szófajok és mondatrészek közötti összefüggések bemutatása.</p> | <p>Mindennapi életünk<br/>Szabályok<br/>Szülőföldünk</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Élő idegen nyelv<br/>Matematika<br/>Informatika<br/>Ember és társadalom<br/>Ember a természetben</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Idegen nyelvi kommunikáció<br/>Matematikai kompetencia<br/>Természettudományos kompetencia<br/>Digitális kompetencia,<br/>Szociális és állampolgári kompetencia</p> |
|                                                         | <b>b) Az írott és a beszélt nyelv</b><br><br><b>8 óra</b> | <p>Az írás kialakulása és története</p> <p>Szóbeli és írásbeli szövegműfajok a mindennapi kommunikációban</p> | <p>Az első írásfajták (ókori kelet), a magyar írás és helyesírás története (javasolt feldolgozás: projektek).</p> <p>Gyűjtőmunkával (esetleg projektben) összeállított szöveggyűjtemény feldolgozása a pedagógus irányításával. A feldolgozás módja: dramatizált szövegek előadása, írásbeli</p>                                                                                                                                                                   | <p>Mindennapi életünk<br/>Szabályok<br/>Szülőföldünk</p> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

| Témakör | Téma                   | Tartalom                                       | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT                | NAT kapcsolódások |
|---------|------------------------|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------------|
|         |                        |                                                | <p>műfajok jellemzőinek azonosítása, írásbeli szövegek megalkotása, levelezőjáték stb.</p> <p>Az előszó és az írott szöveg azonos és eltérő jellemzőinek feltárása és gyakorlása (szövegszerkesztés, nyelvi forma, szövegtagolás) néhány gyakori írásos és szóbeli műfajban: (elbeszélés, leírás, jellemzés, beszélgetés, hozzászólás, kiselőadás; levél, használati utasítás stb.).</p> <p>Helyzetgyakorlatok a hangsúlyozás, dallam, tempó és szünettartás szerepére vonatkozóan a beszédben. A nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) fő formái, szerepük a kommunikációban és kapcsolatuk a nyelvi kifejezőeszközökkel.</p> <p>Mindennapi beszédhelyzeteinkre vonatkozó helyzetgyakorlatok: kapcsolatfelvétel, véleménynyilvánítás, kérdés, kérés, beszélgetés; a nem nyelvi kommunikáció (metakommunikáció), internetes és mobilkommunikáció</p> |                    |                   |
|         | <b>c) Szövegfajták</b> | Szövegfajták sajátosságai: elbeszélő szövegek, | Az elbeszélő szövegek sajátosságai (ismétlés)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Mindennapi életünk |                   |

| Témakör                                        | Téma                                                          | Tartalom                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | TKT                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                | <b>9 óra</b>                                                  | ismeretterjesztő szövegek, dokumentum jellegű szövegek                                                                                | <p>Ismeretközlő (magyarázó-értelmező) szövegek olvasása, szövegértési gyakorlatok. A szövegtípus jellegzetességeinek azonosítása, olvasás- és szövegértési technikák fejlesztése.</p> <p>(Technológiai leírások, természet- és társadalomtudományos témákkal foglalkozó ismeretterjesztő szövegek stb.)</p> <p>Dokumentum jellegű (nem csak nyelvi kódokat alkalmazó) szövegek olvasása, szövegértési gyakorlatok. A szövegtípus jellegzetességeinek azonosítása, olvasás- és szövegértési technikák fejlesztése. (Ide tartoznak a táblázatok, grafikonok, kimutatások, menetredek stb.)</p> | Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő       |                                                                                                                                                                                                   |
| <b>2) Az infokommunikáció</b><br><b>10 óra</b> | <b>a) az internetes és mobil kommunikáció</b><br><b>2 óra</b> | Az információátvitel digitális eszközei, módjai. Az elektronikus levelezés alapjai. Audio- és videotelefonálás, skype, interaktív TV. | <p>Beszélgetés, elemzés: a hagyományos levél és telefonálás jellemzőiről. Saját e-mail cím készítése. Levél küldése, fogadása.</p> <p>Szituációs játék: telefonálás adott témában vagy vészhelyzetben. A telefonálás illemtana. Beszélgetés: ki telefonált már interneten? A jellemzők</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Tér és idő | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Ember és társadalom<br/>Magyar nyelv- és irodalom<br/>Informatika<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Digitális<br/>Anyanyelvi kommunikáció</p> |

| Témakör | Téma                                               | Tartalom                                                                                                                                                                                                                          | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT                                                           | NAT kapcsolódások                     |
|---------|----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------------------|
|         |                                                    |                                                                                                                                                                                                                                   | (hasonlóságok, különbségek) feltárása.                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                               | Szociális és állampolgári kompetencia |
|         | <b>b) adatok az interneten</b><br><br><b>3 óra</b> | Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről. Adatvédelem (alapfokon). Böngészés: hasznos honlapok, közhasznú információforrások (pl. menetrend, moziműsor, időjárás). Digitális tudásbázis-rendszer megismerése.        | Szituációs játék: utazás tervezése, pl. osztálykirándulás<br>Hová utazunk? Milyen közlekedési eszközzel? Milyen látnivalók várnak? Milyen időjárás várható?<br><br>Böngészés témánként párban vagy kiscsoportban. Az adatgyűjtés közös bemutatása, a találatok, javaslatok megvitatása. Az SDT felfedezése: tantárgyi alkalmazások keresésével | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Tér és idő                 |                                       |
|         | <b>c) infotechnológia</b><br><br><b>2 óra</b>      | Csoportos kommunikációs eszközök az információ küldéséhez és fogadásához. Bepillantás a levelezőlisták, csevegőcsatornák, üzenőfalak, blogok világába.<br><br>Előnyök és veszélyek. Az internetes kommunikáció szabályai, etikája | Beszélgetés, saját tapasztalatok feltárása. Ki hogyan kommunikál az interneten? A chat, blog jellemzőinek közös összegyűjtése, figyelmeztetés a veszély lehetőségeire.<br><br>Közös megbeszélés: illetan a világhálón<br>Frontális bemutatás: on-line csevegőszoba gyermek- vagy ifjúsági témában (ha technikailag lehetséges)                 | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő |                                       |
|         | <b>d) algoritmizálás</b><br><br><b>3 óra</b>       | Hétköznapi problémák felismerése, megfogalmazása                                                                                                                                                                                  | Csoportmunka: 4-5 mindennapi tevékenység feldolgozása. Egyszerű algoritmusok készítése, megfogalmazása rajzzal, szöveggel.                                                                                                                                                                                                                     | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Tér és idő                 |                                       |

| Témakör                                                      | Téma                                                          | Tartalom                                                                                     | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | TKT                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                              |                                                               |                                                                                              | Algoritmusok számítógépes megfogalmazása. Az algoritmusok adatainak értelmezése.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>3) Az irodalom mint kommunikáció</b><br><br><b>30 óra</b> | <b>a) Kommunikáció a lírai műfajokban</b><br><br><b>8 óra</b> | A legismertebb lírai műfajok (dal, leírás, életkép, óda, himnusz) kommunikációs sajátosságai | <p>A feladó és a vevő azonosítása a lírai műfajokban: a megszólítás és a megszólított az ódában és a himnuszban. Versolvasási és – értelmezési gyakorlatok.</p> <p>A lírai formanyelv sokféleségének feltárása: változatok a képiségre, zeneiségre, szerkezetre, a ritmusra, verselésre.</p> <p>Javasolt feldolgozás: epocha. tematikus egységekből (modulokból) felépített foglalkozások az egyes jellegzetességek tanulmányozására szakértői csoportokban (csoportos kutatás, mozaik), valamint osztálykeretben (csoportprezentációk, értékelések)</p> | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk               | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Ember és társadalom<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> |
|                                                              | <b>b) Nagyepikai alkotások</b><br><br><b>12 óra</b>           | Egy-egy hosszabb epikus mű (pl. vígposz, elbeszélő költemény, regény) feldolgozása           | <p>Két-három mű feldolgozása pl. az alábbi szempontok szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a nézőpont szerepe az elbeszélésben és a leírásban</li> <li>- a jellemzés tartalmi és formai követelményei</li> <li>- elbeszélés, leírás, jellemzés</li> <li>- cselekmény és szerkezet</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                            | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő |                                                                                                                                                                                                                                                                      |

| Témakör                              | Téma                                                     | Tartalom                                                                 | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                | TKT                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                 |
|--------------------------------------|----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      |                                                          |                                                                          | - dialógus az epikus művekben<br><br>Javasolt feldolgozás: epocha. tematikus egységekből (modulokból) felépített foglalkozások az egyes jellegzetességek tanulmányozására szakértői csoportokban (csoportos kutatás, mozaik), valamint osztálykeretben (csoportprezentációk, értékelések). |                                                               |                                                                                                                                   |
|                                      | <b>c) Irodalom – történelem</b><br><br><b>4 óra</b>      | Történeti tárgyú irodalmi művek (balladák, regényrészletek) feldolgozása | Helyzetek, kalandok, konfliktusok, a korszakot felidéző írói eszközök, ismétlődő motívumok feltárása. A prózai és a verses elbeszélés különbségének bemutatása.                                                                                                                            | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő |                                                                                                                                   |
|                                      | <b>d) Az irodalom határterületei</b><br><br><b>6 óra</b> | Mitológiai és bibliai történetek, népköltészet                           | Mitológiai és bibliai történetek feldolgozása a tanult szempontok alapján (epikus művek jellegzetességei). A kommunikációs viszonyok sajátosságainak sokrétű feltárása. Kommunikációs viszonyok a népköltészet alkotásaiban.                                                               | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő |                                                                                                                                   |
| <b>4) Média</b><br><br><b>11 óra</b> | <b>a) A sajtó</b><br><br><b>4 óra</b>                    | Sajtótermékek, műfajok                                                   | A sajtótermékek fajtáinak (napilap, hetilap folyóirat), és a legfontosabb publicisztikai műfajoknak (hír, kommentár, cikk, glossza, riport) a megismerése.<br>Olvasókörökben csoportmunka, a                                                                                               | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Ember és társadalom<br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br>Művészetek |

| Témakör | Téma                                                | Tartalom                                                                                                                               | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                   |
|---------|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                                     |                                                                                                                                        | lapok felépítésének bemutatása, a műfajok jellegzetességeinek közös feltárása és bemutatása. Csoportos kutatás és prezentáció. A nyomtatott és on-line sajtótermékek összehasonlítása.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                               | <b>Kulcskompetenciák</b><br>Anyanyelvi kommunikáció<br>Szociális<br>Esztétikai-művészeti tudatosság |
|         | <b>b) Az elektronikus média</b><br><br><b>4 óra</b> | Az elektronikus média fajtái, legfontosabb műfajai<br><br><br><br><br><br><br>Művészet és média<br>Multimédiás dokumentumok alapelemei | Az elektronikus média fajtáinak (tévé, rádió, internet) és legfontosabb műfajainak (pl. hírműsorok, magazinműsorok, honlapok, blogok) a megismerése.<br><br>Kutatókörökben csoportmunka, a csatornák, honlapok stb. felépítésének, jellegzetes műsортípusainak bemutatása, a műfajok jellegzetességeinek közös feltárásával. Csoportos kutatás és prezentáció.<br><br>Az elektronikus média sajátos műfajai: pl. videóklippek közös megtekintése és elemzése. Irányított böngészés az interneten: változatos műalkotások felkutatása | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő |                                                                                                     |
|         | <b>c) A reklám</b><br><br><b>3 óra</b>              | A reklám és hirdetés fajtái, eszközei                                                                                                  | Reklám- és hirdetéselemzések, a típusok azonosítása és jellemzése, sajtóreklám és plakátkiállítás, elektronikus médiareklám-bemutató és elemzés.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő |                                                                                                     |

| Témakör                                    | Téma                                                           | Tartalom                                                                                                                                                                            | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            |                                                                |                                                                                                                                                                                     | Saját reklám készítése számítógéppel, pl. adott iskolai tárgy vagy esemény „népszerűsítésére”, versenyszerűen (szöveg, rajz, animáció felhasználásával) Egyszerű prezentációk.                                                                                                                                                                                         |                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>5)<br/>Könyvtárhasználat<br/>12 óra</b> | <b>a) Felkészülés a könyvtár önálló használatára<br/>9 óra</b> | Tájékozódás a különféle dokumentumtípusokban: könyvek (ismeretközlő és szépirodalmi szöveg), segédkönyvek (szótár, lexikon, enciklopédia). adattartalmakkal, azok felhasználásával. | Az év elején könyvtárprojekt: a könyvtár önálló használatának előkészítése, a könyvtár anyagának és rendszerének megismerése, térkép és (rész)katalóguskészítéssel.<br><br>Az év folyamán rendszeres könyvtári gyakorlatok egy-egy célzott témában, konkrét feladattal (adat- és anyaggyűjtés, szövegek válogatása, életrajzi vázlatok, prezentációk elkészítése stb.) | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Ember és társadalom<br>Művészetek<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Anyanyelvi kommunikáció<br>Szociális és állampolgári kompetencia<br>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség |
|                                            | <b>b) könyvtári informatika<br/>3 óra</b>                      | Ismerkedés az informatikai környezettel. Forráskutatás, információkeresés a helyi adatbázisban és az interneten.                                                                    | A tanulmányokhoz kapcsolódó keresőkérdések megfogalmazása. Egyéni munka: médium kiválasztása, forráskutatás és felhasználás (a tanév folyamán, folyamatosan).<br><br>Vita: mit használhatunk fel és hogyan? Alapvető szerzői jogi kérdések tisztázása.                                                                                                                 | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Tér és idő                 |                                                                                                                                                                                                                                                         |



## Kulcsfogalmak

### 5. évfolyam

(fel)adó, vevő, üzenet, kód, jel, jelölő, jelölt, jelrendszer, kommunikáció, számítógép, billentyűzet, képernyő (monitor), egér, nyomtató, projektor, ikon, program/szoftver, fájl, mappa, jelszó, hálózat, nyelv, beszélő, hallgató, beszédhelyzet, szövegkörnyezet; beszédhangok, hangrend, hangtörvények; hangsúly, hanglejtés, tempó, szünet; dallam és ritmus, szótag, időmértékes verselés, ütem, ütemhangsúlyos verselés művészet, irodalom, epika, elbeszélő műfajok, cselekmény

### 6. évfolyam

mondat, szó, szóelem, szófajok, mondatrészek, a szó alakja és jelentése; a szöveg, az írás, írásfajták, szövegtípusok, digitális kommunikáció, az információátvitel digitális eszközei, személyes adat, információ, e-mail, internet, honlap (portál), link, csevegés, blog, számítógép-függőség, líra, lírai műfajok, alakzatok, költői képek; mitológia, a Biblia, a sajtó, sajtótermékek, az elektronikus média, tömegkommunikáció, média, közhasznú adatbázis, könyvtár, segédkönyvek, SDT (Sulinet Digitális Tudásbázis)

## Kiemelt kompetenciák

- Hallott és olvasott szöveg értése
- Szövegalkotás
- Helyes és kreatív nyelvhasználat
- Megfelelő szókincs
- Saját kommunikáció figyelemmel kísérése
- A helyzetnek megfelelő kommunikáció szóban és írásban
- Különböző típusú szövegek megkülönböztetése és felhasználása
- Információgyűjtés, feldolgozás
- Esztétikai minőség tisztelete
- Mások megismerésének igénye
- Kritikus és kíváncsi attitűd
- Saját tanulási stratégia kialakítása, ismerete, értése
- A tanultak széles körű alkalmazása az élet minden területén
- A nemzeti kulturális identitás és az európai identitás kapcsolatának megértése
- Az egyenlőség és a demokrácia tisztelete
- A vallási és etnikai csoportok kulturális sokszínűségének megértése
- Egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés
- A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása
- Európa kulturális és nyelvi sokféleségének, a megőrzésére irányuló igénynek a megértése

## Mintamodul

### Jelek dzsungelében Kommunikáció/ 5. évfolyam / A kommunikáció/ A jelek világa, jelrendszerek

|                              |                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A modul/projekt célja</b> | a jel fogalmának megértése, eligazodás a mindennapi élet jelrendszereiben, a jelek fajtáinak azonosítása és felismerése, a jelekkel való tudatos játék képességének kialakítása |
| <b>Időkeret</b>              | 5 óra                                                                                                                                                                           |

**Módszertani ajánlás:** A kommunikáció általános modelljéről tanultakból kiindulva a tanulók figyelmét a jelek világára irányítjuk. Az órai kommunikáció során rendszeresen utalunk arra, hogy mindennapjainkban sokféle jelrendszer sokféle kombinációja segítségével kommunikálunk. A modul során ezeket a jeleket, jelrendszereket tudatosítjuk a tanulóknál, érzékennyé téve őket a jelek folyamatos keresésére, azonosítására, értelmezésére. A szakértői mozaik segítségével specialistákat képzünk, akik egy-egy jelcsoport kutatásával válnak szakértővé. Tudásukat a közös munkában szakértőként hasznosíthatják. A modul során akciót szervezünk (pl. jeladászat, rejtjelezés és rejtjelfejtő verseny stb.) – ezeket végezhethetjük állandó vagy változó összetételű csoportokban, csapatokban.

|                        | Lépéses-tevékenységek                                                                                                                                                          | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                      | TKT kapcsolódások                                                               | Munkaformák,<br>módszerek                                     | Eszközök                                             |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| <b>1. Ráhangolódás</b> |                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                     |                                                                                 |                                                               |                                                      |
|                        | <b>a) Mi volt a jeled?</b><br>Óvodai, alsó tagozatos jelek bemutatása, jellemzése. Hasonlít-e a jel a jelölthez?<br><br>Az otthonról hozott óvodáskori képek és rajzok (jelek) | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Ember és társadalom<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás<br>Szociális: együttműködés, | Szabályok<br>Mindennapi élet<br>Tér és idő<br>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés | Játékos formában is feldolgozható (activity, barkochba stb.). | Előzetesen elkészített rajzok. Óvodáskori fényképek. |

|  | Lépéses-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | TKT kapcsolódások                                                 | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                                 |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------|----------------------------------------------------------|
|  | segítségével megtörténik a jelek és a jelöltek játékos azonosítása. Ezután a jelek és a jelöltek közötti hasonlóság (utalás, érintkezés) meglétéről vagy hiányáról szóló beszélgetés.<br>(Ha a tanulók hoznak óvodáskori képeket is, kitérhetünk az egyén változásaira a két adott életkor közötti időszakban.)                                                                                                                                                                                                                          | egymásra figyelés<br>Hatékony tanulás: érdeklődés felkeltése, motiváció                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                   |                           |                                                          |
|  | <b>b) Jelek körülöttünk</b><br>A tanulók négy-hatfős csoportokban összegyűjtik az osztályban, iskolában található jeleket. Ha versenyeztetjük a csoportokat, az a csoport győz, amelyik a legtöbb jelet összegyűjtötte.<br>Ezután csoportosítják a jeleket aszerint, hogy a jelelő és a jelölt között van-e formai, hangulati stb. kapcsolat (hasonlóság, érintkezés). A csoportokat különböző színekkel felírják egy megfelelő méretű papírlapra. A feladat végén egybevetik a csoportosításokat, megbeszélik az esetleges eltéréseket. | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Ember és társadalom<br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás<br>Információgyűjtés, feldolgozás<br>Helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés<br><br>Szociális: együttműködés, egymásra figyelés<br>Hatékony tanulás: információk gyűjtése, értelmezése, csoportba rendezés adott szempont szerint, a figyelem összpontosítása | Szabályok<br>Mindennapi élet<br>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés | Kooperatív csoportmunka   | Csomagolópapír (vagy flipchart-papír), színes filctollak |

|                       | Lépéses-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | TKT kapcsolódások                                                 | Munkaformák,<br>módszerek                                                                   | Eszközök                                               |
|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| <b>2. Feldolgozás</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                   |                                                                                             |                                                        |
|                       | <b>a) A jelölő és a jelölt</b><br>Az előzőekben összegyűjtött példák alapján a jelek legáltalánosabb tulajdonságainak megfogalmazása (jelölő vagy jeltest és jelölt viszonya, a jel önmagán túlmutató, általánosító szerepe).                                                                                                                                                                                  | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Ember és társadalom<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás<br>Hatékony tanulás: a figyelem összpontosítása                                                                                                                                                                                                                                                             | Szabályok<br>Mindennapi élet<br>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés | Frontális osztálymunka                                                                      | Táblai rajz a jel általános modelljéről                |
|                       | <b>b) Látjuk, halljuk, tapintjuk (a jelek és az érzékszervek, a jel érzékelhetősége)</b><br>A tanulók csoportokban jeleket gyűjtenek annak megfelelően, hogy mely érzékterülethez tartoznak a jelölők. Ki kell emelni, hogy a jel fontos tulajdonsága az érzékelhetőség. Az összegyűjtött jeleket vagy listázzák a csoportok, vagy játékos módszerekkel bemutatják, illetve kitalálják a másik csoport jeleit. | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Ember és társadalom<br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br>Művészetek<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás<br>Információgyűjtés, feldolgozás<br>Helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés<br>Szociális: együttműködés, egymásra figyelés<br>Hatékony tanulás: információk gyűjtése, értelmezése, csoportba rendezés adott szempont szerint, a figyelem összpontosítása | Szabályok<br>Mindennapi élet<br>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés | Kooperatív csoportmunka, pantomim, „most mutasd meg” játék, körülírás, rajz, barkochba stb. | Otthoni felkészülés esetén hangfelvételek, CD lejátszó |

|  | Lépéses-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | TKT kapcsolódások                                                          | Munkaformák,<br>módszerek               | Eszközök                                                                  |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
|  | <p><b>c) Jelrendszerek</b><br/>A KRESZ-táblák azonosítása a jelzés típusa szerint (figyelmeztető, tiltó stb.). A jelek egymáshoz való viszonyának megbeszélése (közös), kombinációs lehetőségeik értelmezése, majd alkalmazása. (A tanulók csoportokban lehetséges és lehetetlen jelkombinációkat alkotnak, egy másik csoport megmagyarázza, miért jó vagy rossz a kombináció.)</p> <p>Játék: a KRESZ-táblák áthelyezése. A tanulók csoportokban különböző idegen környezetekben helyezik el a KRESZ-táblákat, egy másik csoport értelmezi az új kontextus által teremtett új jelentést.</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Ember és társadalom<br/>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br/><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Kommunikáció:<br/>szövegértés, szövegalkotás<br/>Információgyűjtés, feldolgozás<br/>Helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés<br/>Hatékony tanulás: következtetés részekből az egészre, csoportosítás, kombinációk megalkotása<br/>Szociális kompetencia:<br/>Normatudat, a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése</p> | <p>Szabályok<br/>Mindennapi élet<br/>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés</p> | <p>Közös osztálymunka, csoportmunka</p> | <p>KRESZ-táblák (játékkártyák, rajzok, projektorral kivetített képek)</p> |
|  | <p><b>d) Hasonlít – nem hasonlít? (Jeltípusok)</b><br/>A tanulók csoportokban összegyűjtik a hasonlóságon (egy-egy csoport), az érintkezésen (egy-egy csoport) és a megegyezésen (egy-egy csoport), alapuló</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Ember és társadalom<br/>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br/><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Kommunikáció:<br/>szövegértés, szövegalkotás<br/>Információgyűjtés, feldolgozás</p>                                                                                                                                                                                                                                                                   | <p>Szabályok<br/>Mindennapi élet<br/>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés</p> | <p>Közös osztálymunka, csoportmunka</p> | <p>KRESZ-táblák (játékkártyák, rajzok, projektorral kivetített képek)</p> |

|                     | Lépéses-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | TKT kapcsolódások                                                                                | Munkaformák,<br>módszerek                                                        | Eszközök                                                                                   |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     | táblákat., majd a gyűjteményt kiegészíthetik más jelekkel. Ezután közösen (osztály) egyeztetik és értelmezik a megoldásokat.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés<br>Hatékony tanulás: következtetés részekből az egészre, csoportosítás, kombinációk megalkotása                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                  |                                                                                  |                                                                                            |
| <b>3. Értékelés</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                  |                                                                                  |                                                                                            |
|                     | <b>a) Jelek mindenütt</b><br>Minden tanuló elkészíti egy általa választott terület (tantárgy, foglalkozás, szabadidős tevékenység) jelrendszerének elemzését, illetve ennek prezentációját (otthoni gyűjtőmunka egyéni választás alapján). Lehetséges megoldások: matematikai jelek, térképjelek, zenei jelek, turistajelek, illetve egyéni érdeklődés és hobby alapján további rendszerek). Az órán egy-két azonos, többek által választott jelrendszert csoportosan mutatnak be a tanulók, az egyedi választások közül a legérdekesebbeket egyénileg mutatják be. A bemutatókat az egész osztály értékeli. | <b>Műveltségi területek</b><br>Bármely műveltségterület megjelenhet<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció:<br>szövegértés, szövegalkotás<br>Információgyűjtés, feldolgozás<br>Helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés,<br>Saját kommunikáció figyelemmel kísérése<br>Matematikai kompetencia:<br>Számok, mértékek és struktúrák, alpműveletek, alapvető matematikai reprezentációk fejlődő ismerete<br>Hatékony tanulás: következtetés részekből az egészre, csoportosítás, kombinációk megalkotása,<br>A tanultak széles körű alkalmazása az élet minden területén | Szabályok<br>Mindennapi élet<br>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés (opcionálisan bármely terület) | Egyéni gyűjtő és alkotómunka, egyéni vagy csoportos prezentáció, közös értékelés | Prezentációs eszközök a létrejött bemutatóknak és az iskola felszereltségének függvényében |

|  | Lépéses-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                         | TKT kapcsolódások                                                 | Munkaformák,<br>módszerek         | Eszközök              |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------|
|  | <b>b) Mit tanultunk?</b><br>A tanulók négy-hatfős csoportokban nyolc-tíz tételmondatban megfogalmazzák a számukra legfontosabb új ismereteket, összefüggéseket. A csoportok sorban felolvassák tételmondataikat, és a legtöbb csoport által megfogalmazottakat a tanár – vagy egy diák – fölírja a táblára, a tanulók leírják füzetükbe. | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: Szövegalkotás<br>Helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés<br>Szociális: együttműködés, egymásra figyelem<br>Hatékony tanulás: csoportba rendezés adott szempont szerint, a figyelem összpontosítása | Szabályok<br>Mindennapi élet<br>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés | Kooperatív majd közös önértékelés | Prezentációs eszközök |



## Mintaprojekt

### A média világa Kommunikáció/ 6. évfolyam / Média

|                        |                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A projekt célja</b> | A sajtó, az elektronikus média és a reklámok működésének, megismerése. A sajtótermékek és az elektronikus média típusainak, műfajainak kutatása és elemzése. A reklám hatásmechanizmusának feltárása. |
| <b>Időkeret</b>        | 11 óra                                                                                                                                                                                                |

**Módszertani ajánlás:** Egy nagyobb projekt keretében három kisebb projektben dolgoznak a tanulók, így a teljes Média témakört projekt módszerrel dolgozva föl. A projektek összevonhatók, illetve egy-egy téma önálló projektként is feldolgozható, míg a másik kettő (vagy csak az egyik) más módszerrel közelíthető meg.

#### I. A sajtó

|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                     | TKT                                                           | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                                            |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                 |                                                               |                           |                                                                     |
|           | A tanulók hatfős csoportokban dolgoznak. Minden csoport választ magának egy témát (az alábbiak csak ajánlások, ezektől eltérő témát is feldolgozhatnak a tanulók). A projekt célja a téma felkutatása és bemutatása az osztálynak a csoport által választott formában (poszter, tabló, album, faliújság, prezentáció, diasorozat, film, montázs, interjú | <b>Műveltségi területek:</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Ember és társadalom<br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br>Művészetek<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: Szövegértés, szövegalkotás, | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő | projekt                   | Internet, könyvtár, helytörténeti múzeum vagy kiállítás, gyűjtemény |

|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | <p>stb.) A tervezés szakaszában elvégzendő feladatok: a részfeladatok elosztása, a határidők rögzítés, szükség esetén párok kialakítása. A szakasz végére projektterv készül előre megadott minta (sablon) alapján.</p> <p>Témajavaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a sajtó története (a kezdetek)</li> <li>- a sajtó műfajai (hír, cikk, glossza, riport stb.)</li> <li>- a mai magyar napilapok</li> <li>- a mai magyar hetilapok</li> <li>- a mai magyar folyóiratok</li> <li>- ifjúsági lapok</li> <li>- a helyi sajtó (megyei, városi lapok)</li> </ul> <p>Megjegyzés: az első három téma kidolgozása valamelyik csoport számára kötelező.</p> | <p>helyes és kreatív nyelv-használat,<br/>megfelelő szókincs,<br/>a helyzetnek megfelelő kommunikáció szóban és írásban,<br/>különböző típusú szövegek megkülönböztetése és felhasználása,<br/>Információgyűjtés és feldolgozás</p> <p>Szociális:<br/>együttműködés közös cél érdekében,<br/>demokratikus magatartás</p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság:<br/>Az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése</p> |     |                           |          |
| <b>2.</b> | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |     |                           |          |
|           | <p>A csoportok a tervek alapján kutató és gyűjtőmunkát végeznek. Érdekes a csoporton belül további részfeladatokat vagy kutatási módszereket kijelölni (pl. egy-egy műsortípus figyelése, naplózása, felvétel készítése stb.)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |     |                           |          |

|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | Az adatgyűjtés után a bemutató elkészítése következik. A megszerzett adatokat, az előre megbeszélte formában feldolgozzák, és előkészítik a bemutatót.                                                                                                                                                                                                                        |                                             |     |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                             |     |                           |          |
|           | A projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült produktumokat. Az értékelés többféleképpen történhet:<br>a) A csoportok pontozzák a többi csoport bemutatóját és a végén a pontok összesítése után eredményt hirdetnek.<br>b) Az egyes bemutatókat a többi csoport szóban értékeli (csoportban), majd a csoport egy tagja ismerteti a megállapításokat. |                                             |     |                           |          |

## II. Az elektronikus média

|           | Lépések–tevékenységek                                                                           | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                     | TKT                                             | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                      |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|---------------------------|-------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                    |                                                                                 |                                                 |                           |                               |
|           | A tanulók ugyanazokban a 6 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport ugyanazt a témát dolgozza | <b>Műveltségi területek:</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Ember és társadalom | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk | projekt                   | televízió, rádió,<br>Internet |

|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT        | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------------------|----------|
|           | <p>föl. A projekt célja a téma felkutatása és bemutatása az osztálynak a csoport által választott formában (poszter, tabló, album, faliújság, prezentáció, diasorozat, film, montázs, interjú stb.). Egy bemutatási módot csak egy csoport választhat.</p> <p>A tervezés szakaszában elvégzendő feladatok: a részfeladatok elosztása, a határidők rögzítés, szükség esetén párok kialakítása. A szakasz végére projektterv készül előre megadott minta (sablon) alapján.</p> <p>Témajavaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- az elektronikus média története (a kezdetek)</li> <li>- az elektronikus média fajtái (rádió, televízió, internetes hírportálok stb.)</li> <li>- a televízió információs műsorai (hírműsorok, magazinműsorok)</li> <li>- rádiócsatornák</li> <li>- hírportálok</li> <li>- helyi elektronikus média (helyi rádiók, TV-k, honlapok)</li> <li>- egyéb</li> </ul> | <p>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Kommunikáció: Szövegértés, szövegalkotás, helyes és kreatív nyelvhasználat, megfelelő szókincs, a helyzetnek megfelelő kommunikáció szóban és írásban, különféle típusú szövegek megkülönböztetése és felhasználása, Információgyűjtés és feldolgozás<br/>Szociális: együttműködés közös cél érdekében, demokratikus magatartás<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság: Az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése</p> | Tér és idő |                           |          |
| <b>2.</b> | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |            |                           |          |

|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | <p>A csoportok a tervek alapján kutató és gyűjtőmunkát végeznek. Érdemes a csoporton belül további részfeladatokat vagy kutatási módszereket kijelölni (pl. egy-egy műsортípus figyelése, naplózása, felvétel készítése stb.)</p> <p>Az adatgyűjtés után a bemutató elkészítése következik. A megszerzett adatokat, az előre megbeszélt formában feldolgozzák, és előkészítik a bemutatót.</p> |                                             |     |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                             |     |                           |          |
|           | <p>A projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült produktumokat. Az értékelés többféleképpen történhet:</p> <p>a) A csoportok pontozzák a többi csoport bemutatóját és a végén a pontok összesítése után eredményt hirdetnek.</p> <p>b) Az egyes bemutatókat a többi csoport szóban értékeli (csoportban), majd a csoport egy tagja ismerteti a megállapításokat.</p>   |                                             |     |                           |          |

## II. Az elektronikus média

|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | TKT                                                                     | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                   |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|---------------------------|----------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                         |                           |                            |
|           | <p>A tanulók ugyanazokban a 6 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport ugyanazt a témát dolgozza föl. A projekt célja a téma felkutatása és bemutatása az osztálynak a csoport által választott formában (poszter, tabló, album, faliújság, prezentáció, diasorozat, film, montázs, interjú stb.). Egy bemutatói módot csak egy csoport választhat.</p> <p>A tervezés szakaszában elvégzendő feladatok: a részfeladatok elosztása, a határidők rögzítés, szükség esetén párok kialakítása. A szakasz végére projektterv készül előre megadott minta (sablon) alapján.</p> <p>Témajavaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- az elektronikus média története (a kezdetek)</li> <li>- az elektronikus média fajtái (rádió, televízió, internetes hírportálok stb.)</li> <li>- a televízió információs</li> </ul> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Ember és társadalom<br/>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Kommunikáció: Szövegértés, szövegalkotás, helyes és kreatív nyelvhasználat, megfelelő szókincs, a helyzetnek megfelelő kommunikáció szóban és írásban, különféle típusú szövegek megkülönböztetése és felhasználása, Információgyűjtés és feldolgozás<br/>Szociális: együttműködés közös cél érdekében, demokratikus magatartás<br/>Esztétikai-művészeti</p> | <p>Mindennapi életünk<br/>Szabályok<br/>Szülőföldünk<br/>Tér és idő</p> | projekt                   | televízió, rádió, Internet |

|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                             | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | <p>műsorai (hírműsorok, magazinműsorok)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- rádiócsatornák</li> <li>- hírportálok</li> <li>- helyi elektronikus média (helyi rádiók, TV-k, honlapok)</li> <li>- egyéb</li> </ul>                                                                                                                                                                      | <p>tudatosság:</p> <p>Az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése</p> |     |                           |          |
| <b>2.</b> | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                         |     |                           |          |
|           | <p>A csoportok a tervek alapján kutató és gyűjtőmunkát végeznek. Érdekes a csoporton belül további részfeladatokat vagy kutatási módszereket kijelölni (pl. egy-egy műsortípus figyelése, naplózása, felvétel készítése stb.)</p> <p>Az adatgyűjtés után a bemutató elkészítése következik. A megszerzett adatokat, az előre megbeszélt formában feldolgozzák, és előkészítik a bemutatót.</p> |                                                                                         |     |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                         |     |                           |          |
|           | <p>A projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült produktumokat. Az értékelés többféleképpen történhet:</p>                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                         |     |                           |          |

|  | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                          | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|  | a) A csoportok pontozzák a többi csoport bemutatóját és a végén a pontok összesítése után eredményt hirdetnek.<br>b) Az egyes bemutatókat a többi csoport szóban értékeli (csoportban), majd a csoport egy tagja ismerteti a megállapításokat. |                                             |     |                           |          |

### III. A reklám

|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                          | TKT                                                           | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                            |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------|-----------------------------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                               |                           |                                                     |
|           | A tanulók hatfős csoportokban dolgoznak. Minden csoport választ magának egy médiaterületet, amelynek reklámanyagát, figyelemfelkeltő eszközeit, hatásmechanizmusait feldolgozza. A projekt célja a téma felkutatása és bemutatása az osztálynak a csoport által választott formában (poszter, tabló, album, faliújság, montázs, prezentáció, diasorozat, film, interjú, hangfelvétel, | <b>Műveltségi területek:</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Ember és társadalom<br>Informatika<br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br>Művészetek<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: Szövegértés, szövegalkotás, helyes és kreatív nyelvhasználat, megfelelő szókincs, | Mindennapi életünk<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő | projekt                   | Sajtótermékek, televízió, rádió, Internet, könyvtár |



|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | hangmontázs stb.) A tervezés szakaszában elvégzendő feladatok: a részfeladatok elosztása, a határidők rögzítés, szükség esetén párok kialakítása. A szakasz végére projektterv készül előre megadott minta (sablon) alapján.<br>Médiaterületek:<br><ul style="list-style-type: none"> <li>- a nyomtatott sajtó</li> <li>- nyilvános reklámhordozók (reklámtáblák, járművek stb.)</li> <li>- rádióreklámok</li> <li>- televízióreklámok</li> <li>- internetes reklámok</li> </ul> | a helyzetnek megfelelő kommunikáció szóban és írásban, különféle típusú szövegek megkülönböztetése és felhasználása, Információgyűjtés és feldolgozás<br>Szociális:<br>együttműködés közös cél érdekében, demokratikus magatartás<br>Esztétikai-művészeti tudatosság:<br>Az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése |     |                           |          |
| <b>2.</b> | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     |                           |          |
|           | A csoportok a tervek alapján kutató és gyűjtőmunkát végeznek. Érdekes a csoporton belül további részfeladatokat vagy kutatási módszereket kijelölni (pl. tematikus csoportosítás, azonos termékfajták reklámjainak összehasonlítása, a reklámok csoportosítása a hatásmechanizmus alapján: humoros, érzelmekre ható stb.)                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     |                           |          |

|           | Lépések–tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | Az adatgyűjtés után a bemutató elkészítése következik. A megszerzett adatokat, az előre megbeszélte formában feldolgozzák, és előkészítik a bemutatót.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                             |     |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                             |     |                           |          |
|           | <p>A projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült produktumokat. Az értékelés többféleképpen történhet:</p> <p>a) A csoportok pontozzák a többi csoport bemutatóját és a végén a pontok összesítése után eredményt hirdetnek.</p> <p>b) Az egyes bemutatókat a többi csoport szóban értékeli (csoportban), majd a csoport egy tagja ismerteti a megállapításokat.</p> <p>A projekt kiegészülhet saját reklámok elkészítésével. Ezt a feladatot végezhetik a már összeszokott csoportok, de erre a feladatra új összeállítású csoportok is létrejöhetnek.</p> |                                             |     |                           |          |

## **MINDENNAPI ÉLETÜNK**

## Bevezetés

A Mindennapi életünk tudás és képesség területen azokkal az ismeretekkel és képességekkel ismerkednek meg a tanulók – illetve rendezik, rendszerezik az e területen már megszerzett tapasztalataikat –, amelyek a mindennapi életünkhöz kötődnek. E területen olyan ismeretek és képességek sajátos együttesét kapcsoltuk össze, amelyekre a mindennapi életünk során van szükségünk. A szükséges tudásokat és képességeket ennek megfelelően integráltuk a különböző hagyományos tantárgyak tartalmaiból és kiegészítettük a kerettanterven túli, e problémakörbe tartozó ismeretekkel, képességekkel is.

Az első nagy témakör az emberi együttélést lehetővé tevő szabályok, a szokások, hagyományok, az illem, az erkölcs és a jog területeivel foglalkozik. Ennek keretében a tanulók gyűjtőmunka során rendszerezik az egyéni, családi, helyi szokásokról, hagyományokról, a hazánkban élő nemzetiségek, etnikumok szokásairól, a viselkedési szabályainkról, az erkölcsről és a jogról meglevő ismereteiket, és összekapcsolják azokat a különböző módon szervezett tanulás (gyűjtőmunka, interjúk, projektek, szituációs gyakorlatok, dramatizálás, irodalmi művek feldolgozása, gyermekfilozófia stb.) során megszerzett új ismeretekkel és képességekkel.

A második nagy egységben - koncentrikusan táguló körökben – az emberi együttélés során keletkező kapcsolatokkal foglalkoznak a tanulók: barátság, párkapcsolatok, család, közösségi kapcsolatok (iskola, munkahely, lakóhely), s az együttélés során felmerülő ügyek intézésével kapcsolatos ismereteket és képességeket sajátítanak el. A tanulásszervezés itt is hasonló módon - gyűjtő és rendszerező munka, interjúzás, esetek és irodalmi példák dramatizálásával, projekt keretében, nagyrészt csoportos munkavégzéssel – történik.

A harmadik témakör a társadalomról szól, a gazdaság, a társadalmi rétegződés és a kultúra szempontjaiból közelíti meg a témát. Itt is az előzőekben már hivatkozott, modern tanulás-szervezési eljárásokkal végzik a tanulók a feldolgozást.

A kerettanterv Mindennapi életünk tudás és képesség területében a témakörökön belül tárgyalt témák részletezett tartalmakkal jelennek meg, s ezekhez javasolt tevékenységek kötődnek. Témakörönként jelzi a kerettanterv a NAT kapcsolódásokat: a műveltségi területekhez és a kulcskompetenciákhoz, s témaszinten adja meg a többi TKT-hez való kapcsolódásokat.

Az OKM által az alapfokú nevelés-oktatás alapozó szakaszára ajánlott kerettanterv korábbi tantárgyaiból a Mindennapi életünk TKT-ba áthozott tartalmakra néhány példa: Magyar nyelv és irodalomból az „Eligazodás a mindennapi élethelyzetekben” témakörből a „Mindennapi beszédhelyezeteink” tartalmat, „Az együttélés alapvető szabályai” témakör „Illem” témája tartalmazza. A Földrajz „Gazdaság-gazdálkodás” tananyagból „Utazás, vásárlási, fogyasztási szokásaink, a család gazdálkodása – bevétel, kiadás” tartalmakat a „Kapcsolataink” témakörben a „Család” témában szereplő projektfeladat keretében tárgyaljuk. Informatikából az „Informatika-alkalmazói ismeretek” szinte minden formája (szövegszerkesztés, multimédiás elemek, internet használat) megtalálható a Mindennapi életünk TKT-ban: pl. „Az együttélés alapvető szabályai”-ban a „Szokás” témában és a „Társadalom” témakör „Kultúra” témájában. A technika és életvitel tantárgyból a „egészséges életmód” tartalom megtalálható a „Kapcsolataink” témakörben a „Család” témában szereplő projektfeladatban, valamint „Társadalom” témakör „Kultúra” projektjében.

## 5. évfolyam - 86 óra

| Témakör                                                              | Téma                                         | Tartalom                                                                                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT                                                                                                                   | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Az együttélés alapvető szabályai</b><br><br><b>óraszám: 40</b> | <b>a) Szokás, hagyomány</b><br><b>12 óra</b> | <p>Egyéni – családi - helyi szokások, minták, hagyományok ismerete és tisztelete.</p> <p>Magyarországon élő nemzetiségek, etnikumok szokásai, hagyományai</p> | <p>Egyéni és családi szokások egyéni gyűjtése. Helyi szokások, hagyományok csoportos gyűjtése (interjúzás, kutatás, internet és könyvtár használatával,) csoportosítása, megbeszélése, dramatizálása, rajzos ábrázolása – kiállítás</p> <p>Projekt módszerrel történő feldolgozás: a csoportok a kiválasztott társadalmi csoport étkezési, öltözködési, kulturális (zene, tánc, népművészet) stb. szokásait, hagyományait gyűjtik (interjúzás, kutatás, internet és könyvtár használatával, digitális fotók, filmrészletek készítésével), és valamilyen produktum formájában prezentálják a többieknek. A végén</p> | <p>Szabályok, Tér és idő<br/>Kommunikáció<br/>Szülőföldünk<br/>Informatika<br/>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Informatika<br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Ember és társadalom<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Anyanyelvi kommunikáció:<br/>Hallott és olvasott szöveg értelése<br/>Szövegalkotás<br/>Helyes és kreatív nyelvhasználat<br/>Megfelelő szókincs<br/>Saját kommunikáció figyelemmel kísérése<br/>Helyzetnek megfelelő kommunikáció szóban és írásban<br/>Különböző típusú szövegek megkülönböztetése és felhasználása<br/>Információgyűjtés,</p> |

| Témakör | Téma                        | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                               | Tevékenység                                                                                                                                               | TKT                                                                          | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                             |
|---------|-----------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                             | Miért alakulnak ki a szokások, mi a társadalmi funkciójuk?                                                                                                                                                                                             | egyéni és csoportos önértékelés a projektmunkában való részvétel szempontjából.<br><br>Beszélgetés                                                        |                                                                              | feldolgozás<br>Helyzetnek megfelelő,<br>meggyőző érvelés<br>Kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvés<br>Esztétikai minőség                                                         |
|         | <b>b) Illem<br/>4 óra</b>   | Mindennapi életünk viselkedési szabályai<br><br>Kapcsolatfelvétel (személyes, telefonos és internetes, különböző korosztályokkal), véleménynyilvánítás, kérdés, kérés, beszélgetés. Az elemi udvariassági és viselkedési formák ismerete és használata | Csoportos gyűjtés, csoportosítás, megbeszélés<br><br>Szituációs gyakorlatok, dramatizálás                                                                 | Szabályok, Kommunikáció<br>Informatika<br>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés | tisztelete<br>Mások megismerésének igénye<br>Matematikai kompetencia:<br>Érvek láncolatának követése és értékelése<br>Az igazság tisztelete<br>Logikus okok keresése<br><br>Természettudomány |
|         | <b>c) Erkölc<br/>14 óra</b> | Mibenléte, társadalmi szerepe, az értékek pluralizmusa, a másság elfogadása, szándék és következmény, cél és eszköz problematikája..                                                                                                                   | Erények és értékek csoportos gyűjtése, közös értelmezése, csoportosítása, beszélgetés<br><br>Erkölcsei normák, szabályok gyűjtése, megbeszélése (Javasolt | Szabályok, Kommunikáció<br>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés                | os kompetencia:<br>Etikai kérdések iránti érdeklődés<br>Kritikus és kíváncsi attitűd<br><br>Digitális kompetencia:                                                                            |

| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------|------|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          | <p>kérdések: Honnan származnak ezek a szabályok? Hogyan, miért válhattak szabállyá? Mindenre vonatkoznak? Vannak köztük rossz szabályok is? Ha igen, miért rosszak – igazságtalanok, lehetetlen mindig betartani őket, az emberek sokszor megszegik őket? Rossz-e az a szabály, amelyet az emberek rendszeresen megszegnek?)</p> <p>Olyan irodalmi alkotások szereplői, mesehősök gyűjtése, akik különösen jeleskednek valamely erény gyakorlásában</p> <p>Csoportos levélírás – szövegszerkesztővel: egy másik világ lakóinak, melyben megmagyarázzák a különböző erényeket, és, hogy a Föld lakói miért tartják be, illetve időnként miért szegik meg az</p> |     | <p>Számítógépes alkalmazások a tanulás és a kutatás terén</p> <p>Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás, kritikus alkalmazás</p> <p>Kulturális-, társadalmi-, szakmai célokat szolgáló közösségekben való részvétel</p> <p>A hatékony, önálló tanulás:</p> <p>Alapvető írás, olvasás, számolás, IKT-eszközhasználat képességek</p> <p>Új ismeretek, elsajátítása, feldolgozása és beépítése.</p> <p>A tanulás iránti motiváció folyamatos fenntartása</p> <p>A figyelem összpontosítása</p> <p>A tanulás szándékának és</p> |

| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------|------|----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          | <p>erkölcsi normákat. Ebben, hozzanak példákat is az idegenek számára, hogy könnyebben megértsék.</p> <p>Különböző erényekkel, értékekkel, szándék és következmény, cél és eszköz viszonyával kapcsolatos történetek, esetek feldolgozása a gyermekfilozófia módszerével:</p> <p>Gyermekfilozófia/„kérdő közösség” – Az egyik legjobb módja a kritikai gondolkodás fejlesztésének. A módszer mellett, hogy kooperatív, önismeret- és önbizalom-növelő, motiválja a tanulókat, megtanít kérdezni, a problémákat felismerni, kultúráltnan vitatkozni, egymásra figyelni, szöveget értelmezni és alkotni, lényegét kiemelni, érvelni, a fogalmakat pontosítani, definiálni. A módszert alkalmazva a tanár új</p> |     | <p>céljának kritikus mérlegelése</p> <p>Munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása</p> <p>Saját munka értékelése</p> <p>Szükség esetén tanács, információ és támogatás kérésére</p> <p>Korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása</p> <p>A kompetenciák, tudástartalmak, képességek megfelelő ismerete</p> <p>Személyes készségek és szaktudás erősségeinek gyengeségeinek ismerete</p> <p>A tanultak széles körű alkalmazása az élet minden területén</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia: Normatudat, a</p> |



| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------|------|----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          | <p>szerepbe kerül:<br/>           facilitátorként maga is<br/>           részese, egyik szereplője a<br/>           beszélgetésnek, aki csak<br/>           akkor veszi át az irányítást<br/>           és csak addig, amikor és<br/>           amíg az a beszélgetés<br/>           során (esetleges<br/>           elakadásakor) feltétlenül<br/>           szükséges.</p> <p>A kérdező közösség<br/>           módszerének jellemzői:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Ülésrend – mindenki<br/>             láthasson mindenkit<br/>             (kör vagy patkó<br/>             alakban célszerű<br/>             ülni)</li> <li>○ Gondolatébresztő<br/>             szöveg (mese,<br/>             történet vagy<br/>             szakszöveg), film,<br/>             újságcikk, színdarab,<br/>             kép vagy akár az<br/>             osztályban történt<br/>             eset, amelyből a<br/>             beszélgetés, vita<br/>             kiindul</li> <li>○ Mindenki által<br/>             elfogadott szabályok<br/>             pl.: egyszerre csak</li> </ul> |     | <p>viselkedési és az<br/>           általánosan<br/>           elfogadott<br/>           magatartási<br/>           szabályok megértése<br/>           Az egyénnel, a<br/>           csoporttal, a<br/>           munkaszervezettel, a<br/>           nemek közötti<br/>           egyenlőséggel, a<br/>           megkülönböztetés-<br/>           mentességgel, a<br/>           társadalommal és a<br/>           kultúrával<br/>           kapcsolatos alapvető<br/>           koncepciók ismerete<br/>           Empátia<br/>           Együttműködés<br/>           Magabiztosság<br/>           A sokféleség<br/>           elismerése<br/>           A társadalmi-<br/>           gazdasági fejlődés, a<br/>           kultúrák közötti<br/>           kommunikáció iránti<br/>           érdeklődés<br/>           A személyes<br/>           előítéletek leküzdése<br/>           Kompromisszumra<br/>           való törekvés<br/>           A közösségi</p> |

| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|---------|------|----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          | <p>egy beszél, nem lehet kinevetni a másikat, nem lehet közbeszólni, amíg a másik beszél, a véleményt, álláspontot meg kell indokolni.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Kérdés: mindenki kérdezhet, de nem kötelező kérdezni, egyetlen kérdést sem lehet buta kérdésnek tekinteni stb. A kérdések, megvitatandó témák összegyűjtése után közösen választják ki, hogy melyekkel szeretnének foglalkozni. A beszélgetés az adott témáról addig tart, amíg van még megvitatandó kérdés, probléma.</li> <li>○ Gondolkodási idő – mindig elég időt kell hagyni arra, hogy a tanulók végiggondolhassák a</li> </ul> |     | <p>összetartást megalapozó közös értékek elfogadásának és tiszteletben tartásának kinyilvánítása</p> <p>A helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés</p> <p>Az emberi jogok teljes körű tisztelete</p> <p>Az egyenlőség és a demokrácia tisztelete</p> <p>Mások értékeinek, magánéletének tisztelete</p> <p>A társadalmi sokféleség és kohézió tisztelete</p> <p>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia:</p> <p>Tervezési képesség</p> <p>Szervezési képesség</p> <p>Irányítási képesség</p> |

| Témakör | Téma                    | Tartalom                                                                                 | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT                                                                                                                               | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|---------|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                         |                                                                                          | <p>feltenni kívánt kérdéseket, illetve érvelhessenek a vita során.</p> <p>Összegzés – a vita végén mindig át kell tekinteni a vita gondolatmenetét, a legfontosabb csomópontjait, álláspontokat és azt is, hogy mit tanultak belőle.</p> <p>Döntési dilemmák – megvitatása illetve különböző megoldásai drámapedagógiai eszközökkel</p> |                                                                                                                                   | <p>Elemzési képesség</p> <p>Kommunikációs képesség</p> <p>A tapasztalatok értékelése</p> <p>Kockázatfelmérés és vállalás</p> <p>Egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés</p> <p>Kreativitás</p> <p>Innováció</p> <p>A célok elérését segítő motiváció és elhatározottság</p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és</p> |
|         | <b>d) Jog<br/>8 óra</b> | <p>Mibenléte, társadalmi szerepe, erkölccsel való összevetése.</p> <p>Jogegyenlőség.</p> | <p>Jogi esetek gyűjtése – ismeretségi körből, internetről, újságokból, csoportosításuk, megbeszélés</p> <p>Olyan szituációk átélése, amelyben a különböző csoportoknak nem egyenlők az esélyei. (pl. ugyanannak a képnek a kirakása különböző számú darabra vágva, vagy egy ügyességi</p>                                               | <p>Szabályok, Tér és idő</p> <p>Kommunikáció</p> <p>Szülőföldünk</p> <p>Informatika</p> <p>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés</p> | <p>kifejezőképesség</p> <p>A művészi önkifejezés és a kulturális életben való részvétel által az önismeret, emberi kapcsolatrendszer gazdagítása, a világban való eligazodás elősegítése</p>                                                                                                                               |

| Témakör | Téma | Tartalom                        | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|------|---------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |      | Emberi jogok<br>Gyermeki jogok. | <p>versenyfeladatban a különböző csoportoknak más-más (nehezített és könnyített) feladatleírást adunk.) Olyan hátrányos helyzetek átélése, melyben a tanulók megtapasztalják, hogy mit jelent így élni (pl. bekötött szemmel csinálni valamit, csak egyik kezünket használni valamihez, kerek-székekkel közlekedni). Az egyenlőtlenség megtapasztalásából fakadó élmények megbeszélése.</p> <p>Mik az emberi jogok? - Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának csoportos feldolgozása poszter készítéssel. Beszélgetés a jogegyenlőségről – történelmi ismeretek felelevenítése</p> <p>Ha vannak emberi jogok, miért kellett a gyermeki jogok? Miért kell a</p> |     |                   |

| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|------|----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |      |          | <p>gyermeknek külön védelmet biztosítani?<br/>A Gyermkek Jogairól Szóló ENSZ Egyezmény gyereknyelven írott szövegének feldolgozása az UNICEF magyar honlapjáról<br/>(<a href="http://www.unicef.hu/gyermekjog-egyezmeny.jsp">http://www.unicef.hu/gyermekjog-egyezmeny.jsp</a>):<br/>Az Egyezményben említett összes jog kigyűjtése pármunkában. A jogokról lista készítése.</p> <p>4 fős csoportokban a párok által készített listák egyeztetése.</p> <p>Osztályszintű megbeszélés, közös osztálylista készítés.</p> <p>Különböző gyermekjogi esetek, történetek feldolgozása a gyermekfilozófia illetve a</p> |     |                   |

| Témakör               | Téma                          | Tartalom                         | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT                                   | NAT kapcsolódások                                   |
|-----------------------|-------------------------------|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----------------------------------------------------|
|                       |                               |                                  | drámapedagógia módszerével az előzőekben készült lista segítségével.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                       |                                                     |
|                       | <b>e) Összegzés<br/>2 óra</b> | Miről szól az együttélés?        | <p>Egyéni munkában fogalmazás készítése: Élet egy szabályok nélküli társadalomban címmel</p> <p>Osztályszintű beszélgetés:<br/>         Miről volt szó az elmúlt órákon?<br/>         Milyen szabályok teszik lehetővé a társadalmi együttélést?<br/>         Milyen viszonyban vannak ezek egymással?<br/>         Mik azok a legfontosabb tudások és képességek, amikre az elmúlt órák során szert tettünk?<br/>         Közös vázlat készítése, rögzítése.</p> |                                       |                                                     |
| <b>2. Kapcsolatok</b> | <b>a) barátság<br/>8 óra</b>  | Tartalma, korlátai, konfliktusai | Barátsággal kapcsolatos közmondások csoportos gyűjtése, osztályszintű                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Szabályok, Tér és idő<br>Kommunikáció | <b>Műveltségi területek:</b><br>Ember és társadalom |

| Témakör                                                                                                                       | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | TKT                                                               | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>óraszám: 84</b><br><b>Ebből</b><br><b>46 óra az 5.</b><br><b>évfolyamon</b><br><br><b>38 óra a 6.</b><br><b>évfolyamon</b> |      |          | megbeszélése.<br><br>Csoportos, majd osztályszintű beszélgetés a barátságról (javasolt kérések: Kellenek-e az embernek a barátok, s ha igen miért, ha nem miért nem? Mi a különbség barátság és haverság között? Mire jó a barátság? Lehetne-e barátok nélkül élni, milyen lenne az? Vannak-e a barátságnak korlátai, mit tehet meg az ember a barátjáért és mit nem? Hogyan keletkezik a barátság? Lehetséges-e fiú és lány közti barátság? Van-e különbség fiú-lány, fiú-fiú, lány-lány barátság között? Lehetséges-e barátság, szülő-gyerek, tanár-diák, gyerek felnőtt között?)<br><br>Vers, történet, élménybeszámoló írása (szövegszerkesztővel) egy olyan esetről, amikor | Szülőföldünk<br>Informatika<br>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés | Magyar nyelv és irodalom<br>Informatika<br>Művészetek<br>Ember a természetben<br>Életvitel<br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák:</b><br>Anyanyelvi kommunikáció:<br>Hallott és olvasott szöveg értelése<br>Szövegalkotás<br>Helyes és kreatív nyelvhasználat<br>Megfelelő szókincs<br>Saját kommunikáció figyelemmel kísérése<br>Helyzetnek megfelelő kommunikáció szóban és írásban<br>Különböző típusú szövegek megkülönböztetése és felhasználása |

| Témakör | Téma                             | Tartalom                                                                                                                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                         | TKT                                                                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                               |
|---------|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                  |                                                                                                                                                                                                    | valaki valamit megbocsát a barátjának.<br><br>Szituációk, konfliktus helyzetek feldolgozása – irodalmi művek, filmek alapján dramatikus eszközökkel (pl. Vámos Miklós: Kisfiúk és nagyfiúk)                                         |                                                                                                               | Információgyűjtés, feldolgozás<br>Helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés<br>Kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvés<br>Esztétikai minőség tisztelete<br>Mások megismerésének igénye |
|         | <b>b) párkapcsolat<br/>6 óra</b> | Szimpátia, együtt járás, szerelem, szex. A szexuális kapcsolatok szépségei, problémái, veszélyei (AIDS). Az élettársi kapcsolat, családalapítás, tudatos családtervezés, fogamzásgátlás, abortusz. | Esetek, filmek, történetek, statisztikák csoportos feldolgozása a jelzett témákban, majd a többiek számára való prezentációja, osztályszintű megbeszélés<br><br>Írjanak a tanulók elbeszélést magukról „Az én családom 20 év múlva” | Kommunikáció<br>Informatika<br>Tér és idő<br>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés                               | Matematikai kompetencia: Érvek láncolatának követése és értékelése<br>Az igazság tisztelete<br>Logikus okok keresése                                                                            |
|         | <b>c) család<br/>20 óra</b>      | A család témakör feldolgozása projektmódszerrel<br><br>Én és a családom                                                                                                                            | Ki vagyok én- kérdéskör megvitatása<br>Ajánlott kérdések: mitől vagyok én én, ugyanaz                                                                                                                                               | Szabályok,<br>Tér és idő<br>Kommunikáció<br>Szülőföldünk<br>Informatika<br>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés | Természettudomány os kompetencia<br>Etikai kérdések iránti érdeklődés<br>Kritikus és kíváncsi attitűd<br>Szándék és képesség a fenntartható                                                     |



| Témakör | Téma | Tartalom                                    | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------|------|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      | Családi viszonyok<br>szituációs modellezése | <p>voltam-e csecsemőként és ugyanaz leszek-e középkorúként és idős emberként, ugyanaz lennék-e, ha más lenne a nevem, a külsőm (arcom, a hajam színe, magasságom, súlyom), a gondolataim, az újjlenyomatom, a szüleim, ha másutt születtem volna, ha mindenki azt gondolná, hogy más vagyok.</p> <p>Családkutatás interjúzással, családfakészítés (esetleg internetes programmal), családtörténetek gyűjtése, önkéntes ismertetése.</p> <p>Családom egy napja - ki mit csinál, miért csinálja – egyéni munka.</p> <p>Csoportmunkában- minden csoport mást csinál:<br/>1. Családi otthon - funkció, forma és esztétikum szerinti -</p> |     | <p>fejlődés érdekében lokálisan vonatkozásban való cselekvésre</p> <p>Biztonság és a fenntarthatóság tisztelete a tudományos és technológiai fejlődés hatásaival kapcsolatban</p> <p>Digitális kompetencia:<br/>Számítógépes alkalmazások a tanulás és a kutatás terén</p> <p>Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás, kritikus alkalmazás</p> <p>Kulturális-, társadalmi, szakmai célokat szolgáló közösségekben való részvétel. A hatékony, önálló tanulás:<br/>Alapvető írás, olvasás, számolás, IKT- eszközhasználat képességek</p> |

| Témakör | Téma | Tartalom                                                                                                          | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      | Jellemző konfliktushelyzetek a családban és kezelésük (szülő - gyerek, generációs, pénz utáni hajsza, válás stb.) | tervezése a modellezett család, szükségleteinek és ezeken túlmutató igényeinek, életmódjának figyelembevételével.<br>2. A háztartási munkák megosztásának megtervezése – a modellezett család életmódjának megfelelően<br>3. Családi gazdálkodás, költségvetés tervezése a modellezett család bevétele, kiadásai, szükségletei, életvitele figyelembevételével.<br>4. Heti étrend tervezése a modellezett család költségvetésének és az egészséges táplálkozás kívánalmainak figyelembe<br>5. Hosszú hétvége – a modellezett család utazásának megtervezése.<br><br>Esetek, irodalmi példák feldolgozása a drámapedagógia módszereivel – csoportmunkában.<br>Döntési dilemmák |     | Új ismeretek, elsajátítása, feldolgozása és beépítése.<br>A tanulás iránti motiváció folyamatos fenntartása<br><br>A figyelem összpontosítása<br>A tanulás szándékának és céljának kritikus mérlegelése<br>Munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása<br>Saját munka értékelése<br>Szükség esetén tanács, információ és támogatás kérésére<br>Korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása<br>A kompetenciák, tudástartalmak, képességek és a |

| Témakör | Téma                                       | Tartalom                                                                                                                                                               | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT                                                                          | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------|--------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                            | <p>A gyermek – helye a családban, a család szerepe a szocializációban – történeti változásai, ma</p> <p>Családtípusok</p> <p>Projektzárás: prezentációk, értékelés</p> | <p>megvitatása.</p> <p>A csoportok a különböző korok szempontjából kutatják a kérdést</p> <p>A csoportok a különböző családtípusokat vizsgálják (internet, könyvtár, filmek, irodalmi élmények felhasználásával): hagyományos nagycsalád, nukleáris család, egyszülős család, szinglik, homoszexuálisok házassága</p> <p>A csoportok prezentációinak értékelése – önértékelés és közös értékelés</p> |                                                                              | <p>szakképesítések megfelelő ismerete</p> <p>Személyes készségek és szaktudás erősségeinek gyengeségeinek ismerete</p> <p>A tanultak széles körű alkalmazása az élet minden területén</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia: Saját fizikai és mentális egészségére vonatkozó ismeretek, az egészséges életvitel meghatározó szerepének megértése</p> |
|         | <b>d) közösségi kapcsolatok<br/>12 óra</b> | Iskola                                                                                                                                                                 | Tervezzünk ideális iskolát! (célja, funkciója, tanulási-tanítási módszerek, tantárgyak, jutalmazás-büntetés) – csoportmunkában, osztályszintű megvitatás, konszenzusos közös terv                                                                                                                                                                                                                    | Szabályok, Kommunikáció<br>Informatika<br>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés | <p>Az egyénnel, a csoporttal, a munkaszervezettel kapcsolatos alapvető koncepciók ismerete</p> <p>Különböző nézőpontok figyelembe vétele és</p>                                                                                                                                                                                                             |

| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------|------|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          | <p>elfogadás</p> <p>A tanulók jogai és kötelességei – csoportos gyűjtés, osztályszintű lista készítése. A listának az iskola házirendjével (És esetleg - tanári segítséggel - a Köznevelési törvénnyel való összevetése)</p> <p>Beszélgetés: Van-e lehetőség a tanulók érdekeinek érvényesítésére az iskolában? Mik a diákönkormányzat érdekérvényesítési lehetőségei, eszközei. Különbözők-e az alsósok és a felsősök helyzete ebből a szempontból? Amennyiben van az iskolában működő diákönkormányzat, akkor a tanulók projekt munkában felméri az iskolájukban működő diákönkormányzat helyzetét, tevékenységét, valamint azt is, hogy mit</p> |     | <p>megértése</p> <p>Empátia</p> <p>Együttműködés</p> <p>Magabiztosság</p> <p>A sokféleség elismerése</p> <p>A személyes előítéletek leküzdése</p> <p>Kompromisszumra való törekvés</p> <p>A közösségi összetartást megalapozó közös értékek elfogadásának és tiszteletben tartásának kinyilvánítása</p> <p>A helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés</p> <p>Az emberi jogok teljes körű tisztelete</p> <p>Az egyenlőség és a demokrácia tisztelete</p> <p>A fenntartható</p> |

| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------|------|----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          | <p>várnak a diákok a DÖK-től, s javaslatokat fogalmaznak meg arra nézve, hogy mely területen tehetne még többet/valamit a diákönkormányzat</p> <p>„Az iskolabíráóság - konfliktuskezelés precedens elv alapján”. Ebben a foglalkozásban az SDT Állampolgári ismeretek fejezetében Partneri együttműködés az iskolában, Az iskolabíráóság címszó alatt (<a href="http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=3d7b3d1e-8c23-40f3-b6ab-ab598787fcfe&amp;cid=cabbd152-8e9b-499f-8680-92da8c78381d">http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=3d7b3d1e-8c23-40f3-b6ab-ab598787fcfe&amp;cid=cabbd152-8e9b-499f-8680-92da8c78381d</a>) a kárhelyreállító konfliktuskezeléssel, egy konkrét iskolabíráóság munkájával ismerkedhetnek meg a tanulók abból a célból, hogy gondolkodjanak azon, hogyan lehetne az</p> |     | <p>fejlődés támogatása<br/>Mások értékeinek, magánéletének tisztelete<br/>A társadalmi sokféleség és kohézió tisztelete<br/>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia:<br/>Tervezési képesség<br/>Szervezési képesség<br/>Irányítási képesség<br/>Elemzési képesség<br/>Kommunikációs képesség<br/>A tapasztalatok értékelése<br/>Kockázatfelmérés és vállalás<br/>Egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés<br/>Kreativitás<br/>Innováció<br/>A célok elérését segítő motiváció és elhatározottság</p> <p>Esztétikai-művészeti</p> |

| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                               |
|---------|------|----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          | itt megismert hozzáállást a saját közösségeik gyakorlatába beépíteni. Esetfeldolgozás és dramatikus játék. |     | tudatosság és kifejezőképesség<br>A művészi önkifejezés és a kulturális életben való részvétel által az önismeret, emberi kapcsolatrendszer gazdagítása, a világban való eligazodás elősegítése |

## 6. évfolyam - 82 óra

| Témakör                                                    | Téma                                        | Tartalom  | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT                                                                                                        | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás              |
|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| <b>2. Kapcsolatok folytatás<br/>38 óra a 6. évfolyamon</b> | <b>d.) közösségi kapcsolatok<br/>28 óra</b> | Munkahely | Az iskola, mint munkahely – kiscsoportos gyűjtés: kik dolgoznak az iskolában, mi a feladatuk, megbeszélés.<br><br>Szülők, ismerősök munkahelye, ki mit csinál ott, miért felelős, milyen munkarendben dolgozik, szereti-e, így képzelte-e régen az életét (ha | Szabályok, Tér és idő<br>Kommunikáció<br>Szülőföldünk<br>Informatika<br>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés | <b>Ugyanaz mint Kapcsolatok 5. évfolyam</b> |

| Témakör | Téma                                     | Tartalom                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | TKT                                                                                                    | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás |
|---------|------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|
|         |                                          | Lakóhely – helyi<br>társadalom                        | munkanélküli szülők<br>vannak, akkor régebbi<br>foglalkozásukról, a<br>munkanélküliségük<br>okairól, a munkanélküliek<br>helyzetéről)– egyéni<br>interjúzás alapján<br>fogalmazás készítése<br><br>Feldolgozás<br>projektmunkában – Lásd:<br>mintaprojekt                                                                                                                                  |                                                                                                        |                                |
|         | <b>e) ügyeink<br/>intézése<br/>8 óra</b> | A mindennapi élet kisebb-<br>nagyobb ügyeink intézése | Feldolgozás<br>csoportmunkában, akár<br>versenyszerűen is<br>megszervezhető.<br>Értékelési szempont lehet<br>a gyorsaság, a pontos<br>információ, a helyes<br>kitöltés, illetve az ügyes,<br>ötletes dramatizálás.<br><br>lakcímbejelentő, útlevél<br>kérelem, csekk, ajánlott<br>vény stb. kitöltése<br><br>menetrend, térkép<br>értelmezése (konkrét úti<br>cél, időpont, ár, hely stb.) | Szabályok,<br>Kommunikáció<br>Szülőföldünk<br>Informatika<br>Tanulás- és<br>gondolkodás-<br>fejlesztés |                                |

| Témakör | Téma                          | Tartalom                   | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | TKT | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás |
|---------|-------------------------------|----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|--------------------------------|
|         |                               |                            | telefonos, e-mailes,<br>internetes<br>információkérés/keresés,<br>ügyeletes orvos, mentő,<br>tűzoltók, rendőrség<br>értesítése – a tanulók által<br>kitalált dramatikus<br>játékkal                                                                                                                                                                                                                              |     |                                |
|         | <b>f) Összegzés<br/>2 óra</b> | Miről szólt a Kapcsolatok? | Egyéni munkában<br>fogalmazás készítése: Élet<br>egy lakatlan szigeten<br>címmel, annak<br>bemutatásaként, hogy<br>milyen kapcsolatai<br>hiányoznának leginkább<br>és miért azok?<br>Osztályszintű beszélgetés:<br>Miről volt szó az<br>elmúlt órákon?<br>Milyen<br>kapcsolatrendszer<br>ben élünk?<br>Milyen viszonyban<br>vannak ezek<br>egymással?<br>Mik azok a<br>legfontosabb<br>tudások és<br>képességek, |     |                                |



| Témakör                                            | Téma                         | Tartalom                                | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT                                                                                                                  | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|----------------------------------------------------|------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                    |                              |                                         | amikre az elmúlt<br>órák során szert<br>tettünk?<br>Közös vázlat készítése,<br>rögzítése.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>3.<br/>Társadalom</b><br><br><b>óraszám: 40</b> | <b>a) gazdaság<br/>9 óra</b> | A gazdaság többszempon-tú megközelítése | A csoportok az alábbi témákat dolgozzák fel projektmódszerrel (először felméri, hogy mi tartozik a feladatukhoz, kutatási-keresési tervet dolgoznak ki, felelősökkel, határidőkkel, a feladatok elvégzése után összeállítják, majd megtartják a csoport prezentációját, melyet önértékelés és egymás munkáinak értékelése követ):<br><br>munka -<br>munkahely/foglalkozások –munkanélküliség<br><br>tulajdonformák -<br>vállalkozások<br><br>pénz - bank –<br>megtakarítás- hitel – | Szabályok,<br>Tér és idő<br>Kommunikáció<br>Szülőföldünk<br>Informatika<br>Tanulás- és<br>gondolkodás-<br>fejlesztés | <b>Műveltségi<br/>területek:</b><br>Ember és<br>társadalom<br>Magyar nyelv és<br>irodalom<br>Informatika<br>Művészetek<br>Ember a<br>természetben<br>Életvitel<br>Földünk és<br>környezetünk<br><br><b>Kulcskompe-<br/>tenciák:</b><br>Anyanyelvi<br>kommunikáció:<br>Hallott és olvasott<br>szöveg értése<br>Szövegalkotás<br>Helyes és kreatív<br>nyelvhasználat<br>Megfelelő szókincs |

| Témakör | Téma                                           | Tartalom                                                                                                                                                | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT                                                                                                                  | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|---------|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                                |                                                                                                                                                         | tőzsde<br><br>piac – marketing –<br>fogyasztói jogok<br><br>gazdasági-technikai<br>fejlődés és természeti<br>környezet                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                      | Saját<br>kommunikáció<br>figyelemmel<br>kísérése<br>Helyzetnek<br>megfelelős<br>kommunikáció<br>szóban és írásban                                                                                                                                                                                                                                                        |
|         | <b>b) társadalmi<br/>rétegződés<br/>15 óra</b> | A különböző<br>csoportosítások szerinti<br>társadalmi rétegződés<br><br>Biológiai különbségek<br>alapján képzett csoportok<br>Nemek (nők és<br>férfiak) | A különböző társadalmi<br>rétegek csoportos<br>gyűjtése, majd<br>osztályszintű listázása,<br>csoportosítása<br><br>Árny a falon – egy női és<br>egy férfi sziluett köré a<br>tanulók csoportmunkában<br>tulajdonságokat<br>gyűjtenek. Majd<br>osztályszintű beszélgetés<br>és vita (ajánlott vitatémák:<br>sztereotípiák a női illetve<br>a férfi szerepekről – és a<br>mai valóság? Megvalósul-<br>e a jogegyenlőség a<br>gyakorlatban? – ehhez pl.<br>KSH jövedelemstatisz- | Szabályok,<br>Tér és idő<br>Kommunikáció<br>Szülőföldünk<br>Informatika<br>Tanulás- és<br>gondolkodás-<br>fejlesztés | Különféle típusú<br>szövegek<br>megkülönböztetése<br>és felhasználása<br>Információgyűjtés,<br>feldolgozás<br>Helyzetnek<br>megfelelő,<br>meggyőző érvelés<br>Kritikus és építő<br>jellegű párbeszédre<br>való törekvés<br>Esztétikai minőség<br>tisztelete<br>Mások<br>megismerésének<br>igénye<br><br>Matematikai<br>kompetencia:<br>Érvek láncolatának<br>követése és |

| Témakör | Téma | Tartalom                                                                                                         | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      | Életkor (fiatalok, középkorúak, idősök)                                                                          | <p>Árny a falon – a tanulók a szilettek köré gyűjtik az életkori jellemzőket. Majd csoportmunkában internetről olyan cikkeket, hirdetéseket gyűjtenek, amelyek valamelyik csoport esélyeinek megsértéséről szól, majd osztályszintű beszélgetés a témáról.</p> |     | <p>értékelése<br/>Az igazság tisztelete<br/>Logikus okok keresése</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|         |      | <p>A lakóhely, település-típus alapján<br/>Városi életmód<br/>Falusi életmód<br/>Tanyasi életmód</p>             | <p>Csoportmunkában dolgozzák fel a különböző települések életmódját, előnyeit, hátrányait a tanulók, majd prezentálják a többieknek, utána beszélgetés</p>                                                                                                     |     | <p>Természettudományos kompetencia:<br/>Etikai kérdések iránti érdeklődés<br/>Kritikus és kíváncsi attitűd<br/>Szándék és képesség a fenntartható fejlődés érdekében lokálisan vonatkozásban való cselekvésre.<br/>Biztonság és a fenntarthatóság tisztelete a tudományos és technológiai fejlődés hatásaival kapcsolatban<br/>Digitális kompetencia:<br/>Számítógépes alkalmazások a</p> |
|         |      | <p>Vagyoni helyzet alapján<br/>Elit (gazdag, befolyásos)<br/>A középréteghez tartozó<br/>Hátrányos helyzetű,</p> | <p>Mit jelent a gazdagság és a szegénység ma nálunk, másutt a világban – relativitásukhoz különböző példák, esetek csoportos gyűjtése,</p>                                                                                                                     |     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

| Témakör | Téma | Tartalom                                                                                               | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | TKT | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás                                                                                                                                                                                                                            |
|---------|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      | szegény                                                                                                | osztályszintű megbeszélése                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |     | tanulás és a kutatás terén                                                                                                                                                                                                                                |
|         |      | Foglalkozásbeli különbségek<br>Az iskolai végzettségből adódó különbségek                              | Csoportmunkában Az ördög ügyvédje módszerrel vitatkoznak a tanulók (ajánlott kijelentés: „A diploma nem garantálja a társadalmi boldogulást”)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |     | Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás, kritikus alkalmazás                                                                                                                                                                                              |
|         |      | Nemzetiségi, etnikai különbségek                                                                       | Erről volt már szó - itt utalhatunk az előzőekre. Majd a romákkal szembeni diszkrimináció fogalmának körüljárása az SDT-n található esetek kapcsán:<br><a href="http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=aae480d4-c475-4612-9971-6b30a19c9a2f&amp;v=1&amp;b=1&amp;cid=8f99f5a9-12d2-4dca-85a2-2a8809b7a8cf">http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=aae480d4-c475-4612-9971-6b30a19c9a2f&amp;v=1&amp;b=1&amp;cid=8f99f5a9-12d2-4dca-85a2-2a8809b7a8cf</a> |     | Kulturális-, társadalmi-, szakmai célokat szolgáló közösségekben való részvétel                                                                                                                                                                           |
|         |      | A többségtől eltérő értékrendet képviselő kisebb közösségek, „szubkultúrák” (pl.graffitisek,deszkások) | Szubkultúrák projektalapú feldolgozása:<br><a href="http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=aae480d4-c475-4612-9971-6b30a19c9a2f&amp;v=1&amp;b=1&amp;cid=8f99f5a9-12d2-4dca-85a2-2a8809b7a8cf">http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=aae480d4-c475-4612-9971-6b30a19c9a2f&amp;v=1&amp;b=1&amp;cid=8f99f5a9-12d2-4dca-85a2-2a8809b7a8cf</a>                                                                                                             |     | A hatékony, önálló tanulás:<br>Alapvető írás, olvasás, számolás, IKT-eszközhasználat képességek<br>Új ismeretek, elsajátítása, feldolgozása és beépítése.<br>A tanulás iránti motiváció folyamatos fenntartása<br>A figyelem összpontosítása<br>A tanulás |

| Témakör | Téma | Tartalom                                                                                          | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | TKT | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      | Ön és közveszélyes,<br>ügynevezett deviáns<br>csoportok (alkoholisták,<br>nikotínisták, drogosok) | <p>6b30a19c9a2f&amp;v=1&amp;b=1<br/>&amp;cid=8f99f5a9-12d2-<br/>4dca-85a2-2a8809b7a8cf</p> <p>A tudatmódosító szerek<br/>fajtáiról, történetéről,<br/>hatásairól összefoglaló<br/>információkat lehet<br/>(csoportmunkában)<br/>szerezni az SDT-ről<br/><a href="http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=aae480d4-c475-4612-9971-6b30a19c9a2f&amp;v=1&amp;b=1&amp;cid=8f99f5a9-12d2-4dca-85a2-2a8809b7a8cf">http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=aae480d4-c475-4612-9971-6b30a19c9a2f&amp;v=1&amp;b=1&amp;cid=8f99f5a9-12d2-4dca-85a2-2a8809b7a8cf</a>.<br/>A prezentációkat a<br/>veszélyekről való<br/>beszélgetéssel érdemes<br/>zárni. A drogok bemutatás<br/>után csoportmunkában<br/>összegyűjtik a tanulók mi<br/>mindent lehet drogozás<br/>helyett csinálni, sport,<br/>zene, barátság, szerelem,<br/>utazás: a sétától a<br/>hegymászásig.<br/>Utána beszélgetés. (ami<br/>térjen ki a következő</p> |     | <p>szándékának és<br/>céljának kritikus<br/>mérlegelése<br/>Munkavégzés<br/>másokkal<br/>együttműködve, a<br/>tudás megosztása<br/>Saját munka<br/>értékelése Szükség<br/>esetén tanács<br/>információ és<br/>támogatás kérésére<br/>Korábbi tanulási és<br/>élettapasztalatok<br/>felhasználása<br/>A kompetenciák,<br/>tudástartalmak,<br/>képességek és a<br/>szakképesítések<br/>megfelelő ismerete<br/>Személyes<br/>készségek és<br/>szaktudás<br/>erősségeinek<br/>gyengeségeinek<br/>ismerete A tanultak<br/>széles körű<br/>alkalmazása az élet<br/>minden területén</p> |

| Témakör | Téma                         | Tartalom                     | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | TKT                                                                                               | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás                                                                                                                                                                                                                             |
|---------|------------------------------|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                              |                              | kérdésekre: Mit pótolnak drogok: az egészséges örömszerező tevékenységeket; Mit tegyék, ha valaki drogozik és engem is rá akar venni, kit kell értesíteni?. Meg kell tanulni nemet mondani - ennek gyakorlása szituációs játékkal.)                                                                                                                                                                                         |                                                                                                   | Szociális és állampolgári kompetencia: Saját fizikai és mentális egészségére vonatkozó ismeretek, az egészséges életvitel meghatározó szerepének megértése.                                                                                                |
|         | <b>c) kultúra<br/>18 óra</b> | Mindennapi életünk kultúrája | A tanulók rajzos, fényképes, filmes, zenés, leíró, tabló, poszter, dramatizált stb. formában bemutatót készítenek mindennapi életünk néhány területéről, hogy képet kapjanak arról, hogy hogyan viselkedünk, hogy hol, hogyan lakunk, mit és hogyan eszünk, hogyan öltözködünk, hogyan őrizzük meg egészségünket, hogyan töltjük a szabadidőnket, hogyan közlekedünk. Csoportokban, projektmunkában dolgozzák fel az alábbi | Szabályok,<br>Tér és idő<br>Kommunikáció<br>Informatika<br>Tanulás- és gondolkodás-<br>fejlesztés | Normatadat, a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése. Az egyénnel, a csoporttal, a munkaszervezettel, a nemek közti egyenlőséggel, a megkülönböztetés-mentességgel, a társadalommal és a kultúrával kapcsolatos alapvető |

| Témakör | Téma                          | Tartalom                                   | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                        | TKT | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------|-------------------------------|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                               |                                            | témaköröket, majd egymásnak prezentálják, és közösen értékeli munkáikat:<br><br>Viselkedéskultúra<br><br>Lakáskultúra<br><br>Étkezéskultúra<br><br>Öltözködéskultúra<br><br>Egészségkultúra<br><br>Szórakozás, szabadidő kultúra<br><br>Közlekedés |     | koncepciók ismerete<br>Különböző nézőpontok figyelembe vétele és megértése<br>Empátia<br>Együttműködés<br>Magabiztosság<br>A sokféleség elismerése<br>A személyes előítéletek leküzdése<br>Kompromisszumra való törekvés<br>A helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés<br>Az emberi jogok teljes körű tisztelete |
|         | <b>d) Összegzés<br/>2 óra</b> | Ünnepeink<br><br>Miről szólt a Társadalom? | Lásd. Mintamodul<br><br>Csoportmunkában fogalmazás készítése: Társadalom 2058 címmel, arról, hogy hogyan képzelik el társadalmunkat ötven év                                                                                                       |     | Az egyenlőség és a demokrácia tisztelete<br>Mások értékeinek, magánéletének                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | TKT | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|---------|------|----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          | <p>múlva.</p> <p>Osztályszintű beszélgetés:<br/> Miről volt szó az elmúlt órákon?<br/> Milyen jellemzőit tárgyaltuk a társadalomnak?<br/> Milyen viszonyban vannak ezek egymással?<br/> Mik azok a legfontosabb tudások és képességek, amikre az elmúlt órák során szert tettünk?</p> <p>Közös vázlat készítése, rögzítése.</p> |     | tisztelete<br>A társadalmi sokféleség és kohézió tisztelése<br>Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia:<br>Tervezési képesség<br>Szervezési képesség<br>Irányítási képesség<br>Elemzési képesség<br>Kommunikációs képesség<br>A tapasztalatok értékelése<br>Kockázatfelmérés és vállalás<br>Egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés<br>Kreativitás<br>Innováció<br>A célok elérését segítő motiváció és elhatározottság<br>A gazdaság és a pénz világában való tájékozódás |



| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység | TKT | Kompetencia<br>NAT kapcsolódás                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------|------|----------|-------------|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          |             |     | képessége<br><br>Esztétikai-művé-<br>szeti tudatosság és<br>kifejezőképesség:<br>A művészi ön-<br>kifejezés és a<br>kulturális életben<br>való részvétel által<br>az önismeret,<br>emberi kapcsolat-<br>rendszer gazda-<br>gítása, a világban<br>való eligazodás<br>elősegítése |

## Kulcsfogalmak

### 5–6. évfolyam

Szokás, illem, erkölcs, jog, jogegyenlőség, emberi jogok, gyermeki jogok, barátság, párkapcsolatok, család, önismeret, helyi társadalom, demokratikus részvétel, társadalom, munka, tulajdon, vállalkozás, pénz, piac, környezetvédelem, társadalmi rétegződés, kultúra, egészséges életmód

## Kiemelt kompetenciák

- Szövegértés és szövegalkotás
- Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás, kritikus alkalmazás
- Érvek láncolatának követése és értékelése
- Logikus okok és érvényesség keresése
- Elemzési képesség
- Kreativitás
- Kritikus és kíváncsi attitűd
- Munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása
- Saját munka értékelése
- A célok elérését segítő motiváció és elhatározottság
- A tanultak széles körű alkalmazása az élet minden területén
- Saját nézőpont összevetése mások véleményével
- Normatudat, a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése
- Az egyénnel, a csoporttal, a munkaszervezettel, a nemek közti egyenlőséggel, a megkülönböztetés-mentességgel, a társadalommal és a kultúrával kapcsolatos alapvető koncepciók ismerete
- A közösségi összetartást megalapozó közös értékek elfogadásának és tiszteletben tartásának kinyilvánítása
- Mások értékeinek, magánéletének tisztelete
- A társadalmi sokféleség és kohézió tisztelete

## Mintamodul

### Ünnepeink Mindennapi életünk/ 6. évfolyam / Társadalom/ Ünnepeink

|                              |                                                                                                                                        |
|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A modul/projekt célja</b> | különböző ünnepek fogalma, az ünnepek iránti érdeklődés felkeltése, a hagyományok ismerete, tisztelete, a közösséghez tartozás élménye |
| <b>Időkeret</b>              | 6 óra                                                                                                                                  |

**Módszertani ajánlás:** A tanulónak egy héttel a modul előtt feladatot adunk: hozzanak különböző családi ünnepekről készült fényképeket. A modul feladatainak nagy részét a tanulók ugyanazokban, az első feladatnál kialakult szimpátia csoportokban végzik, és a munka értékelése is ebben a keretben történik. Az anyagban található feladatok a kulcskompetenciák komplex módon való fejlesztését célozzák.

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                        | TKT kapcsolódások                                                                         | Munkaformák,<br>módszerek                     | Eszközök                              |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|---------------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Ráhangolódás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                           |                                               |                                       |
|           | <p>A tanulók előzetesen megkapják a feladatot, hogy hozzanak az órára családi fényképeket, születésnapokról, névnapokról, karácsonyokról stb.</p> <p>Az óra elején meghallgatjuk Halász Judit előadásában a „Boldog születésnapot” című dalt. Ezután a tanulók szimpátiacsoportokban dolgoznak. Együtt megnézik a képeket, elmondják egymásnak, hogy melyik milyen ünnepet ábrázol, ki van rajta, mikor készült stb. Közös beszélgetés az ünnepek és a hétköznapiak különbségéről.</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Magyar<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Kommunikáció:<br/>szövegalkotás<br/>Szociális: együttműködés, egymásra figyelés, másság tisztelet<br/>Hatékony tanulás:<br/>érdeklődés felkeltése, motiváció<br/>Esztétikai: fegyelmes zenehallgatás</p> | <p>Kommunikáció<br/>Szabályok<br/>Szülőföldünk<br/>Tanulás- és gondolkodás-fejlesztés</p> | <p>Csoportmunka<br/>szimpátiacsoportokban</p> | <p>Saját fotók<br/>CD és lejátszó</p> |

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | TKT kapcsolódások | Munkaformák,<br>módszerek  | Eszközök                                                               |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|----------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| <b>2.</b> | <b>Feldolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                   |                            |                                                                        |
|           | <p><b>a) Mit jelent a nevem?</b><br/>Ugyanazokban a szimpátiacsoportokban dolgoznak a diákok. Feladatunk: névnapjuk kikeresése az éppen érvényben lévő naptárban, saját nevek jelentésének kikeresése az utónévkönyvből, a nevek ábécérendbe rendezése, kitűző készítése saját nevük jelentésének legfontosabb ismérveivel</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Magyar<br/>Művészetek<br/><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Kommunikáció:<br/>szövegértés,<br/>szövegalkotás<br/>Szociális: együttműködés<br/>közös cél érdekében,<br/>Hatékony tanulás:<br/>információk önálló<br/>gyűjtése, értelmezése,<br/>sorba rendezés adott<br/>szempont szerint,<br/>Lényegkiemelés<br/>Esztétikai: esztétikai<br/>tudatosság</p> |                   | Kooperatív<br>csoportmunka | utónévkönyvek<br>, naptárak,<br>karton,<br>biztosítótű,<br>íróeszközök |
|           | <p><b>b) Milyen évszakban van a névnapom?</b><br/>Az azonos évszakban névnapjukat ünneplők alkotnak egy-egy csoportot, s játszanak el egy rövid (1-2 perces) jelenetet, amelyből a többiek az adott évszakra ismernek. Törekedniük kell arra, hogy rövid idő alatt tervezzék és szervezzék meg a saját jelenetüket.</p>        | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Magyar<br/>Művészetek<br/><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Kommunikáció:<br/>nonverbális és verbális<br/>kifejezőkészség,<br/>szövegalkotás<br/>Szociális: együttműködés<br/>közös cél érdekében,<br/>kompromisszumra való</p>                                                                                                                            |                   | Kooperatív<br>csoportmunka |                                                                        |

|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT kapcsolódások | Munkaformák,<br>módszerek    | Eszközök                                                    |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------------------|-------------------------------------------------------------|
|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | törekvés, egymás iránti türelem<br>Vállalkozói: teammunka, tervezés, szervezés<br>Esztétikai: térkitöltés, esztétikai érzék megnyilvánulása, mozgáskultúra, lényegkiemelés.                                                                                                                                      |                   |                              |                                                             |
|  | <b>c) Típusba sorolás</b><br>Minden gyerek egy-egy ünnep nevét kapja szókartyán (társadalmi, családi ünnepek, néphagyományok, világnapok), ezeket kell halmazokba rendezve csoportosítaniuk. Nevezzék is meg a csoportokat, tegyenek kiegészítéseket, ha tudnak. Az ezt követő beszélgetésben törekedni kell a felsorolt ünneptípusok különbségének tisztázására, közös osztálylista készítésére. | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar<br>Ember és társadalom<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: szövegértés és alkotás, fogalmak meghatározása, szókincsfejlesztés,<br>Hatékony tanulás: következtetés részekből az egészre, csoportosítás, lényeg felismerése, megnevezése, véleményalkotás, fantázia |                   | Egyéni és közös osztálymunka | Az előre elkészített szókartyákból jusson minden gyereknek! |
|  | <b>d) Mi jellemzi?</b><br>A tanulók az eredeti szimpátiacsoportokban dolgoznak. Szétvágott képeslapok összerakásából tudják meg, melyik ünneppel foglalkozik a csoport. Az adott ünnephez kapcsolódva feladatok csoportonként: mikor                                                                                                                                                              | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar<br>Ember és társadalom<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció:                                                                                                                                                                                                        |                   | Csoportos kooperatív         | ünnepekre vonatkozó képeslapok internet használat           |

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                             | TKT kapcsolódások | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                                                                                                                        |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|---------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | van, mit ünneplünk, mi az eredete, milyen ünneplési szokások kapcsolódnak hozzá, szó- és kifejezésgyűjtés, köszöntők, versek, dalok, jellemző ételek/italok gyűjtése. Osztály ünneplési terv készítése. Prezentáció. A tanulók megszavazzák, hogy melyik csoport bemutatója tetszett a legjobban. Külön szavazhatnak arról, hogy melyik ünneplési terv volt a legjobb, és legközelebbi alkalommal annak alapján szervezhetik az ünnepet. | szövegértés és alkotás<br>szociális: együttműködés<br>közös cél érdekében, a feladatok kitartó végrehajtása, demokratikus döntés<br>Vállalkozói: teammunka, tervezés, szervezés<br>Hatékony tanulás: információgyűjtés, megelőző tapasztalatok és ismeretek felhasználása, |                   |                           | ajánlott web oldalak:<br>www.sulinet.hu<br>http://husvet.lap.hu<br>http://allatkert.lap.hu<br>http://mikulas.lap.hu<br>http://kara-csony.lap.hu |
|           | <b>e) Legkedvesebb ünnepem</b><br>A tanulók fogalmazást (leíró vagy elbeszélő) készítenek a legkedvesebb ünnepükről.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: írott szövegalkotás                                                                                                                                                                     |                   | Egyéni munka              |                                                                                                                                                 |
| <b>3.</b> | <b>Értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                   |                           |                                                                                                                                                 |
|           | A szimpátiacsoportok önértékelése közös álláspont kialakításával (mit tanultunk, miért tetszett/ nem tetszett, az volt benne nehéz/könnyű, hogy ment az együttműködés stb.) Tanári kiegészítő, megerősítő értékelés                                                                                                                                                                                                                      | <b>Műveltségi területek</b><br>Magyar<br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Kommunikáció: szövegalkotás, közös málláspont kialakítása (vita)<br>Szociális: kompromisszumra törekvés<br>Vállalkozói: értékelés                                                                     |                   | Kooperatív önértékelés    |                                                                                                                                                 |

## Mintaprojekt

### Lakóhely – helyi társadalom Mindennapi életünk/ 6. évfolyam / Kapcsolatok/ Lakóhely – helyi társadalom

|                        |                                                                                                                           |
|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A projekt célja</b> | A közösséghez való tartozás érzésének, a közösség életében való tudatos és felelős részvétel a motivációjának kialakítása |
| <b>Időkeret</b>        | 26 óra                                                                                                                    |

**Módszertani ajánlás:** Egy nagy projekt keretében több kisebb projektben dolgoznak a tanulók, ezeket sorszámozva egymás után külön projektekként írjuk le. Az első két, a helytörténettel és a jelennel foglalkozó kis projekt össze is vonható, egyszerre is készülhet, de akkor annyi időt kell rá biztosítani, hogy mindkét témakör feldolgozható legyen. Az utolsó projekt utáni értékelésnek az egész nagy projektre is ki kell terjednie.

#### I. Lakóhelytörténet

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                       | TKT                                                                                            | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                                                                |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                   |                                                                                                |                           |                                                                                         |
|           | A tanulók 6 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport ugyanazt a feladatot végzi: felkutatják és az általuk választott formában (poszter, tábló, faliújság, prezentáció, film, interjú stb.) bemutatják az osztálynak lakóhelyük történetét. Ebben a szakaszban megismerik a feladatot, megtervezik a végrehajtását, a részfeladatokat időben ütemezik, határidőket és felelősöket szabnak. | <b>Műveltségi területek:</b><br>Ember és társadalom<br>Magyar nyelv és irodalom<br>Informatika<br>Művészetek<br>Ember a természetben<br>Életvitel | Kommunikáció<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő<br>Tanulás és<br>gondolkodásfejlesztés | projekt                   | Internet, könyvtár,<br>konkrét<br>választásoktól és<br>lehetőségektől<br>függő eszközök |
| <b>2.</b> | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Földünk és környezetünk                                                                                                                           |                                                                                                |                           |                                                                                         |



|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | <p>A terveknek megfelelően (munkamegosztás, határidők, felelősök) végzik munkájukat a tanulók, felkutatják hogy saját településüket pl.</p> <p>mikor alapították,<br/>kik alapították,<br/>hogyan kerültek oda az alapítók,<br/>akkor mennyi lakosa volt,<br/>mivel foglalkoztak az emberek akkor<br/>mikor volt látványos fejlődés,<br/>ennek mi volt az oka stb.</p> <p>A kutatáshoz NET, könyvtár, idős emberek segítségét is igénybe vehetik a diákok. A megszerzett adatokat, ismereteket feldolgozzák és a kiválasztott formá(k)ban elkészítik a produktumot.</p> | <p><b>Kulcskompetenciák</b></p> <p>Kommunikáció:<br/>Szövegértés, szövegalkotás<br/>helyes és kreatív nyelv-<br/>használat, megfelelő<br/>szókincs, helyzetnek<br/>megfelelő kommunikáció<br/>szóban és írásban, különféle<br/>típusú szövegek<br/>megkülönböztetése és<br/>felhasználása, információ-<br/>gyűjtés, feldolgozás,<br/>esztétikai minőség<br/>tisztelete, mások<br/>megismerésének igénye</p> <p>Szociális: együttműködés<br/>közös cél érdekében,<br/>demokratikus magatartás,<br/>Matematikai: alapvető</p> |     |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |     |                           |          |
|           | <p>A projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült produktumokat. Végül szavazással kiválasztják a legjobbnak ítélt prezentációkat, s ha mód van rá, akkor azokat valamilyen más fórumon, iskolai, helyi rendezvényen is bemutatják.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |     |                           |          |

## II. Lakóhelyünk ma

|    | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                            | TKT                                                                                         | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                                                    |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| 1. | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | matematikai elvek és folyamatok alkalmazása a problémák megoldásában, Az igazság tisztelete Logikus okok és érvényesség keresése                                                                                                       | Kommunikáció<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő<br>Tanulás és gondolkodásfejlesztés | projekt                   | Internet, könyvtár, konkrét választásoktól és lehetőségektől függő eszközök |
|    | A tanulók ugyanazokban a 6 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport ugyanazt a feladatot végzi: felkutatják és az általuk választott formában (poszter, tábló, faliújság, prezentáció, film, interjú stb.) bemutatják az osztálynak lakóhelyük jelenét. Ebben a szakaszban megismerik a feladatot, megtervezik a végrehajtását, a részfeladatokat időben ütemezik, határidőket és felelősöket szabnak.                                                                                                                                                            | Természettudományos kompetencia:<br>Szándék és képesség a fenntartható fejlődés érdekében lokálisan és globális vonatkozásban való cselekvésre                                                                                         |                                                                                             |                           |                                                                             |
| 2. | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Etikai kérdések iránti érdeklődés<br>Kritikus és kíváncsi attitűd                                                                                                                                                                      |                                                                                             |                           |                                                                             |
|    | A terveknek megfelelően (munkamegosztás, határidők, felelősök) végzik munkájukat a tanulók, felkutatják hogy saját településüknek pl.<br>mennyi lakosa van ma,<br>a lélekszám alakulásának (csökkenés, növekedés, stagnálás) milyen okai vannak/lehetnek,<br>milyen a népesség kormegoszlása,<br>milyen a nemzetiségi, etnikai összetétel<br>milyen munkalehetőségek vannak,<br>milyen a település kommunális, infrastrukturális ellátottsága<br>mennyi pénzzel gazdálkodik a helyi önkormányzat, azt mire fordítja,<br>milyen környezetvédelmi megoldások léteznek | Digitális kompetencia<br>IKT szerepének és lehetőségeinek értése, ismerete<br>Számítógépes alkalmazások az információmegosztás, a tanulás és a kutatás terén,<br>Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás, kritikus alkalmazás, Komplex |                                                                                             |                           |                                                                             |

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                   | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                     | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | hány helyi civilszervezet van, mivel foglalkoznak stb.<br>A kutatáshoz NET, könyvtár, helyi újság, ismerősök segítségét is igénybe vehetik a diákok. A megszerzett adatokat, ismereteket feldolgozzák és a kiválasztott formá(k)ban elkészítik.         | információ előállítás,<br>bemutatást és megértést<br>segítő eszközök használata |     |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                 |     |                           |          |
|           | A projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült produktumokat. Végül szavazással kiválasztják a legjobbnak ítélt prezentációkat, s ha mód van rá, akkor azokat valamilyen más fórumon, iskolai, helyi rendezvényen is bemutatják. |                                                                                 |     |                           |          |

### III. Problémalista – megoldási javaslatok

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT                                                                                            | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                                                                |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | A hatékony, önálló tanulás:<br>Alapvető írás, olvasás,<br>számolás, IKT-<br>eszközhasználat<br>képességek,<br>Új ismeretek, elsajátítása,<br>feldolgozása és beépítése.<br>A tanulás iránti motiváció<br>folyamatos fenntartása<br>A figyelem összpontosítása<br>Munkavégzés másokkal<br>együttműködve, a tudás<br>megosztása | Kommunikáció<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő<br>Tanulás és<br>gondolkodásfejlesztés | projekt                   | Internet, könyvtár,<br>konkrét<br>választásoktól és<br>lehetőségektől<br>függő eszközök |
|           | A tanulók ugyanazokban a 6 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport ugyanazt a feladatot végzi: felkutatják és listázzák, majd bemutatják az osztálynak a helyi problémákat, megoldandó feladatokat és megoldási javaslatokat tesznek. Ebben a szakaszban megismerik a feladatot, megtervezik a végrehajtását, a részfeladatokat időben ütemezik, határidőket és felelősöket szabnak.                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                |                           |                                                                                         |
| <b>2.</b> | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Saját munka értékelése<br>Szükség esetén tanács,<br>információ és támogatás<br>kérésére<br>Korábbi tanulási és<br>élettapasztalatok<br>felhasználása                                                                                                                                                                          |                                                                                                |                           |                                                                                         |
|           | A terveknek megfelelően (munkamegosztás, határidők, felelősök) végzik munkájukat a tanulók. Például ismerősökkel, családdal történő interjúzással, helyi újság, honlap stb. útján felkutatják hogy saját településüknek milyen problémái, gondjai, megoldandó feladatai vannak (pl, régi és rosszul felszerelt az óvoda, országos főútvonal megy át a fő utcán, túl nagy a forgalom, a tanulók nem tudnak biztonságosan közlekedni stb.). Elkészítik az erről szóló listákat és lehetőleg alternatív megoldási javaslatokat tesznek. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                |                           |                                                                                         |
| <b>3.</b> | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                |                           |                                                                                         |
|           | A projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült problémalistákat és javaslatokat. Végül demokratikus módon (szavazással) a problémákról és megoldási lehetőségeikről közös osztálylistát készítenek.                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                |                           |                                                                                         |

## IV. A lakosság tájékoztatása, aktivizálása

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | TKT                                                                                            | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                                                                   |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Szociális és állampolgári kompetencia:<br>Hatékony kommunikáció<br>különböző területeken<br>Különböző nézőpontok<br>figyelembe vétele és<br>megértése<br>Bizalomkeltés<br>tárgyalópartnerekben<br>Empátia<br>Együttműködés<br>Magabiztosság.<br>Kompromisszumra való<br>Törekvés,<br>a demokrácia tisztelete,<br>közös értékek elfogadása<br>demokratikus<br>döntéshozatal | Kommunikáció<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő<br>Tanulás és<br>gondolkodásfejlesztés | projekt                   | Internet,<br>könyvtár,<br>konkrét<br>választásoktól és<br>lehetőségektől<br>függő eszközök |
|           | Az osztály tanulói három csoportban dolgoznak. Minden csoport - ugyanannak a célnak a megvalósítása érdekében - más-más feladatot végez: az előzőekben feltárt helyi problémák ismertetése, megoldási módok keresése a lakosság aktivizálása érdekében. Az egyik csoport a lakossági fórumot, a másik a helyi újságot, a harmadik a helyi honlapot tervezi meg. Ebben a szakaszban megismerik a feladatot, megtervezik a végrehajtását, a részfeladatokat időben ütemezik, határidőket és felelősöket szabnak. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                |                           |                                                                                            |
| <b>2.</b> | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                |                           |                                                                                            |
|           | <b>1. csoport</b><br><b>Egy lakossági fórum előkészítésének megtervezése</b><br>az ott elhangzó vitaindító előadás vázlata: az előzőekben feltárt helyi problémák ismertetése, megoldási módok keresése, a lakosság aktivizálása érdekében,<br>ki kell jelölni a célszemélyeket,<br>el kell készíteni a meghívót,<br>írni kell egy tájékoztató levelet,<br>plakátot kell készíteni,<br>meg kell tervezni a terem és egyéb költségeket                                                                          | Kezdeményezőképeség és<br>vállalkozói kompetencia:<br>Tervezési képesség<br>Szervezési képesség<br>Elemzési képesség<br>Kommunikációs képesség<br>A tapasztalatok értékelése                                                                                                                                                                                               |                                                                                                |                           |                                                                                            |

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                             | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | <p>gondoskodni kell „esőnapról”, arra az esetre, ha valami váratlan dolog miatt a fórum időpontját el kell halasztani stb.</p> <p><b>2. Csoport</b><br/> <b>Egy helyi újság megjelenésének megtervezése</b><br/> vitaindító vezércikk vázlata az előzőekben feltárt helyi problémák ismertetése, megoldási módok keresése, a lakosság aktivizálása érdekében.<br/> ki kell jelölni a célközönséget,<br/> meg kell állapodni<br/> a rovatokban<br/> a példányszámban,<br/> a terjesztés módjában,<br/> a marketingre vonatkozó elképzelésekben,<br/> meg kell tervezni a várható költségeket stb.</p> <p><b>3. Csoport</b><br/> <b>Egy helyi honlap megtervezése</b><br/> egy vitaindító cikk elkészítése az előzőekben feltárt helyi problémák ismertetése, megoldási módok keresése, a lakosság aktivizálása érdekében.<br/> ki kell jelölni a célközönséget,<br/> meg kell állapodni a főoldalon<br/> a rovatokban meg kell tervezni a tartalmakat<br/> a várható költségeket</p> | <p>Egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés,<br/> Kreativitás<br/> A célok elérését segítő motiváció és elhatározottság<br/> Eszztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség:<br/> A helyi kulturális örökség tudatosítása</p> |     |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                         |     |                           |          |
|           | <p>A projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült produktumokat. Végül csoportos önértékeléssel zárjuk a projektet: értékelik egymást a közös munkában való részvétel szempontjából.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                         |     |                           |          |

## IV. Intézkedési terv

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák | TKT                                                                                            | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                                                                   |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                             |                                                                                                |                           |                                                                                            |
|           | Az előzőekben dolgozó három csoport mindegyike az általa kiválasztott helyi probléma megoldása érdekében intézkedési tervet készít, és a terv megvalósítása érdekében egyesületet alapít. Ebben a szakaszban a tanulók megismerik a feladatot, megtervezik a végrehajtását, a részfeladatokat időben ütemezik, határidőket és felelősöket szabnak.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                             | Kommunikáció<br>Szabályok<br>Szülőföldünk<br>Tér és idő<br>Tanulás és<br>gondolkodásfejlesztés | projekt                   | Internet,<br>könyvtár,<br>konkrét<br>választásoktól és<br>lehetőségektől<br>függő eszközök |
| <b>2.</b> | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                             |                                                                                                |                           |                                                                                            |
|           | <p>Az intézkedési tervnek tartalmaznia kell:<br/>a feladatokat – tevékenységeket, módszereket, feltételeket<br/>a felelősöket<br/>a határidőket</p> <p>Az egyesületalapításhoz: megnézni az egyesületalapítás szabályait:</p> <p><b>1989. évi II. törvény</b></p> <p><b>az egyesülési jogról</b></p> <p>1. § Az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadság-jog, amelyet a Magyar Köztársaság elismer, és biztosítja annak zavartalan gyakorlását. Az egyesülési jog alapján mindenkinek joga van arra, hogy másokkal szervezeteket, illetőleg közösségeket hozzon létre vagy azok tevékenységében részt vegyen.</p> <p>2. § (1) Az egyesülési jog alapján a magánszemélyek, a jogi személyek - tevékenységük célja és alapítóik szándéka szerint -</p> |                                             |                                                                                                |                           |                                                                                            |

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | <p>társadalmi szervezetet hozhatnak létre és működtethetnek.</p> <p>(2) Az egyesülési jog gyakorlása nem sértheti az Alkotmány 2. §-ának (3) bekezdését, nem valósíthat meg bűncselekményt és bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.</p> <p>(3) Társadalmi szervezet minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható, amely összhangban áll az Alkotmánnyal és amelyet törvény nem tilt.</p> <p>3. § (1) A társadalmi szervezet olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályban meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét.</p> <p>4. § (1) A társadalmi szervezet megalakulását követően kérni kell annak bírósági nyilvántartásba vételét. A társadalmi szervezet nyilvántartásba vétele nem tagadható meg, ha alapítói az e törvényben előírt feltételeknek eleget tettek. A társadalmi szervezet a nyilvántartásba vétellel jön létre.</p> <p>demokratikus módon:<br/> nevet kell választani<br/> logót kell készíteni<br/> alapszabályt kell csinálni<br/> programot kell összeállítani</p> |                                             |     |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                             |     |                           |          |
|           | <p>A Intézkedési terv projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült produktumokat.</p> <p>A teljes Lakóhelyünk projekt zárásaként először csoportosan, majd osztályszinten értékeljék az egész projekt során végzett munkát, beszéljék meg, hogy mi volt a legizgalmasabb a feladatok közül,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                             |     |                           |          |



|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                             | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|  | mi volt a legnehezebb a feladatok közül,<br>mi sikerült a legjobban,<br>mit csinálnának másképp legközelebb<br>mit újat tanultak a projekt során. |                                             |     |                           |          |

## **SZABÁLYOK**

## Bevezető

A *Szabályok* címet viselő komplex tudás és képesség terület elsősorban azt igyekszik tudatosítani a tanulóknál, hogy az ember alapvetően értelmező és rendszerező lény. Mindez azt jelenti, hogy minden ember és minden kultúra folyamatosan értelmezi, és szabályokba rendezi az általa felismert természeti és társadalmi jelenségeket, összefüggéseket, s ezáltal teszi otthonossá és biztonságossá a körülötte lévő világot. Mindez azt is jelenti, hogy a különböző emberi közösségek alapvető jellemzője az, hogy milyen értelmezési keretek, milyen szabályrendszerek segítségével fogalmazzák meg önmagukat: milyen a világképük, értékrendjük, milyen jellegű szabályokba – mitikus, tudományos, vagy hétköznapi stb. – rendezik tudásukat melyek a szabályalkotás rendszerezés alapvető módozatai stb.

A „szabályok”, mint integráló elv, kiváló lehetőséget ad egy műveltségterületen belül, vagy több területet a (hagyományos reál és humán műveltségelemek, IKT stb.) összekapcsoló tárgyközi szemlélet érvényesítésére. A szabályok hasonlósága szembeötlő lehet akár a társadalom, akár a természet, vagy a technológia világát kutatjuk. A tantervben megjelenik a szabály fogalma a szabályozottság jelentésében. Itt elsősorban a tudományos megismerési rendszer szabályainak sajátosságait mutatjuk be, amely az egyén szintjén, a hétköznapi életben is hasznos tudást és képességeket jelenthet. A természeti folyamatok irányítása az energia és az információ hatása alatt áll, a viszonyokat jelenlegi tudásunk alapján megfogalmazott törvények írják le. Az élő rendszerek új szabályozást hoznak a világba, létfenntartásuk az állandó állapot, fejlődésük a változás biztosításán alapul. A technika világában is egyre bonyolultabb szabályozási módokat fejlesztenek ki, ezek az eszközök már mindennapi környezetünk részévé váltak. Fontos szabály a fejlődés, fejlesztés elve is. A természeti rendszerek fejlődéstörténete az idő különféle dimenzióiban, a szerveződés egymásba épülő szintjein jelenik meg. A fejlődés szabályozásában döntő tényező a rendszer és környezete viszonya. Ez határozza meg az együttélés szabályait is, akár az egyén és közösség, akár az ember és természet, vagy az ember és technika kapcsolatrendszerében.

A *Szabályok* címet viselő komplex tudás és képesség terület azonban nemcsak a természetre és társadalomra vonatkozó alapvető összefüggéseket és szabályrendszereket, s az azokhoz tartozó tudáselemeket kívánja közvetíteni a diákoknak életkori sajátosságaiknak megfelelően. Legalább ennyire fontos az is, hogy rávilágítson arra, hogy minden emberi közösség együttélésének alapvető feltétele a szabályalkotás érvényesülése, a szabályok közös elfogadása és betartása. Az együttélést szabályok fontosságának tudatosítása napjainkban egyrészt égető globális feladattá vált, hiszen az emberi civilizáció egyre ellenőrizhetetlenebbé váló fejlődése mindinkább veszélyezteti az ember és a természet összhangját, valamint az emberek társadalmi együttműködését. Ugyanakkor a magyar társadalom demokratizálásának is alapvető kulcskérdésévé vált az, hogy a felnövekvő nemzedékek mennyiben lesznek képesek az ún. társadalmi szerződés érvényesítésére, a kölcsönösségre épülő társadalmi szabályrendszer megvalósítására.

A társadalomtudományi témák középpontjában a kultúra, illetve a multikulturalizmus fogalma áll. Annak tudatosítása, hogy nemcsak a múltban létezett sokféle – a miénktől eltérő – kultúra, hanem mai világunk egyik legfőbb jellemzője éppen az, hogy egymás mellett élnek egymástól nagymértékben különböző emberi kultúrák. Ebből következően tehát nagyon fontos, hogy a diákok – a teljesség igénye nélkül – megismerkedjenek különböző jellegű kultúrák belső összetevőivel (szimbolikus és tárgyi világával), a számunkra fontos történeti örökséggel<sup>1</sup>, valamint a különböző kultúrák együttéléséből származó gondokkal és örömmel.

<sup>1</sup> Részben az életkori sajátosságok, részben pedig a kulturális örökség aktualizálása miatt szakítottunk a hagyományos extenzív kronologikus rendszerrel.

## 5. évfolyam – 62 óra

| Témakör                                                 | Téma                                        | Tartalom                                                                                                                   | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                          | TKT                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Régi és új – változások a történelemben<br><br>4 óra | a) Az idő múlása                            | Mire emlékszünk a múltból?<br>- Időjáték<br><br>Mit gondoltak őseink a jövőről?<br>Szövegelemzés<br><br>Az időmérés módjai | Kiscsoportos játék: korábbi közös élményeikre hányféleképpen emlékeznek. (először írásban, majd szóban)<br><br>Szövegelemzés: régi korszakokban írt jövőképek elemzése.<br><br>Egyéni vagy kiscsoportos kutatás (könyvtár, internet) | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szülőföld<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br><i>Információgyűjtés, feldolgozás</i><br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                                         | b) Régi tárgyak emlékezete                  | A tárgyakhoz fűződő emlékek elmesélése                                                                                     | Régi tárgyak bemutatója.<br>Mindenki bevisz az órára olyan tárgyakat, amelyekhez a nagyszüleinek, szüleinek és neki (külön-külön, vagy együtt) emlékei fűződnek és elmeséli ezeket az emlékeket.                                     |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                |
|                                                         | c) Időutazás                                | Milyen korban szeretnél élni?                                                                                              | Mindenki kiválaszt egy múltbeli vagy egy elképzelt jövőbeli korszakot és röviden elmondja (leírja), hogy miért abban a korszakban szeretne élni.                                                                                     |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                |
| 2. Régi korok szabályai<br><br>4 óra                    | a) Különböző kultúrák – különböző szabályok | Milyen szabályok vannak?<br>- különböző szabálytípusok összegyűjtése                                                       | Kiscsoportos feladat: szövegfeldolgozás.<br>–szabályok felismerése különböző népek meséiben,<br>–a szabályok csoportosítása                                                                                                          | Kommunikáció<br><br>Szülőföld                                          | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember és társadalom                                                                                                                                                                                         |
|                                                         | b) Viselkedési szabályok - időutazás        | Különböző történelmi korszakok szabályrendszereinek értelmezése.<br>A szabályok funkcióinak elemzése<br>A szabály fogalma  | Kiscsoportos szövegfeldolgozás<br>–szöveges példák elemzése<br>–filmrészlet elemzése                                                                                                                                                 | Tér és idő                                                             | Informatika<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br><i>Információ gyűjtés, feldolgozás</i><br><br>Digitális kompetencia                                                                                          |
|                                                         | c) Szabályok ütközése                       | Mi történik, ha keverednek, ütköznek a szabályok?<br>- játék, dramatizálás, vagy szövegelemzés a szabályok ütközéséről     | Kiscsoportos, majd közös játékok különböző szabályok ütközéséről.<br>–mozgásos játék, amelyben minden csoport más játékszabály alapján mozog (ez csak a játék alatt derül ki)<br>–társasjáték, amelyben a tanár időnként             |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                |

| Témakör                                   | Téma                     | Tartalom                                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT                                                  | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------------|--------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           |                          |                                                                                                                    | önkéntesen megváltoztatja a szabályokat,<br>–milyen szabályokba ütközne egy középkori ember a mai világban - filmrészlet, vagy szöveg alapján,<br>–egy mai ember milyen szabályokba ütközne középkori időutazása alakalmával - filmrészlet, vagy szöveg alapján                                                                                               |                                                      | <i>Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás</i><br><br>Szociális és állampolgári kompetencia                                                                                                                        |
| 3. Értékrendek és eszmények<br><br>4 óra  | a) Mítoszok, világképek  | Különböző korszakok mítoszainak, világképeinek elemzése és összehasonlítása                                        | Kiscsoportos szövegelemzés<br>Beszélgetés                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Szülőföld<br><br>Tér és idő                          | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Digitális kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                           | b) Eszmények, példaképek | Mitől nevezetes valaki?<br>Milyen tulajdonságok kellenek ehhez?<br>A példakép fogalma.<br>Híres és hírhedt emberek | Nevezetes történelmi személyiségek életútjának elemzése.<br>–szöveg-, illetve filmfeldolgozás.<br>–Beszélgetés<br>–„történelmi „toplista” összeállítása<br>- híres emberek több szempontból ( pl: I. István illetve Koppány mit gondoltak egymásról)                                                                                                          |                                                      |                                                                                                                                                                                                                    |
|                                           | c) Fontos, nem fontos?   | A múlt és a jelen fontos dolgainak, értékeinek összehasonlítása                                                    | Egyéni kutatás - interjú a nagyszülőkkel, számukra mi volt fontos, értékes.<br><br>Vagy<br><br>kiscsoportos feldolgozás – egy kiválasztott történelmi korszak (szövegek, filmrészletek) értékrendjének, fontos dolgainak összegyűjtése.<br><br>Összehasonlítás, beszélgetés a régi korszakok és a mai világ értékrendjéről, véleményalkotás a mai értékekről. |                                                      |                                                                                                                                                                                                                    |
| 4. A közösségek történetéből<br><br>4 óra | a) A család              | Mi a közös, mi változik?<br>- történelmi (őskori, ókori, középkori, kora újkori példák) családtípusok bemutatása   | Szövegek, filmrészletek elemzése<br><br>Kutatás, gyűjtés (könyvtár, internet)<br><br>Közös beszélgetés                                                                                                                                                                                                                                                        | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szülőföld | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br><b>Kulcskompetenciák</b>                                                                                                          |
|                                           | b) Az iskola             | Milyen feladatai voltak a múltban az iskolának?                                                                    | Szövegek, filmrészletek elemzése                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tér és idő                                           |                                                                                                                                                                                                                    |

| Témakör                                                             | Téma                                      | Tartalom                                                                                                                                                                                                   | Tevékenység                                                                                                                                              | TKT                          | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                     |                                           | –különböző iskolák a múltban<br>–a tanár-diák viszony változásai                                                                                                                                           | vagy<br>Kutatás, gyűjtés (könyvtár, internet)<br>Közös beszélgetés                                                                                       |                              | Anyanyelvi kommunikáció                                                                                                                                                                                            |
|                                                                     | <b>c) Közösségek</b>                      | Milyen célból alakultak közösségek a múltban?<br>A közösség fogalma, funkciói és típusai                                                                                                                   | Szövegek, filmrészletek elemzése<br>Kutatás, gyűjtés (könyvtár, internet)<br>Közös beszélgetés                                                           |                              | Digitális kompetencia<br>Szociális és állampolgári kompetencia                                                                                                                                                     |
| <b>5. Társadalmi szerepek és kapcsolatok a múltban</b><br><br>5 óra | <b>a) Lányok és fiúk - nők és férfiak</b> | Nemi szerepek a történelemben (őskori, ókori, középkori, kora újkori példák)                                                                                                                               | Szövegek, filmrészletek elemzése<br>Esetelemzések<br>Dramatikus játék – egy-egy korszak jellemző szerepfelfogásának bemutatása                           | Mindennapi élet<br>Szülőföld | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Digitális kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                                                     | <b>b) Gyerekek és felnőttek</b>           | A gyerekek és a felnőttek viszonya a történelemben (őskori, ókori, középkori, kora újkori példák).<br><br>A gyermekek feladatai a múltban.<br><br>Az öregek megbecsülése különböző történelmi korszakokban | Szövegek, filmrészletek elemzése                                                                                                                         | Tér és idő                   |                                                                                                                                                                                                                    |
|                                                                     | <b>c) A barátság – a baráti társaság</b>  | Miért fontos a baráti közösség?<br>Nevezetes barátságok a történelemben (ókori, középkori, kora újkori példák )                                                                                            | Kiscsoportos esetelemzések<br>Beszélgetés                                                                                                                |                              |                                                                                                                                                                                                                    |
|                                                                     | <b>d) Az örök szerelem</b>                | Ami örök, és ami változik a szerelemben                                                                                                                                                                    | Szövegek, filmrészletek elemzése<br><br>Szövegalkotás: szerelmi, illetve házassági apróhirdetések, olvasói levelek fogalmazása különböző korok modorában |                              |                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>6. Különböző korok – különböző életmódok</b><br><br>6 óra        | <b>Étkezési kultúrák</b>                  | Az életmódtörténet ( ókori, középkori és újkori példák)                                                                                                                                                    | Egy-egy kiscsoport felkészül egy ősi kultúra, vagy történelmi korszak életmódjának bemutatására.                                                         | Mindennapi élet              | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember és társadalom                                                                                                                                                             |
|                                                                     | <b>Az öltözködés és a divat története</b> | feldolgozása projekt módszerrel<br><br>–az életmód fogalma<br>–az életmód elemei                                                                                                                           | Önálló kutatás tanári segítséggel:<br>–étkezési kultúra bemutatása (képek, filmrészletek, kiselőadás - amennyiben lehetséges,                            | Szülföld<br>Tér és idő       |                                                                                                                                                                                                                    |

| Témakör                            | Téma                                        | Tartalom                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                              | TKT                              | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------|---------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    | <b>változásai</b>                           | –állandóság és változás az életmódban<br><br>Projektzárás, értékelés                                                                                                                                                               | el is készítenek egy ételt<br>–öltözködési kultúra bemutatása (képek, filmrészletek, kiselőadás stb.)<br>–a lakókörnyezet bemutatása (képek, filmrészletek, kiselőadás stb.)<br>–életkép, dramatikus játék bemutatása.<br><br>A csoportok prezentációinak értékelése –<br>önértékelés és közös értékelés |                                  | Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Digitális kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia                                                                                                                           |
| 7. Gazdálkodás<br>5 óra            | <b>a) Az élelemtermelés története</b>       | Különböző történelmi korszakok (őskori, ókori, középkori, kora újkori példák) gazdálkodási viszonyainak bemutatása                                                                                                                 | Képek, képsorozatok, filmrészletek elemzése.<br>Önálló gyűjtőmunka bemutatása.                                                                                                                                                                                                                           | Mindennapi élet<br><br>Szülőföld | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Digitális kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                    | <b>b) A teremtő ember</b>                   | Nevezetes életutak és teljesítmények bemutatása                                                                                                                                                                                    | Esetelemzések<br><br>Közös történelmi Guinness-rekord gyűjtemény készítése                                                                                                                                                                                                                               | Tér és idő                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|                                    | <b>c) Az eszközök fejlődése</b>             | A fejlődés fogalma<br>Mit jelent az, hogy fejlődnek az eszközeink?<br><br>Boldogabb lett-e az ember attól, hogy egyre hatékonyabb eszközöket készít?<br><br>Az alapvető szükségletek és az igény/vágy fogalmának megkülönböztetése | Képek, képsorozatok, filmrészletek elemzése.<br><br>Beszélgetés az eszközök fejlődéséről, a technikai civilizálódás előnyeiről és hátrányairól.                                                                                                                                                          |                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>8. Ismeret, tudás, Tudomány</b> | <b>a) Belső- és külső világ találkozása</b> | Hogyan gyűjtünk információkat a természeti jelenségekről?<br>Az érzékelés szerepe, érzékelhető                                                                                                                                     | Érzékszervek felsorolása, a működés leírása<br>Érzékelési gyakorlatok, játékok                                                                                                                                                                                                                           | Szülőföldünk                     | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember a természetben                                                                                                                                                                                                                                    |

| Témakör | Téma                                           | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | TKT | NAT kapcsolódások                                                                              |
|---------|------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5 óra   |                                                | jellemzők<br><br>A belső világ módosító hatása értelmezés, érzelmi színezet                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Eltérő értelmezések bemutatása, helyzetgyakorlatok                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |     | <b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Anyanyelvi kommunikáció |
|         | <b>b) Tudás és hiedelem</b>                    | Tapasztalati tudás, népi bölcsesség, hiedelmek<br><br>Áltudományok<br>asztrológia, homeopátia, bioenergia<br><br>Ismeretterjesztés és tömegmédia szerepe                                                                                                                                                                                                                                                                    | Népi bölcsességek, tapasztalati tudások gyűjtése a nagyvilágból, csoportosítás (pl. időjárási megfigyelések, gyógyítás)<br><br>Szövegek értelmezése, kritika, megbeszélés<br><br>Médiaelemzés                                                                                                                                                                                                                |     |                                                                                                |
|         | <b>c) Tudományos gondolkodás és módszertár</b> | Hogyan alkotunk és hogyan próbálunk ki elméleteket?<br><br>Tudomány = gondolkodásmód igazolható és cáfolható kijelentések összessége<br><br>Tények, adatok gyűjtése megfigyelés, mérés<br><br>Előfeltevés és bizonyítás<br>Kísérletek, számítások<br><br>Modellalkotás<br>Modell és valóság viszonya, a modellek fejlődése, a tudás viszonylagossága<br><br>A tudomány jelenlegi valóságmodelljei:<br>ősrobbanás, evolúció, | Tudományos beszámolók, kísérletleírások megbeszélése<br><br>Játékos problémafelvetés, tudományos vizsgálat tervezése, eljátszása (Discovery Science TV csatorna: „Braniac”-című műsorának mintájára)<br><br>Kísérletezés párban, vagy csoportban, feladatlap alapján<br><br>Néhány ma érvényes tudományos modell rövid szöveges leírásának tanulmányozása, néhány mondatos beszámoló készítése, megbeszélése |     |                                                                                                |



| Témakör                                      | Téma                            | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                              |                                 | kvantumelmélet,<br>relativitáselmélet...<br><br>A tudomány korlátai<br>nem létezhet olyan elmélet, mely<br>minden jelenséget magyaráz                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                               |                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>9. A felépülés szabályai</b><br><br>9 óra | <b>a) Rendszer</b>              | Rendszer fogalom bevezetése<br>példák segítségével<br>(részek és kapcsolatok)<br><br>Rész és egész viszonya, a rendszer<br>működése<br>a részekre bontás és a belső<br>kapcsolódás meghatározása<br>egyszerűbb példákon<br><br>Rendszerek a környezetünkben<br>további példák az anyagi- és nem<br>anyagi rendszerekre,<br>rendszerek osztályozása | A rendszer fogalmára hétköznapi példák keresése<br>(pl. szék, kerékpár), a tapasztalati tudás felszínre<br>hozása<br>(ötletroham, megbeszélés)<br><br>A felsorolt példák közül kiválasztott rendszerek<br>működésének (céljának, szerepének)<br>meghatározása, kapcsolatba hozás a rendszer<br>részeivel (az alrendszerekkel)<br><br>Ötletek gyűjtése, összefoglaló táblázat készítése<br>természeti-, technológiai-, társadalmi-, fogalmi-,<br>nyelvi-, informatikai rendszerek példái<br>(rendszeralkotók, kapcsolatok, működés) | Tér és idő<br>Mindennapi élet | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Matematika<br><br>Életvitel és gyakorlati<br>ismeretek<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Természettudományos<br>kompetencia<br><br>Matematikai kompetencia |
|                                              | <b>b) Rendszer és környezet</b> | Rész és egész probléma<br>kiterjesztése a rendszer és környezet<br>viszonyára<br>a kapcsolat formái<br>(anyag-, energia-, információ<br>áramlás)<br><br>A rendszer és környezet kapcsolat<br>példái a környezeti fenntarthatóság<br>köréből<br>pl. lakóház, gépkocsi, fa, tó, folyó,<br>város...<br>(mi megy be, mi jön ki?)                       | Szövegek, képek elemzése, megbeszélése<br>Problémafeladatok megoldása a példák alapján<br><br><br><br><br><br><br><br><br><br>Vázlatrajzok készítése,<br>a környezeti összefüggésekről szóló elképzelések<br>megfogalmazása                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Tér és idő<br>Mindennapi élet |                                                                                                                                                                                                                                |

| Témakör                                           | Téma                             | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                   | <b>c) Egymásba épülés</b>        | <p>Egymásba épülés elve a rendszer és környezete, mint új rendszer (hierarchia, komponens rendszerek)</p> <p>Szerveződési szintek az anyagi világban:</p> <p>Mikrovilág mérettartományának viszonyítása az anyag részecskéinek méretei (atomok, molekulák),</p> <p>A részecskék halmaza, szabad szemmel megfigyelhető, érzékelhető anyagi rendszerek (pl. kőzetek, ásványok, folyadékok, gázok, ezek összetett szerkezetei)</p> <p>A globális (földi) rendszerek, mérettartomány</p> <p>A Föld szerkezete, geoszférák</p> <p>A Világegyetem hierarchiája</p> <p>Bolygórendszerek, csillagok, csillagrendszerek</p> | <p>A hierarchia elv bizonyítása különféle rendszer típusok példáin (pl.: egyedek, társulások, környezeti rendszerek, hangok, szavak, mondatok, egyén, család, nemzet, emberiség)</p> <p>Filmek, képek, szövegek elemzése, megbeszélése</p> <p>Kooperatív csoportmunka: a szintekről adott információk feldolgozása szakértői mozaik módszerrel</p> | Tér és idő |                                                                                                                                                                        |
| <b>10. Változások és folyamatok</b><br><br>10 óra | <b>a) Állandóság és változás</b> | <p>Miért és meddig állandóak a dolgok? Hogyan érhetők tetten a változások?</p> <p>Állandóság a mozgás hiánya miatt</p> <p>Erők kiegyenlítődése, statikus egyensúly</p> <p>Állandóság a mozgások kiegyenlítődése miatt</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>Példák elemzése szövegek, képek alapján</p> <p>Egyszerű fizikai kísérletek elvégzése (pl. egyensúly feltétele)</p> <p>Szövegek, képek elemzése, párokba rendezés</p> <p>Kísérletezés</p>                                                                                                                                                        | Tér és idő | <p><b>Műveltségi területek</b></p> <p>Ember a természetben</p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b></p> |

| Témakör | Téma              | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | TKT | NAT kapcsolódások               |
|---------|-------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------------|
|         |                   | <p>Két, ellentétes mozgás: dinamikus egyensúly (pl. szódavíz)</p> <p>Összetett mozgások (szabályozott) kiegyenlítődése: állandó állapot (pl. testsúly)</p> <p>Változások a környezetünkben pl. felhőzet, hőmérséklet, növényzet, épületek, emberek, országok</p> <p>Változási jelenségek kísérleti vizsgálata<br/>fizikai változások (pl. halmazállapot változások,)<br/>kémiai változások (pl. égés),<br/>biológiai változások (pl. csírázás)</p> | <p>Példák kifejtése</p> <p>Tapasztalati tudás felszínre hozása, megfigyelések</p> <p>Megfigyelések mindennapi környezetben, Kísérletek elvégzése</p>                                                                                                                                                                                                                                                  |     | Természettudományos kompetencia |
|         | <b>b) Energia</b> | <p>Mi hajtja a változásokat?<br/>Kölcsönhatások, erők<br/>Vonzások és taszítások (elektrosztatikus erő, mágnesség, gravitáció)</p> <p>Mechanikai erők (pl. rugóerő, táglási erőhatás)</p> <p>Munka értelmezése, azonosítása jelenségekben, helyzetekben (erő x erő irányába eső út)</p> <p>Energia, mint munkavégző képesség</p>                                                                                                                   | <p>Egyszerű kísérletek elvégzése és közös értelmezése (vonzás, taszítás kimutatása, mágneses erőter szemléltetése)</p> <p>Erőmérés beállított kísérletekben adatrögzítés, adattáblázat készítése</p> <p>Munkavégzés megfigyelése, munkavégzéssel járó helyzetek azonosítása</p> <p>Szövegek, képek feldolgozása, rendszerezése, rövid szöveges leírások készítése (kiselőadás, poszter készítése)</p> |     |                                 |

| Témakör | Téma                              | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Tevékenység                                                                                                                                           | TKT          | NAT kapcsolódások |
|---------|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-------------------|
|         |                                   | Energiafajták<br>(mechanikai-, elektromos-, kémiai-, nukleáris energia)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                       |              |                   |
|         | <b>c) Információ</b>              | <p>Mi irányítja a változásokat?</p> <p>Energia és információ viszonya, megkülönböztetése<br/>elemi információ - bit</p> <p>Az információ fajtái:<br/>Szerkezeti információ<br/>(pl. a kristály formája)<br/>Leíró információ<br/>(átvihető jelek, pl. a kristály rajza, méret adatai)</p> <p>A biológiai információ<br/>DNS molekula, az élet tervrajza</p> <p>Információhordozók a technikában<br/>mágneses és optikai tárolás elve</p> | <p>Szövegelemzés, problémafeladat megoldása</p> <p>Példák keresése, megbeszélése</p> <p>Ábra, makett elemzése</p> <p>Képek, szövegek feldolgozása</p> | Kommunikáció |                   |
|         | <b>d) Folyamatok szabályozása</b> | <p>A szabályozás elve, a szabályozott rendszer felépítése<br/>(pl. automata fényerő szabályozós világítási rendszer, vagy ABS fékrendszer)</p> <p>Életfolyamatok szabályozása<br/>a szervezet belső egyensúlyának fogalma, elemei, jelentősége az egészség szempontjából</p> <p>Környezeti rendszerek<br/>önszabályozása<br/>A Gaia-elv lényege</p>                                                                                      | <p>Vázlatrajz, animáció értelmezése</p> <p>Szöveg-, ábraelemzés</p>                                                                                   |              |                   |

| Témakör                                  | Téma                                             | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Tevékenység                                                                                                                                                            | TKT             | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          |                                                  | (pl. a légköri szén-dioxid szint hosszútávú szabályozása, eltartóképesség és népesség alakulása)<br>©<br>Vezérlés és szabályozás a technikában<br>(pl. konyhai eszközök, autók szabályozott rendszerei)<br>©                                                                                                                                                                                            | Információgyűjtés otthoni környezetből                                                                                                                                 |                 |                                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>11. Forma és funkció</b><br><br>6 óra | <b>a) Formák és mintázatok a természetben</b>    | Az élettelen világ formakincse<br>Rend és rendezetlenség<br>Kristályformák (rend),<br>felszínformák, földfelszíni rajzolatok (pl. folyók), felhőzet, csillagképek (rendezetlenség)<br><br>Az élővilág formakincse, szimmetriaviszonyai<br>Levél alak, mintázat<br>Virágok, állati testek (sugaras és kétoldalas szimmetria)<br><br>Az emberi test szimmetriái, arányai, változása a egyedfejlődés során | Gyűjtemények megtekintése, fotók, ábrák rendszerezése<br><br>Rajzolás (pl. levelek, csigaház, csont stb.)<br>Osztályokba sorolás<br><br>Képsorozat elemzése, rendezése | Tér és idő      | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Ember és társadalom<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Természettudományos kompetencia |
|                                          | <b>b) Formálás és formálódás</b>                 | Élet az őskorban<br>Eszközhasználat és eszközkészítés<br><br>A munka és tervezés értelem és ügyességfejlesztő hatása                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Őskori megmunkáló technikák kipróbálása (kő pattintás, csiszolás, csont, fa faragás kőeszközökkel)                                                                     |                 | Matematikai kompetencia<br><br>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség                                                                                                                                                |
|                                          | <b>c) Forma a technikában, anyagok alakítása</b> | Formázó és megmunkáló eszközök forgátestek: korongozás, esztergálás<br>szabálytalan formák: öntés, sajtolás,                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Üzemlátogatás, filmnézés                                                                                                                                               | Mindennapi élet |                                                                                                                                                                                                                                   |

| Témakör | Téma | Tartalom                                                                                                                                                               | Tevékenység                                                                        | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |      | csiszolás<br><br>Anyagok alakítása a háztartásban<br>konyhai technikák (tészták,<br>édességek formázása),<br>barkácsolás (faragás, fűrészelés,<br>gyalulás, csiszolás) | Megfigyelések otthoni környezetben,<br>egyszerűbb műveletek elvégzése az iskolában |     |                   |

## 6. évfolyam – 67 óra

| Témakör                    | Téma                          | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Tevékenység                                                                                                                                                         | TKT                                                   | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------|-------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Együttélés<br>6 óra     | a) Együttélés a természetben  | Élővilág országainak egymásrautaltsága, a környezet szerepe<br>A növényi-, az állati- és a lebontó életműködés összekapcsolódása<br>Az anyagok (szén, nitrogén) körforgása<br>Táplálkozási kapcsolatok, hálózatok<br><br>Fajok közötti kölcsönhatások szimbiózis – mindenkinek jó<br>parazitizmus – egyiknek jó, másoknak rossz<br>versengés – mindenkinek rossz... | Filmrészletek elemzése<br><br>Ábraelemzés, megbeszélés<br><br>Példák keresése, megfigyelések a természetben                                                         | Tér és idő<br><br>Szülőföldünk<br><br>Mindennapi élet | <b>Műveltségi területek:</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br>Ember és társadalom<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Természettudományos kulcskompetencia |
|                            | b) Technológiák együttélése   | Ipari termelési rendszerek - nyersanyag előállítás – alapanyaggyártás – anyagmegmunkálás – alkatrészek előállítása – késztermék előállítás – csomagolás, szállítás - hulladékkezelés<br><br>Mezőgazdasági termelési rendszerek fajták nemesítése – szaporítóanyag előállítás – termelés – betakarítás, feldolgozás<br>Lineáris gondolkodásmód, ciklikus rendszerben | Termékéletút kutatás, összeállítás, rajzolás (pl. folyamatábra)<br><br>Üzemlátogatás, Filmnézés<br><br>Információkeresés Internetről<br>Poszter készítés, bemutatás |                                                       | Szociális és állampolgári kompetencia                                                                                                                                                                                                   |
| 2. Az ember és a természet | a) Összhangban a természettel | A természeti lehetőségeiket nem felélő kultúrák.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Kiscsoportos munka: esetelemzések (pl. indiánok, busmanok, székely faluközösségek, ökofalvak,                                                                       | Mindennapi élet                                       | <b>Műveltségi területek:</b>                                                                                                                                                                                                            |

| Témakör                                  | Téma                          | Tartalom                             | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT                                                  | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| kapcsolata a történelemben<br><br>5 óra  |                               |                                      | Bhután, skandináv törekvések stb.)<br><br>Beszélgetés                                                                                                                                                                                                                                                  | Szülőföld<br><br>Tér és idő                          | Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Digitális kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                          | b) „Legyőzzük a természetet!” | A természeti egyensúly megbomlása    | Kiscsoportos munka: esetelemzések (pl. a Húsvét szigetek kultúra erdőirtása és pusztulása, sumérok elszikesítették a saját földjüket, az itáliai erdők elpusztítása az ókorban, középkori és újkori környezetszennyezések stb.)<br><br>Beszélgetés                                                     |                                                      |                                                                                                                                                                                                                |
| 3. A hagyományok öröklődése<br><br>4 óra | a) Generációk kapcsolata      | Mit jelent a történelmi mintaátadás? | Szövegek, képek, filmrészletek értelmezése.<br><br>Önálló kutatás: interjú a nagyszülőkkel<br><br>Közös beszélgetés                                                                                                                                                                                    | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szülőföld | <b>Műveltségi területek:</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Digitális kompetencia          |
|                                          | b) Anyáról leányra            | Mit jelent a történelmi mintaátadás? | Szövegek, képek, filmrészletek értelmezése.<br><br>Önálló kutatás: beszélgetés szüleinkkel arról, hogy melyek azok a fontos dolgok, amelyeket szüleink szerint folytatnunk kellene, illetve arról, hogy melyek azok a fontos dolgok, amelyeket életéből folytatni szeretnénk.<br><br>Közös beszélgetés | Tér és idő                                           |                                                                                                                                                                                                                |
|                                          | c) Apáról fiúra               | Mit jelent a történelmi mintaátadás? | Szövegek, képek, filmrészletek értelmezése.<br><br>Önálló kutatás: beszélgetés szüleinkkel arról, hogy melyek azok a fontos dolgok, amelyeket szüleink szerint folytatnunk kellene, illetve arról, hogy melyek azok a fontos dolgok, amelyeket életéből                                                |                                                      | Szociális és állampolgári kompetencia                                                                                                                                                                          |



| Témakör                                          | Téma                                              | Tartalom                                                                                                | Tevékenység                                                                                                                | TKT                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                  |                                                   |                                                                                                         | folytatni szeretnénk.<br>Közös beszélgetés                                                                                 |                             |                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>4. Kultúrák – világvallások</b><br><br>4 óra  | <b>a) Ősi vallási formák</b>                      | Néhány ősi vallási forma bemutatása<br>tabu, totem, fétis, mágia                                        | Kiscsoportos munka: szövegek, képek, filmrészletek elemzése.<br><br>Kiselőadások, vagy bemutatók                           | Szülőföld<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi területek:</b><br><br>Ember és társadalom<br>Informatika<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Digitális kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                                  | <b>b) Keleti kultúrák – keleti vallási formák</b> | Keleti kultúrák – keleti vallási formák bemutatása                                                      | Kiscsoportos munka: szövegek, képek, filmrészletek elemzése<br><br>Kiselőadások, vagy bemutatók                            |                             |                                                                                                                                                                                                                                                |
|                                                  | <b>c) A zsidó vallás és kultúra</b>               | A zsidó vallás és kultúra bemutatása                                                                    | Kiscsoportos munka: szövegek, képek, filmrészletek elemzése<br><br>Kiselőadások, vagy bemutatók                            |                             |                                                                                                                                                                                                                                                |
|                                                  | <b>d) A mohamedán vallás és kultúra</b>           | A mohamedán vallás és kultúra bemutatása                                                                | Kiscsoportos munka: szövegek, képek, filmrészletek elemzése<br><br>Kiselőadások, vagy bemutatók                            |                             |                                                                                                                                                                                                                                                |
|                                                  | <b>e) A keresztény vallás és kultúra</b>          | A keresztény vallás és kultúra bemutatása                                                               | Kiscsoportos munka: szövegek, képek, filmrészletek elemzése<br><br>Kiselőadások, vagy bemutatók                            |                             |                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>5. A múlt titkainak kutatása</b><br><br>4 óra | <b>a) A múlt kutatása és kutatói</b>              | Hogyan dolgozik a múlt kutatója?<br>–a régész<br>–a néprajzkutató<br>–az antropológus<br>–a nyelvész    | Egyéni vagy kiscsoportos kutatás (könyvtár, Internet)<br><br>Kiselőadások<br><br>Oktatófilm<br><br>Esetleg vendégek hívása | Szülőföld<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi területek:</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció                                                                       |
|                                                  | <b>b) A múlt tárgyi emlékei</b>                   | Mit tudhatunk meg egy épületről?<br>Mennyiben korhoz kötött egy tárgy?<br><br>Különleges építmények – a | Egyéni vagy kiscsoportos kutatás (könyvtár, Internet)<br><br>Kiselőadások                                                  |                             |                                                                                                                                                                                                                                                |

| Témakör                         | Téma                                                   | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Tevékenység                                                                                                                                                                     | TKT       | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                 |                                                        | piramisoktól.... - titkai                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Oktatófilm                                                                                                                                                                      |           | Digitális kompetencia<br><br><i>Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás</i><br><br>Szociális és állampolgári kompetencia                                                                               |
|                                 | <b>c) Az írott források</b>                            | Melyek a forráselemzés alapvető szempontjai?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Szövegelemzés<br><br>Képelemzés                                                                                                                                                 |           |                                                                                                                                                                                                        |
|                                 | <b>d) Mit gondolnak majd rólunk a jövő történései?</b> | Jövőutazó játék.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Kiscsoportos munka: a csoportok szerint mit tartanak majd említésre méltónak a mi korunkból a jövő történései.<br><br>Közös beszélgetés, vita.<br><br>Esetleg dramatikus játék, |           |                                                                                                                                                                                                        |
| <b>6. Fejlődés</b><br><br>8 óra | <b>a) Az élővilág fejlődése - Evolúció</b>             | Hogyan alakultak ki az élőlények, mi az oka a hasonlóságoknak és különbségeknek?<br><br>Charles Darwin élete, munkássága vázlatosan<br>utazások, megfigyelések, következtetések<br><br>Érdekes összehasonlítások, a leszármazás látható jelei (pl. dinoszauruszok – madarak, bojtosúszós hal – kételtűek...)<br><br>Az evolúciós törzsfa egyszerűsített ábrázolás | Szövegelemzés, film<br><br><br><br>Képek, ábrák elemzése<br><br><br>Rajzolás megadott információk alapján                                                                       | Szabályok | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Ember és társadalom<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                 | <b>b) Szaporodás, egyedfejlődés</b>                    | A szaporodás, mint egyedszám növekedés (fenntartás) és mint változatosság növelés<br><br>Ivaros és ivartalan szaporodásmódok<br>Sejtosztódás, ivarsejtek<br>Megtermékenyítés                                                                                                                                                                                      | Szövegelemzés, megbeszélés<br><br><br><br>Legfontosabb tényeket bemutató képek, szövegek tanulmányozása, rövid megfogalmazások készítése                                        |           |                                                                                                                                                                                                        |

| Témakör                         | Téma                                    | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                       | Tevékenység                                                                                                                                     | TKT                           | NAT kapcsolódások                                       |
|---------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------------------------|
|                                 |                                         | Növények egyedfejlődése<br>(csírázás, hajtásnövekedés,<br>virágzás, termés hozatal)<br><br>Állatok fejlődési típusai<br>rovarok egyedfejlődése<br>madarak és emlősök embrionális<br>fejlődése                                                                                  | Kísérletek elvégzése (csírázás, hajtás)<br><br>Megfigyelések a természetben, múzeumlátogatás<br>képek, filmek nézése                            |                               |                                                         |
|                                 | <b>c) Az ember<br/>egyedfejlődése</b>   | Az emberi test fejlődési szakaszai<br>testalkat, méretek, képességek<br>megtermékenyítés és embrionális<br>fejlődés<br>születés, csecsemőkor,<br>gyermekkor<br>felnőttkor<br>öregkor, halál                                                                                    | Képek elemzése, sorba rendezése<br><br>Szövegelemzés                                                                                            | Tér és idő<br>Mindennapi élet |                                                         |
|                                 | <b>d) Az emberiség<br/>fejlődése</b>    | Népességnövekedés<br><br>Eltartóképesség korlátok<br>élelmiszertermelés,<br>hulladékprobléma,<br>a természeti rendszerek sérülése az<br>emberi tevékenység,<br>népességnövekedés hatására<br>„véges Föld”<br><br>Előrejelzések, jövő forgatókönyvek<br>a népesség alakulásáról | Időszalag készítés, Föld népesség ábrázolása<br><br>Információgyűjtés, forráselemzés<br><br>Adatok elemzése, forgatókönyvek bemutatása,<br>vita | Tér és idő<br>Mindennapi élet |                                                         |
| <b>7. Az őskor<br/>nyomában</b> | <b>Az ősemberek<br/>nyomai a Földön</b> | Őskori elődeink: a régészeti leletek<br>alapján.                                                                                                                                                                                                                               | Tanári előadás<br><br>Önálló kutatás.                                                                                                           | Szülföld<br><br>Tér és idő    | <b>Műveltségi területek:</b><br><br>Ember és társadalom |

| Témakör                                 | Téma                                           | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Tevékenység                                                                              | TKT                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------|------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4 óra                                   |                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                          |                             | Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Digitális kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia<br><br>Természettudományos kompetencia                                          |
|                                         | <b>b) Hogyan élhettek az őseimbek?</b>         | Hogyan élt a gyűjtögető, halászó, vadászó ember.<br><br>A földművelő és az állattenyésztő ember.<br><br>Az első mesterségek és a csere kialakulása.<br><br>. Varázslat és művészet.<br><br>(fogalmak: őskor, ősember, eszközhasználat és eszközkészítés, munkamegosztás, gyűjtögetés, vadászat, halászat, földművelés, állattenyésztés, termelés, kézművesség, csere, mágia) | Szövegek, képek, filmrészletek értelmezése.<br><br>Tanári előadás<br><br>Önálló kutatás. |                             |                                                                                                                                                                                                                   |
|                                         | <b>c) A természeti népek napjainkban</b>       | Néhány természeti nép bemutatása                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Szövegek, képek, filmrészletek értelmezése. (eszkimók, busmanok, maorik, pápuák stb.)    |                             |                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>8. ókori örökségünk</b><br><br>4 óra | <b>a) Folyamvölgyi civilizációk az ókorban</b> | Egyiptom, „a Nílus ajándéka”. A rejtélyes piramisok.<br><br>Történetek Mezopotámiából. Az írás kialakulása, Mítoszok és mondák az ókori keletről.<br><br>Az ókori kínai civilizáció<br><br>Fogalmak: ókor, öntözéses földművelés, fáraó, piramis, múmia, hieroglifa, többistenhit, birodalom, ékírás<br><br>Helynév: Egyiptom, Nílus,                                        | Tanári előadás<br><br>Önálló kutatás.<br><br>Kiselőadás, drámajáték                      | Szülőföld<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi területek:</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció |

| Témakör | Téma                                          | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Tevékenység                                                                            | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                              |
|---------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                               | Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz<br><i>Évszám:</i> kb. 5000 éve                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                        |     | Információgyűjtés, feldolgozás<br><br>Digitális kompetencia<br><br><i>Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás</i><br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|         | <b>b) A görög mondavilág</b>                  | A görög mondavilág bemutatása                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Kiscsoportos munka: egy-egy jellemző mítosz bemutatása és aktuális értelmezése.        |     |                                                                                                                                                                |
|         | <b>c) Mit örököltünk az ókori görögöktől?</b> | Olimpiai játékok. Görög városállamok: Athén és Spárta.<br>A demokrácia Periklész korában.<br>Történetek Nagy Sándorról.<br><br>Fogalmak:<br>városállam, piac, kereskedelem, népgyűlés, demokrácia<br><br>Nevek:<br>Zeusz, Pallasz Athéné, Dareiosz, Xerxész, Miltiádész, Periklész, Nagy Sándor<br><br>Helynév:<br>Olümposz, Olümpia, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Alexandria | Tanári előadás<br><br>Kiscsoportos feldolgozás<br><br>Önálló kutatás<br><br>Drámajáték |     |                                                                                                                                                                |
|         | <b>d) Mit örököltünk az ókori rómaiaktól?</b> | Mondák Róma alapításáról, a királyságról és a köztársaságról.<br>Hadvezérek és csaták: a pun háborúk történetéből.<br>Szabadok és rabszolgák.<br>Iulius Caesar és hadserege.<br>Történetek Augustusról.<br>Egy ókori nagyváros: Róma - vízvezetékek, fürdők, amfiteátrumok                                                                                                        |                                                                                        |     |                                                                                                                                                                |
|         | <b>d) Mit örököltünk az ókori rómaiaktól?</b> | Mondák Róma alapításáról,<br><br>Hadvezérek és csaták: a pun háborúk történetéből.                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Tanári előadás<br><br>Kiscsoportos feldolgozás                                         |     |                                                                                                                                                                |

| Témakör                                            | Téma                                   | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Tevékenység                                                                  | TKT                                                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                    |                                        | <p>Iulius Caesar és hadserege.</p> <p>Történetek Augustusról.</p> <p>Egy ókori nagyváros: Róma - vízvezetékek, fürdők, amfiteátrumok</p> <p>Fogalmak: gladiátor, császár, provincia, amfiteátrum, barbár, népvándorlás</p> <p>Név: Romulus, Hannibál, Iulius Caesar, Augustus</p> <p>Helynév: Itália, Róma, Karthágó, Római Birodalom, Pannónia</p> <p>Évszám: kb. 1500 éve</p> | Önálló kutatás.                                                              |                                                             |                                                                                                                                                                                                                           |
| <b>9. A középkor fényei és árnyai</b><br><br>4 óra | <b>a) Az európai kultúra születése</b> | <p>Nagy Károly birodalmában.</p> <p>Az arab hódítás.</p> <p>Az államalapítások kora. Európa államai a középkorban.</p>                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>Tanári előadás</p> <p>Kiscsoportos feldolgozás</p> <p>Önálló kutatás.</p> | <p>Kommunikáció</p> <p>Mindennapi élet</p> <p>Szülőföld</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b></p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b></p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p><i>Információgyűjtés, feldolgozás</i></p> <p><i>Szövegalkotás</i></p> |
|                                                    | <b>b) A középkori társadalom</b>       | <p>A középkori egyház.</p> <p>A kolostorok világa: oklevelek, krónikák, legendák.</p> <p>Milyen volt a középkori uradalom és falu?</p> <p>Hűbérurak és hűbéresei.</p>                                                                                                                                                                                                           | <p>Tanári előadás</p> <p>Kiscsoportos feldolgozás</p> <p>Önálló kutatás.</p> | <p>Tér és idő</p>                                           |                                                                                                                                                                                                                           |

| Témakör                                   | Téma                              | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Tevékenység                                                                  | TKT                                        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                |
|-------------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           |                                   | <p>A középkori várak. A lovagi élet.<br/>Vallás és tudomány a középkorban<br/>A középkori városok. Céh mesterek és kereskedők.</p> <p>Fogalom:<br/>középkor, iszlám, kalifa, pápa, szent, erekllye, eretnek, kolostor, szerzetes, kódex, robot, jobbágy,, hűbérúr, hűbéres, vár, lovag, középkori város, kiváltság, polgár, adó, vám, céh</p> <p>Név:<br/>Nagy Károly, Mohamed, Szent Benedek, Szent Ferenc</p> <p>Helynév:<br/>Frank Birodalom, Arab Birodalom, Mekka, Bizánc, Német-római Császárság</p> <p>Évszám:<br/>800</p> |                                                                              |                                            | <p>Digitális kompetencia<br/><i>Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás</i></p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p>                     |
| <b>10. Az újkor kezdetén</b><br><br>4 óra | <b>a) Az Európán kívüli világ</b> | <p>A világ nagy civilizációi:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- India</li> <li>- Kína</li> <li>- A prekolumbián civilizációk</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p>Kiscsoportos feldolgozás</p> <p>Önálló kutatás.</p>                       | <p>Kommunikáció</p> <p>Mindennapi élet</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b></p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b></p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> |
|                                           | <b>b) A nagy felfedezések</b>     | <p>Ajánlott témák, esettanulmányok</p> <p>Felfedezők és hódítók.</p> <p>A reformáció: Luther és Kálvin.</p> <p>A Napkirály udvarában - XIV. Lajos.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>Tanári előadás</p> <p>Kiscsoportos feldolgozás</p> <p>Önálló kutatás.</p> | <p>Szülőföld</p> <p>Tér és idő</p>         |                                                                                                                                                  |

| Témakör                                       | Téma                                         | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                       | TKT                        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------|----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                               |                                              | I. Péter.<br><br>Kultúra és tudományok az újkor kezdetén.                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                   |                            | Információ gyűjtés,<br>feldolgozás<br>Szövegalkotás<br><br>Digitális kompetencia<br>Információkeresés,<br>gyűjtés, feldolgozás<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia                                      |
| <b>11. Kutatás és fejlesztés</b><br><br>6 óra | <b>a) Tudományos kutatás + fejlesztés</b>    | A kutatás a kutató szemével a ismert és az ismeretlen világ határán (alapkutatások)<br><br>A kutatás a társadalom szemével mire használható az új tudás, megoldandó problémák, kielégítendő szükségletek, mint kutatási megrendelések (alkalmazott kutatások) | Beszélgetés, riport tudósokkal<br><br>Kutatási témák gyűjtése kutatóintézetek honlapjáról<br><br>Kutatóintézetek listájának összeállítása az MTA honlapja alapján | Tér és idő<br>Szülőföldünk | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                               | <b>b) Jövőbelátó kutatások, fejlesztések</b> | Orvostudományi kutatások összejek, rákgyógyászat, diagnosztika<br><br>Számítástechnika, elektronika robotok, info- kommunikációs eszközök<br><br>Közlekedési fejlesztések elektromos autó, gyorsvasút, forgalomirányító rendszerek, alternatív hajtóanyagok   | Cikkek, filmek elemzése, megbeszélése<br><br>Vita a fejlesztések hasznáról<br><br>Információkeresés Internetről<br>Poszter készítés, kiállítás                    |                            | Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia                                                                                                                                                                   |



| Témakör                                           | Téma                                             | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                              | TKT                        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------------|--------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                   |                                                  | Úrkutatás<br>Mars expedíció, űrtávcsövek                                                                                                                                                                                                                                              | Filmek, honlapok megtekintése                                                                                                                                                                            |                            |                                                                                                                                                                    |
| <b>12. Egyformaság és sokféleség</b><br><br>8 óra | <b>a) Változatosság az élettelen anyagban</b>    | Kémiai anyagok választéka<br>fémek, nemfémes elemek,<br>ismertebb vegyületek bemutatása                                                                                                                                                                                               | Bemutatók, kísérletek                                                                                                                                                                                    | Tér és idő<br>Szülőföldünk | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek                                    |
|                                                   |                                                  | Közetek, ásványok sokfélesége                                                                                                                                                                                                                                                         | Gyűjtemények megnézése                                                                                                                                                                                   |                            |                                                                                                                                                                    |
|                                                   |                                                  | Az égitestek (bolygók, csillagok) sokfélesége                                                                                                                                                                                                                                         | Képek, filmrészletek, Internetes források (NASA) megnézése                                                                                                                                               |                            |                                                                                                                                                                    |
|                                                   | <b>b) Hasonlóság és különbség az élővilágban</b> | Biológiai rokonság, faj<br>Forma- és mintázat eltérései, nem folyamatos átmenetek<br>Faj fogalma, példák<br><br>Biológiai sokféleség<br>Fajszám, változat adatok<br>Formai- és egyéb különbségek, mint fajképző-, határozó jegyek                                                     | Képek, szövegek elemzése<br><br>Látogatás Állatkertben, múzeumban, megfigyelések terepen                                                                                                                 |                            | <b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia<br><br>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia |
|                                                   | <b>c) Sokszínű emberiség</b>                     | Emberi rasszok<br>egy faj, több rassz<br>rasszok kialakulásának folyamata okai<br>külső ismertetőjegyek leírása<br>rasszok keveredése<br><br>Nemek<br>A nő és a férfi testi különbségei (másodlagos nemi jellegek)<br><br>Lelki-, érzelmi különbségek<br><br>A különbségek természete | Képek, szövegek elemzése<br>Vita<br><br>Filmrészlet megtekintése, vita<br><br>Példák ismertetése, megvitatása:<br>Pl. a nők általában gyengébbek, mint a férfiak, de mégis kevés férfi állna helyt a női |                            |                                                                                                                                                                    |

| Témakör                                    | Téma                                         | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | TKT                                                         | NAT kapcsolódások                                                                 |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
|                                            |                                              | <p>Átlag és szórás problémája</p> <p>A nemek különbözősége és megkülönböztetése<br/>Ha egy különbség problémát jelent tenni kell leküzdéséért, függetlenül a különbség eredetétől.</p>                                                                                                                                                                                                                        | <p>súlyemelők között.<br/>Vagy: a nők általában többet és jobban kommunikálnak, de az átlagok eltérése nem túl nagy és a férfiak között híres szónokok is vannak</p> <p>Példák ismertetése és megvitatása a hátrányos megkülönböztetésre<br/>(pl. munkavállalás), illetve az esélyegyenlőség biztosítására (törvényi szabályozás)</p> |                                                             |                                                                                   |
|                                            | <b>d) Változatosság a technika világában</b> | <p>Autógyártás<br/>kategóriák, divatok, típusválaszték</p> <p>Építészet<br/>lakóházak, középületek</p> <p>Ruházat<br/>ruházat elemek, divatok, stílusok</p> <p>Eszközök<br/>eszköz (típus) választék a felhasználás szerint,</p> <p>Márkaválaszték, márkastílus</p> <p>A technikai sokféleség hajtóerői<br/>műszaki fejlesztés, divat, fogyasztásélénkítés<br/>a fogyasztói társadalom ellentmondásossága</p> | <p>Autógyári honlapok, típusismertetők megnézése<br/>táblázat, típusor összeállítás</p> <p>Séta a településen, megfigyelések</p> <p>Véleménykutatás</p> <p>Egy eszköz típus változatainak összegyűjtése, bemutatása (pl. ollók)</p> <p>Példák keresése, poszter készítés</p> <p>Vita, esetleírások megbeszélése</p>                   |                                                             |                                                                                   |
| <b>13. Az európai kultúra</b><br><br>6 óra | <b>Európa népei</b>                          | <p>Projekt</p> <p>Egy-egy csoport kiválaszt egy európai népet és országot és bemutatja annak kulturális sajátosságait.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p>Javasolt témák</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>–Országismertető</li> <li>–Turisztikai ajánló</li> <li>–Művészeti bemutató</li> <li>–Gasztronómiai bemutató</li> </ul>                                                                                                                                                   | <p>Kommunikáció</p> <p>Mindennapi élet</p> <p>Szülőföld</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b></p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Informatika</p> |

| Témakör | Téma | Tartalom         | Tevékenység                                                                                                | TKT        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------|------|------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      | Projektértékelés | <p>–Vendégek hívása</p> <p>A csoportok prezentációinak értékelése –<br/>önértékelés és közös értékelés</p> | Tér és idő | <p>Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b></p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p><i>Információ gyűjtés, feldolgozás</i></p> <p><i>Szövegalkotás</i></p> <p>Digitális kompetencia</p> <p><i>Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás</i></p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> |

## Kulcsfogalmak

### 5. évfolyam

Szabály, értékrend, világkép, életmód, szükséglet, idő, érzékelés, előfeltevés, modell, tudomány, rendszer, környezet, változás, folyamat, energia, információ

### 6. évfolyam

Hagyomány, szokás, tabu, totem, fétis, mágia, őskor, ókor, többistenhit, piramis, öntözéses földművelés, városállam, ókori demokrácia, középkor, keresztény, iszlám, pápa, szent, szerzetes, jobbágyság, lovag, kiváltság, céh, fejlődés, kutatás-fejlesztés, technológia, körfolyamat, egyedfejlődés, egyensúly

## Kiemelt kompetenciák

- Az emberi tevékenység természetére gyakorolt hatásának ismerete
- Az egyénnel, a csoporttal, a munkaszervezettel, a nemek közti egyenlőséggel, a megkülönböztetés-mentességgel, a társadalommal és a kultúrával kapcsolatos alapvető koncepciók ismerete
- Etikai kérdések iránti érdeklődés
- Kulturális-, társadalmi-, szakmai célokat szolgáló közösségekben és hálózatokban való részvétel
- Korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása
- Normatudat, a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése
- Különböző nézőpontok figyelembe vétele és megértése
- Az aktuális események, valamint a nemzeti, az európai és a világtörténelem fő eseményeinek és tendenciáinak ismerete
- A társadalmi és politikai mozgalmak céljainak, értékeinek és politikáinak ismerete
- Az európai integráció, az EU struktúráinak, főbb célkitűzéseinek és értékeinek ismerete
- Az európai sokféleség és a kulturális identitás tudatosítása
- A vallási és etnikai csoportok kulturális sokszínűségének megértése
- Mások értékeinek, magánéletének tisztelete
- A természeti világ alapelveinek ismerete
- A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése
- Technológiák előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete
- Az emberi tevékenység természetére gyakorolt hatásának ismerete
- Természettudományos és műszaki műveltség alkalmazása a problémamegoldásban
- Áltudományos, egyoldalúan tudomány- és technikaellenes megnyilvánulások kritikája
- Különböző nézőpontok figyelembe vétele és megértése
- A fenntartható fejlődés támogatása
- Szándék és képesség a fenntartható fejlődés érdekében lokálisan és globális vonatkozásban való cselekvésre
- A helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés
- Biztonság és a fenntarthatóság tisztelete a tudományos és technológiai fejlődés hatásaival kapcsolatban

## Mintamodul

### Szabályozás

#### Szabályok / 5. évfolyam / Változások és folyamatok / Folyamatok szabályozása

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A modul célja</b> | A folyamatszabályozás alapelveinek megismertetése, a szabályozott rendszerekről való gondolkodás megalapozása, a szabályozás különféle példáinak megismerése a természet és a technika világából. A folyamatszabályozás, a szabályozott állapotok jelentőségének felismertetése, mindennapi környezetből vett példákhoz kötése. |
| <b>Időkeret</b>      | 1 óra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

**Módszertani ajánlás:** A modul előtt egy héttel a tanulóknak házi feladatot adunk: egy otthon kitöltendő feladatlap alapján keressék meg a lakásukban (vagy a családi autóban) azokat a berendezéseket, amelyek valamilyen módon szabályozottak. A feladatlapon szerepelhet a hűtőszekrény, a fűtőberendezés (gázkészülék), a vízmelegítő, légkondicionáló. A kérdések az adott berendezés alkalmazásának céljára, a szabályozott értékre és a beállítás lehetőségére vonatkozhatnak. (A tanulók kérjenek információkat szüleiktől.)

|            | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                  | TKT        | Munkaformák,<br>módszerek            | Eszközök                                                   |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|--------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b>  | <b>Ráhangolódás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                              |            |                                      |                                                            |
| 10<br>perc | A tanulók a tanár kérdésére válaszolva elmondják, hogy milyen berendezésekről írtak az otthoni feladatlapban. A felsorolt eszközök neveit felírják a táblára. Az azonos berendezésekről írók egy csoportba állnak (néhány nagyobb létszámú csoport lesz) és röviden elmondják egymásnak, egyeztetik a feladatlapra adott válaszaikat. Néhány mondatban megfogalmazzák az adott berendezésről megtudott információkat, és elmondják a többieknek. Ha készültek fotók, rajzok, azt is bemutatgatják. (célszerű csoportonként egy-egy szóvivőt megbízni) | <b>Műveltségi területek</b><br>Ember a természetben<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br><b>Kulcskompetenciák</b> | Tér és idő | Frontális osztálymunka, csoportmunka | Feladatlap az otthoni munkához<br><br>Számítógép, kivetítő |
| <b>2.</b>  | <b>Feldolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                              |            |                                      |                                                            |
| 10<br>perc | <b>a) A szabályozás elvének bemutatása:</b><br>a házi feladatban is szereplő valamely eszköz működését                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <b>Műveltségi területek</b><br>Ember a természetben                                                                          | Tér és idő | Tanári előadás, magyarázat           | Vázlatrajz, animáció                                       |

|            | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                | TKT | Munkaformák,<br>módszerek                                                                                       | Eszközök                                          |
|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| 20<br>perc | <p>bemutató vázlatrajz (vagy animáció) alapján a tanár bemutatja a szabályozásban szerepet játszó rendszer elemeket és a működésüket. Általános elnevezéseket használ, mint pl. érzékelő, központ vagy kapcsoló, szabályozó, szabályozott érték. A tanulók figyelik a magyarázatot, értelmező kérdéseket tesznek fel</p> <p><b>b) A magyarázat és a tapasztalat összekapcsolása:</b><br/>a csoportok a tanári magyarázatot az általuk korábban bemutatott berendezésre értelmezik, igyekeznek azonosítani a vázlatrajzon látottakat. Saját vázlatrajzot is készíthetnek a látott minta alapján.</p> <p><b>c) Általánosítás, bevésés:</b><br/>az osztály tanulói szerepjátékkal eljátsszák a szabályozást. A játék pl. az alábbiak szerint folyhat: a szabályozott érték legyen egy dobozban elhelyezett tárgyak (pl. tollak, ceruzák) száma (10-15 db).<br/>Szerepek:<br/>„szabályozók”: a doboz mellett állnak, kivehetnek és hozzátehetnek a tárgyakhoz.<br/>„érzékelők”: csak megszámolhatják a tárgyakat, megállapítják a „van”-értéket,<br/>„továbbítók”: átviszik az érzékelők által mondott információkat a központba,<br/>„központ”: ők kapják meg a továbbítótól az információt a tárgyak számáról, náluk van egy lapra felírva a „kell” érték, azaz a beállítandó darabszám,<br/>„utasítók”: a központból a szabályozókhoz viszik az</p> | <p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Természettudományos kompetencia<br/><i>(rendszerismeret, műszaki problémák megoldása)</i></p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia<br/><i>(felelősség, együttműködés, tudásmegosztás)</i></p> |     | <p>Egyéni tanulói munka (figyelés, kérdezés)</p> <p>csoportmunka</p> <p>Szerepjáték, együttműködő csoportok</p> | <p>rajzlap. tollak</p> <p>Kartondoboz, tollak</p> |

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                  | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|           | <p>utasításokat,<br/>„zavarók”: időnként elvesznek, vagy betesznek tárgyakat, változtatják a darabszámot,<br/>„beállítók”: kicserélhetik, átírhatják a központban lévő „kell” értéket</p> <p><b>A szabályozó működés szimulációja:</b><br/>A tanulók szerepkártyákat húznak, egy szerepet többen játszanak, legtöbben a központban lehetnek. A szereplők elolvassák a kártyákat, elfoglalják a kijelölt helyeket. A dobozban a szabályozók elhelyezik a tárgyakat, kb. a kell érték közeli darabszámban. Az érzékelőt játszó megszámolják és közlik a továbbítókkal a darabszámot. A továbbítók átmennek a (másik asztalnál lévő) központba és elmondják az ott lévő tanulóknak a „van” értéket. A központban a tanulók megnézik a „kell” értéket és kivonják a „van”-ból, ezzel megállapítják az eltérés mértékét és irányát (több vagy kevesebb). Meghatározzák a szabályozó utasítást, ami az eltérés fordítottja (pl. ha több van, akkor el kell venni.). Az utasítók visszamennek a dobozhoz és közlik a szabályozókkal az utasítást, akik azt végrehajtják (kivesznek, vagy beraknak tárgyakat). Később a folyamat megismétlődik, pl. a zavarók beavatkozása után. A tanulók időnként szerepeket cserélhetnek.</p> |                                                                                                              |     |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                              |     |                           |          |
| 5<br>perc | <p>A játék során a tanár szóban értékeli a szereplők feladat végrehajtását, az utasításoknak megfelelő tevékenységet dicséri, javítja a hibákat. A játék végén értékelő kérdéseket tesz fel, amelyre a tanulók szóban válaszolnak.</p> <p><b>Kérdések:</b><br/>Segített-e a játék megérteni a szabályozás elvét?</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p><b>Műveltségi területek</b></p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Szociális és állampolgári kompetencia</p> |     | Egyéni munka              |          |



|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                           | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|  | Maradt-e valami, ami nem volt érthető?<br>Milyen érzéseid voltak a játszott szerepben?<br>Milyennek érezted az együttműködést más csoportokkal? | <i>(Saját munka értékelése)</i>             |     |                           |          |

## Mintaprojekt

### Változatok a változatosságra Szabályok / 6. évfolyam / Egyformaság és sokféleség

|                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A projekt célja</b> | A tanulók megfigyelő, összehasonlító, rendszerező képességének fejlesztése. Az élő- és élettelen természet, a technika világának objektumaiban rejlő gazdagság, változatosság felfedeztetése és értékelése. Az anyagok, anyagi rendszerek sokféleségének felismertetése, a velük való gazdálkodás, megőrzésre való figyelemfelhívás. Az emberi faj egységére, a különbségek értékére való rávilágítás. A biológiai sokféleség fogalmának megalapozása, a megőrzés fontosságának, ezzel kapcsolatos cselekvési lehetőségeknek a bemutatása. |
| <b>Időkeret</b>        | 6 óra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |

**Módszertani ajánlás:** A projekt során a tanulók szabad csoportalakítással, érdeklődésüket figyelembe véve dolgozhatnak. A tanári irányítás tegye lehetővé, hogy a témafeldolgozások eredményeképpen a változatosság témakörében kellő szélességű és mélységű áttekintésre legyen módja valamennyi tanulónak. A tanulásszervezés megosztott témákkal történik, azaz minden csoport más-más témán dolgozik, az így szerzett tudást a projekt záró szakaszában megosztják társaikkal. A csoportmunka értékelését folyamatos segítő visszajelzésekkel kell biztosítani, ennek során a tanár rövid időre, visszatérően, szinte a csapat tagjaként avatkozik be a munkafolyamatba. A segítség célja azonban ne a kész megoldások felkínálása, hanem az esetleges elakadások kezelése, a továbblépés biztosítása legyen.

|              | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | NAT kapcsolódások                                                                                                                          | TKT                               | Munka-<br>formák,<br>módszerek | Eszközök |
|--------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|--------------------------------|----------|
| <b>1.</b>    | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                            |                                   |                                |          |
| <b>1 óra</b> | a) Az előkészítő szakaszban a csoport a tanár segítségével megfogalmazza a projekt céljait. A tanár elmondja, hogy mi indokolja a témaválasztást tanulási szempontból (a megfigyelési-, összehasonlító-, rendszerezési képesség fejlesztése, a természet gazdagságának felfedeztetése, a technikai lehetőségek, műszaki fejlesztési folyamatok alapelveinek bemutatása) | <b>Műveltségi területek</b><br>Ember a természetben<br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br>Ember és társadalom<br>Földünk és környezetünk | Tér és idő<br><br>Mindennapi élet | Frontális osztálymunka         |          |

|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT | Munka-<br>formák,<br>módszerek | Eszközök                               |
|--|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|--------------------------------|----------------------------------------|
|  | <p>b) Csoportalakítás:<br/> egyik lehetőség: szabad csoportalakítás szimpátia alapon,<br/> még a témák megismerése előtt (erős csoportkohézió<br/> esetén választható).<br/> másik lehetőség: később, a témák bemutatóinak<br/> ismeretében, azonos témát választók alkotnak csoportot<br/> (lazább személyes kapcsolatok, erősebb érdeklődés<br/> esetén ajánlható)</p> <p>c) A motiválás és a tanulásszervezés előkészítése céljából<br/> röviden felvezetődnek a kutatási témák. A három terület:<br/> élettelen természet, élő természet és a technika, ezeken<br/> belül 3-3 téma rövid áttekintése történik, képek,<br/> filmrészletek, szövegek segítségével. A bemutató<br/> anyagokból feladatlap állítható össze, amelyet a tanulók<br/> csoportmunkában oldanak meg.<br/> Lehetséges kutatási témák:<br/> Élettelen természet:<br/> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kémiai anyagok, elemek, vegyületek</li> <li>- Kőzetek, ásványok</li> <li>- Égitestek (bolygók, csillagok, csillagrendszerek)</li> </ul> Élő természet:<br/> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Fajok (állatok, növények)</li> <li>- Emberek (rasszok)</li> <li>- Nemek (férfi, nő)</li> </ul> Technika:<br/> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Autók</li> <li>- Épületek</li> <li>- Ruházat</li> </ul> </p> | <p><b>Kulcskompetenciák</b></p> <p>Természettudományos<br/> kompetencia<br/> <i>(megfigyelés,<br/> összehasonlítás,<br/> rendszerzés)</i></p> <p>Szociális és állampolgári<br/> kompetencia<br/> <i>(felelősség, együttműködés,<br/> tudásmegosztás)</i></p> <p>Esztétikai-művészeti<br/> tudatosság és kifejezőképesség<br/> <i>(képek készítése, szerkesztése,<br/> rajzolás)</i></p> <p>Digitális kompetencia<br/> Hatékony, önálló tanulás<br/> <i>(önálló információkeresés)</i></p> |     | Kollaboratív<br>csoportmunka   | Témakörök<br>bevezető<br>feladatlapjai |

|                | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT | Munka-<br>formák,<br>módszerek | Eszközök                                                                                         |
|----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                | <p>d) Ötletroham csoporton belül: a választott témához kapcsolódó szavak, fogalmak, kidolgozási javaslatok összegyűjtése</p> <p>e) A téma fogalmi térképének elkészítése, az ötletroham eredményei alapján. A csoport munkaanyagként használhatja a projekt kidolgozásához.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |     |                                | Kartonlap, filctollak                                                                            |
| <b>2.</b>      | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |     |                                |                                                                                                  |
| <b>3-4 óra</b> | <p>a) A csoport munkatervének elkészítése. Megadott segédanyagok, szempontok alapján időtervet és feladatelosztást készítenek. Megbeszélnek az otthoni feladatokat és megtervezik a csoporton belüli kommunikáció formáit (e-mail, chat, web-board).</p> <p>b) Meglévő tudás, képességek felmérése: a csoportok összegzik, hogy a vállalt feladatok kidolgozásához milyen tudásuk, képességeik vannak meg („mit ismerünk már a témából, hogyan tudjuk bemutatni?”).</p> <p>c) Tudásépítés: a tanulók a saját maguk által kijelölt cél elérése érdekében igyekeznek megszerezni a hiányzó tudás és képesség elemeket. Kutatnak, információkat gyűjtenek (megfigyelésekkel, kísérletekkel, újságokból, könyvekből, Internetről) megbeszélnek, terveznek. Segítséget kérnek a bemutató elkészítéséhez szükséges technikai problémáik megoldásához (pl. digitális fotók készítése és prezentálása).</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Ember a természetben<br/>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br/>Ember és társadalom<br/>Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Természettudományos kompetencia<br/>(megfigyelés, összehasonlítás, rendszerezés)</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>(felelősség, együttműködés, tudásmegosztás)</p> |     | Kollaboratív csoportmunka      | Számítógép, Internet, könyvtárhasználati lehetőség, digitális fotó-, videó készítési lehetőségek |

|                | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT | Munka-<br>formák,<br>módszerek              | Eszközök                                         |
|----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------------------------|--------------------------------------------------|
|                | <p>d) Kivitelezik a terveket, elkészítik a téma bemutatásához szükséges termékeket (poszter, kiállítás, digitális képbemutató, videó film).</p> <p>e) Ha az idő engedi és van rá érdeklődés, akkor az a csoport, amelyik befejezte a témája kidolgozását, választhat még további témát, lehetőleg egy eltérő területről.</p>                                                                        | Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia<br>(feladatvállalás)                                                                                                                                                                                                                                       |     |                                             |                                                  |
| <b>3.</b>      | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |     |                                             |                                                  |
| <b>1-2 óra</b> | <p>a) Bemutatók: a csoportok kiállítják és szóban bemutatják, illetve előadják termékeiket. A többi csoport figyelmesen követi a bemutatást és a végén kérdéseket tesz fel, kiegészítéseket fűz az előadott témákhoz.</p> <p>b) Értékelés: A csoportok értékelik egymás bemutatóit és kiállított termékeit (pl. pontozással). Külön értékelőlapot a csoport tagjainak munkáját is értékelhetik.</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Ember a természetben<br/>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br/>Ember és társadalom<br/>Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>(saját munka értékelése)</p> <p>Anyanyelvi kommunikáció<br/>(előadás)</p> |     | Csoport-, és osztálymunka, egyéni értékelés | Kiállítási helyek, eszközök<br><br>Értékelőlapok |

## **TÉR ÉS IDŐ**

## Bevezetés

A tudás- és képességterület tantervi tervezésének egyik alapvető szempontja a tanulás személyes tudásépítésként való felfogása. Tartalmi oldalról ez azt jelenti, hogy kiemelt jelentőséget kap az alapozás, az átfogó kulcsfogalmak kiépítése. A tanulási tevékenységek oldaláról ehhez párosulnak az aktív, együttműködésen alapuló tanulási módszerek, a változatos tanulási környezet, amely gyakran az iskola falain túli világba is elvezet, akár képzeletben, akár a valóságban.

A tudásépítés személyes világhoz igazodása a tantárgyi keretek átlépésében, az integrált szemlélet alkalmazásában is megjelenik. Ennek egyik eszköze a rendszerszemlélet néhány alapelemének felhasználása, amely segítségével a gyerekek mindennapi világából vett tapasztalati tudást igyekszünk a megismerés egyik tudatos eszközévé fejleszteni. A tér és idő fogalmi kulcsaival közelítve megnyílik az anyagi rendszerek egymásba épülő világa, a részecskéktől a kozmikus méretekig. A társadalmi viszonyok között érvényesülő időbeliséget és térbeliséget – a hagyományos extenzív kronológiát mellőzve – itt csak mint értelmezési keretet tárgyaljuk, mivel úgy gondoljuk, hogy ebben az életkorban a történetiség még elsősorban csak közvetlenebb, személyesebb szinten élhető meg: a nagyobb történelmi fejlődéssorok megtanítása a későbbi tanulmányok feladata. Ugyanakkor azonban fontosnak tartjuk tudatosítani a tanulóknak azt, hogy az idő, a változások és folyamatok időbeliségének vizsgálata elvezeti őket a múlt eseményeitől a jelen állapotain át a jövő előrejelzéséig. Felfedezhetik saját, a jövő alakításában viselt felelősségüket, mely figyelembe vételével megtervezhetik személyes és közösségi cselekvéseiket. A rendszerek és környezetük kapcsolatrendszerét kutatva az anyagok, az energia és az információ fogalmait is megalapozzák a tanulók, felszínre hozva és fejlesztve már meglévő természetképüket.

Az integrált szemlélet alkalmazása mellett a tudás érvényessége, a személyes életben és a társadalom működésében való felhasználhatósága is fontos szempont volt. Ez a cél és a megfelelő eszközrendszer megjelenik a kulcskompetenciák fejlesztését szolgáló tevékenységekben és a témaválasztásban, így pl. a probléma alapú tanulási helyzetek kialakításában. Ezek a csomópontok több pólus erőterében, a természet, a technika és a társadalom viszonyrendszerei által formálva alakulnak ki. Erre lehet példa a globális éghajlatváltozás problémája, amelynek kezelése a jövő egyik meghatározó feladata.

## 5. évfolyam – 62 óra

| Témakör         | Téma               | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Tér<br>8 óra | a) Dimenziók       | (1D) – hosszúság, távolság fogalma, becslése, mérése<br><br>(2D) – felszín, felület koordináta rendszer (xy) használata<br><br>(3D) – térfogat, térbeliség térkoordináta rendszer (xyz) Térbeli helymeghatározási módszerek, GPS navigáció elve Térbeli képek a számítógépen, moziban | Becslések és mérések egyenes mentén, pontok azonosítása<br><br>Hosszúság (méret) skálák készítése, érzékeltetés, összehasonlítás<br><br>Egyszerű mértani testek felszínének becslése, számítása mérések alapján.<br><br>Helymeghatározás derékszögű koordináta rendszerben<br><br>Mérések elvégzése egyszerű térkoordináta rendszerben (pl. üvegakvárium, vagy szoba falain)<br>Valós térbeli mozgások megfigyelése, beszámolók megfogalmazása (madarak repülése, sportmozgások... saját élmények) | Szabályok<br><br>Szülőföldünk | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br>Matematika<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Informatika<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Matematikai kompetencia |
|                 | b) Tér és rendszer | Anyagi rendszerek mérettartományainak megismerése, összehasonlítása (részecskék), halmaz elemek, sejtek, élőlények, égitestek...)                                                                                                                                                     | Mérettáblázat adatainak sorba rendezése, méretviszonyok megállapítása<br>Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása, feldolgozása a mindennapokból. Táblázatok és diagramok készítése.<br>Érzékletes skálák megismerése megbeszélése, hasonló skálák készítése, ötletek felvetése, kivitelezése, makettek készítése, összeállítása mindennapi tárgyakból.                                                                                                                                        |                               | Digitális kompetencia                                                                                                                                                                                                                                                 |



| Témakör | Téma                           | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |                                | <p>Egymásba épülés elvének értelmezése</p> <p>A mikrovilág, az emberi (érzékkelhető) világ és a kozmikus nagyságrendek összehasonlítása</p> <p>Végesség és végtelenség problémájának felvetése (a méretskála mindkét irányára)</p> <p>A Föld véges rendszerként való meghatározása (méretek, alak, kozmikus környezet alapján)</p> | <p>Köznapi példák keresése, megbeszélése (pl. szoba, ház, utca, város, ország...)</p> <p>Összehasonlítások, érzékletes skálák tanulmányozása</p> <p>Beszélgetés</p> <p>A Földről készült űrfelvételek megbeszélése</p>                                                                                                                                                                                                                    |     |                   |
|         | <b>c) Tájékozódás a térben</b> | <p>Tájékozódás a Földön kívüli térben<br/>A Föld helye a Világegyetemben</p> <p>Tájékozódás a mindennapi környezetben</p> <p>Tájékozódás térképen, térképpel<br/>Vetületi térkép használata, eligazodás domborzati, tematikus térképeken, fókálózat, koordináta rendszer ismerete, térkép használata</p>                           | <p>A Naprendszer modell (tárgyi, vagy rajzos) vizsgálata, az égitestek típus szerinti osztályozása, bolygók sorrendbe rendezése<br/>A Tejútrendszer egyszerű képének megbeszélése, értelmezése</p> <p>Mindennapi környezetben végezhető tájékozási feladatok gyakorlása (irány, távolság, hely megadása)</p> <p>Egyszerű leolvasási feladatok térképről, koordináta rendszer használatával.</p> <p>Tájékozódás térképpel kiránduláson</p> |     |                   |

| Témakör                                             | Téma                                                                                                             | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | TKT                                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                     |                                                                                                                  | <p>terepen</p> <p>Földgömb használata, égtájak azonosítása<br/>gömbi- és vetületi tájékozódás megkülönböztetése</p> <p>Íránytű használata, történeti, gyakorlati jelentőségének ismerete. Mágneses pólus (északi- és déli sark) fogalma</p> <p>Méretarány fogalma, világtérkép, kontinens- és kisebb régiós, illetve helyi térképek megismerése.</p> | <p>Írány és távolságmérés vetületi térképen és földgömbön, a két módszer összehasonlítása, eltérések (pl. irányok) magyarázása.</p> <p>Égtájak, egyenlítő, térítők, sarkkörök és sarkpontok azonosítása, ezekhez kapcsolódó helymeghatározási feladatok gyakorlása</p> <p>Különféle méretarányú térképek bemutatása, összehasonlítása</p> |                                                                               |                                                                                                                                            |
|                                                     |                                                                                                                  | <p>Magyarország elhelyezkedése a Földön és Európában</p> <p>Lakóhelyünk elhelyezkedése</p>                                                                                                                                                                                                                                                           | <p>Magyarország megkeresése világtérképen, Európa térképen, domborzati környezet és szomszéd országok leírása, megnevezése</p> <p>A lakóhely (település) és közvetlen természetföldrajzi környezetének azonosítása térképen, űrfelvételen (Google Earth)</p>                                                                              |                                                                               |                                                                                                                                            |
| <p><b>2. Az utazások története</b></p> <p>2 óra</p> | <p><b>a) Közlekedés az újkor előtt</b></p> <p><b>b) Közlekedés és a hírközlés fejlődése 18-20. században</b></p> | <p>A korabeli közlekedés technikai és emberi viszonyainak bemutatása</p> <p>A közlekedési eszközök fejlődése.<br/>A gyorsuló idő fogalma<br/>A globalizáció – világfalu fogalma</p>                                                                                                                                                                  | <p>Kiscsoportos feldolgozás</p> <p>Kiselőadások</p> <p>Kiscsoportos feldolgozás</p> <p>Kiselőadások</p>                                                                                                                                                                                                                                   | <p>Kommunikáció</p> <p>Mindennapi élet</p> <p>Szabályok</p> <p>Tér és idő</p> | <p><b>Műveltségterület</b></p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Informatika</p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetencia</b></p> |

| Témakör                       | Téma                   | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                    | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                               |                        |                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                        | Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia                                                                                                                                                                                            |
| <b>3. Mozgás</b><br><br>8 óra | <b>a) Mozgásformák</b> | A mozgás tapasztalaton, megfigyelésen alapuló meghatározása<br><br>Hely és helyzetváltozás, példák a természetből és a technikából<br><br>Elmozdulás, út, pálya megkülönböztetése<br><br>A mozgás viszonylagossága, vonatkoztatási rendszer | Mozgással kapcsolatos tapasztalatok, élmények felidézése, elmondása<br><br>Mozgásfázisok tanulmányozása állóképeken, képsorozatokon<br><br>Mozgásjelenségek megfigyelése (természeti- és technikai környezetben), leírás készítése<br><br>Elmozdulás és út mérése, pálya rajzolása (kísérletben és/vagy térképen)<br><br>Egyszerű kísérletek elvégzése, magyarázása | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Matematika<br><br>Informatika<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br>Digitális kompetencia |
|                               | <b>b) A mozgás oka</b> | Mozgás(állapot) változás : gyorsulás, irányváltozás<br>Erő fogalma, szerepe a mozgás alakításában<br><br>A mozgást fenntartó és akadályozó erők (hajtóerő, súrlódási erő,                                                                   | Kísérletek az erő és mozgás összefüggéséről (erőhatások következményei: gyorsulás, lassulás, irányváltozás)<br><br>Tapasztalatok, élmények megbeszélése, egyszerű kísérletek elvégzése a mozgás fenntartásával                                                                                                                                                      |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                 |

| Témakör | Téma                                          | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|-----------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |                                               | közegellenállás)<br><br>Mozgás erő nélkül<br>A mozgás(állapot) állandósága az erőmentes térben<br><br>Aktív és passzív mozgás értelmezése, példák az élővilágból és a technikából                                                                                                                                        | kapcsolatban (pl. súrlódás csökkentés következménye).<br><br>Szövegolvasás: űrszondák a Naprendszer határán (Voyager-1, -2 szondák)<br><br>Képek, filmek megnézése, a látott jelenségek csoportosítása<br>Az aktív mozgás feltételeinek megállapítása                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |     |                   |
|         | <b>c)<br/>Mozgásjelenségek a természetben</b> | Mozgás az anyagban, részecskék rendezetlen mozgása<br><br>Mozgások a Naprendszerben (keringés, forgás, becsapódások)<br><br>A Föld geoszféráinak mozgásjelenségei szél, tengeráramlások, földkéreg mozgásai (kontinensek vándorlása, földrengések)<br><br>Mozgások az élővilágban<br>Növények, állatok, mikrobák mozgása | A Brown- mozgás kísérleti bemutatása, magyarázatok megfogalmazása<br><br>Mozgásformák eljátszása: rendezetlen részecskemozgás, keringés a Nap körül, égitestek forgása, Föld – Hold rendszer kötött keringése<br><br>Szöveges és képi információk keresése, rendezése, poszter készítés<br>Képzelt riport készítés természeti katasztrófák helyszínén<br><br>Élőlények mozgásának megfigyelése a természetben (esetleg állatkertben, vagy otthoni környezetben)<br>Filmeken látott mozgásformák rövid, jellemző, szöveges leírása<br>Mikroszkópos megfigyelések (egysejtűek)<br>Fázisfelvételek folyamattá rendezése |     |                   |

| Témakör                          | Téma                                | Tartalom                                                                                                | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                              | TKT                                                  | NAT kapcsolódások                                                                                                                                   |
|----------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  |                                     | Az ember mozgásképesége és mozgásigénye                                                                 | Egyéni mozgásképeség játékos összehasonlítása egyszerű gyakorlatokkal (hajlékonyság, ruganyosság, gyorsaság...)<br><br>Életmóddal összefüggő testmozgások felsorolása, csoportosítása (ötletroham, képek gyűjtése, rendezése)                            |                                                      |                                                                                                                                                     |
|                                  |                                     |                                                                                                         | Mozgás és egészség kapcsolata, érvelés szóban, vita<br><br>Napi, heti mozgásnapló készítése                                                                                                                                                              |                                                      |                                                                                                                                                     |
|                                  | <b>d) Mozgó gépek</b>               | Gépek fajtái, erőgépek, járművek<br><br>A gépek által lehetővé tett életmódváltozás és környezeti hatás | Mozgó gépek példáinak gyűjtése, csoportokba rendezése (ötletroham, poszter készítés)<br><br>Az emberi erőt és ügyességet felülmúló gépek (termelési-, közlekedési rendszerek alkalmazási példáinak összegyűjtése, hatásuk megbeszélése (kooperatív vita) |                                                      |                                                                                                                                                     |
| <b>4. Időutazás</b><br><br>4 óra | <b>a) Az időgép</b>                 | Az időutazók élménybeszámolói                                                                           | Kiscsoportos játék<br><br>A csoportok választhatnak történeti korokat, majd le kell írniuk kalandjaikat.                                                                                                                                                 | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szabályok | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Művészet<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b> |
|                                  | <b>b) Az időutazó szerkesztőség</b> | Történelmi újság készítése                                                                              | Kiscsoportos munka.<br><br>Az osztály kiválaszt egy történelmi korszakot, esetleg érdekes kultúrát és a mai újságok rovatainak megfelelően (vezércikk, divat, apróhirdetés, interjú stb.) cikkeket                                                       | Tér és idő                                           |                                                                                                                                                     |

| Témakör                    | Téma                                                  | Tartalom                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT       | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------|-------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                            |                                                       |                                                                                                                                                                                                                       | írnak.<br><br>Végül összeállítanak egy történelmi osztályújságot egy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |           | Anyanyelvi kommunikáció                                                                                                                                                                                                                                           |
|                            | <b>c) Időjáték</b>                                    | Lehet-e játszani az idővel? beszélgetés                                                                                                                                                                               | Filmrészletek (Vissza a jövőbe, Harry Potter stb.) alapján beszélgetés az időről                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |           | Szociális és állampolgári kompetencia<br><br>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség                                                                                                                                                                  |
| <b>5. Idő</b><br><br>6 óra | <b>a) Az idő eredete</b>                              | Idő és mozgás viszonya (egy út megtételéhez idő kell)<br>Sebesség fogalma, számítása<br><br>A világegyetem kora a kor megállapítás módszere (galaxisok távolodó mozgása)<br><br>Az idő viszonylagossága (relativitás) | Idő és út mérése<br>Adattáblázat, grafikon készítése, az eredmények megbeszélése<br>A jelenség számítógépes szimulálása, táblázat-és grafikonkészítés számítógéppel.<br>Különféle sebességű mozgások összehasonlítása (egyenletes és változó mozgások)<br>A probléma informatikai megfogalmazása.<br><br>A tágulás modellezése léggömbbel<br><br>Rövid szöveg elolvasása, megbeszélése | Szabályok | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Informatika<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                            | <b>b) Változások időbelisége - Skálák és ciklusok</b> | Idő és rendszer viszonya<br>Idő és változás viszonya (mikrovilág -> makrokozmosz)                                                                                                                                     | Változások, folyamatok időbeli jellemzőinek, időtartam adatainak összegyűjtése, összehasonlítása (szöveg, adattáblázat elemzés)                                                                                                                                                                                                                                                        |           | Digitális kompetencia                                                                                                                                                                                                                                             |

| Témakör | Téma               | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|--------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |                    | <p>Folyamatos időskálák:<br/>Földtörténeti időskála főbb szakaszai, evolúciós időskála,</p> <p>Periodikus időskálák:<br/>Föld keringésének, tengelyforgásának következményei (év évszakok, nap), periodikus mechanikai mozgások (inga, rugó), részecskék rezgése</p> <p>Növekedési-, fejlődési folyamatok<br/>egyedfejlődés és szaporodás ciklusok</p> | <p>Sorba rendezés</p> <p>Egy időszalag készítése megadott információk alapján</p> <p>Időskálák összehasonlítása (ábraelemzés)</p> <p>Egyéni munka: személyes életrajz – időszalag – készítése (emlékezetes események, periódusok /születésnapok, ünnepek/ az életünkben)</p> <p>Periodikus mozgások sorba rendezése periódusidő alapján az idősor mellé méretségrendelése</p> <p>Képsorozatok rendezése (pl. fa növekedése, állatok fejlődése)<br/>Képekhez időbeli távolság rendelése</p> |     |                   |
|         | <b>c) Időmérés</b> | <p>Az időmérés története<br/>Időtartam, időpont megkülönböztetése</p> <p>Időtartamok mérése<br/>Az idő mértékegységei</p>                                                                                                                                                                                                                              | <p>Az időmérés szükséglete, élethelyzetek példáján bemutatva (ötletroham, szóbeli beszámolók)</p> <p>Időmérő eszközök a múltban, homokóra, vízóra, napóra, ingaóra (képek, szövegek elemzése, magyarázása)<br/>Összehasonlítás a pontosság és az</p>                                                                                                                                                                                                                                       |     |                   |

| Témakör           | Téma                               | Tartalom                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT       | NAT kapcsolódások       |
|-------------------|------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-------------------------|
|                   |                                    | Időpontok mérése<br>Csillagászati időpont meghatározás<br>Helyi idő, zónaidő          | elérhetőség alapján (kinek az ideje?)<br><br>Az időpontok jelentősége (ötletroham, szövegfeldolgozás, filmrészlet)<br>Csillagászati időpont mérés története, eszközei (zikkurat, monolit, kvadráns)<br>Nap magasságának, delelési időpontjának mérése egyszerű kvadránssal                                                                                             |           |                         |
|                   |                                    | Idő a technikában<br>részecske rezgésen, elektromos rezgésen alapuló időmérő eszközök | Nagy pontosságú időmérés (atomóra)<br>Az idő relativitásának bizonyítása atomórával (szövegértés, megbeszélés)<br>A számítógép időjele (adatok összehasonlítása)                                                                                                                                                                                                       |           |                         |
|                   | <b>d) Jövő idő</b>                 | A jövő előrejelezhetősége<br>Változások előrejelzése, szimulációk (modellek)          | Jóslási módok, híres jóskok a múltban<br><br>Tudományos jövőlátás – modellek, szimulációk<br><br>Tervezés számítások alapján (pályaszámítás az űrkutatásban)<br><br>Előrejelzések modellek alapján (pl. időjárás, éghajlat modellezése) (szövegfeldolgozás)<br><br>Előrelátás a mindennapokban (szituációs játék, pl. közlekedési veszélyhelyzetek előzetes észlelése) |           |                         |
| <b>6. Energia</b> | <b>a) Az energia előállítása -</b> | Mechanikai <-> elektromos (berendezések, alkalmazási)                                 | Szerkezeti- és folyamatábrák, képek elemzése, magyarázása                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Szabályok | <b>Műveltségterület</b> |



| Témakör | Téma                                                                     | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | TKT                                 | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                               |
|---------|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 8 óra   | <b>energiaátalakítás,</b>                                                | példák)<br><br>Kémiai <-(hő)-> elektromos (hőerőmű)<br><br>Nukleáris <-(hő)-> elektromos (atomerőmű)<br><br>Fény <-> elektromos (napelem)<br><br><br><br>Megújuló energiaforrások (napfény, szél, víz)<br>Az energiamegmaradás<br>Energiaátalakítások hővesztesége | Egyszerű folyamatábrák, rendszerdiagramok rajzolása<br><br>Energiaátalakítások be- és kimenetének összehasonlítása (szöveg, vázlatrajz), jellemző környezeti összefüggések, - pl. megújulás, környezetszennyező hatás bemutatása, tárolás, szállítás kérdése (önálló szöveg, véleményalkotás)<br><br>Kooperatív vita (összehasonlítás, értékelés)<br><br>Energiaátalakítási módok és jellemző felhasználási lehetőségek párosítása (kép + szöveg párosítás) | Szülőföldünk<br><br>Mindennapi élet | Ember a természetben<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|         | <b>b) Az energia használata - egyszerű gépek a múltban és a jelenben</b> | Egyszerű gépek fajtái és alkalmazásuk az ókortól napjainkig (Emelő, lejtő, csavar, ék)<br><br><br><br>Megújuló energiaforrások használata a múltban szélkerekek, vitorlázás, vízkerekek)<br>Állati- és emberi erő lövontatás, rabszolgamunka                       | Csoportmunka: egyszerű gépek tanulmányozása rajzok, makettek alapján<br>Működő makett készítése<br>Munkafeladatok, problémák megoldásának tervezése a régi korok technikájával<br><br>Képek, szövegek elemzése, információgyűjtés, dolgozat, kiselőadás vagy poszter készítése<br><br>Eszközök, példák összegyűjtése                                                                                                                                        |                                     |                                                                                                                                                                                                                 |
|         | <b>c) A ma energiahasználata</b>                                         | Energiahasználat az otthonunkban                                                                                                                                                                                                                                   | Felmérés, statisztika készítése az osztályban, ismeretségi körben,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                     |                                                                                                                                                                                                                 |

| Témakör      | Téma                                    | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                  | TKT | NAT kapcsolódások       |
|--------------|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------------|
|              |                                         | Háztartás gépesítése<br>Energiahatékonyság elve,<br>lehetőségei, energiatakarékosság<br><br>A közlekedés energiahasználata<br>gépjárművek fajlagos (egyedi)<br>üzemanyag fogyasztását<br>befolyásoló tényezők,<br>közlekedési rendszerek<br>(úthálózat,<br>közlekedésszabályozás)<br>energiafogyasztást befolyásoló<br>hatása                                                                                                         | településen<br><br>SDT tananyag használata<br>(Környezet és életmód, szimulációk)<br><br>Szükséges-e ennyi energiát<br>használnunk?<br>Beszélgetés, vita                                                                                     |     |                         |
|              | <b>d) A jövő<br/>energiahasználata</b>  | A források fejlődési lehetősége<br>új eljárások: pl. fúziós<br>atomerőmű,<br>hidrogén üzemanyag,<br>üzemanyag cella<br><br>A Föld energiatartalékainak<br>végeessége<br>az energiafogyasztás<br>növekedésének korlátozottsága<br><br>Energiahatékonyság fejlődése<br>pl. passzív ház, hibrid autó<br><br>Életmód, energiaszükséglet<br>változása<br>információs társadalom hatása,<br>népességnövekedés, gazdasági<br>fejlődés hatása | Szöveg- kép-, filmelemzés,<br>információgyűjtés Internetről<br><br><br>Megbeszélés, vita<br><br><br>Szövegek, képek elemzése<br><br><br>Vita: Milyen, várható csökkentő és<br>növelő hatások befolyásolhatják a<br>jövő energiaszükségletét? |     |                         |
| <b>7. Hő</b> | <b>a) A hő fizikai<br/>értelmezése,</b> | Hő fogalma<br>(részecskemozgáshoz kapcsolás)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Hőmozgás bemutatása, egyszerű<br>szimulációja                                                                                                                                                                                                |     | <b>Műveltségterület</b> |

| Témakör | Téma                                                | Tartalom                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                        | TKT | NAT kapcsolódások                     |
|---------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------------------|
| 6 óra   | <b>mérése</b>                                       | Hőmérséklet, hőmérsékletmérés, skálák                                                         | Hőmérsékletérzékelési gyakorlatok<br>Hőmérsékletmérési kísérletek, hőmérők használata                                              |     | Ember a természetben                  |
|         |                                                     | Hőmennyiség                                                                                   | Egyszerű hőtani kísérletek a hőkapacitás értelmezésére                                                                             |     | Életvitel és gyakorlati ismeretek     |
|         |                                                     | A hő korlátozott munkavégző képessége (nem energiaforma!)                                     | Rendezetlen hőmozgás szimulálása, eljátszása, a látottak megbeszélése, összehasonlítása a rendezett mozgásokkal (pl. áramlásokkal) |     | Földünk és környezetünk               |
|         |                                                     | Hőterjedés<br>hősugárzás, hőáramlás, hővezetés                                                | Egyszerű kísérletek elvégzése, magyarázása                                                                                         |     | <b>Kulcskompetencia</b>               |
|         |                                                     | A hőmérsékletkülönbségek kiegyenlítődése                                                      | Kísérletek a kiegyenlítődés bemutatására, hétköznapi tapasztalatok felidézése                                                      |     | Természettudományos kompetencia       |
|         | <b>b) Változások és hőváltozások a természetben</b> | Fizikai- és kémiai változásokat jellemző hőjelenségek (súrlódási hő, égéshő...)               | Egyszerű kísérletek elvégzése, magyarázása                                                                                         |     | Szociális és állampolgári kompetencia |
|         |                                                     | Csillagok energiatermelése<br>A részecskék belső energiája                                    | Képek, szövegek elemzése, megbeszélése                                                                                             |     |                                       |
|         |                                                     | A Föld energiaháztartása<br>Belső hő, bejövő hő, kisugárzás, hő és éghajlat, éghajlatváltozás | Egyszerű vázlatrajz elemzése, átrajzolása<br>Filmrészlet (éghajlatváltozás) megnézése, vita                                        |     |                                       |
|         |                                                     | Élőlények testhőmérséklete<br>Passzív és aktív szabályozás<br>Láz és lehűlés                  | Hőfelvétel - hőtermelés - hőleadás részfolyamatainak elkülönítése, vázlatrajz elemzése, készítése                                  |     |                                       |

| Témakör | Téma                 | Tartalom                                                                             | Tevékenység                                                                                                                                                                              | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |                      |                                                                                      | Változó- és állandó testhőmérsékletű állatfajok csoportosítása, életmódjuk összehasonlítása<br>- A test lehűlésének veszélyei (szövegelemzés)<br>- „lázás voltam” –személyes beszámolók  |     |                   |
|         | <b>c) Hőtechnika</b> | Hőtermelés és hasznosítás<br>Fűtési technológiák története, fejlődése                | A tűz használatának története (fűtőberendezések, fűtőanyagok)<br>Képek összehasonlítása, idősorba rendezés, a fejlődés jellemzőinek megfogalmazása                                       |     |                   |
|         |                      | Hőerőgépek<br>(gőzgép, belső égésű motorok)                                          | A gőzgép elterjedése és az ipari forradalom közötti kapcsolat bemutatása (szövegelemzés)<br>A gőzgép vázlatrajzának elemzése, működés megbeszélése                                       |     |                   |
|         |                      | Hatásfok, hatékonyság                                                                | A belső égésű motorok hatásfok többletének magyarázása (hőtermelés és munkavégzés egy helyen)                                                                                            |     |                   |
|         |                      | Az égésen alapuló hőtermelés, előnyök és hátrányok                                   | Füstgázok összetétele (adattáblázat elemzése)<br>Az égést hasznosító technológiák összegyűjtése, összehasonlítása, környezeti hatásuk becslése (szövegfeldolgozás, adattáblázat elemzés) |     |                   |
|         |                      | Megújuló hőforrások hasznosítása, előnyök és hátrányok<br>(napkollektor, geotermikus | Eszközök és alkalmazások bemutatása, értékelése                                                                                                                                          |     |                   |

| Témakör                                                  | Téma                                                                  | Tartalom                                                                                                                               | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                 | TKT                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                          |                                                                       | erőmű)<br><br>Hőszigetelés<br>Fizikai elvek és alkalmazható anyagok, épületek hőszigetelése<br><br>Az élőlények testének hőszigetelése | (információkeresés Internetről)<br><br>Hőszigetelő anyagok szerkezeti vizsgálata (mikroszkóppal), összehasonlító mérések elvégzése<br><br>A zsírréteg, a szőrzet és a toll szerkezete, szerepe (ábraelemzés, szövegfeldolgozás)                                                             |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>8. Az informatika története</b><br><br>2 óra          | <b>Történetek az informatika múltjából</b>                            | Az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatása példákkal: múlt és jelen.<br><br><br><br>Mit hozhat a jövő?                       | Időutazás csoportmunkával. 2-3 történelmi kor kiválasztása.<br>Adatgyűjtés: hogyan történt az információ átadása, ill. a nehéz számolások elvégzése?<br>Kiscsoportos kutatás (könyvtár, internet), prezentációk<br>Szituációs játék: mi lenne, ha a jövőbe látnánk? Vita az elképzelésekről | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
| <b>9. Információ átvitel – kommunikáció</b><br><br>8 óra | <b>a) Környezeti információk érzékelése, feldolgozása; válaszadás</b> | Ingerek és érzékszervek<br>Hang - hallás, fény – látás, tapintás<br><br><br>Környezeti információk                                     | Érzékelési gyakorlatok<br>Érző -mozgató rendszerek, működések (inger, ingerületképzés, feldolgozás, válaszadás)<br>blokkvázlatának elemzése, elkészítése                                                                                                                                    | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szabályok                   | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek                                                                                                                    |

| Témakör | Téma                                              | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                             | TKT        | NAT kapcsolódások                                                                    |
|---------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                                   | feldolgozása<br>érzékelés és észlelés különbsége<br>értelmi feldolgozás, érzelmi<br>színezet,<br><br>Fogyatékkal élők                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Példák megbeszélése: a sas érzékeli<br>az írást az ember észleli, ha tud<br>olvasni<br><br>Ability park (pl. sötétszoba<br>látogatás, helyi megvalósítás)                                                                               | Tér és idő | Informatika<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos<br>kompetencia |
|         | <b>b) Jelzések és kommunikáció az élővilágban</b> | Hang-, fény-, kémiai jelzések<br><br><br><br>Mozgásos kommunikáció<br>Taglejtés, mimika, jelbeszéd                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Allathangok hallgatása,<br>összehasonlítása, élettevékenységhez<br>kapcsolása<br><br>Testi mintázatok jelzőrendszerei<br>(képelemzés, párosítás)<br><br>Filmrészletek, mozgás ábrázolások<br>megnézése, megbeszélése<br>Állatkerti séta |            | Szociális és<br>állampolgári<br>kompetencia<br><br>Digitális kompetencia             |
|         | <b>c) Tudományos információgyűjtés</b>            | Információgyűjtés a természet<br>megfigyelésével<br>Növények előfordulása (pl.<br>indikátor fajok), állatok<br>viselkedése, időjárási-,<br>csillagászati jelenségek...<br><br>Információgyűjtés<br>kísérletezéssel<br>Anyagok tulajdonságai,<br>változásai, életműködések...<br><br>Információgyűjtés méréssel<br>Közvetlen mérések (pl. levegő<br>hőmérséklete hőmérővel mérve)<br>Távérzékelés (pl. magaslégkör<br>összetétele, csillagok | Megfigyelési gyakorlatok<br>kiránduláson, otthoni környezetben<br><br><br><br>Kísérleti célok és módszerek<br>példáinak megbeszélése<br><br><br>Szövegelemzés mérési eljárásokról,<br>távérzékelésről                                   |            |                                                                                      |

| Témakör | Téma                                                        | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT          | NAT kapcsolódások |
|---------|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-------------------|
|         |                                                             | hőmérséklete színek alapján)<br><br>Információ a jövőről<br>Rendszermodellek készítése, szimulációk futtatása<br>Pl. időjárás, éghajlatváltozás előrejelzése, életközösségek változása...<br>Előrejelzések megbízhatóságának problémája<br><br>A jövő szabályozása információ visszacsatolása a jövőmodellből a jelen döntéseihez<br>Éghajlatváltozás és csökkentés, alkalmazkodási stratégia | Szövegelemzés, időjárási<br><br><br><br><br><br>Vita: egyéni és közösségi cselekvési lehetőségek a mában, a jövő érdekében                                                                                                                                                                                                        |              |                   |
|         | <b>d) Információs és kommunikációs eszközök - Távközlés</b> | Üzenetküldési módok történeti fejlődése<br><br>A rádióhullámok -felfedezés története, rádiózás elve, alkalmazási területei<br>Műsorszórás, földi- és műholdas sugárzás<br>Rádiójelek a világűrben<br><br>A fény, mint információhordozó<br>Fényforrások, optikai eszközök és alkalmazásuk (lencse tükör, prizma- távcső, mikroszkóp)<br><br>Beszéd- és zenei hangok                           | Képek, szövegek elemzése<br><br>Szövegek, vázlatrajzok elemzése<br>filmrészlet megtekintése<br><br>Egyszerű detektoros rádió összeállítása<br><br>Fényforrások fajtáinak összehasonlítása (szempontok keresése, mintadarabok összegyűjtése)<br>Egyszerű távcső összeállítása (pl. szemüveglencséből)<br><br>Hangátviteli rendszer | Kommunikáció |                   |

| Témakör                                 | Téma                           | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT             | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         |                                | rögzítése, átvitele<br>(mikrofon, magnetofon, hangszóró)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | blokkvázlatának elemzése, eszközök mintadarabjainak (mikrofon, hangszóró, fejhallgató) összegyűjtése csoportosítása, összehasonlítása                                                                                                                                                                                                                                                                   |                 |                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|                                         |                                | Analóg és digitális információ<br>Digitális technológia alapelve                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Szövegelemzés                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                 |                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>10. Ház, háztartás</b><br><br>10 óra | <b>a) Ház, lakás tervezése</b> | A ház, mint rendszer (részek, kapcsolatok, működés)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <i>Mintaprojekt alapján</i><br>Lakás, ház tervek gyűjtése, készítése, csoportosítása, összehasonlítása                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Mindennapi élet | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Informatika<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia<br><br>Digitális kompetencia |
|                                         |                                | A ház szerkezete, anyagai<br>Szerkezeti elemek (alap, falazat, födém, tető, anyagok)<br><br>A ház fizikai „működése”, funkciói<br>Statika, szilárdság, gépészeti működés,<br><br>természeti környezeti kapcsolatok (napfény, csapadék, talajvíz)<br><br>technikai környezeti kapcsolatok (út, energetikai- és információs közműhálózat)<br><br>A funkció és a szerkezet összefüggése, a megfelelés problémája | Információgyűjtés, anyagminták összehasonlítása, képek elemzése<br><br>Estek, példák összegyűjtése, megbeszélése, saját tapasztalatok összefoglalása, megosztása<br>Valós szükséglet és luxus igény megkülönböztetése<br><br>Működés: környezeti hatások szimulációja<br>SDT tananyag használata (Környezet és életmód)<br><br>Hibakutatás, eseteleírások alapján (pl. beázás, vizesedés, fényhiány...) |                 |                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|                                         | <b>b) Építési anyagok</b>      | Célszerű anyagválasztás,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Épületelemek és építési anyagok                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                 |                                                                                                                                                                                                                                                                 |



| Témakör | Téma                                | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | TKT             | NAT kapcsolódások |
|---------|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-------------------|
|         | <b>és technológiák</b>              | takarékos anyaghasználat<br>Ősi anyagok, eljárások és modern technológiák összehasonlítása<br><br>Szerkezet és működtetés közti összefüggések<br>épületfizikai elvek, követelmények (szilárdság, hőszigetelés, vízszigetelés, napfény szabályozás)                                                                                                                               | párosítása, anyagválaszték összeállítása, csoportosítása<br><br>Anyagválasztás a megtervezett épülethez, anyagtakarékossági szempontok érvényesítése                                                                                                                                                                                                                                                                            |                 |                   |
|         | <b>c) Szükségeink és eszközeink</b> | Épületgépészet<br>Háztartás gépesítés<br>Bútorok                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | A háztartás elektromos energiafogyasztásának becslése, kiszámítása számítógépes szimuláció segítségével (digitális tananyag használata)                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Mindennapi élet |                   |
|         | <b>d) Házunk és környezete</b>      | Az építőanyagok alkalmazásával járó környezeti hatások<br><br><br><br><br>Épületek energiahatékonysága<br>Fűtési módok összehasonlítása hatásfok alapján<br>Hőszigetelési eljárások, anyagok<br>Passzív benapozás (tájékozás)<br>Minimális felület (nincsenek kiugró épületrészek)<br>Hőszilip (előszoba)<br><br>Épületek légszennyező hatása<br>Épületek közvetlen és közvetett | Építési anyagok előállítási technológiáinak elemzése (képek, folyamatleírások tanulmányozása)<br><br>Az egyes anyagok előállításához felhasznált energia összehasonlítása<br>Adattáblázat elemzés<br><br>Információgyűjtés, csoportosítás, sorba rendezés hatékonyság és környezeti hatás szempontjából (szövegek, adattáblázatok elemzése, megvitatása)<br><br>Elemzés, táblázat készítés (szükséglet - tevékenység – eszköz – | Mindennapi élet |                   |

| Témakör | Téma                   | Tartalom                                                        | Tevékenység                                                                                                                                                | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|------------------------|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |                        | (építőanyagok miatti) káros anyag (pl. üvegház gáz) kibocsátása | kibocsátás)                                                                                                                                                |     |                   |
|         | <b>e) A jövő házai</b> | Milyenek lesznek a házak a jövőben?                             | Jövőbe mutató tervek, fejlesztések megbeszélése (képek, szövegek elemzése)<br>Ötletroham, vita<br>„Az én házam – 20 év múlva” – rövid fogalmazás készítése |     |                   |

## 6. évfolyam – 69 óra

| Témakör                                           | Téma                                                                | Tartalom                                                           | Tevékenység                                                         | TKT                                                        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Történelmi időszemléletek</b><br><br>4 óra  | <b>a) Az újkor előtti időszemlélet</b>                              | Az újkor előtti időszemlélet bemutatása                            | Esettanulmányok kiscsoportos feldolgozása                           | Kommunikáció<br>Mindennapi élet<br>Szabályok<br>Tér és idő | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Szociális és állampolgári kompetencia<br><br>Természettudományos kompetencia |
|                                                   | <b>b) A modern kor időszemlélete</b>                                | A modern kor időszemléletének bemutatása                           | Szövegelemzés<br><br>Kiscsoportos kutatás                           |                                                            |                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                   | <b>c) A történelmi kronológia korszakolása</b>                      | A történelmi kronológia korszakolása<br><br>A korszakok jellemzése | Tanári magyarázat                                                   |                                                            |                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                   | <b>d) Egyéni idő – történelmi idő</b>                               | Történeti változások az egyén életében                             | Kiscsoportos szövegelemzés                                          |                                                            |                                                                                                                                                                                                                         |
| <b>2. A történelmi tér kitágulása</b><br><br>4óra | <b>a) Térképolvasás</b>                                             | A térképen való tájékozódás gyakorlása                             | A térképen való tájékozódás gyakorlása                              | Kommunikáció<br>Mindennapi élet<br>Szabályok<br>Tér és idő | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Szociális és állampolgári kompetencia                                        |
|                                                   | <b>b) A különböző helyi kultúrák történetének összekapcsolódása</b> | Hogyan hatottak egymásra a kultúrák<br>A járványok terjedése       | Tanári magyarázata<br><br>Szövegelemzés<br><br>Kiscsoportos kutatás |                                                            |                                                                                                                                                                                                                         |
|                                                   | <b>c) A világtörténelem kialakulása</b>                             | A világtörténelem fogalma<br><br>A kölcsönös függőség              | Tanári magyarázata<br><br>Szövegelemzés<br><br>Kiscsoportos kutatás |                                                            |                                                                                                                                                                                                                         |

| Témakör                                                        | Téma                                                               | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT                                  | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                |                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                      | Természettudományos kompetencia                                                                                                                                                                         |
| <b>3. Tudomány és technika - időben és térben</b><br><br>6 óra | <b>a) A tudomány és technika kezdetei (Óegyiptom, Mezopotámia)</b> | <p>Ókori (őskor végi) csillagászat<br/>Hitvilág és tudomány<br/>Sírhelyek, csillagvizsgálók<br/>(megalit kultúra, i.e. 5000 - 4000 év)</p> <p>A megfigyelés alkalmazása a csillagos ég jelenségeinek tanulmányozásában<br/>A hiedelmek és a tudásvágy kettőssége</p>                                                  | <p>Képek és szövegek elemzése (pl. Stonehenge, zikkurat<br/>Az emberi hit és tudásvágy kifejeződése (megbeszélés, vita)</p> <p>Egyszerű csillagászati eszközök rajzának, makettjének elkészítése (pl. az év adott időpontjának jelzése a Nap mozgása alapján)</p> <p>Látszólagos égi mozgások megfigyelése (otthoni, egyéni feladat)<br/>Planetárium látogatás</p> | <p>Szabályok</p> <p>Szülőföldünk</p> | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Informatika<br><br>Matematika<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia |
|                                                                | <b>b) Kína és India eredményei</b>                                 | <p>Az ókori Kínai birodalom technikai fejlődése, a tudás gyakorlattá formálása<br/>Selyemkészítés, puskapor, rakéták, iránytű</p> <p>Indus-völgy kultúrája<br/>Írás kialakulása (tudás továbbadása, tervezés)<br/>Vízvezeték, fürdők, építészet, réz előállítás (később vaskohászat),<br/>Mezőgazdasági ismeretek</p> | <p>Térképek, képek, szövegek tanulmányozása, megbeszélése</p> <p>Rajzok készítése, rövid szövegek írása a források alapján (eszközök, életmód életképek)</p>                                                                                                                                                                                                       |                                      | <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Digitális kompetencia</p>                                                                                                                               |
|                                                                | <b>c) Ókori görög tudósok</b>                                      | <p>i.e. 500-300<br/>Démokritosz<br/>az anyag atomos szerkezetének elképzelése</p>                                                                                                                                                                                                                                     | <p>Szövegelemzés</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                      |                                                                                                                                                                                                         |

| Témakör                                                                                          | Téma                                  | Tartalom                                                                                                                                     | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                        | TKT | NAT kapcsolódások |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|                                                                                                  |                                       | Platón<br>A tudás forrása az elvek, ideák megismerése                                                                                        | Raffaello: Az athéni iskola-című kép bemutatása, megbeszélése                                                                                                                                                                      |     |                   |
|                                                                                                  |                                       | Arisztotelész<br>A tudás forrása a tapasztalat és a gondolkodás,<br>a megfigyelés elsőbbsége,<br>az elméletek, és modellek érvényességi köre | A Föld középpontú világkép, modell rajzának tanulmányozása<br>A látszat szerepének megbeszélése:<br>a mindennapi életben általában elegendő az Arisztotelészi világkép.<br>Azt mondjuk, hogy a Nap felkel, pedig tudjuk, hogy nem. |     |                   |
|                                                                                                  |                                       | Archimédész gépei, a mechanika fejlődése                                                                                                     | Egyszerűbb makettek készítése rajzok alapján                                                                                                                                                                                       |     |                   |
|                                                                                                  | <b>d) Újkori tudomány kifejlődése</b> | Kopernikusz (Poroszország, 15. sz.)                                                                                                          | A napközéppontú modell ábrázolásainak bemutatása, megbeszélése                                                                                                                                                                     |     |                   |
|                                                                                                  |                                       | Kepler (Németország, 16. sz.)<br>A valóság sejtése és bizonyítása, a napközéppontú világkép megjelenése<br>A bolygók mozgásának leírása      | Életrajzi szövegek elemzése (forrás keresés), portrék megtekintése                                                                                                                                                                 |     |                   |
| Galilei (Itália, 16. sz.)<br>A tudás forrása: megfigyelés és kísérlet, matematikai összefüggések |                                       | Galilei valamelyik egyszerű eszközös kísérletének, megfigyelésének elvégzése (ingamozgás, távcsöves megfigyelések)                           |                                                                                                                                                                                                                                    |     |                   |
| Newton (Anglia, 17. sz.)<br>A mozgás és a gravitáció leírása<br>Kepler törvényeinek elméleti     |                                       | A Newton törvények jelentőségének bemutatása (pl. az űreszközök, égitestek pályaszámítása)                                                   |                                                                                                                                                                                                                                    |     |                   |

| Témakör                                      | Téma                                                 | Tartalom                                                                                                                                                                                   | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                |
|----------------------------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                              |                                                      | <p>alapozása</p> <p>Az elektromosság felfedezése és munkára fogása (Galvani, Volta, Ampere, Ohm, Tesla...)</p>                                                                             | <p>Az elektromosság kutatásának és alkalmazásának folyamatként való bemutatása (pl. időszalag készítése megadott szöveges források és képek alapján)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |     |                                                                                                                                                                                  |
|                                              | <b>e) A modern tudomány és technika mérföldkövei</b> | <p>Einstein és a relativitáselmélet</p> <p>Az atomenergia felfedezése</p> <p>Vegyipar, műanyagok, gyógyszerek</p> <p>A DNS és a géntechnológia</p> <p>A tudomány értékvezérelt jellege</p> | <p>Időszalag készítése megadott szöveges források és képek alapján</p> <p>Képek és leíró szövegek párosítása</p> <p>A felfedezések és a jelentőségük rövid leírásának párosítása</p> <p>poszter készítés</p> <p>Keresés az Interneten<br/>(Hány találatot ad ki a Google pl. olajkutatás, zúzmókutatás, őssejtkutatás, rákkutatás szóra)</p> <p>Vita: a tudományos eredmények kettős megítélése (hasznok és ártalmak felsorolása, források segítségével)</p> |     |                                                                                                                                                                                  |
| <p><b>4. Anyagszerkezet</b></p> <p>6 óra</p> | <b>a) Anyagszerkezet</b>                             | <p>Részecske (golyó) modell alkalmazása</p> <p>Az anyag folyamatos, illetve részecske szerkezete, mint elvi lehetőség, a részecske szerkezet bizonyítása.</p>                              | <p>Rövid értelmezések, saját szövegek megfogalmazása</p> <p>Részecske szerkezetet bizonyító kísérletek, megfigyelések elvégzése (víz-alkohol keverés, hasonló kísérlet bemutatása kisebb-nagyobb magokkal, Brown-mozgás bemutatása mikroszkópban)</p> <p>(A hullám és hűrelmélet megemlítése, annak</p>                                                                                                                                                      |     | <p><b>Műveltségterület</b></p> <p>Ember a természetben</p> <p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <p>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetencia</b></p> <p>Természettudományos</p> |

| Témakör                            | Téma                                    | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT                    | NAT kapcsolódások                        |
|------------------------------------|-----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------|
|                                    |                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | hangsúlyozására, hogy mindezek csak elméletek, rengeteg kutatnivaló van még ezen a területen)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                        | kompetencia<br><br>Digitális kompetencia |
|                                    | <b>b) Anyagi minőség, anyagfajták</b>   | <p>Tulajdonságok<br/>Tulajdonságok, anyagi jellemzők</p> <p>Anyagi minőség, anyagfajta fogalma<br/>Változatosság az anyagok világában</p> <p>Változások<br/>Fizikai és kémiai (új anyagfajta keletkezésére vezető) változások megkülönböztetése<br/>A változatosság becslése, indoklása a részecske</p> | <p>Tulajdonságokra utaló szavak összegyűjtése, csoportosítása, rövid magyarázatok megfogalmazása, példák keresése</p> <p>Anyagfajták (ismert elemek és vegyületek, keverékek) összehasonlító vizsgálata, minőségi jellemzők megfogalmazása hasonlóságok és különbségek megállapítása</p> <p>Anyagok változási jelenségeinek összegyűjtése a tapasztalatok alapján (képek, szövegek segítségével)<br/>Megadott változások csoportosítása, rövid magyarázata</p> |                        |                                          |
|                                    | <b>c) Anyagi állapotok</b>              | <p>Halmazállapotok (Szilárd, folyadék, gáz, állapot, a plazma fogalma)</p> <p>Halmazállapot változások</p>                                                                                                                                                                                              | <p>A halmazállapotok jellemzőinek leírása<br/>Megfogalmazások különböző anyagok azonos halmazállapotáról<br/>Hol találkozunk velük? – tapasztalati ismeretek elmondása</p> <p>Egyszerű kísérletek a halmazállapotok és változásaik tanulmányozására (pl. olvadás, párolgás megfigyelése, a változást alakító hatások megfogalmazása)</p>                                                                                                                       |                        |                                          |
| <b>5. Ásványok, kőzetek, talaj</b> | <b>a) Kristályos (és amorf) állapot</b> | Mi jellemzi és határozza meg a szilárd anyagok szerkezetét,                                                                                                                                                                                                                                             | Kőzetek, ásványok megfigyelése kiránduláson, kiállításon, iskolai                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Szülőföldünk Szabályok | <b>Műveltségterület</b>                  |

| Témakör | Téma                                                   | Tartalom                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                          | TKT             | NAT kapcsolódások                     |
|---------|--------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|---------------------------------------|
| 8 óra   |                                                        | tulajdonságait?                                                                                    | bemutatáson (megfigyelt tulajdonságok megfogalmazása)                                                                                                                                                                                |                 | Ember a természetben                  |
|         |                                                        | Kristályok szabályossága, geometriai jellemzői                                                     | Gyakoribb kőzetek, ásványok megnevezése                                                                                                                                                                                              |                 | Földünk és környezetünk               |
|         |                                                        | Szabályos (és szabálytalan) belső szerkezet (és megjelenési forma) magyarázása golyómodell alapján | Olvasás (és lágyulás) megfigyelése, magyarázása a golyómodell alapján                                                                                                                                                                |                 | Életvitel és gyakorlati ismeretek     |
|         |                                                        |                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                      |                 | Matematika                            |
|         | <b>b) A Föld kőzetburka</b>                            | A Föld gömbhéjas szerkezete, kőzetburok                                                            | Föld keresztmetszeti ábra elemzése, megbeszélése, a részek megnevezése                                                                                                                                                               |                 | <b>Kulcskompetencia</b>               |
|         |                                                        | Kőzetek keletkezése, átalakulása, körforgása                                                       | Kőzetek körforgását bemutató ábra elemzése, megbeszélése<br>Üledékképződés és vulkanizmus bemutatása egyszerű vázlatrajzon, a különbségek megfogalmazása                                                                             |                 | Természettudományos kompetencia       |
|         | <b>c) Ércek, ásványi nyersanyagok, energiahordozók</b> | Milyen szilárd ásványi nyersanyagokat használunk?<br>Fémek ércei (vasérc, bauxit nemesfémek)       | Adattáblázat elemzése, összeállítás<br>Források keresése<br>Szövegek, képek elemzése, megbeszélése<br>Anyagminták bemutatása, tulajdonságaik megfigyelése<br>Megadott információk összerendezése: anyag – tulajdonság – felhasználás | Mindennapi élet | Szociális és állampolgári kompetencia |
|         | <b>d) Talaj</b>                                        | Talajképződés<br>Kőzetek aprózódása, mállása<br>Humusz                                             | Talajok szemcseméretének meghatározása (mintavétel, elemzés)                                                                                                                                                                         |                 |                                       |
|         |                                                        | Talaj szerepe, jellemzői<br>Növényi tápanyagok raktározása, lebontási folyamatok, talajélet        | Rajzok, ábrák értelmezése                                                                                                                                                                                                            |                 |                                       |



| Témakör          | Téma                  | Tartalom                                                                                                                                                                                               | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                  | TKT                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                        |
|------------------|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                  |                       | Talajok szerkezete, minősége, különbözősége                                                                                                                                                            | Talajmetszet megfigyelése terepen, minták összehasonlítása néhány egyszerűen megfigyelhető, meghatározható jellemző alapján                                                                                                                                                  |                               |                                                                                                                                          |
|                  |                       | Talajhasználat, termőképesség                                                                                                                                                                          | Talajtérképek értelmezése, megbeszélése, összehasonlítás növénytermesztési tematikus térképekkel                                                                                                                                                                             |                               |                                                                                                                                          |
|                  |                       | Talajpusztulás, szennyezés, beépítés<br>Túlzott műtrágyázás, kiszáradás, erózió, vegyi szennyezés, városok- ipartelepek terjeszkedése                                                                  | Esetleírások megbeszélése táblázat összeállítása (hatások, károk)                                                                                                                                                                                                            |                               |                                                                                                                                          |
| 6. Víz<br>10 óra | a) A folyadék állapot | Mi jellemzi és határozza meg a folyékony állapotú anyagok szerkezetét, tulajdonságait?                                                                                                                 | Egyszerű kísérletek elvégzése a folyadék állapot tanulmányozására<br><br>A folyadék állapot értelmezése a golyómodellben (ábra-, animáció elemzés)                                                                                                                           | Szabályok<br><br>Szülőföldünk | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk                                                       |
|                  | b) A Föld vízburka    | A Föld gömbhéjas szerkezete, vízburok<br>Óceánok, tengerek<br><br>A víz különféle halmazállapotú formáinak előfordulása<br>vízpára /levegő, felhők/, sós- és édesvíz, jég<br><br>A hajózás jelentősége | A Föld keresztmetszeti ábra használata, együtt az óceánokat bemutató világtérképpel<br><br>Felhőképek, hópelyhek, jéghegyek, folyó- és tengervíz bemutatása képeken, saját élmények felidézése, megfogalmazása<br><br>Hajók, hajózási útvonalak (képek, térképek bemutatása) |                               | Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári |

| Témakör | Téma                                         | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT             | NAT kapcsolódások |
|---------|----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-------------------|
|         | <b>c) A víz jellemzői, állapotváltozásai</b> | Milyen hatások befolyásolják a víz halmazállapot változásait?<br><br>A víz halmazszerkezete, fizikai jellemzői<br>Olvasás, fagyás, párolgás, lecsapódás<br><br>A víz, mint oldószer                                                                                                | Egyszerű kísérletek elvégzése, Párolgás és lecsapódás kísérleti szemléltetése, levegő páratartalmának kimutatása<br><br>Sók oldódása vízben, telített oldat készítés, hőmérséklet hatása (kísérlet)                                                                                                                                                                                                               |                 | kompetencia       |
|         | <b>d) A víz körforgása a természetben</b>    | Hogyan zajlik és mi a jelentősége a víz körforgásának?                                                                                                                                                                                                                             | Megfigyelések a természetben<br>Víz körforgás folyamatrajz készítése képi- és szöveges források alapján                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                 |                   |
|         | <b>e) A víz használata</b>                   | Édesvíz előfordulása, mennyisége<br>Felszíni- és felszín alatti édesvizek<br><br>Vízhasználati célok és módok<br>Kommunális, ipari, öntözési, vízhasználat<br><br>A szervezet vízszükséglete, vízháztartása<br>ivóvíz minőség<br><br>Vízszennyezés, szennyvíz<br><br>Víz tisztítás | Kördiagram, táblázat elemzése<br><br>Napi (heti) személyes (vagy családi) vízhasználat elemzése (felhasználási cél, mennyiség, minőség), szennyvíz mennyiség becslése<br><br>Adattáblázat összeállítása<br>Szövegelemzés (a víz élettani szerepe, a kiszáradás lehetősége és veszélyei)<br><br>Gyakori vízszennyező források és anyagok (táblázat elemzés)<br>Esettanulmányok<br><br>Víz tisztítás animáció (SDT) | Mindennapi élet |                   |

| Témakör                                | Téma                                                        | Tartalom                                                                                                                                                                                                          | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                          | TKT                       | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        |                                                             | Ipari- és ökológiai módszerek                                                                                                                                                                                     | értelmezése, egy alternatív eljárás bemutatása (kép és szöveg)                                                                                                                                                                       |                           |                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>7. Levegő</b><br>5 óra              | <b>a) A gáz állapot</b>                                     | Mi jellemzi és határozza meg a gáz állapot tulajdonságait?                                                                                                                                                        | Gáz állapot értelmezése golyómodell alapján (működő makett bemutatása)<br><br>Gázok nyomásának magyarázása részecskemozgás alapján                                                                                                   | Szabályok<br>Szülőföldünk | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                        | <b>b) A Föld légköre</b>                                    | A földi légkör szerkezete<br><br>A légkör fizikai jellemzői (rétegek, hőmérséklet, páratartalom, légnyomás, áramlások)<br><br>A légkör kémiai összetétele és folyamatai (légköri gázok, fontos kémiai folyamatok) | A Föld keresztmetszeti ábra használata, ürfelvételek a légkör vékonyságáról<br><br>Légkör keresztmetszeti ábra tanulmányozása, saját rajz készítése (csoportmunkában)<br><br>Adattáblázat elemzése, megbeszélése                     |                           |                                                                                                                                                                                                                                                |
|                                        | <b>c) Levegőszennyezés, levegőminőség</b>                   | Fontosabb levegőszennyező források és anyagok<br><br>Légszennyezés formái, hatásai (füst, szmog, por és jellemző hatásaik)<br><br>A dohányfüst káros anyagai, a dohányzás egészségkárosító hatása                 | Adattáblázat elemzése, megbeszélése<br><br>Esetleírások megbeszélése, saját tapasztalat felidézése (pl. városi szmog, por)<br><br>Szövegek képek megbeszélése, a dohányzást tiltó rendelkezések ismertetése, indoklása, megbeszélése |                           |                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>8. Időjárás, éghajlat</b><br>10 óra | <b>a) Az éghajlatot alakító rendszer elemei és működése</b> | Az időjárás és az éghajlat fogalmai                                                                                                                                                                               | Fogalmi magyarázatok megfogalmazása meglévő ismeretek alapján, szövegek felhasználásával. Hasonlóság és különbség megállapítása (csoportmunka)                                                                                       | Szabályok<br>Szülőföldünk | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és                                                                                                                                                                          |

| Témakör | Téma | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                        |
|---------|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      | <p>A Nap hatása a Föld éghajlatára a napsugárzás hőt közvetítő hatása (infravörös sugárzás) a napsugárzás eloszlása Földön, a gömb alak következményei</p> <p>A Föld forgásának és keringésének következményei tengelyferdeség és évszakok összefüggése</p> <p>A földfelszín hőelnyelése<br/>A szárazföldek és az óceánok hőelnyelése<br/>A hő kisugárzása</p> <p>A légköri pára és üvegház gázok kisugárzást csökkentő hatása - Üvegházhatás</p> | <p>Egyszerű tanulókísérletek, bemutatások a fény beesési szögének hatásáról, modellkísérletek a forgás és keringés bemutatására<br/>Kísérletek az infravörös sugárzás elnyelése, visszaverődése, kisugárzása vizsgálatára (fekete és fehér felületek, vízfelszín melegedése, meleg test hősugárzása)</p> <p>Modellkísérlet elvégzése (földgömbbel)</p> <p>Ábraelemzés. a Földre a Napból érkező hősugárzás eloszlása (elnyelés, szóródás, visszaverődés, kisugárzás)</p> <p>Lombikos kísérlet a vízgőz és a szén-dioxid melegítő hatásának bemutatására<br/>Film-, ábraelemzés (üvegházhatás)<br/>Saját rajzkészítés és bemutatás (csoportmunka)<br/>Képek, szövegek értelmezése</p> |     | <p>környezetünk</p> <p>Matematika</p> <p>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetencia</b></p> <p>Természettudományos kompetencia</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Digitális kompetencia</p> |
|         |      | <p>Légkör és hőmérséklet a szomszéd bolygókon</p> <p>Hőmérséklet kiegyenlítő,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Ábraelemzés, a folyamat leírása, a következmények magyarázása szövegek, példák alapján</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     |                                                                                                                                                                                                          |

| Témakör | Téma                                                                                       | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | TKT             | NAT kapcsolódások |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-------------------|
|         |                                                                                            | energiaáramlási folyamatok a Földön<br>szélrendszerek, tengeráramlások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                 |                   |
|         | <b>b) Időjárási elemek és helyzetek</b>                                                    | <p>Az időjárás elemei<br/>szél, szélfajták,<br/>csapadék, csapadékfajták</p> <p>A levegő, a talaj és az óceán<br/>hőmérsékletének jelentősége,<br/>mérése</p> <p>A hőmérséklet napi, éves ingása,<br/>a felhőzet, a talaj és a víz<br/>kiegyenlítő hatása</p> <p>A Kárpát-medence évszakainak<br/>jellemző időjárása</p> <p>Időjárási szélsőségek<br/>szélviharok, felhőszakadás,<br/>aszály, kánikula<br/>a szélsőségek gyakoribbá válása</p> | <p>Típusok meghatározása szövegek<br/>alapján, csoportosítás</p> <p>Szövegek, élménybeszámolók<br/>elemzése, megbeszélése (pl.<br/>tengerparti és sivatagi területek napi<br/>hőmérsékleti ingadozása)</p> <p>Adatok, tematikus térképek,<br/>grafikonok elemzése, leolvasása</p> <p>Cikkek, sajtófotók megbeszélése<br/>előfordulási adatok elemzése</p> | Mindennapi élet |                   |
|         | <b>c) Levegő – víz –<br/>közet kölcsönhatás<br/>(felszínformálás,<br/>felmelegedés...)</b> | <p>A hőmérséklet ingadozás<br/>felszínformáló hatása<br/>(aprózódás, mállás)</p> <p>A szél felszínformáló hatása<br/>(defláció)</p> <p>A víz felszínformáló hatása<br/>Erózió, hordaléklerakás,<br/>karsztosodás</p>                                                                                                                                                                                                                           | <p>Filmek megnézése,<br/>Képek csoportosítása, jelenségek<br/>azonosítása</p>                                                                                                                                                                                                                                                                             |                 |                   |

| Témakör                                            | Téma                                                  | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT       | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>9. A Föld és az élet története</b><br><br>6 óra | <b>a) A Világegyetem és a Naprendszer keletkezése</b> | <p>A Világegyetem fogalmi értelmezése objektumok, nagyságrendek alapján</p> <p>A csillagok és a Nap hasonlósága</p> <p>Csillagrendszer (galaxis) fogalma, Tejútrendszerünk</p> <p>Galaxis halmazok</p> <p>A kezdet értelmezése a mai elképzelések alapján (-13,7 milliárd év)</p> <p>Ősrobbanás elmélet, a tágulási folyamat vázolója</p> <p>A Naprendszer keletkezése (-4,5 milliárd év)</p> <p>A keletkezési- és fejlődési események elhelyezése az időben</p> | <p>Képek, szövegek alapján poszter rajzolása (égitestek, objektumok és térbeli-, méretbeli viszonyaik ábrázolása)</p> <p>A világegyetem tágulásának (galaxisok távolodásának) modellezése léggömb felszínén</p> <p>Fázisrajzok értelmezése, sorba rendezése</p> <p>képek sorba rendezése, időszalag készítése</p> | Szabályok | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Digitális kompetencia |
|                                                    | <b>b) A Föld fejlődése, történeti korok</b>           | <p>A Föld néhány fontosabb fejlődési állapotának bemutatása</p> <p>Becsapódások kora, kihűlés, óceánok keletkezése, élet megjelenése, ősléghőmérséklet átalakulása, őskontinens feldarabolódása, éghajlati ingadozások (jégkorszakok, „hóglyó Föld”)</p>                                                                                                                                                                                                         | <p>Képek, szövegek elemzése, idősorrend, folyamat rendezése</p>                                                                                                                                                                                                                                                   |           |                                                                                                                                                                                       |
|                                                    | <b>c) Az élet kialakulása és fejlődése</b>            | <p>A földi élet néhány nagy korszaka</p> <p>szerves anyagok felhalmozódása, élet keletkezése (- 3,8 milliárd</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Szövegek, képek elemzése, megbeszélése</p> <p>folyamatsor összeállítása</p>                                                                                                                                                                                                                                    |           |                                                                                                                                                                                       |

| Témakör                                            | Téma                                                               | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT                       | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                    |                                                                    | <p>év)</p> <p>Kész szerves anyagok energiájának hasznosítása (erjesztés)</p> <p>Táplálékkészítés kémiai- és fényenergia hasznosítása, cianobaktériumok megjelenése, oxigéntermelés</p> <p>Állati élet (fogyasztók) megjelenése</p> <p>Sikeres és kritikus időszakok -540 millió év, kambriumi robbanás, kihalási hullámok és lehetséges okaik</p> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                           |                                                                                                                                                                                                       |
| <b>10. Élőhelyek, életközösségek</b><br><br>10 óra | <b>a) Élőhely fogalma, típusai</b><br><b>Környezeti feltételek</b> | <p><i>Mi jellemzi az élőhelyeket, milyen életszükségleteket elégítenek ki?</i></p> <p>Táplálékforrások, búvóhely, szaporodási feltételek biztosítása</p> <p>Élőhelyi környezeti feltételek és a fajok, életközösségek szükségletei</p>                                                                                                            | <p>Élőhelyek vizsgálata terepen, fotók, ábrák elemzése, összehasonlítás, csoportosítás, rövid leírás készítése</p> <p>Néhány példa elemzése szöveg, kép film alapján<br/>szempontok megadása (pl. milyen táplálékforrások vannak az élőhelyen?)</p> <p>Milyenek az élőhely fény-, páratartalom viszonyai?)</p> | Szabályok<br>Szülőföldünk | <b>Műveltségterület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                                    | <b>b) Környezeti tűrőképesség</b>                                  | Környezeti tűrőképesség fogalma, szűk- és tágtűrűsű fajok, minimum, maximum, optimum                                                                                                                                                                                                                                                              | Példák elemzése szövegek, adatok alapján                                                                                                                                                                                                                                                                       |                           |                                                                                                                                                                                                       |

| Témakör | Téma                                                 | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                              | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |                                                      | Szaporodást, benépesülést korlátozó tényezők<br>(pl. víz tápanyagtartalma és algásodás, növényzet és talaj vízellátottság összefüggése)                                                                                                                                                                                  | Kísérlet a környezeti tűrőképesség vizsgálatára (növények hajtatása, tápanyagok, víz, fény változtatásával)                                                                                                                                                              |     |                   |
|         |                                                      | Az ember környezeti tűrőképessége<br>Biológiai és technikai alkalmazkodás                                                                                                                                                                                                                                                | pl. Nyári kánikula hatásai, az alkalmazkodás testi- és technikai lehetőségei                                                                                                                                                                                             |     |                   |
|         | <b>c) Életközösségek</b>                             | Milyen életközösségek alakulnak ki az élőhelyeken?<br><br>Életközösségek táplálkozási csoportjai és egymással való kapcsolatuk<br>(termelők, fogyasztók, lebontók)<br><br>Szén és nitrogén körforgás említése, egyszerűsített vázlatrajza (hozzáférhetőség, minimumtörvény)<br><br>Fajválaszték, sokféleség értelmezése, | Táplálkozási kapcsolatok összerendezése képek, szövegek alapján<br>Táplálkozási piramis rajzolása<br><br>Ábraelemzés (képletek nélkül), rajzolás<br><br>Életközösségek megfigyelése a természetben, a sokféleség (formagazdagság) becslése, rögzítése fotózás, rajzolás) |     |                   |
|         | <b>d) Az élet jövője – veszélyeztetett élőhelyek</b> | Távoli vidékek veszélyeztetett élőhelyei, életközösségei<br>Esőerdők, sarkvidékek, korallszirtek...<br><br>Az élőhelyek megőrzésének                                                                                                                                                                                     | Filmek, képek megtekintése, megbeszélése<br><br>Néhány veszélyeztetett faj                                                                                                                                                                                               |     |                   |



| Témakör | Téma | Tartalom                                                               | Tevékenység                                                                                                                  | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|------|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |      | szükségessége, lehetőségei<br>Természetvédelmi területek,<br>törvények | bemutatása<br><br>Vita: Meg kell-e óvni a<br>veszélyeztetett életközösségeket,<br>nem fontosabb-e az ember<br>terjeszkedése? |     |                   |

## Kulcsfogalmak

### 5. évfolyam

Tér, méretarány, geoszféra, világegyetem, földtörténet, evolúció, energiaátalakítás, megújuló, energia, energiahatékonyság, hő, információ

### 6. évfolyam

Kronológia, történelmi korszakok, anyagszerkezet, anyagi minőség, halmazállapot, kristály, kőzet, talaj, vízburok (hidroszféra), légkör (atmoszféra), időjárás, éghajlat, élőhely, környezeti, tűrőképesség, életközösség

## Kiemelt kompetenciák

- A természeti világ alapelveinek ismerete
- Az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatásának ismerete
- A fenntartható fejlődés támogatása
- A sokféleség elismerése
- Az információ hitelessége és megbízhatósága körüli problémák ismerete
- A vallási és etnikai csoportok kulturális sokszínűségének megértése
- Szándék és képesség a fenntartható fejlődés érdekében lokális és globális cselekvésre
- A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása
- A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése
- Technológiák előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete
- Az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatásának ismerete
- Természettudományos és műszaki műveltség alkalmazása a problémamegoldásban
- Természettudományos és műszaki műveltséget igénylő döntések meghozatala
- Különböző nézőpontok figyelembe vétele és megértése
- A helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés
- Biztonság és a fenntarthatóság tisztelete a tudományos és technológiai fejlődés hatásaival kapcsolatban

## Mintamodul

### Élőhelyek

#### Tér és idő / 6. évfolyam / Élőhelyek, életközösségek / Élőhely fogalma, típusai, környezeti feltételek

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A modul/projekt célja</b> | Saját megfigyelések és egyéb információk alapján az élőhely fogalmának megalapozása, néhány típusának leírása. Az élőhelyi környezet főbb jellemzőinek megállapítása, következtetések levonása az élőhelyi viszonyokból az élőlények létfeltételeire. Esetek, példák tanulmányozása. |
| <b>Időkeret</b>              | 1 óra                                                                                                                                                                                                                                                                                |

**Módszertani ajánlás:** A modul tanítását megelőzően a csoport egy kiránduláson, sétán vesz részt (lehetőleg természeti környezetben, de lehet városi parkban, vagy akár gyomos területen, vagy vízparton is), ahol kiadott feladatok, megfigyelési feladatlap alapján csoportokban dolgoznak. Megfigyeléseiket megadott szempontok alapján végzik, az eredményeket rögzítik. Lehetőség szerint készítsenek fotókat, térképeket, rajzokat, gyűjtsenek mintákat, pl. fakérget, talajrögöt, elszáradt leveleket stb. A modul tanítása során a terepen együtt dolgozók továbbra is egy csoportot alkotnak.

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                  | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                              | TKT                       | Munkaformák, módszerek           | Eszközök                         |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|----------------------------------|----------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Ráhangolódás</b>                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                           |                                  |                                  |
| 5 perc    | A csoportok által a kiránduláson készített fotókból, rajzokból, térképekből és gyűjtött mintákból kiállítást rendeznek, amit az óra előtt mindenki megtekint. A csoportok értékelik egymás munkáját (pl. pontozással). | <b>Műveltségi területek</b><br>Ember a természetben<br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Természettudományos kompetencia<br><i>(megfigyelés a természetben)</i><br>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br><i>(kiállítás rendezés)</i> | Szabályok<br>Szülőföldünk | Csoportmunka, kiállítás rendezés | Kiállítási helyek, segédeszközök |

|            | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | TKT                           | Munkaformák, módszerek                              | Eszközök                            |
|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------|
| <b>2.</b>  | <b>Feldolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                               |                                                     |                                     |
| 5<br>perc  | <b>a) Az élőhely fogalmának megalapozása</b><br>A (4-5 fős) csoportok tagjai más-más feladatlapokat kapnak, amelyek rövid szöveg és kép vagy rajz segítségével egy-egy tipikus élőhelyet mutatnak be. A feladatok lehetőleg szemléltessék az élőhelyek alapvető jellemzőit, hasonlóságait és eltéréseit, mutassák be az ott élő növény- és állatfajok környezeti igényét, az alkalmazkodás példáit is. A feladatlap leíró részét elolvassák, tanulmányozzák. | <b>Műveltségi területek</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br>( <i>A természeti világ alapelveinek ismerete</i> )<br><br>Anyanyelvi kommunikáció (szövegértés)<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia<br>( <i>felelősség, együttműködés, tudásmegosztás</i> )<br><br>Anyanyelvi kommunikáció (szövegalkotás) | Szabályok<br><br>Szülőföldünk | Kooperatív csoportmunka, szóforgó, szakértői mozaik | csoporton belül eltérő feladatlapok |
| 4<br>perc  | A tanulók sorban (szóforgóban) elmondják az adott élőhelyről megtudott legfontosabb információkat (1-1 perc)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                               |                                                     | Rajzlap, filctollak                 |
| 10<br>perc | A csoportok azonos szöveget kapott tanulói összeülnek, együtt értelmezik a feladatlapon lévő információkat. Közös választ fogalmaznak a szakértőknek címzett részletesebb kérdésekre. A adott élőhelyről szerzett kulcsinformációkat felírják egy nagyobb lapra és kifüggesztik a teremben.                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                               |                                                     |                                     |
| 6<br>perc  | Az alaps csoportba visszatérve a tanulók a tanulmányozott példák alapján közösen igyekeznek megfogalmazni (2-3 mondatban), hogy szerintük mi az élőhely?                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                               |                                                     |                                     |
| 10<br>perc | <b>b) Környezeti feltételek és szükségletek</b><br><b>„Egy mondat a ... -ról” – szövegalkotó játék</b><br>A csoportok meghatározott környezeti feltételről fogalmaznak meg minél több, rövid, egy mondatos állítást. A mondatokat a csoport jelével/nevével ellátott papírokra írják és a teremben elhelyezett gyűjtőbe teszik. A környezeti feltételek lehetnek pl.: víz, napfény, levegő, hőmérséklet, talaj, táplálék, versenytárs.                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                               | Csoportmunka, ötletroham                            |                                     |

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | NAT kapcsolódások                                                                                                      | TKT | Munkaformák, módszerek | Eszközök                    |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------------|-----------------------------|
|           | Minden, saját ötleten alapuló helyes mondat 2 pontot ér (pl. a víz szükséges a talajban a magvak csírázásához.)<br>A csoport húzhat segédinformációt (5-6 mondatos szöveget), de az alapján írt mondatra csak 1 pontot kapnak. Minden csoport legfeljebb 5 mondatot adhat be, így 5 saját mondat 10 pont, segítséggel 5 pont lehet. |                                                                                                                        |     |                        |                             |
| <b>3.</b> | <b>Értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                        |     |                        |                             |
| 5 perc    | A legtöbb pontot gyűjtött csoport győz, sorrendet is hirdethetnek<br>A beadott mondatokból valaki felolvas néhányat, a tanulók értékelő megjegyzéseket fűzhetnek hozzájuk.<br>A csoport tagjai egymás munkáját is értékelik (kérdések alapján, hiányos mondatokba beírással),                                                       | <b>Kulcskompetenciák</b><br><br>Szociális és állampolgári kompetencia<br><i>(saját és mások munkájának értékelése)</i> |     | Egyéni munka           | Csoportmunka<br>értékelőlap |

## Mintaprojekt

### Ház tervezése Tér és idő / 5. évfolyam / Ház, háztartás

|                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A projekt célja</b> | A ház, háztartás témakör összegzi az évfolyam több tudás és képességterületén addig végzett munkát. A tanulók ebben a korban már rendelkeznek a lakókörnyezetükkel kapcsolatos tapasztalatokkal, az év során pedig foglalkoztak a rendszer, a környezet fogalmával, a kapcsolatrendszer mibenlétével, példáival. A projekt célja mindezen ismeretek tartalmi összefoglalása, rendezése, a feladatok kivitelezése során a kognitív művelési készségek és a kreativitás fejlesztése, valamint a munkafolyamat környezeti-, társadalmi kontextusba helyezésével a környezettudatos szemlélet és attitűdök kialakítása. |
| <b>Időkeret</b>        | 10 óra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

#### Módszertani ajánlás:

A projekt 4-5 fős heterogén csoportokban valósítható meg. Mivel a feladatok eltérő jellegű készségeket mozgósítanak, célszerű pl. a fiúk, lányok, illetve a jobb elméleti-, illetve gyakorlati képességű gyerekek vegyes csoportokba sorolása. Az előkészítés során fontos a már meglévő előzetes tudás felszínre hozása, pl. a saját lakóház, illetve átélt vagy megfigyelt építkezések kapcsán. Biztosítani kell a projekt témája iránti érdeklődést, ebben a tanulók beszámolóit, a tanár segítő, ráhangoló bevezetője, illetve képek, filmek bemutatása lehet segítségünkre. Az attitűdök hatékony fejlesztése érdekében fontos az értelmi- és az érzelmi fejlesztés együttes alkalmazása, erre pl. a gyerekek beszámolóinak megvitatása, a képekhez fűzött hangulatok felidézése, illetve az alkotási feladatok lehetnek alkalmasak. Az idő tervezését rugalmasan kell biztosítani, mivel az egyes csoportok haladási üteme, feladatok iránti érdeklődése különbözhet. Az sem baj, ha a végeredmény nem pontosan a kitűzött módon valósul meg, fontos, hogy menet közben élvezetes és hasznos fejlesztő tevékenység folyjon. A csoportmunka értékelését folyamatos segítő visszajelzésekkel kell biztosítani, ennek során a tanár rövid időre, visszatérően, szinte a csapat tagjaként avatkozik be minden csoport munkafolyamatába. A segítés célja azonban ne a kész megoldások felkínálása, hanem az esetleges elakadások kezelése, a továbblépés biztosítása legyen.

|              | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT                                                   | Munkaformák, módszerek                                                                                   | Eszközök                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b>    | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                       |                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>2 óra</b> | <p>a) Az előkészítő szakaszban az osztály a tanár segítségével megfogalmazza a projekt céljait. A tanár elmondja, hogy mi indokolja a témaválasztást tanulási szempontból (rendszerépítés, hibakutatás, környezeti szempontok), felhívja a figyelmet a téma életbe vágó fontosságára (a lakhatás biztosítása, magas költsége, életminőséget, környezetet befolyásoló jellege). A tanulók egyénileg reagálnak felmerülő témákra.</p> <p>b) A motiváció építés és a munka tervezése céljából néhány fotóval, rövid filmmel illusztrálhatja a házépítés folyamatát, a házak eltérő külső- és belső felépítését, anyagválasztását, környezeti kapcsolatát. A tanulók ebben a szakaszban feladatlapon, kérdések alapján reagálhatnak a látottakra.</p> <p>c) A célok megfogalmazása és az érdeklődés felkeltése után a tanulók elkezdik felépíteni a projekt tartalmi mezejét. Ennek első lépése a „ház” –szóhoz kapcsolódó fogalmak összegyűjtése. A tanár irányíthatja a tanulók gondolkodását, pl. megjegyezve, hogy magára a házra, mint épületre gondoljanak, vegyék sorra, hogy milyen szerkezeti részei, anyagai vannak, hogyan biztosítja a lakók szükségleteinek kielégítését, és hogyan áll kapcsolatban a környezetével. Az összegyűjtött ötleteket listázzák, felírják egy csomagolópapírra és kifüggesztik.<br/>Alternatív megoldás: SDT tananyag használata feladatlappal</p> <p>d) Megalakítják a csoportokat (ezt lehet egy lépéssel korábban is), lehetőleg heterogén összetétellel. A tanár választhat csoportalapítókat, pl. az ötletroham során legaktívabb tanulókból, melléjük beoszthatja a legkevésbé aktívakat. Ha a tanár segít a</p> | <p><b>Műveltségi területek</b></p> <p>Ember a természetben</p> <p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b></p> <p>Természettudományos kompetencia<br/>(<i>rendszerszemlélet, környezettudatosság, műszaki problémák megoldása</i>)</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>(<i>felelősség, együttműködés</i>)</p> | <p>Szabályok</p> <p>Mindennapi élet, Szülőföldünk</p> | <p>Frontális osztálymunka,</p> <p>Tanári előadás, egyéni munka, feladatlap alapján</p> <p>Ötletroham</p> | <p>SDT tananyag:</p> <p>Környezet és életmód<br/><a href="http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=e9665f66-3ad1-4164-a019-5dc5d6da7bc8&amp;v=1&amp;b=3&amp;cid=6f2fbca8-df9b-4dcc-b9e2-e5f6189a3f71">http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=e9665f66-3ad1-4164-a019-5dc5d6da7bc8&amp;v=1&amp;b=3&amp;cid=6f2fbca8-df9b-4dcc-b9e2-e5f6189a3f71</a></p> <p>Ökoközösségek:<br/><a href="http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=e9665f66-3ad1-4164-a019-5dc5d6da7bc8&amp;v=1&amp;b=3&amp;cid=6f2fbca8-df9b-4dcc-b9e2-e5f6189a3f71">http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=e9665f66-3ad1-4164-a019-5dc5d6da7bc8&amp;v=1&amp;b=3&amp;cid=6f2fbca8-df9b-4dcc-b9e2-e5f6189a3f71</a></p> |



|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT kapcsolódások | TKT | Munkaformák, módszerek | Eszközök                                                                                        |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-----|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>csoportalakításban, akkor a fiú – lány arány is jobban kialakítható. Ha mégsem a tanár osztja be a csoportokat, akkor pl. a bevezető képek közül választva (azonos választások külön csoportba), vagy szimpátia alapon is alakíthatók csoportok.</p> <p>e) Csoportokban folyik tovább a munka, a tanulók csoportonként megbeszélik az ötletroham során felmerült fogalmak jelentését, és a közöttük lévő kapcsolatokat. A tanár előzetes utasításainak megfelelően megpróbálják ábrázolni a házzal kapcsolatos gondolatok összefüggéseit, fogalmi térképet szerkesztenek.</p> <p>f) A fogalmi térképek, illetve a tanár kiegészítései, irányító megjegyzései alapján a tanulók megfogalmazzák a projekt alapkérdéseit (kutató kérdések). Ezek olyan, átfogó problémák, amelyek további kérdéseket vetnek fel és megszabják a kutatás, és termékkészítés irányát.</p> <p><u>Lehetséges kutató kérdések:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Milyen emberi szükségleteket kell kielégítenie a lakóháznak?</li> <li>- Milyen anyagokból építhető meg a ház?</li> <li>- Milyen fő szerkezeti részekből áll a ház?</li> <li>- Mi biztosítja a szerkezet szilárdságát?</li> <li>- Milyen technikai berendezések szolgálják a ház és a környezet kapcsolatát?</li> <li>- Milyen fizikai hatások érik a házat, és hogyan kell ezeket figyelembe venni a tervezés során?</li> <li>- Mi megy be és mi jön ki a házból a működése során?</li> <li>- Milyen házak épültek a múltban és milyenek lesznek a jövő házai?</li> <li>- Honnan származnak a házba beépített anyagok?</li> <li>- Milyen környezeti hatással járt az előállításuk?</li> </ul> |                   |     | csoportmunka           | <p>Tanári prezentáció</p> <p>Filctollak, csomagoló-papír</p> <p>Filctollak, csomagoló-papír</p> |

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | TKT                                           | Munkaformák,<br>módszerek   | Eszközök                                      |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------|-----------------------------------------------|
|           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Milyen környezeti hatással fog járni a ház lebontása?</li> <li>- Hol épül a ház? Minek a helyét foglalja el az épülő ház?</li> </ul> <p>g) Rögzítik a csoportoktól elvárt termékeket és az értékelés kritériumait. A termékek megválasztásában szerepet játszhat a csoportok érdeklődése, vállalása, a technikai lehetőségek, illetve a fejlesztési cél. (Utóbbi miatt a tanár szerepe meghatározó a termékválasztás és az értékelés meghatározásában.)<br/><u>Lehetséges termékek:</u><br/>Ház alaprajz, látszati rajz, látszati rajz környezet ábrázolással, fotógyűjtemény, film, ház makett, építőanyag lista/mintagyűjtemény, riport a lakókkal, építőekkel</p>                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                               |                             |                                               |
| <b>2.</b> | <b>Kidolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                               |                             |                                               |
| 6 óra     | <p>a) A csoportok az előkészítés során megjelölt termékek közül kiválasztják az érdeklődésüknek és teljesítményvállalásuknak megfelelőket. Megadott segédanyagok, szempontok alapján időtervet és feladatelosztást készítenek. Megbeszélik az otthoni feladatokat és megtervezik a csoporton belüli kommunikáció formáit (személyes találkozások e-mail, chat).</p> <p>b) Külső (tanári) segítség alapján összegzik, hogy a vállalt feladatok kidolgozásához milyen tudásuk, képességeik vannak meg („mire tudunk válaszolni, mit tudunk megcsinálni?”).</p> <p>c) A feladattervnek megfelelően haladva (tanári segítséggel vagy segédletekkel) kutatnak, információkat gyűjtenek (környezetük megfigyelésével, újságokból, könyvekből, Internetről, SDT tananyagokból) megbeszélnek, terveznek – felépítik a probléma megoldásához szükséges tudást.</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/>Ember a természetben<br/>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br/>Földünk és környezetünk<br/>Művészetek<br/>Matematika</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Természettudományos kompetencia<br/>(rendszerismeret, környezettudatosság, műszaki problémák megoldása)<br/>Szociális és állampolgári kompetencia</p> | Szabályok<br>Mindennapi élet,<br>Szülőföldünk | csoportmunka                | Könyvtár,<br>Internet<br>használati lehetőség |
|           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                               | Tanulmányi kirándulás, séta |                                               |

|              | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT                                           | Munkaformák, módszerek | Eszközök                                                                            |
|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
|              | <p>d) Tapasztalatgyűjtés: Ellátogatnak egy közelben folyó építkezésre, megnézik a felhasznált anyagokat, építési munkafolyamatokat, fotókat, riportokat készítenek.</p> <p>Saját lakóház vizsgálata: megfigyeléssel, családtagok, illetékesek, szakemberek megkérdezésével a kutató kérdésekre kereshetnek válaszokat.</p> <p>e) Kivitelezik a vállalt terméket, megrajzolják, színezik az alaprajzot, elkészítik a látszati rajzot, építőanyag mintákat gyűjtenek, csoportosítanak, makettet készítenek (pl. kartonlapokból, furnérlemezekből, de lehet akár gyurmából, agyagból, Legóból, vagy mézeskalácsból is... A csoportok ötleteinek megvalósítását anyagok, eszközök biztosításával kell segíteni).</p> | <p>(felelősség, együttműködés, tudásmegosztás)</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>Hatékony, önálló tanulás</p> <p>(önálló információkeresés)</p> <p>Matematikai kompetencia</p> <p>(mérések, szerkesztések)</p> <p>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia</p> <p>(feladatvállalás)</p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség</p> <p>(rajzolás, festés)</p> |                                               |                        | Kartonlapok, ragasztó, olló, egyéb anyagok és eszközök a makettek elkészítéséhez    |
| <b>3.</b>    | <b>Lezárás, prezentáció, értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                               |                        |                                                                                     |
| <b>2 óra</b> | <p>a) Csoportbemutatók: minden csoport bemutatja a rajzait, makettjét, az előadás során elmondja a kutató kérdésekre adott válaszait és azok megjelenését, pl. a rajzokon, gyűjteményekben, maketteken. Ismertetik a maketthez felhasznált anyagokat és az elkészítési módszereket.</p> <p>b) Az új tudás alapján ismét megszerkesztik, átdolgozzák (ha szükséges) az előkészítő szakaszban rajzolt fogalmi térképet.</p> <p>c) A termékekből kiállítást rendeznek az iskola valamely közterében (aula, folyosó).</p> <p>d) Csoport- és egyéni értékelés, visszajelzések a tanárnak</p> <p>Írásos formában, előre megadott szempontok, kérdőív alapján</p>                                                       | <p><b>Műveltségi területek</b></p> <p>Ember a természetben</p> <p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p>Művészetek</p> <p>Magyar nyelv és irodalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b></p> <p>Természettudományos kompetencia</p> <p>(megoldása)</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>(digitális képek készítése,</p>                                  | Szabályok<br>Mindennapi élet,<br>Szülőföldünk | Csoport<br>bemutatók   | <p>Kiállítási<br/>tablók,<br/>falfelületek</p> <p>Kérdőívek,<br/>értékelő lapok</p> |

|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                | NAT kapcsolódások                                                                                                                                             | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|  | értékelik saját munkájukat, a csoporttagokat, a csoport együttműködését, hatékonyságát. Visszajelzik a projektszervezéssel, tanári munkával való megelégedettségüket | <i>használata)</i><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><i>(előadás)</i><br>Esztétikai-művészeti<br>tudatosság és<br>kifejezőképesség<br><i>(kiállítás rendezés)</i> |     |                           |          |

## **SZÜLŐFÖLDÜNK**

## Bevezetés

A *Szülőföldünk* tudás és képesség terület lényegében a sokszintű és sokszálú identitás fogalma köré épül. Ebből következően ennek a területnek a tanításakor érdemes hangsúlyosabban építeni a diákok személyes élményeire, tapasztalataira, önállóságára és érzelmi viszonyulásaira. Az ismeretek feldolgozásának jelentős része a diákok tapasztalatainak rendszerezésére, kifejtésére irányul, a képességfejlesztés pedig legfőképpen belső motivációjuk aktivizálására fókuszál. Mindez azt is jelenti, hogy a feldolgozás során a pedagógus roppant nagy szabadsággal (és felelősséggel) rendelkezik, tekintettel lehet a helyi sajátosságokra, igényekre, szükségletekre, érzékenységekre. A tanterv a közvetlen személyes szintektől indul, majd fokozatosan nyitódik az általánosabb megközelítések felé: önismeret, család, a helyi közösség, a regionális, illetve nemzeti szint, közép-európaiság, európaiság stb.

A szülőföld fogalomkör feldolgozása természetes módon interdiszciplináris keretben történik, hiszen a diákok számára nem különül el közvetlen környezetük természeti és társadalmi viszonyrendszere. A témakörök végigkövetik a szülőföld térbeli- és funkcionális egységeit, megjelenik a közvetlen lakókörnyezet, a tágabb települési tér és a hazai tájegységek élő- és élettelen természeti-, technikai világa. A leíró- és rendszerező ismeretek és tevékenységek mellett fontos az elemzés, az ember beillesztése ezekbe a rendszerekbe, az életmód, a gazdálkodás jellemzőinek és hatásainak vizsgálata. Szorosan kapcsolódik ehhez a Szülőföld történetének – mindenekelőtt a hagyományos állami, illetve nemzeti történelem elemeinek – bemutatása, amelyben a folytonosság érdekében igyekeztünk megőrizni a hagyományos történelem oktatás fogalmi kereteit (is). A különféle szinteken és színtereken bemutatott szülőföld története átvezeti a tanulókat a múltból a jövőbe, rávilágítva a jelenben élők jövő iránti felelősségére. A témák feldolgozása során számos konkrét problémával foglalkozhatnak a tanulók, nem csak elméleti ismeretszerzés, hanem a cselekvési lehetőségek gyakorlása által is.

Fontos eleme a tantervnek az értékek bemutatása, a megőrzés igényének és képességének kialakítása is. Ilyen érték maga a természeti táj, amely szinte mindenhol magán viseli az ember keze nyomát, valamint a táj természetes élővilága, szoros kölcsönhatásban az emberi tevékenységgel. Értékként jelenik meg a környezet, a levegő, a vizek, a talaj állapota, ezek a témák aktív tanulási módszerekkel igyekeznek felkészíteni a tanulókat a veszélyeztető hatások elleni védekezésre, a személyes és közösségi cselekvésre is.

## 5. évfolyam – 64 óra

| Témakör                                                                  | Téma                                                            | Tartalom                                                                                                                                                                                               | Tevékenység                                                                                                                                       | TKT                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. Mi történt akkor a világban, amikor én születtem?</b><br><br>4 óra | <b>a) Mi történt Magyarországon akkor, amikor megszülettem?</b> | Mi történt Magyarországon aznap, abban a hónapban, amikor megszülettem?                                                                                                                                | Egyéni kutatás:<br><br>interjú a hozzátartozókkal<br>könyvtári kutatás, sajtóanyag<br><br>Beszámoló<br>Írásos dokumentum készítése<br>Megbeszélés | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Informatika<br><br>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><i>Információ gyűjtés, feldolgozás</i><br><br>Digitális kompetencia<br><i>Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás</i> |
|                                                                          | <b>b) Mi történt a világon akkor, amikor megszülettem?</b>      | Mi történt a világon aznap, abban a hónapban, amikor megszülettem?                                                                                                                                     | Egyéni kutatás:<br><br>interjú a hozzátartozókkal<br>könyvtári kutatás, sajtóanyag<br><br>Beszámoló<br>Írásos dokumentum készítése<br>Megbeszélés |                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>2. Hazai tájaink</b><br><br>15 óra                                    | <b>a) Természeti táj, szülőföld</b>                             | A környezetünkben megfigyelhető táj elemei<br>természeti elemek (felszínformák, felszíni vizek, égbolt, élővilág)<br>Társadalmi/technikai elemek (települési épített környezet, infrastruktúra elemek) | Képek, filmek elemzése<br>Kirándulás                                                                                                              | Tér és idő<br>Szabályok                                                | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Földünk és környezetünk<br>Ember a természetben<br><br><b>Kulcskompetencia</b>                                                                                                                                                                                                                        |

| Témakör | Téma                                                                   | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                  |
|---------|------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                                                        | <p>A táj elemeinek kapcsolata<br/>Természeti elemek viszonya,<br/>rendszerre kapcsolódása,<br/>Technikai elemek viszonya,<br/>rendszerre kapcsolódásai</p> <p>Természeti és kultúrtáj,<br/>Természet és emberi tevékenység<br/>viszonya, összhang és ellentétek<br/>elsődleges és másodlagos<br/>természeti tájak.</p> <p>A táj esztétikája<br/>Az esztétikai élmény megélése és<br/>megfogalmazása<br/>A táj harmónia és a harmónia<br/>sérülése</p> | <p>Ábraelemzés,<br/>szövegfeldolgozás,<br/>képek rendezése,<br/>kapcsolódások felfedezése</p> <p>Képpárok elemzése, vita</p> <p>Elemzés: A Hortobágy, mint<br/>másodlagos természeti táj, (az<br/>ember irtotta ki onnan az<br/>erdőket)</p> <p>Irodalmi- és képzőművészeti<br/>alkotások megtekintése,<br/>megbeszélése</p> |     | <p>Természettudományos<br/>kompetencia</p> <p>Szociális és<br/>állampolgári<br/>kompetencia</p> <p>Esztétikai-művészeti<br/>tudatosság és<br/>kifejezőképesség</p> |
|         | <b>b) Magyarország<br/>nagy tájainak<br/>jellegzetességei</b>          | <p>Magyarország nagy tájainak<br/>elkülönítése, jellemzése<br/>sajátos és közös elemek<br/>meghatározása</p> <p>Magyarország tájegységeinek<br/>illeszkedése a Kárpát-medence<br/>egységes tájformáihoz</p> <p>A szűkebb lakókörnyezeti táj<br/>természeti- és technikai jellemzői</p>                                                                                                                                                                | <p>Térképhasználat, domborzati-,<br/>vázrajzi elemek megkeresése</p> <p>Kirándulás, séta<br/>Film-, fotókészítés, rendezés</p>                                                                                                                                                                                               |     |                                                                                                                                                                    |
|         | <b>c) Táj és ember<br/>viszonya a<br/>múltban, a<br/>jelenben és a</b> | <p>Az ember tájalakító<br/>tevékenységének formái, céljai és<br/>következményei<br/>Ipar, építészet, infrastruktúra, mező-</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>Szövegek, képek, esetleírások<br/>tanulmányozása<br/>Vita</p>                                                                                                                                                                                                                                                             |     |                                                                                                                                                                    |



| Témakör                                          | Téma                                                                 | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT        | NAT kapcsolódások                                                                                                          |
|--------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                  | <b>jövőben.</b>                                                      | <p>és erdőgazdaság, vízgazdálkodás</p> <p>A hazai táj képe a múltban régmúlt (ősi természeti táj), közelmúlt (a nagyipart és a nagyüzemi gazdálkodást megelőzően)</p> <p>A jelen kezdetei a 20. században<br/>A kultúrtáj fogalma<br/>települések és közművek átalakulása, a nagyüzemi gazdaságok megjelenése</p> <p>A mai változások és folyamatok<br/>autópályák építése, nagyvárosok terjeszkedése, vidéki kistelepülések elmaradása</p> <p>A jövő lehetséges tájképi változatai<br/>cselekvési lehetőségek a mában a jövőért</p> | <p>Rajzok, tájleírások elemzése</p> <p>Riportok idősebb ismerősökkel, hozzátartozókkal<br/>Írásos összefoglaló készítése</p> <p>Médiakutatás, információelemzés</p> <p>Fantáziarajzok, szöveges leírások készítése (<i>Környezetem 20 év múlva...</i>)<br/>„Érte és ellene” – ötletroham, vita az egyéni és a társadalmi cselekvési lehetőségekről</p> |            |                                                                                                                            |
| <b>3. Élő természeti értékeink</b><br><br>15 óra | <b>a) Jellegzetes élőhely típusok és magyarországi előfordulásuk</b> | <p>Jellegzetes és jelentős hazai élőhely típusok elkülönítése és jellemzése a környezeti adottságok alapján<br/>térbeli jellemzők, mikroklíma, víz- és tápanyag ellátás</p> <p>Erdők, rétek, vízi- és vízparti élőhelyek</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>Magyarországi Nemzeti Parkok honlapjainak megtekintése, rövid bemutató szöveg (előadás, képzeletbeli élménybeszámoló) készítése</p> <p>Kirándulás, séta az iskola környékén<br/>megfigyelések adott</p>                                                                                                                                             | Tér és idő | <p><b>Műveltségi terület</b></p> <p>Ember a természetben</p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetencia</b></p> |

| Témakör | Téma                                                           | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                 | TKT                                | NAT kapcsolódások                     |
|---------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|---------------------------------------|
|         |                                                                | Művelt területek és települések sajátos élőhelyei                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | szempontok alapján<br>Rövid leírások, vázlatrajzok készítése, kiállítás rendezés                                                                                                                                                            |                                    | Természettudományos kompetencia       |
|         | <b>b) Hazai tájaink életközösségei</b>                         | <p>A hazai erdőtípusok életközösségeinek alapvető jellemzői<br/>Középhegységi-, dombvidéki, síkvidéki erdők<br/>Növényi életforma típusok, erdő szintek<br/>Jellemző növény fajok, állatok</p> <p>A hazai füves élőhelyek életközösségeinek alapvető jellemzői<br/>Alföldi puszták, homoki- és sziklagyepek<br/>Jellemző növény fajok, állatok</p> <p>Hazai vizes élőhelyeink életközösségeinek alapvető jellemzői<br/>Folyók, tavak, mocsarak, lápok, árterek<br/>Jellemző növény fajok, állatok</p> | <p>Csoportmunka, projekt:<br/>Kutatás, információgyűjtés<br/>Nagyméretű vázlatrajz készítése, összeállítása elemekből (fa fajok, cserjék, lágyszárúak, állatok)<br/>Elemek rajzainak, fotóinak elkészítése, összerendezés<br/>Kiállítás</p> | <p>Tér és idő</p> <p>Szabályok</p> | Szociális és állampolgári kompetencia |
|         | <b>c) A hazai életközösségek változása – múlt, jelen, jövő</b> | <p>Magyarország és a Kárpát-medence történeti életközösségei, ősi élővilága<br/>Száras gyep, erdős sztyepp</p> <p>Veszélyeztetett, védelem alatt álló élőhelyek, életközösségek<br/>Szikes puszták, tavak, ártéri erdők,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>Szövegek, képek elemzése, megbeszélése</p> <p>Listák, táblázatok összeállítása, poszterek készítése (és gyűjtése)</p>                                                                                                                    | <p>Tér és idő</p> <p>Szabályok</p> |                                       |

| Témakör                   | Téma                                           | Tartalom                                                                                                                                   | Tevékenység                                                                                                                                                                                                 | TKT                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                        |
|---------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                           |                                                | sziklagyepek<br><br>Fajmegőrzési programok<br>Kerecsensólyom, hód, vidra<br><br>Az emberi tevékenység<br>életközösségekre gyakorolt hatása | A WWF Magyarország<br>tevékenységének megismerése,<br>honlap megtekintése<br><br>Példák keresése, megvitatása<br>(pl. fehér gólya állomány<br>alakulása, a kémények,<br>villanyoszlopok változása<br>miatt) |                                                                        |                                                                                                                                                                                                          |
| 4. Ahol élek<br><br>6 óra | <b>a) Lakóhelyem bemutatása</b>                | Egyhetes program összeállítása lakóhelyemre érkező kortársak számára.                                                                      | Egyéni vagy kiscsoportos munka.<br>Egy hetes részletes program leírása 2-5 fő részére:<br>–hogyan szerveznék meg az ellátást,<br>–mit mutatnátok meg,<br>–mivel töltenék az időt?<br><br>Közös megbeszélés. | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Magyar nyelv és irodalom<br><br>Informatika<br><br>Művészetek                                                                                |
|                           | <b>b) Hová mennék Magyarországon nyaralni?</b> | Egyhetes program összeállítása álmaim magyarországi nyaralásáról.                                                                          | Egyéni vagy kiscsoportos munka.<br>Egy hetes részletes program leírása:<br>–hogyan szervezném meg az ellátásomat,<br>–mit néznék meg,<br>–mivel tölteném az időt?<br><br>Közös megbeszélés.                 |                                                                        | Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><i>Szövegalkotás</i><br><i>Saját kommunikáció figyelemmel kísérése</i><br><i>Információgyűjtés, feldolgozás</i> |
|                           | <b>c) Miért szeretek</b>                       | Javaslatok kidolgozása lakóhelyem                                                                                                          | Kiscsoportos munka.                                                                                                                                                                                         |                                                                        |                                                                                                                                                                                                          |

| Témakör                                                  | Téma                                       | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                          | <b>lakóhelyemen élni? Mi hiányzik itt?</b> | élhetőbbé tétele érdekében.<br><br>Szabadidő eltöltésének módjai<br>Épületek állapota<br>Közterületek állapota, használata<br>Intézmények,<br>Szolgáltatások<br>Zöldfelület, természeti környezet<br>Környezeti problémák<br>Közlekedés | 1. A csoportok összeírják, hogy miért szeretnek lakóhelyükön lakni: milyen jó dolgok vannak itt.<br>Közös megbeszélés<br>Öröm-bánat térkép készítése<br>2. A csoportok összeírják, hogy mi hiányzik nekik itt.<br>Közös megbeszélés<br>3. A csoportok javaslatokat dolgoznak ki az Önkormányzat, az iskolavezetés számára, hogy mit kellene változtatni, javítani.<br>Közös megbeszélés<br>4. Önkormányzati képviselő meghívása – beszélgetés és vita. |                                                                        | Szociális és állampolgári kompetencia<br><br>Kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia<br><i>Tervezési és szervezési képesség</i> |
| <b>5. A magyar állam és nemzet jelképei</b><br><br>6 óra | <b>a) A magyar állam jelképei</b>          | Az állami szimbólumok fogalma és tartalma.<br>A korona, a történelmi és a mai zászlók és címerek                                                                                                                                        | Tanári bemutatása<br><br>vagy<br><br>Önálló gyűjtőmunka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember és társadalom<br>Magyar nyelv és irodalom<br><br>Művészetek                                    |
|                                                          | <b>b) A nemzeti ünnepek</b>                | A nemzeti ünnepek története, jelentősége<br>Március 15.<br>Október 23<br>Május 1.                                                                                                                                                       | Tanári bemutatása<br><br>vagy<br><br>Önálló gyűjtőmunka<br><br>beszélgetés                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                        | <b>Kulcskompetencia</b><br><br>Szociális és állampolgári kompetencia<br><br>Esztétikai-művészeti                                      |

| Témakör                                             | Téma                                                      | Tartalom                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                  | TKT                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                       |
|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                     | <b>c) Magyarország bemutatása</b>                         | Faliújság készítése Magyarország bemutatására                                                 | Csoportmunka.<br><br>A csoportok összeírják, összegyűjtik azt a tíz legfontosabb jelképet, dolgot, ami szerintük leginkább jellemzi a mai Magyarországot:<br><br>Cím: Mivel mutatnátok be Magyarországot az Európai Unióban? |                                                                        | tudatosság és kifejezőképesség                                                                          |
| <b>6. A magyar kultúra bemutatása</b><br><br>14 óra | <b>a) Milyenek emberek élnek ma Magyarországon?</b>       | Szövegfeldolgozás<br><br>A Magyarországon élő emberek antropológiai típusainak vizsgálata     | Egyéni és kiscsoportos szövegfeldolgozás.<br><br>Képfeldolgozás és bemutatás a főbb tájegységek szerint<br><br>Közös megbeszélés                                                                                             | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Magyar nyelv és irodalom<br><br>Informatika |
|                                                     | <b>b) Mit írtak régen a magyarok gondolkodásmódjáról?</b> | Magyar és külföldi emberek szövegei.<br><br>Útleírások, elmélkedések<br><br>Szövegfeldolgozás | Egyéni és kiscsoportos szövegfeldolgozás.<br><br><br><br>Közös megbeszélés                                                                                                                                                   |                                                                        | <b>Kulcskompetencia</b><br><br>Szociális és állampolgári kompetencia                                    |
|                                                     | <b>c) Néprajzi tájegységeink - a tájnyelvek</b>           | Néprajzi tájegységeink bemutatása                                                             | Egyéni és kiscsoportos kutatás. (könyvtár, Internet)<br><br>Képek és filmrészletek feldolgozása<br><br>Kiselőadások                                                                                                          |                                                                        | Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség                                                     |

| Témakör                                   | Téma                                               | Tartalom                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                        | TKT                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           |                                                    |                                                                                                                                                                                                                                       | Előadók meghívása                                                                                                                                                                                  |                             |                                                                                                                                                              |
|                                           | <b>d) A magyar étkezési kultúra - borvidékeink</b> | A magyar étkezési kultúra, valamint a jellegzetes magyar-borvidékek bemutatása.<br><br>Egészséges táplálkozás, kultúrált alkoholfogyasztás történeti perspektívából                                                                   | Egyéni és kiscsoportos kutatás. (könyvtár, Internet)<br><br>Kiselőadások<br><br>Előadók meghívása<br><br>Jellegzetes magyar étel elkészítése                                                       |                             |                                                                                                                                                              |
|                                           | <b>e) A magyaros öltözködés</b>                    | Történeti magyar viseletek – mai öltözködési szokások                                                                                                                                                                                 | Egyéni és kiscsoportos kutatás. (könyvtár, internet)<br><br>Kiselőadások<br><br>Előadók meghívása                                                                                                  |                             |                                                                                                                                                              |
|                                           | <b>f) Népművészetünk</b>                           | A magyar népművészet jellegzetességeinek bemutatása                                                                                                                                                                                   | Egyéni és kiscsoportos kutatás. (könyvtár, Internet)<br><br>Kiselőadások<br><br>Előadók meghívása                                                                                                  |                             |                                                                                                                                                              |
| <b>7. Tudások és tudósok</b><br><br>4 óra | <b>a) Magyar népi tudások</b>                      | Népi időjárési megfigyelések, tapasztalati előrejelzések<br><br>Népi természetgyógyászat (füvesség”)<br>Ósi magyar növénynevek<br><br>Növénytermesztés- és állattenyésztés tapasztalati ismeretei<br><br>A csillagos ég megfigyelésén | Szövegelemzés, információgyűjtés<br><br>Gyógynövények megismerése képek, terepen végzett megfigyelések alapján<br>Gyógyteák készítése, kóstolása<br>Szövegelemzés<br><br>Csillagtérkép használata, | Tér és idő<br><br>Szabályok | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember a természetben<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári |

| Témakör | Téma                      | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                             | TKT                                | NAT kapcsolódások |
|---------|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-------------------|
|         |                           | alapuló, tapasztalati tudások, népi elnevezések                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | keresés szövegek, idézetek alapján                                                                                                                                                                                                      |                                    | kompetencia       |
|         | <b>b) Híres tudósaink</b> | <p>A tapasztalattól a szaktudásig<br/>(pl. Nagyváthy János munkássága, a mezőgazdasági ismeretek összefoglalása)</p> <p>Az orvoslás nagy lépései<br/>(Semmelweis Ignác munkássága)</p> <p>Magyar feltalálók<br/>(pl. Bánki Donát, Irinyi János, Kármán Tódor, Puskás Tivadar, Neumann János)</p> <p>Magyar ill. magyar származású Nobel-díjasok<br/>(12 természettudós) pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes, Oláh György</p> | <p>Szövegelemzés (nyelvi érdekességek is), információgyűjtés</p> <p>Szövegelemzés, feladatlap</p> <p>Posztterek készítése csoportmunkában, kiállítás rendezés</p> <p>Szövegfeldolgozás, olvasás: Marx György: A marslakók legendája</p> | <p>Tér és idő</p> <p>Szabályok</p> |                   |

## 6. évfolyam – 67 óra

| Témakör                                             | Téma                                                       | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenység                                                         | TKT                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1. A magyar történelem kezdetei</b><br><br>6 óra | <b>a) A mondavilág</b>                                     | Magyar hősmondák, illetve történeti mondák feldolgozása                                                                                                                                                                                                                                            | Kiscsoportos munka: szövegfeldolgozás                               | Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Magyar nyelv és irodalom<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Digitális kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                                     | <b>b) A vándorlás története</b>                            | Út a honfoglalásig.<br><br>A magyarság rokonai (finnugor és török népek)<br><br>Fogalom:<br>finnugor, őshaza, nomád pásztorkodás, nemzetség, törzs, törzsszövetség, fejedelem, táltos, honfoglalás<br><br>Név:<br>Álmos, Árpád<br><br>Helynév:<br>Urál, Volga, Levédia, Etelköz<br><br>Évszám: 895 | Tanári magyarázat<br><br>Kiscsoportos gyűjtőmunka<br><br>Oktatófilm |                             |                                                                                                                                                                                                                              |
|                                                     | <b>c) A magyar nép – a magyar terület – a magyar állam</b> | A fogalmak elkülönítése<br><br>A Kárpát medence népei a honfoglalás előtt.<br><br>Fogalmak:<br>rómaiak, avarok                                                                                                                                                                                     | Tanári magyarázat<br><br>Kiscsoportos gyűjtőmunka                   |                             |                                                                                                                                                                                                                              |



| Témakör                                             | Téma                                      | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Tevékenység                                                         | TKT                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                     |                                           | Helynév:<br>Pannónia, Aquincum                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                     |                             |                                                                                                                                                                                                                   |
| <b>2. A Magyar Királyság a középkorban</b><br>6 óra | <b>a) Magyarország az Árpádok idején</b>  | Géza és I. István.<br>István király udvarában.<br>László és Könyves Kálmán.<br>A tatárjárás.<br>Kultúra az Árpád-korban.<br><br>Név:<br>Géza fejedelem, I. István, Gellért püspök,<br>I. László, Könyves Kálmán,<br>Julianus barát, IV. Béla<br><br>Helynév:<br>Esztergom, Székesfehérvár, Erdély,<br>Buda Muhi<br><br>Évszám:<br>1000, 1241-1242, 1301 | Tanári magyarázat<br><br>Kiscsoportos gyűjtőmunka<br><br>Oktatófilm | Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Magyar<br><br>Művészetek<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Digitális kompetencia<br><br>A hatékony, önálló tanulás |
|                                                     | <b>b) Virágzó középkor Magyarországon</b> | Károly Róbert.<br>Nagy Lajos, a lovagkirály.<br>Zsigmond, a császár és király. Egy középkori magyar város. Hunyadi János.<br>Mátyás király.<br>Mohács.<br>Buda elfoglalása<br><br>Fogalom:<br>Aranyforint, bandérium, nemes,                                                                                                                            | Tanári magyarázat<br><br>Kiscsoportos gyűjtőmunka<br><br>Oktatófilm |                             |                                                                                                                                                                                                                   |

| Témakör                                                     | Téma                                                | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                    | TKT                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             |                                                     | báró, ősiség, kilenced, kormányzó, végvár<br><br>Helynév:<br>Bécs, Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács<br><br>Évszám:<br>1456, 1514, 1526, 1541                                                                                                                                                                                          |                                                                                |                             |                                                                                                                                                                                           |
|                                                             | <b>c) Életképek a középkori Magyar Királyságból</b> | Életképek bemutatása a magyar középkorból                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Kiscsoportos munka.<br><br>Gyűjtés<br><br>Kiselőadások<br><br>Dramatikus játék |                             |                                                                                                                                                                                           |
| <b>3. A Magyar Királyság az újkor kezdetén</b><br><br>6 óra | <b>a) Török világ Magyarországon.</b>               | A várháborúk időszaka<br>Életképek a Királyi Magyarországról.<br>Erdély aranykora.<br>Kulturális kapcsolatok (a keleti és nyugati kultúra ötvöződésének örökségei – pl. a törökfürdők, kávé stb.)<br>Buda visszafoglalása.<br><br>Fogalom: szpáhi, janicsár, pasa, végvár, minaret, mecset<br><br>Név:<br>Dobó István, Zrínyi Miklós, | Tanári magyarázat<br><br>Csoportmunka: forráselemzés<br><br>Önálló kutatás     | Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Magyar<br><br>Informatika<br><br>Művészetek<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><br>Szociális és |

| Témakör                                                   | Téma                                                                                 | Tartalom                                                                                                                                                        | Tevékenység                                                                | TKT                         | NAT kapcsolódások                                                                                                         |
|-----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                           |                                                                                      | Helynév: Királyi Magyarország, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, Szigetvár, Pozsony, Isztambul<br><br>Évszám: 1552, 1686,                         |                                                                            |                             | állampolgári kompetencia                                                                                                  |
|                                                           | <b>b) Történetek a függetlenségi küzdelmekről. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca</b> | Fogalom: kuruc, labanc<br><br>Név: Bocskai István, Bethlen Gábor, II. Rákóczi Ferenc<br><br>Évszám: 1703-1711                                                   | Tanári magyarázat<br><br>Csoportmunka: forráselemzés<br><br>Önálló kutatás |                             |                                                                                                                           |
|                                                           | <b>c) Egy szabadon választott történelmi téma feldolgozása</b>                       | Javaslatok:<br><br>A végvári vitézek élete<br><br>Parasztpolgárosodás Magyarországon<br><br>Erdély (etnikai, vallási viszonyok)                                 | Tanári magyarázat<br><br>Csoportmunka: forráselemzés<br><br>Önálló kutatás |                             |                                                                                                                           |
| <b>4. Magyarország népei és nemzetiségei</b><br><br>4 óra | <b>a) A magyar állam kisebbségei és nemzetiségei</b>                                 | A magyar állam népei és nemzetiségeinek bemutatása (bolgárok, horvátok, németek, örmények, romák, románok, ruszinok szlovákok, szerbek, szlovénok, zsidók stb.) | Kiscsoportos feldolgozások.<br><br>Kiselőadások, multimédiás bemutatók     | Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Magyar nyelv és irodalom<br><br>Informatika<br><br>Művészetek |

| Témakör                                                                 | Téma                                                        | Tartalom                                                                                                        | Tevékenység                                                                   | TKT                                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                         |                                                             |                                                                                                                 |                                                                               |                                                                               | <p>Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetencia</b></p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>A hatékony, önálló tanulás</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> |
| <p><b>5. Magyar kisebbségek az ország határain túl</b></p> <p>3 óra</p> | <p><b>a) A határainkon kívül élő magyar kisebbségek</b></p> | <p>A határainkon kívül élő magyar kisebbségek bemutatása ( a környező országok és az ún. nyugati magyarság)</p> | <p>Kiscsoportos feldolgozások.</p> <p>Kiselőadások, multimédiás bemutatók</p> | <p>Kommunikáció</p> <p>Mindennapi élet</p> <p>Szabályok</p> <p>Tér és idő</p> | <p><b>Műveltségi terület</b></p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Magyar nyelv és irodalom</p> <p>Informatika</p> <p>Művészetek</p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetencia</b></p>           |

| Témakör                                                          | Téma                              | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT                                                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                  |                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                             | <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>A hatékony, önálló tanulás</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p>                                                                                                                                                                    |
| <p><b>6. Lakóhelyünk, épített környezetünk</b></p> <p>12 óra</p> | <p><b>a) Házunk, lakásunk</b></p> | <p>A lakóhelyre, lakásra vonatkozó emberi szükségletek számbavétele</p> <p>Biztonság, kényelem, egészségmegőrzés, otthoni munkák lehetősége, szórakozás...</p> <p>A szükségletek kielégítése érdekében kialakított technikai környezet jellemzői</p> <p>építészeti, közműellátás, bútorok, háztartási gépek, szórakoztató- és információs eszközök</p> <p>Házak, lakások sokféleségének megjelenési formái és tényezői</p> <p>Ízlés, korstílus, anyagi lehetőségek... érték és értékesség megkülönböztetése</p> <p>Anyag és energiahasználat, a házban, lakásban,</p> | <p>Családtagok, ismerősök megkérdezése, saját vélemény kialakítása</p> <p>összefoglaló lista készítése</p> <p>Csoportmunka: rajzok, makettek készítése (pl. konyha, nappali, fürdőszoba, műhely berendezései)</p> <p>Csoport- és osztálymunka: fotók összehasonlítása, következtetések levonása, vita</p> <p>Hasznos tanácsok gyűjtése, megfogalmazása kiadott</p> | <p>Tér és idő</p> <p>Mindennapi élet</p> <p>Informatika</p> | <p><b>Műveltségi terület</b></p> <p>Ember a természetben</p> <p>Életvitel és gyakorlati ismeretek</p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p>Ember és társadalom</p> <p><b>Kulcskompetencia</b></p> <p>Természettudományos kompetencia</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Kezdeményezőképeség</p> |

| Témakör                                                           | Téma                      | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT        | NAT kapcsolódások                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                   |                           | egészségmegőrzés és környezettudatos életmód                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | szövegek alapján                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |            | és vállalkozói kompetencia                                                                                                 |
|                                                                   | <b>b) Településeink</b>   | <p>Magyarországi település típusok a tanyától a világvárosig objektív rendszerleírás (települési elemek, belső- és külső kapcsolatok), szubjektív kép (szépség, élhetőség)</p> <p>Saját település elemzése, elhelyezése a hazai települési rendszerben, rendszerelemzés</p> <p>Épített környezetünk megőrzendő értékei (saját környezetben és nemzeti szinten)<br/>népi építészet, építőművészet, ipari műemlékek példái<br/>a megőrzés lehetőségei<br/>Az átalakítás kívánatos irányai</p> | <p>SDT digitális tananyag feldolgozás (Környezet és életmód, Települési ökológiai projekt)<br/>Egyéni- és csoportmunka feladatlap</p> <p>Tapasztalatok és tanult ismeretek összekapcsolása<br/>Csoportmunka: ötletroham, információkeresés, település rendszervázlat rajzolás<br/>megadott szempontok és segédletek alapján</p> <p>Kirándulás szervezése helyi védettségű építészeti emlékek felkutatására, megtekintésére<br/>Csoportmunka: Fotóriport, rövid szöveges bemutatás, térkép készítése</p> |            | Digitális kompetencia                                                                                                      |
| <b>7. Gazdálkodás a természeti erőforrásainkkal</b><br><br>12 óra | <b>a) Ásványkincseink</b> | <p>Ásványi eredetű nyersanyagaink Fajták, csoportosítás, felhasználás előfordulás</p> <p>Közetek (mészkö, dolomit, bazalt, andezit)<br/>Ércek (bauxit, rézérc)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>Összefoglaló adattáblázat készítése megadott információk alapján</p> <p>Ásványi előfordulások helyének azonosítása tematikus térképen</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Tér és idő | <p><b>Műveltségi terület</b></p> <p>Földünk és környezetünk</p> <p>Ember a természetben</p> <p>Életvitel és gyakorlati</p> |

| Témakör | Téma                                                | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                         |
|---------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |                                                     | <p>Energiahordozók<br/>(kőszén, kőolaj, földgáz, urán)</p> <p>Ásvány- és termálvíz</p> <p>Ásványkincsek hasznosítása a múltban, a jelenben és a jövőben<br/>Az iparszerkezet változás, a globalizáció hatása, a készletek vége</p>                                                                                                                                                                                                                                      | <p>Ásványvíz kóstoló<br/>híres hazai fürdőhelyek idegenforgalmi anyagainak megtekintése</p> <p>Esetleírások megbeszélése<br/>vita</p>                                                                                                                                                                                                                                            |     | <p>ismeretek</p> <p><b>Kulcskompetencia</b></p> <p>Természettudományos kompetencia</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia</p> |
|         | <b>b)<br/>Növénytermesztés,<br/>Állattenyésztés</b> | <p>Termesztett növények, tenyésztett állatok<br/>fontosabb hazai fajok, fajták<br/>(gabona-, zöldség-, gyümölcsstermesztés,</p> <p>Ósi magyar fajták és értékeik<br/>hungarikum, génbank fogalma<br/>(zöldség és gyümölcsfajták, mangalica, szürkemarha, rackajuh...)</p> <p>A fajtanemesítés fogalma, példái</p> <p>A mezőgazdaság, élelmiszertermelés környezeti-, etikai kérdései:<br/>Génmódosítás, klónozás, vegyszerezés, gyógyszerzés<br/>Előnyei, hátrányai</p> | <p>Képzelt (vagy valós) riport összeállítás (szöveg + kép)<br/>készítése egy hazai piacról, vásárcsarnokról</p> <p>Képek, leírások keresése<br/>Interneten<br/>Poszter készítés<br/>csoportmunkában<br/>Kiselőadások, termékbemutatók</p> <p>Nemesítők, nemesített fajták példáinak bemutatása<br/>(pl. Mathiasz János)</p> <p>Információk keresése, érvek kialakítása, vita</p> |     |                                                                                                                                                                                           |

| Témakör | Téma                   | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |                        | A biogazdálkodás alternatívája<br>(előnyei, hátrányai)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Biofarm, biopiac bemutatása<br>(információgyűjtés, riport)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |     |                   |
|         | <b>c) Tájhasználat</b> | <p>Természeti- és kultúrtáj viszonya<br/>A társadalmi- gazdasági fejlődés hatásai<br/>Városok, városkörnyéki agglomerációk fejlődési problémái<br/>A vidék lemaradása</p> <p>A mezőgazdaság tájalkító hatása<br/>Nagyüzemi monokultúrák, „kultúr-sivatag” jelenség<br/>Biológiai sokféleség a növény-termesztésben, biokertészet</p> <p>Erdőművelés tájalkító hatása<br/>(természetes, természetszerű erdő, faültetvény) az erdők biológiai sokféleség csökkenésének veszélyei</p> <p>Idegenforgalom és tájhasználat<br/>Tájképi-, természeti értékek idegenforgalmi jelentősége<br/>A turizmus előnyei és hátrányai</p> <p>Természetvédelem és tájmegőrzés<br/>Nemzeti parkok jelentősége, szerepe</p> <p>Táj és éghajlatváltozás<br/>a természetes állapotok, az élőhelyek, és a fajgazdagság</p> | <p>Képek, szövegek elemzése, megbeszélése</p> <p>Kooperatív vita</p> <p>Esetleírások, kirándulások tapasztalatainak megbeszélése, személyes élmények megfogalmazása</p> <p>Csoportmunka feladatlap:<br/>Képek, képpárok elemzése, összehasonlító leírás és értékelés készítése</p> <p>Idegenforgalmi prospektusok gyűjtése, poszter készítés<br/>Érvek keresése, vita</p> <p>Nemzeti Parkok honlapjainak megtekintése, információgyűjtés megadott szempontok alapján</p> <p>Szövegfeldolgozás</p> |     |                   |



| Témakör                                       | Téma                              | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Tevékenység                                                                                                                                                                                  | TKT        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------|-----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                               |                                   | megőrzése csökkentheti az éghajlatváltozás káros hatásait                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                              |            |                                                                                                                                                                                                         |
| <b>8. Környezetünk állapota</b><br><br>12 óra | <b>a) Talajaink</b>               | Fontosabb magyarországi talajtípusok néhány egyszerűbb jellemzőjének felsorolása, összehasonlítása<br>Szín, rétegszerkezet, szemcsézettség, tápanyag- és vízmegkötés, termőképesség<br><br>Talajokat veszélyeztető hatások, folyamatok és következmények ismertetés<br>Nitrátosodás, vegyi szennyezés, talajvízszint csökkenés szikesedés, erózió... | Összehasonlító képsorozatok tanulmányozása, rendezése<br><br>Adattáblázat tanulmányozása, készítése (információgyűjtés)<br>Egyszerű talajvizsgálatok (pl. morzsalékosság) elvégzése          | Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember a természetben<br><br>Földünk és környezetünk<br><br><b>Kulcskompetencia</b><br><br>Természettudományos kompetencia<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia |
|                                               | <b>b) Vizeink</b>                 | Fontosabb folyóink, tavaink a lakóhelyhez közeli álló- vagy folyóvíz jellemzői<br><br>Vízminőség fogalma, kategóriái érzékelhető vízminőség (fizikai jellemzők, szín, szag, zavarosság), egyszerűbben mérhető kémiai jellemzők (pH, keménység, nitrát)<br><br>Magyarország vízminőségi térképe a szennyezések tipikus esetei                         | Kirándulás, terepi vizsgálatok, mintavétel<br>A tapasztalatok megbeszélése<br><br>Egyszerűbb laborvizsgálatok elvégzése (gyorsteszték)<br><br>Esettanulmány, aktuális események megbeszélése |            | Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia<br><br>Digitális kompetencia                                                                                                                             |
|                                               | <b>c) Levegőminőség, éghajlat</b> | Levegőminőség fogalma, egészséget veszélyeztető tényezők                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Adattáblázat elemzése, összeállítása, információkeresés                                                                                                                                      |            |                                                                                                                                                                                                         |

| Témakör | Téma                           | Tartalom                                                                                                                                                                                                                      | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                               | TKT | NAT kapcsolódások |
|---------|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------------------|
|         |                                | Településeink levegőminősége<br>szmog fogalma, határérték fogalma                                                                                                                                                             | Helyi kutatások, megfigyelések, mérések                                                                                                                                                                                                                                   |     |                   |
|         |                                | Településtípusok tipikus problémái<br>Helyi problémák                                                                                                                                                                         | Helyi szennyezési gócpontok ábrázolása térképen                                                                                                                                                                                                                           |     |                   |
|         |                                | A globális légszennyezés jelensége és jelentősége<br>éghajlatot veszélyeztető tényezők, üvegház gázok fajtái, forrásai                                                                                                        | Cikkek, képek, filmek feldolgozása, megbeszélése                                                                                                                                                                                                                          |     |                   |
|         |                                | A globális éghajlatváltozás várható magyarországi hatásai<br>Hazánk fokozott veszélyeztetettségének ténye<br>Az évszakok megváltozása, a csapadékosság átalakulása, szélsőséges időjárási helyzetek szaporodása, súlyosbodása | Csoportmunka: Esetleírások megbeszélése, VAHAVA projekt részletek olvasása, megbeszélése                                                                                                                                                                                  |     |                   |
|         | <b>d) Hulladék-gazdálkodás</b> | A hulladékkeletkezés megelőzésének elve, mint legfontosabb alapelv<br>A hulladékok mennyisége, a csökkentés elsődlegessége                                                                                                    | Gyűjtőmunka: Felesleges hulladékok (bonboncso-magolástól, az egyszer használatos fényképezőgépig. Ötlebörze arról, hogyan lehetne csökkenteni a keletkező hulladék mennyiségét. Iskolában megvalósítható ötletek kiválasztása, erre projektek kidolgozása, megvalósítása. |     |                   |
|         |                                | A hulladék és a másodlagos nyersanyag fogalmi                                                                                                                                                                                 | A helyi (települési, iskolai, családi) hulladékgazdálkodás (begyűjtés, szállítás, feldolgo-                                                                                                                                                                               |     |                   |

| Témakör                                                | Téma                                                                  | Tartalom                                                                                                                                                                                                                                             | Tevékenység                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | TKT                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                        |                                                                       | <p>megkülönböztetése az újrahasznosítás elve, lehetősége, kényszere</p> <p>A hulladék minősége a szelektív gyűjtés és újrahasznosítás</p> <p>A szemét, mint környezeti probléma</p> <p>e-hulladék. Az IKT -világ környezeti előnyei és veszélyei</p> | <p>zás, lerakás) áttekintése információgyűjtés, feldolgozás (pl. poszter, kiselőadás)</p> <p>Újrahasznosított anyagok (elméleti áttekintés és gyakorlati megoldások, akár helyi szinten is)</p> <p>Képek, filmek, eseteleírások tanulmányozása, készítése<br/>Iskolai, közterületi szemetelés, természeti környezetben történő illegális szemétkerítés problémája<br/>Problémafelvetés és vita: a papír nélküli kommunikáció problémái, környezetvédelmi megoldások gyűjtése</p> |                                                                        |                                                                                                                                                                        |
| <b>9. Magyarország helyzete Európában</b><br><br>6 óra | <b>a) Magyarország az adatok tükrében</b>                             | A Magyarországra vonatkozó demográfiai- és gazdasági statisztikai adatok elemzése                                                                                                                                                                    | Tanári magyarázat<br><br>Kiscsoportos feldolgozások.<br><br>Kiselőadások, multimédiás bemutatók                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Kommunikáció<br><br>Mindennapi élet<br><br>Szabályok<br><br>Tér és idő | <b>Műveltségi terület</b><br><br>Ember és társadalom<br><br>Magyar nyelv és irodalom<br><br>Informatika<br><br>Művészetek<br><br>Ember a természetben<br><br>Életvitel |
|                                                        | <b>b) Magyarország önállósága és függősége az Európai Unión belül</b> | <p>Az Európai Unió és Magyarország jogi helyzetének bemutatása</p> <p>Az Unió tagság előnyei és korlátai</p>                                                                                                                                         | <p>Tanári magyarázat</p> <p>Kiscsoportos feldolgozások: statisztikai adatok elemzése.</p> <p>Kiselőadások, multimédiás</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                        |                                                                                                                                                                        |

| Témakör | Téma | Tartalom | Tevékenység | TKT | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                        |
|---------|------|----------|-------------|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         |      |          | bemutatók   |     | <p>Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetencia</b></p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Digitális kompetencia</p> <p>A hatékony, önálló tanulás</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> |

## Kulcsfogalmak

### 5. évfolyam

Címer, korona, nemzeti ünnep, tájegység, természeti táj, kultúrtáj, élőhely, életközösség, tudomány, természetvédelem

### 6. évfolyam

Finnugor, török (türk), őshaza, nemzetség, törzs, törzsszövetség, fejedelem, római, avar, honfoglalás, államalapítás, tatárjárás, nemes, kilenced, végvár, mecset, minaret, kuruc, labanc, nemzeti kisebbség, Európai Unió, település, falu, város, ásvány, kőzet, energiahordozó, energiaforrás, talaj, hulladék, környezetvédelem

## Kiemelt kompetenciák

- Az emberi tevékenység természetére gyakorolt hatásának ismerete
- A természeti világ alapelveinek ismerete
- A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése
- Technológiák előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete
- Etikai kérdések iránti érdeklődés
- Kulturális, társadalmi, szakmai célokat szolgáló közösségekben és hálózatokban való részvétel
- Korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása
- Normatudat, a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése
- Az egyénnel, a csoporttal, a munkaszervezettel, a nemek közti egyenlőséggel, a megkülönböztetés-mentességgel, a társadalommal és a kultúrával kapcsolatos alapvető koncepciók ismerete
- A nemzeti kulturális identitás és az európai identitás kapcsolatának megértése
- Az aktuális események, valamint a nemzeti, az európai és a világtörténelem fő eseményeinek és tendenciáinak ismerete
- A társadalmi és politikai mozgalmak céljainak, értékeinek és politikáinak ismerete
- Az európai integráció, az EU struktúráinak, főbb célkitűzéseinek és értékeinek ismerete
- Az európai sokféleség és a kulturális identitás tudatosítása
- Az emberi jogok teljes körű tisztelete
- A vallási és etnikai csoportok kulturális sokszínűségének megértése
- A településhez, az országhoz, az EU-hoz és általában Európához való tartozás
- A közösségi összetartást megalapozó közös értékek elfogadásának és tiszteletben tartásának kinyilvánítása
- Szándék és képesség a fenntartható fejlődés érdekében lokálisan és globális vonatkozásban való cselekvésre
- Biztonság és a fenntarthatóság tisztelete a tudományos és technológiai fejlődés hatásaival kapcsolatban
- A helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés
- Mások értékeinek, magánéletének tisztelete
- A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása
- Az esztétikum mindennapokban betöltött szerepének a megértése

## Mintamodul

### A magyar állam és a magyar nemzet jelképei és ünnepei Szülőföldünk / 5. évfolyam /

|                      |                                                                                                                                                                          |
|----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A modul célja</b> | Az állami és nemzeti jelképek és ünnepek bemutatása, a nemzeti hagyományok iránti érdeklődés felkeltése, a nemzeti közösséghez való tartozás személyességének erősítése. |
| <b>Időkeret</b>      | 4 óra                                                                                                                                                                    |

#### Módszertani ajánlás:

A modul (a sokirányú felhasználás érdekében) egyszerre tartalmaz hagyományosabb jellegű – tanári magyarázatra, bemutatásra irányuló – feldolgozási módokat, valamint a tanulók személyes élményeire, tapasztalataira épülő közvetlenebb tanítási formákat. Ugyanakkor lehetővé teszi azt is, hogy a diákok önálló gyűjtőmunka, illetve kiselőadások (prezentációk), illetve projektszerű önálló tevékenység formájában dolgozzák fel a témát. Mindez azt jelenti, hogy a tanár ebben az esetben nagymértékben figyelembe veheti a helyi sajátosságokat és lehetőségeket: választhat a fent leírt megközelítések közül, illetve ennek megfelelően differenciálhatja tanulócsoportja munkáját. Természetesen a kulcskompetenciák fejlesztése is a tanár módszertani választásától függ.

Az önálló gyűjtőmunka esetében érdemes már a modul megkezdése előtti héten kiadnia a gyűjtőmunkára irányuló feladatot. Ebben az esetben különösen fontos, hogy a diákok kiscsoportban tevékenykedjenek, illetve értékelésük is csoportos formában történjen.

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                           | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                         | TKT kapcsolódások                                                                              | Munkaformák,<br>módszerek                              | Eszközök                                                                               |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Ráhangolódás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                        |                                                                                                |                                                        |                                                                                        |
|           | A/ A tanulók előzetesen megkapják a feladatot, hogy gondolkozzanak el azon, mi jut eszükbe, ha azt hallják, hogy magyar, magyar nemzet, nemzeti értékeink, majd írják is le ezeket. Lehetőség van csoportbontásra, differenciálásra:<br>- mindenki írjon össze előzetesen legalább öt dolgot, fogalmat, amelyek | <b>Műveltségi területek:</b><br>Ember és társadalom<br>Magyar<br>Művészetek<br><br><b>Kulcskompetenciák</b><br>Anyanyelvi kommunikáció | Kommunikáció<br>Szabályok<br>Mindennapi élet<br>Szabályok<br>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés | Önálló gyűjtőmunka<br><br>Vagy<br><br>Tanári bemutatás | Multimédiás lehetőség a gyűjtött, illetve prezentált illusztrációs anyag bemutatására. |

|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | TKT kapcsolódások | Munkaformák,<br>módszerek                                                                   | Eszközök |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
|  | <p>ezekről a kifejezésekről eszébe jutnak,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- mindenki írjon össze előzetesen legalább öt művészeti alkotást (irodalmi példát, zeneművet, képzőművészeti alkotás stb.)</li> <li>- mindenki írjon össze előzetesen minél több olyan világviszonylatban is kiemelkedő dolgot (találmányt, művészeti alkotást, sportteljesítményt stb.), amely magyar emberek nevéhez fűződik.</li> </ul> <p>Ebben az esetben az első órán a diákok által gyűjtött anyagok feldolgozása, értelmezése és rendszerezése történik.</p> <p>B/ Amennyiben nincs mód a diákok előzetes gyűjtőmunkájára – a tanár ráhangolja a diákokat a témára</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- irodalmi szövegekkel (pl. Janus Pannonius: Pannonia dicsérete, Kölcsey Ferenc: Huszt, Emléklapra, Petőfi Sándor: Nemzeti dal, „Radnóti Miklós: Nem tudhatom)</li> <li>- zeneművekkel (Himnusz, Szózat, népdalok, katonadalok stb.)</li> <li>- képzőművészeti alkotások révén (nevezetes magyar épületek, szobrok, festmények)</li> <li>- kiscsoportos formában a diákok „ötletroham” keretében összegyűjtik, hogy mi jut eszükbe arról, hogy magyar, magyar nemzet, nemzeti értékeink,</li> </ul> | <p><i>hallott és olvasott szöveg értéke<br/>információgyűjtés és feldolgozás<br/>rendszerezés</i></p> <p>Digitális kompetencia<br/><i>információgyűjtés és feldolgozás<br/>rendszerezés</i></p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>A nemzeti kulturális identitás és az európai identitás kapcsolatának megértése</p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása</p> |                   | <p>vagy</p> <p>Csoportmunka szimpátiacsoportokban</p> <p>Közös megbeszélés, beszélgetés</p> |          |



|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | TKT kapcsolódások                                                                                         | Munkaformák,<br>módszerek                                                         | Eszközök                                                                                                                                                                                                  |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | A ráhangolás ebben az esetben is azt jelenti, hogy a diákok értelmezik a látottakat és hallottakat, majd tanári vezetéssel közösen rendszerezik és megbeszélik a téma fő sajátosságait.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                           |                                                                                   |                                                                                                                                                                                                           |
| <b>2.</b> | <b>Feldolgozás</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                           |                                                                                   |                                                                                                                                                                                                           |
|           | <p><b>1. Melyek a magyar állam legfőbb jelképei?</b></p> <p>A/ Tanári bemutatás<br/>A tanár – elsősorban képek segítségével – bemutatja és értelmezi a magyar államiság fogalmát, illetve a legfőbb állami szimbólumokat – esetleg azok történelmi változásait megemlítheti a teljesség igénye nélkül. Kiemelt szerep illeti meg a</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Koronát</li> <li>- a zászló(ka)t</li> <li>- a címereket</li> <li>- Himnusz</li> </ul> <p>B/ Gyűjtőmunka<br/>A diákok a könyvtárból, Internet segítségével kiscsoportos formában gyűjtenek információkat a magyar koronáról, zászlóról, címer(ek)ről, illetve a Himnuszról</p> <p>Mindkét esetben fontos, hogy az ezekhez a szimbólumokhoz kapcsolódó személyes élmények, kapcsolódások is megjelenjenek mind a diákok, mind a tanár részéről.</p> <p>Az előbb az A változat volt az önálló a B a</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Ember és társadalom<br/>Magyar<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/><i>hallott és olvasott szöveg értése, információgyűjtés és feldolgozás, rendszerezés</i></p> <p>Digitális kompetencia<br/><i>információgyűjtés és feldolgozás, rendszerezés</i></p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>A nemzeti kulturális identitás és az európai identitás kapcsolatának megértése</p> <p>Hatékony tanulás</p> | <p>Kommunikáció<br/>Szabályok<br/>Mindennapi élet<br/>Szabályok<br/>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés</p> | <p>Tanári bemutatás<br/><br/>vagy<br/><br/>Csoportmunka szimpátiacsoportokban</p> | <p>Multimédiás lehetőség a gyűjtött, illetve prezentált illusztrációs anyag bemutatására.</p> <p>Ajánlott honlapok:<br/>www.sulinet.hu<br/>www.meh.hu<br/>www.itthon.hu<br/>www.kulugyminiszterium.hu</p> |

|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT kapcsolódások                                                                                         | Munkaformák,<br>módszerek                                              | Eszközök                                                                                      |
|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | tanári! Jogos, de ez itt sorrendiség: ez előbb előzetes gyűjtőmunka volt, itt az órai gyűjtőmunka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <i>információk önálló gyűjtése, értelmezése, sorba rendezés adott szempont szerint, lényegkiemelés</i><br><br>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br>A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása                                                                                                                    |                                                                                                           |                                                                        |                                                                                               |
|  | <p><b>2. Nemzeti ünnepeink – az ünnepek jelentősége</b></p> <p>Kiemelten három ünnep jöhet szóba:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- március 15-e</li> <li>- augusztus 20-a</li> <li>- október 23-a</li> </ul> <p>A/ Tanári bemutatás<br/>A tanár – irodalmi-történelmi szövegek, illetve képek segítségével – bemutatja és értelmezi a legfőbb magyar nemzeti ünnepek történeti háttérét, jellegét és jelentőségét.</p> <p>B/ Gyűjtőmunka<br/>A diákok a könyvtárból, Internet segítségével kiscsoportos formában gyűjtenek információkat a magyar nemzeti ünnepekről, majd bemutatják a gyűjtőmunka eredményét</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Ember és társadalom<br/>Magyar<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/><i>hallott és olvasott szöveg értése, információgyűjtés és feldolgozás, rendszerezés</i></p> <p>Digitális kompetencia<br/><i>információgyűjtés és feldolgozás, rendszerezés</i></p> <p>Szociális és állampolgári</p> | <p>Kommunikáció<br/>Szabályok<br/>Mindennapi élet<br/>Szabályok<br/>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés</p> | <p>Tanári bemutatás<br/><br/>vagy<br/><br/>Kooperatív csoportmunka</p> | <p>Multimédiás lehetőség a gyűjtött, illetve prezentált illusztrációs anyag bemutatására.</p> |

|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT kapcsolódások                                                                                                     | Munkaformák,<br>módszerek                         | Eszközök                                                                       |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>társaiknak.</p> <p>C/ Érzékenyebb, kommunikatívabb tanulócsoporthoz esetében a tanár beszélgetést kezdeményez a nemzeti ünnepek jelentőségéről, a nemzeti közösség összetartozásának sajátosságairól. A személyes élmények, tapasztalatok összegyűjtése, rendszerezése és a beszélgetés közös élményanyaggá formálása a fő cél. (Természetesen a tanárnak nagyon vigyáznia kell arra, hogy a nemzeti ünnepeinkre vonatkozó aktuálpolitikai felhangok ne „szűrődjenek be” az órára.)</p> <p>kapcsolódó személyes élmények, kapcsolódások is megjelenjenek mind a diákok, mind a tanár részéről.</p> | <p>kompetencia</p> <p>A nemzeti kulturális identitás és az európai identitás kapcsolatának megértése</p> <p>Hatékony tanulás<br/><i>információk önálló gyűjtése, értelmezése, sorba rendezés adott szempont szerint, lényegkiemelés</i></p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása</p> |                                                                                                                       |                                                   |                                                                                |
|  | <p><b>3. Mutassuk be Magyarországot!</b></p> <p>A projektszerű feladat keretében a diákok kiscsoportos formában önálló prezentációt</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- faliújságot,</li> </ul> <p>(illetve amennyiben ez lehetséges)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- audiovizuális bemutatót (szöveget mondanak, zenei, illetve képi illusztrációs anyagot mutatnak be) hoznak létre körülbelül. 15 percen.</li> </ul>                                                                                                                                                         | <p><b>Műveltségi területek:</b></p> <p>Ember és társadalom<br/>Magyar<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b></p> <p>Anyanyelvi kommunikáció<br/><i>információgyűjtés és feldolgozás, rendszerezés</i></p> <p>Digitális kompetencia</p>                                                                                                                                            | <p>Kommunikáció</p> <p>Szabályok</p> <p>Mindennapi élet</p> <p>Szabályok</p> <p>Tanulás- és gondolkodásfejlesztés</p> | <p>Kiscsoportos és közös kreatív osztálymunka</p> | <p>A faliújsághoz, illetve az audiovizuális bemutatóhoz szükséges eszközök</p> |

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT kapcsolódások | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|---------------------------|----------|
|           | <p>A feladat az, hogy egy (például külföldi) kortárs csoport számára mutassák be Magyarországot: mit tartanak fontosnak, érdekesnek, mire büszkék stb.</p> <p>1. lépés<br/>A diákok kiscsoportos formában összegyűjtik a prezentációhoz szükséges anyagokat (szövegeket, képeket, esetleg audiovizuális elemeket).</p> <p>2. lépés<br/>Az összegyűjtött elemeket rendszerezik, majd kiscsoportos formában megtervezik a prezentációt.</p> <p>3. lépés<br/>Az egész osztály számára röviden bemutatják a prezentáció tervét, majd indokolják választásaikat. A többiek kérdezhetnek, javasolhatnak a projekttel kapcsolatban.</p> <p>4. lépés<br/>A prezentáció elkészítése</p> <p>5. lépés<br/>A prezentációk bemutatása és értékelése</p> | <p><i>információgyűjtés és feldolgozás, rendszerezés</i></p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>A nemzeti kulturális identitás és az európai identitás kapcsolatának megértése</p> <p>Hatékony tanulás<br/><i>információk önálló gyűjtése, értelmezése, sorba rendezés adott szempont szerint, lényegkiemelés, kreativitás</i></p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása</p> |                   |                           |          |
| <b>3.</b> | <b>Értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                   |                           |          |
|           | A kiscsoportok önértékelése közös álláspont kialakításával (mit tanultunk, miért tetszett/nem tetszett, az volt benne nehéz/könnyű, hogy ment az együttműködés stb.)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>Műveltségi területek</b></p> <p>Magyar</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                   | Kooperatív<br>önértékelés |          |

|  | Lépések-tevékenységek                   | NAT kapcsolódások<br>Műveltségi területek<br>Kulcskompetenciák                                                                                                                                                                           | TKT kapcsolódások | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|--|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|---------------------------|----------|
|  | Tanári kiegészítő, megerősítő értékelés | <b>Kulcskompetenciák</b><br>Anyanyelvi kommunikáció<br><i>szövegalkotás, közös<br/>málláspont kialakítása</i><br>vita<br><br>Szociális és állampolgári kompetencia<br><i>Mások szempontjainak<br/>figyelembevétele</i><br><i>empátia</i> |                   |                           |          |

## Mintaprojekt

### Kulturális és turisztikai ajánló készítése Magyarországról Szülőföld / 6. évfolyam

|                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>A projekt célja</b> | A diákok kreatív tevékenység során gondolják végig, hogy számukra - mind a hétköznapi élet, mind az ún. magas kultúra szintjén - mi az, ami fontos és érdekes közvetlen környezetükben, illetve Magyarországon.<br>A projekt megvalósítása önálló, illetve csoportos tervezést, jól működő munkamegosztást, magas szintű kivitelezést igényel. |
| <b>Időkeret</b>        | 4. óra                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

**Módszertani ajánlás:** A tanár alapvető feladata az, hogy megteremtse a diákok önálló (kiscsoportban történő) munkavégzésének feltételeit, kereteit. A projekt alapvető célja és feladata nem az új ismeretek megszerzésére irányul, hanem arra, hogy a diákok összegyűjtsék, rendszerezzék, és egymással megosszák tudásukat, élményeiket és tapasztalataikat.

#### Az alapvető feladat

Minden kiscsoport készítsen egy hetes turisztikai ajánlatot külföldi kortárs csoport (10-15 fő) számára. Az ajánlat tartalmazzon

- részletes napirendet (lehet differenciálni is a csoportot: például egy-egy programot külön lányoknak és külön fiúknak)
- útvonaltervet
- étlapot
- a kulturális látnivalók listáját
- szabadidős programok listáját
- érdekes személyekkel való találkozási lehetőségeket
- költségvetés

A turisztikai ajánlatnak igényes kivitelűnek, vonzónak is kell lennie, tehát a diákoknak nemcsak a tartalomra kell koncentrálni, hanem a kivitelre is, hiszen a projekt végén kiállítás nyílik az elkészült ajánlatokból. A projekt végső produktuma egy áttekinthető Ajánló-füzet, esetleg CD/DVD, amelyet megfelelő „marketing-körítéssel” be kell mutatniuk társaik előtt.

|           | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT                                                                                                           | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök                                                                  |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b> | <b>Tervezés, előkészítés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                               |                           |                                                                           |
|           | <p>A diákok 4-6 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport ugyanazt a feladatot végzi. (A későbbi viták elkerülése érdekében érdemes előre rögzíteni, hogy a diákok milyen külső segítséget vehetnek igénybe a projektmunka során.)</p> <p>Ebben a szakaszban megismerik a feladatot, megtervezik a végrehajtását, a részfeladatokat időben ütemezik, határidőket és felelősöket szabnak. A projekt tervét írásban rögzítik a tanulók.</p> <p>A munkamegosztás történhet témák szerint is, de az is lehet, hogy a diákok önálló kivitelezői „munkakört” is kialakítanak a csoporton belül.</p> <p>A projekt végső „termékének” megtervezése</p> | <p><b>Műveltségi területek</b><br/> Ember és társadalom<br/> Magyar<br/> Informatika<br/> Művészetek<br/> Ember a természetben<br/> Életvitel<br/> Földünk és környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetenciák</b><br/> Anyanyelvi kommunikáció<br/> szövegértés<br/> szövegalkotás<br/> helyzetnek megfelelő kommunikáció szóban és írásban,<br/> különböző típusú szövegek megkülönböztetése és felhasználása,<br/> információ-gyűjtés, feldolgozás,</p> <p>A hatékony, önálló tanulás<br/> Korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia<br/> együttműködés közös cél</p> | <p>Kommunikáció<br/> Szabályok<br/> Mindennapi élet<br/> Tér és idő<br/> Tanulás és gondolkodásfejlesztés</p> | Projekt                   | Internet, könyvtár és a konkrét választásoktól és lehetőségektől függően: |
| <b>2.</b> | <b>A projekt kidolgozása</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                               |                           |                                                                           |
|           | <p>A terveknek megfelelően (munkamegosztás, határidők, felelősök) végzik munkájukat a tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ötletroham keretében összegyűjtik ötleteiket, javaslataikat</li> <li>- anyaggyűjtés (szövegek, képek, CD/DVD-re történő dolgozás esetén audiovizuális anyagok (zenék, filmrészletek is megjelenhetnek),</li> <li>- Az ajánlatok megszövegezése, elkészítése.</li> <li>- A projektmunka véglegesítése</li> <li>- A projektmunka bemutatási körülményeinek kialakítása</li> </ul>                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                               |                           |                                                                           |
| <b>3.</b> | <b>A projekt lezárása - értékelés</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                               |                           |                                                                           |

|  | Lépések-tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | NAT<br>Műveltségi területek<br>Kompetenciák                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | TKT | Munkaformák,<br>módszerek | Eszközök |
|--|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---------------------------|----------|
|  | <p>A projekt zárásaként a csoportok bemutatják a többieknek az elkészült produktumokat. Ebben az esetben nem elegendő csupán az elkészült produktum (ajánlófüzet, CD/DVD stb.)</p> <p>Szavazással kiválasztják a legjobbnak ítélt prezentációkat, s ha mód van rá, akkor azokat valamilyen más fórumon, iskolai, helyi rendezvényen is bemutatják.</p> <p>Közösen megbeszélik a projektkészítés tapasztalatait.</p> | <p><i>érdekében,<br/>A nemzeti kulturális identitás<br/>és az európai identitás<br/>kapcsolatának megértése<br/>A közösségi összetartozást<br/>megalapozó közös értékek<br/>elfogadásának és tiszteletben<br/>tartásának kinyilvánítása</i></p> <p>Kezdeményezőképeség és<br/>vállalkozói kompetencia<br/><i>Tervezési képeség,<br/>Szervezési képeség<br/>Kockázatfelmérés és vállalás<br/>kreativitás</i></p> |     |                           |          |



**GONDOLKODÁS- ÉS TANULÁSFEJLESZTÉS  
1–4. ÉVFOLYAM**

## Bevezetés

A Kerettanterv különleges jelentőséget tulajdonít a „Hatékony, önálló tanulás” kulcskompetenciának és ezért ennek fejlesztését önálló TKT keretében is biztosítani kívánja. Az 1–4. évfolyamra tervezett program emellett előkészíti az alapozó szakaszban a TKT-k keretében folyó tanítási-tanulási folyamatot is.

A program kifejezetten a gyermekek gondolkodási, tanulási és szociális kompetenciáit kívánja komplex módon, aktivizáló, kooperatív módszerekkel, modern tanulásszervezési eljárásokkal fejleszteni. Ezt tükrözi a kerettanterv e részének felépítése is: valamennyi évfolyam nyolc azonos témakörben (tanulási technikák fejlesztése, önismeret, kapcsolatok, szabályok, viselkedés, egészséges élet, közösség, értékrend), de az életkornak megfelelően változó és koncentrikus körökben spirálisan bővülő tartalommal és módszerekkel modulszerűen építkezve célozza meg a tanulók fejlesztését. Ez a kerettantervi rész a szokásosnál jóval részletesebb, majdnem tanmenetszerű óraleírásokat tartalmaz.

A TKT fejleszti a gyermekek ön- és emberismeretét, önértékelését, kommunikációs (szövegalkotási, szövegértési, lényegkiemelési, kérdésalkotási, véleményalkotási, vita- és érvelési), mérlegelési, döntési, probléma-felismerési, -elemzési és -megoldási, kezdeményező, vállalkozási és együttműködési képességét. Toleranciára, empátiára, konfliktuskezelésre, kreativitásra és kritikai gondolkodásra nevel.

A kompetenciák komplex fejlesztése következtében a 4. évfolyam végére várhatóan a tanulók többsége képessé válik az önálló ismeretszerzésre, szövegfeldolgozásra, lényegkiemelésre, vázlatírásra. A kooperatív módszerek megismerése és gyakorlása során erősödik együttműködési készségük, a kérdező közösség segíti a demokratikus és etikus személyiség alakulását. Lehetőségük nyílik egymás munkájának értékelésére, mások produktumainak megismerésére és véleményezésére. Megismerkednek a demokratikus döntéshozatallal, a szavazással, a többségi vélemény elfogadásával.

A TKT a település és az iskola típusától, a gyerekcsoport összetételétől függetlenül minden iskolában jól használható.

## 1. évfolyam

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                      | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>1. Óvoda-iskola átmenet</b><br/>(7 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszt:</p> <p>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Hatékony, önálló tanulás<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> | <p><b>1. Névtanulás</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– a gyerekek egymásnak gurítják a labdát, és közben elismélik társuk nevét és saját nevüket is</li> <li>– memóriajátékkal: a gyerekek elismélik az összes elhangzott nevet és hozzáteszik a sajátjukat</li> <li>– beszélgetés arról, hogyan könnyebb a neveket megjegyezni</li> </ul> <p>Óvodai jelek és nevek összekapcsolása</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- jelek rajza: minden gyerek lerajzolja a saját óvodai jelét két azonos méretű négyzet alakú lapra majd társainak elmeséli, meg is indokolva, hogy szerette-e a jelét. A többiek kérdezhetnek, ha van kedvük. Az egyik jel sorban a mágnes táblára kerül, a másikat a tanító elteszi a memóriajátékhoz.</li> <li>- Mi változott? – a gyerekek becsukják a szemüket, a tanító változtat a sorrenden, ezt kell észrevenniük és megfogalmazniuk.</li> <li>- egymás óvodai jelének személlyel való azonosítása: ha az összes jel a táblán van, minden gyerek levehet egyet és odaadja a tulajdonosának</li> <li>- jelek és nevek összekapcsolása: minden gyerek húz egy jelkártyát és igyekszik megtalálni annak tulajdonosát</li> <li>- memóriajáték az óvodai jelekkel</li> </ul> <p><b>2-3. Már megismert mese felelevenítése</b></p> <p>Ez a mese csak javaslat, hiszen a tevékenység elvégzésére más ismert mese is alkalmas lehet.</p> <p>Vlagyimir Szutyjev: A gomba alatt</p> <p>A Hangyát egyszer utolérte egy nagy eső. Hová bújjék előle?<br/>Egy apró kis gombát látott meg a Hangya a tisztáson, odaszaladt és elbújt a gomba alá. Üldögél</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>a gomba tövében, várja, hogy elálljon az eső. Ámde az eső egyre jobban zuhogott. Egy agyonázott Pillangó vánszorgott a gombához:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Hangyácska, Hangyácska, engedj ide engem is a gomba alá! Úgy eláztam, nem tudok repülni!</li> <li>- Már hogyan is engednék – kérdezte a Hangya -, hiszen magam is csak éppen hogy elférek alatta?!</li> <li>- Sebaj! Kis helyen is elférnek, akik szeretik egymást.</li> </ul> <p>Erre aztán a Hangya beeresztette a Pillangót a gomba alá. Az eső meg egyre csak zuhogott. Futva jön Egérke.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Engedjete a gomba alá engem is! Patakokban folyik a víz rajtam!</li> <li>- Ugyan hogyan engedhetnék ide? Nincs itt már szabad hely.</li> <li>- Húzzátok magatokat összebb egy kicsit!</li> </ul> <p>Összebb húzták magukat, és beengedték az Egérkét a gomba alá. Az eső zuhogott, sehogy sem akarta abbahagyni. Arra ugrándozott</p> <p>A Veréb és így sírt-rítt:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Megázott a tollacskám, megfáradt a szárnyacskám! Engedjete be engem is a gomba alá megszáradni, megpihenni, az eső végét kívánni!</li> <li>- Nincs már több hely!</li> <li>- Húzódjatok összebb, nagyon kérlek benneteket!</li> <li>- Na jól van.</li> </ul> <p>Összebb húzódtak – jutott hely a Verébnek is. Ekkor a Nyúl ugrott ki a tisztásra, és meglátta a gombát.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Bújtassatok el! – kiáltozta. – Mentsetek meg! Üldöz a róka!</li> <li>- Sajnálom a Nyulat – szólt a Hangya. – Tudjátok mit? Húzódkodjunk összebb!</li> </ul> <p>Alighogy a Nyulat elrejtették, odaért a Róka is.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Nem láttátok a Nyulat? – kérdezte.</li> <li>- Nem láttuk bizony!</li> </ul> <p>Közelebb lopakodott a Róka, és szaglászni kezdett.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Nem itt bújt el?</li> <li>- Ugyan, hogy bújhatott volna ide?</li> </ul> <p>Megcsóválta a farkát a Róka, és elment. Közben az eső is elállt, a nap is kisütött. Előbújtak a gomba alól mindahányan és örvendeztek. A Hangya elgondolkozott és azt mondta:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Hát ez hogyan történhetett? Először még nekem is alig volt helyem a gomba alatt, a végén mégis mind az öten elfértünk.</li> <li>- Brehehehe! Brehehehe! – heherészett valaki.</li> <li>- Ó, ti okosok! Hiszen a gomba...</li> </ul> <p>A mondatot abbahagyta, őket pedig otthagyta. Mindannyian a gombára néztek, és nyomban kitalálták, hogyan történhetett az, hogy előbb egynek is alig akadt helye a gomba alatt, a végén</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>mégis mind az ötven elfértek.<br/>Ti is kitaláltatok már?</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a mese bemutatása úgy, hogy a végét nem olvassuk fel</li> <li>- válaszadás kérdésekre: mi történt, kik a szereplők, hol játszódik, melyik állat mit csinált, mit érezhetett</li> <li>- dramatizálás (annyiszor játsszuk el a mesét, hogy minden jelentkező gyermek szerepelhessen, a gomba lehetőséget biztosít szöveg nélküli játékokra is), közben néhányszor tapsra „szoborra” merevednek és megpróbálják „kihangosítani” gondolataikat. A mese befejezését az adott csoportra bízjuk.</li> <li>- A mese ismételt fölolvassága, ezúttal az eredeti befejezéssel. Az író és a gyerekek befejezése közti különbség – hasonlóság megfogalmazása.</li> <li>- illusztráció készítése párban vagy csoportban illetve .<br/>pálcikabábok készítése a mese eljátszásához</li> </ul> <p><b><u>4. Óvodából hozott dalok felismerése</u></b></p> <p>(mimetikus játék, a benne szereplő tárgy vagy szereplő, ritmus esetleg dallamrészlet alapján), közös éneklése úgy, hogy igyekezzenek tekintettel lenni egymásra a hangmagasságnál, hangerőnél, tempónál (Fehér liliomszál..., Ég a gyertya, ég ..., Zsipp, zsupp ..., Bújj, bújj zöldág ...Nyuszi ül ...)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- mimetikus játék kísérettel</li> <li>- gyermekjátékaikkal</li> <li>- körjátékokkal</li> <li>- egymás megismerésének erősítése pl. Kútba estem</li> </ul> <p>Óvodai szokások megerősítése, bővítése</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- türelem egymás iránt: Varázsmikrofon (minden gyermek addig beszélhet, amíg a „mikrofon” a kezében van), ezt a megoldást minden olyan esetben használhatjuk, amikor a gyerekeket megszólalásra, véleménynyilvánításra akarjuk ösztönözni</li> <li>- iskolai szokások elsajátítása, gyakorlása (jelentkezés, sorakozás, csendjel...) minden lehetséges helyzetben</li> </ul> |

| Tartalmak                                                                                | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>2. <u>Tanulási technikák kialakítása, fejlesztése</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> | <p><b>5. <u>Fokozatos alkalmazkodás az iskolai időbeosztáshoz, napirendhez</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a tanító által előkészített, a gyerekek napi tevékenységeit ábrázoló rajzokkal a napirend megjelenítése, sorba rendezése, hiányos sorrend kiegészítése</li> <li>- rajzos órarend jeleinek közös megalkotása, elfogadása szavazással, órarend megvalósítása csoportmunkában (5 csoportot alakítunk a hét egyes napjainak megfelelően. A csoportok megalakításához használhatunk számokat, gyermekkártya lapokat, színeket stb. Az egyes csoportok az egyezményes jelekkel készítik el egy-egy nap órarendjét az előkészített, órákra beosztott lapra). Az egyes napok lapjaiból a heti órarend összeállítása.</li> </ul> <p><b>6. <u>Séta az iskolában</u></b><br/>Az iskola épületének, helyiségeinek, dolgozóinak megismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- séta az iskolában, az egyes helyiségek felszerelésének, funkciójának megismerése</li> <li>- a dolgozókkal való találkozás során elemi üdvözlési, társalgási szokások eljátszása, megerősítése</li> </ul> <p><b>7. <u>Itt dolgoznak</u></b></p> <p>A tanító és a gyerekek közösen összegyűjtik, hogy kik dolgoznak az iskolában. Minden csoport kiválaszt egy dolgozót, rövid megbeszélés után eljátszanak egy jelenetet, melynek szereplője a gyerekek és a választott dolgozó.</p> <p>Ha a tanító úgy értékeli, néhány ötlettel segítheti a gyerekek munkáját. Pl.: Találkozzanak a folyosón, ebédeljenek együtt...</p> <p>A többi csoport véleményt alkot, hogy a jelenet során helyesen viselkedtek-e. Az értékelést mindig másik csoport kezdi, a többiek hozzáfűzhetik kiegészítésüket.</p> <p><b>1. <u>Érzékszervi finomítás, észlelés, érzékelés fejlesztése</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Tükörjáték: a tanulók párban, szemben állnak. Az egyik valamilyen mozdulatot</li> </ul> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>           Anyanyelvi kommunikáció<br/>           Szociális és állampolgári kompetencia<br/>           Hatékony, önálló tanulás<br/>           Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>           Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p>végez, amit a párjának tükörként kell utánoznia.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Szoborjáték<br/>             A: Megadott jelre tetszőleges szobor megjelenítése<br/>             B: Megadott jelre a tanító vagy társ által meghatározott szobor megjelenítése (kutya, bokor stb.)</li> <li>- Hol ketyeg? – különböző helyre tett óra helyének meghatározása becsukott szemmel</li> <li>- Csendben add tovább! – körben ülve kulcscsomót adnak körbe, a bekötött szemű társnak fel kell ismernie, kinél van</li> <li>- Az otthon és az iskola hangjainak felismerése (CD vagy kazetta)</li> <li>- Letakart tárgyak felismerése tapintással, meghatározásuk kérdések segítségével (alakjára, anyagára, nagyságára, felszínére vonatkozóan)</li> <li>- Bekötött szemmel szagok, illatok elkülönítése, gyümölcsök felismerése</li> </ul> <p><b><u>2. Figyelem, emlékezet fejlesztése</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- vizuális memória erősítése egyszerű, egyre nagyobb számú jel megfigyelésével, megjegyzésével és lerajzolásával</li> <li>- akusztikus memória fejlesztése – előzetes megállapodásnak megfelelően a különböző hangokat (koppantás, taps stb.) kirakással jelölik</li> <li>- Lopakodós – a körben bekötött szemmel álló gyereket egy kijelölt társ próbálja csendben megközelíteni. Neki rá kell mutatni, melyik irányból hall neszt.</li> <li>- Szólánc – megkötés nélkül, csak a befejező – kezdő hangra figyelve</li> <li>- Puzzle (egyre több darabból álló kép összerakása csoportmunkával)</li> <li>- Hiányos képek kiegészítése - a hiányzó rész felismerése, megrajzolása vagy felragasztása</li> <li>- Hangtükör – egy társ vagy a tanító által adott hangot (hangokat) ismétlik a többiek</li> </ul> <p><b><u>3. Gondolkodás, képzelet fejlesztése</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- tárgyak csoportosítása szabadon választott szempont szerint, a választás indoklása, érvelés a döntés mellett</li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- igaz – hamis állítások – indoklás, érvelés</li> <li>- számbarkochba 5-ös, majd 10-es számkörben</li> <li>- barkochba tanulása (gyűjtőfogalom alá sorolás)</li> <li>- téri relációk megerősítése mozgásos játékokkal (pl. a tanulók szétszóródva állnak a teremben, arccal a vezető felé. Határozzuk meg a fő irányokat: jobbra, balra, előre, hátra. Egy-egy tanulónak dobjuk a labdát, aki elmondja, kik állnak előtte, mögötte...; rajzzal: pl. négyzetrácsos lapon megjelölthöz képest színes pöttyök elhelyezése)</li> <li>- nyitott mondatok (Pl. Rakj magad elé annyi korongot, amennyi több mint három, de kevesebb, mint hat!; A madár _____ állat.) igazsághalmazának megállapítása</li> <li>- soralkotás logikai lapok, tárgyak felhasználásával</li> <li>- Mi lehet ez? – kettéhajtott rajzlap közepére festékfoltot tesznek, az összehajtás után keletkező „képről” mindenki elmondja, hogy mi lehet (címet is adhatnak)</li> <li>- Egyszerű mozdulatok közös utánzása (talicskatolás, gyümölcszedés, takarítás...)</li> <li>- Meseillusztráció készítése párban, csoportban</li> </ul> <p><b><u>4. Beszédkészség fejlesztése</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- mesehallgatás</li> <li>- címadás: a meghallgatott meséhez más cím alkotása illetve cím nélkül hallott meséhez címkötés</li> <li>- bábozás</li> <li>- mondatalkotás kép alapján</li> <li>- kérdésőzön adott meséhez (a tanulók tegyenek fel a szövegre vonatkozó kérdéseket, ezeket a tanító írja fel vagy a gyerekek rögzítsék, a gyerekek által szavazással kiválasztott kérdés közös megbeszélése)</li> <li>- a kérdezés technikájának tanulása, gyakorlása (Így is kezdhetsz kérdést: Vajon... Lehetséges-e...)</li> <li>- mese közös dramatizálása (pl. A répa, A kismalac és a farkasok ...)</li> </ul> |



| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>3. <u>Milyen vagyok én?</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>           Anyanyelvi kommunikáció<br/>           Szociális és állampolgári kompetencia<br/>           Hatékony és önálló tanulás<br/>           Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>           Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Testséma</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- valóságos és képzeletbeli tükör előtt a testrészek megnevezése, megmutatása</li> <li>- a testrészek megnevezésének gyakorlása: a tanító vagy egy gyermek megnevezi a testrészeket, aki a megmutatásnál téveszt, az leül</li> <li>- darabokra vágott papírfigura összeállítása</li> <li>- egy gyermek körülrajzolása csomagolópapíron, a testrészek megnevezése, szókártyák elhelyezése</li> <li>- jobb és bal elnevezésének rögzítése (pl. óra a bal csuklóra), gyakorlása</li> </ul> <p><b>2-3. <u>Külső és belső tulajdonságok megkülönböztetése</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- tükörjáték – képzeletbeli vagy valóságos tükör előtt állva a külső tulajdonságok megnevezése, szóhasználat pontosítása, szinonimák megismerésével, szókincsbővítés</li> <li>- Ki találja meg előbb? – az egyes tulajdonságok szinonimáit szókártyákon elhelyezzük a terem különböző részeiben. A gyerekek feladata, hogy minél többet találjanak meg és tegyék a megfelelő helyre (pl. csomagolópapírra, melyre felírtuk az eredeti szavakat. Így hosszabb ideig a gyerekek előtt maradhat). A csoportosítás után beszélgethetünk az egyes szavak hangulatáról, mondatba is helyezhetjük azokat.</li> <li>- tanulók csoportosítása külső tulajdonságaik alapján (pl. hajszín, viszonyított magasság, hajhosszúság, testalkat)</li> <li>- belső tulajdonságok megismerése mesealakokról való beszélgetéssel<br/>           Kinek a monológja? – közismert mesék szereplői nevében mondatokat mondunk, célozva a belső tulajdonságokra. A tanulóknak ki kell találni, kinek a nevében beszéltünk.</li> <li>- saját belső tulajdonságaik összegyűjtése</li> <li>- Kire gondolok? – társ felismerése külső és belső tulajdonságaira vonatkozó kérdések alapján</li> </ul> <p><b>4. <u>Mi lennél, ha ...?</u></b></p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                    | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>4. <u>Kapcsolatok</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Hatékony és önálló tanulás<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> | <p>- Sarkok: a sarkokat elnevezzük: növény, állat, étel-ital, zöldség-gyümölcs. A gyerekek eldöntik, melyik sarkot választják. A kialakult csoportok megbeszélik választásukat, majd ismertetik érveiket a többi csoporttal.</p> <p>- Képességfa – a gyerekek közösen egy nagy fát rajzolnak, amelynek annyi ága van, ahány tanuló az osztályban. Kivágott levelekre írják a rájuk már jellemző képességeket. A fa újabb levelekkel bővíthet. Időről időre beszéljünk a fa „lombosodásáról” a gyerekekkel, indokolják, érvekkel alátámasztva a saját döntésüket és véleményezzék a többiekét.</p> <p><b>1. <u>Az én családom</u></b></p> <p>Előzetes feladat: a gyerekek keressenek (kérjenek) otthon olyan családi képeket, amelyek emlékeztet helyen vagy alkalommal készültek! Hallgassák meg a képhez fűződő történetet is, hogy az iskolában be tudjanak számolni róla!</p> <p>- Kedvenc családi fotók segítségével a család bemutatása a hozzá tartozó történettel.</p> <p>- Családrajz</p> <p>- Befejezetlen mondatok</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ha a családommal vagyok...</li> <li>- Amikor anyu hazaér...</li> <li>- Apával tegnap...</li> <li>- Nyáron a nagyszüleimmel...</li> <li>- Otthon mindig...</li> <li>- Az lenne a legjobb...</li> </ul> <p><b>2. <u>Kihez mi illik?</u></b></p> <p>- Félbe hajtott szókérttya egyik felére rajzolják le azt a három-négy embert, akivel leggyakrabban kapcsolatba kerülnek!</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>- A szókértékák másík felét színezzék az ahhoz az emberhez szerintük legjobban illő színre (színekre)!</p> <p>- Indokolják a választásukat!</p> <p>Barátságfa</p> <p>Minden gyerek egy fát rajzol, aminek a törzsébe a saját nevét írja.<br/>A fa legvastagabb ágaira a legjobb barátai neve kerül.<br/>Az azokból elágazó ágakba az ő barátai nevét írja. Minden ághoz leveleket rajzol, amelyeket a társakra jellemző színnel színez ki.<br/>(A barátságfákat kivágva egy csomagolópapírra elkészíthetjük az osztály barátságserdejét.)</p> <p>Felismerem?</p> <p>A csoport kört alkot. Az egyik önként vállalkozó gyerek szemét bekötjük, aki a kör közepére áll. Társai megindulnak körben, majd ő jelzi a megállást, és valaki felé mutat. A kiválasztott odamegy hozzá és egy szót súg a fülébe. A középén álló megpróbálja felismerni a társát.<br/>Ha felismerte a társát, akkor mond három dolgot, ami szerinte rá a legjellemzőbb.</p> <p>Kinél csörög?</p> <p>A pedagógus felveszi a képzeletbeli telefont, és valamelyik gyerekhez elkezd beszélni anélkül, hogy mondaná a nevét. Olyan utalásokat tesz, hogy az illető felismerje önmagát.<br/>Ha felvette a telefont, akkor ő hívhat ugyanígy valakit.</p> <p><b>3-4. <u>Meséljünk!</u></b></p> <p>Visszajött a répa (kínai mese nyomán írta Mészöly Miklós) – a mese meghallgatása a címe nélkül</p> <p>Igen nagy hó esett, a völgyeket, a hegyeket mind magas hó takarta. A nyuszinak elfogyott az ennivalója, útnak indult hát, hogy szerezzen valamit. Egyszer csak boldogan kiáltott fel a nyuszi:</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>- Hohó! Két répát találtam!<br/> Megette az egyik répát. Maradt még egy. Azt gondolta a nyuszi: „Nagy a hó, hideg az idő. A csacsi otthon van, bizonyára nincs mit ennie. Elviszem ezt a répát, hadd lakják jól!”<br/> Szaladt a nyuszi a csacsi házához, hanem a csacsi nem volt otthon. Letette a répát, s otthagyta a csacsi házában.<br/> Azért nem volt otthon a csacsi, mert ő is ennivaló után, járt. Talált is egy nagy édeskrumplit, örömmel hazavitte.<br/> Belépett csacsi a házába, látta a répát, csodálkozott nagyon: „Hát ez hogy került ide?”<br/> A csacsi megette az édeskrumplit, aztán azt gondolta: „Nagy a hó, hideg az idő. A báránka otthon van, bizonyára nincs mit ennie. Elviszem neki ezt a répát, hadd lakják jól!” Szaladt a csacsi a báránka házához, hanem a báránka nem volt otthon. Letette a répát, s otthagyta a báránka házában.<br/> Azért nem volt otthon a báránka, mert ő is ennivaló után járt. Talált is egy káposztát, s örömmel vitte haza.<br/> Belépett a báránka a házába, látta ám a répát, csodálkozott nagyon: „Hát ez hogy került ide?!”<br/> A báránka megette a káposztát, aztán azt gondolta: „Nagy a hó, hideg az idő. Az őzike otthon van, bizonyára nincs mit ennie. Elviszem neki ezt a répát, hadd lakják jól!”<br/> Szaladt a báránka az őzike házához, hanem az őzike nem volt otthon. Letette a répát, s otthagyta az őzike házában.<br/> Azért nem volt otthon az őzike, mert ő is ennivaló után járt. Talált is karalábét, örömmel hazavitte.<br/> Belépett az őzike a házába, látta a répát, csodálkozott nagyon: „Hát ez hogy került ide?”<br/> Az őzike megette a karalábét, aztán azt gondolta: „Nagy a hó, hideg az idő. A nyuszi otthon van, bizonyára nincs mit ennie. Elviszem neki ezt a répát, hadd lakják jól!”<br/> Szaladt az őzike a nyuszi házához. Hanem a nyuszi már jóllakott, és aludt édesen. Az őzike nem akarta fölkelteni a nyuszt, letette a répát, s otthagyta.<br/> Felébredt a nyuszi, s nagyra nyitotta a szemét csodálkozásában. „Ejnye! Visszajött a répa! Nohát!” Gondolkozott egy keveset a nyuszi, s hamar kitalálta, hogy csak a barátai hozhatták neki ajándékba.</p> <p>- a mese meghallgatása után címadás, elsődleges feldolgozás kérdések segítségével beszélgetőkörben, a kulcsszó megkeresése (barátság)<br/> - megszokott csoportjaikban kérdésöszön a kulcsszóval kapcsolatosan, a csoportokban feltett kérdések közül 2-3 kiválasztása<br/> - a szövivők tolmácsolják a kérdéseket, azok közül választanak a gyerekek, majd beszélgetnek a kérdező közösség szabályai szerint<br/> - követő feladat lehet rajzkészítés a barátságról, barátokkal való közös tevékenységről</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>5. <u>Viselkedés</u></b><br/>(5 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>           Anyanyelvi kommunikáció<br/>           Szociális és állampolgári kompetencia<br/>           Hatékony és önálló tanulás<br/>           Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Iskola vagy óvoda?</u></b></p> <p>A pedagógus képeket hoz be (lehetőleg minél többet), amelyen óvodás és iskolás gyerekek láthatók valamely napi tevékenységük közben. A táblára két halmazkarikát rajzolunk, melyeknek metszet része is van. A halmazkarikák a következő feliratokat kapják:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a) óvodában történik</li> <li>b) iskolában történik</li> </ul> <p>A gyerekek a megszokott csoportokban dolgoznak. Minden csoport egyenlő számú képet, rajzot kap, melyekről szóforgóval megbeszéljük, melyik halmazba való. A képek felrakásakor a szóvivő indokolja döntésüket.</p> <p>(Azok a tevékenységek, melyek mindkét helyre jellemzők a metszetbe kerülnek.)</p> <p>Minden csoport választ 1-1 képet mindkét halmazkarikából, és a metszetből is. Megbeszéljük, hogy a képen látható viselkedés helyes vagy helytelen. Beszámolnak és indokolják döntésüket.</p> <p><b>2-3. <u>Hol? Hogyan?</u></b></p> <p>Négyfős csoportokat alakítunk.<br/>           (Véletlenszerű csoportalakítással. Pl. A gyerekek számokat húznak. Minden számból négy azonos található. Az azonos számot húzók egy csoportba tartoznak.)</p> <p>Minden csoport kap egy szókártyát, amelyen egy helyszínt jelölünk meg.<br/>           Pl.: bolt, otthon, orvosi rendelő, tömegközlekedési eszköz, étterem...</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a)</li> </ul> <p>Minden csoport gyűjtsön a saját helyszínéhez igazodóan viselkedési szokásokat szóforgóval! Csoportszóforgóval számoljanak be, majd a többieknek legyen lehetőségük kiegészíteni, megvitatni az elhangzottakat!</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>b)</li> </ul> <p>A tanító néhány mondatos párbeszédet olvas fel. A gyerekeknek ki kell találniuk, hogy</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>melyik helyszínen hangozhatott el ez a párbeszéd.<br/>Minden csoport megkapja a saját helyszínének megfelelő párbeszédet.</p> <p>Boltban: - Legyen kedves megmondani, hol találom az almát?<br/>- A következő sor végén.<br/>- Köszönöm!</p> <p>Otthon: - Anya! Kész a vacsora?<br/>- Hamarosan, menj kezet mosni!</p> <p>Orvosi rendelő: - Csókolom!<br/>- Szia! Mi a baj?<br/>- Nagyon fáj a torkom.</p> <p>Tömegközlekedési eszköz: - Tessék leülni, én azonnal leszállok!<br/>- Nagyon kedves vagy, köszönöm!</p> <p>Étterem: - Kaphatnék egy pohár narancslevet?<br/>- Azonnal hozom.<br/>- Köszönöm!</p> <p>c)<br/>A csoportok jeleneteket alkotnak a saját helyszínüknek megfelelően, amelyben elhangzik a párbeszéd is.</p> <p><b>4. <u>Tanuljunk meséből!</u></b></p> <p>Közös mesehallgatás.</p> <p>Jékely Zoltán: A három pillangó című meséjének tanítói bemutatása.</p> <p>„Volt egyszer három pillangó: az egyik sárga, a másik veres, a harmadik fehér. Vígan játszadoztak a</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>mezőn.<br/> Hirtelen nagy zápor keletkezett. Haza akartak repülni. Az eső mind jobban és jobban szakadt. Elvergődtek hát a sárga-veres csíkos tulipánhoz.<br/> Így könyörögtek: - Kis Tuli! Nyisd fel kelyhedet! Hadd húzódjunk meg az eső elől!<br/> - A sárgának meg a veresnek szívesen felnyitom, de a fehérnek nem. - felelte a Tulipán.<br/> - Inkább mi is kin maradunk. - válaszolták a lepkék és tovább röptek.<br/> Útjuk a fehér liliomhoz vezetett.<br/> - Kis Lili! Nyisd fel kelyhedet! Hadd húzódjunk meg az eső elől! - kérelték a liliomot.<br/> - A fehérét örömet befogadom. De titeket nem! – szólt a liliom.<br/> - Ha testvéreimet nem fogadod be, bizony én sem kívánczom hozzád! Inkább ázzunk együtt, mintsem egymást elhagyjuk.<br/> Így hárman repültek ismét tovább.<br/> A nap meghallotta a pillangók beszédét. Megsajnálta őket. Kibújt a felhők mögül. Megszáritotta a pillangók szárnyát, s azok vígan táncoltak, repkedtek tovább.”</p> <p>- Kérdések és feladatok – miről szól, mi történt, hol játszódik, kik a szereplők<br/> - kérdésőzőn – a csak egyféleképpen megválaszolható kérdésekre választ adnak, majd a többi közül megszavazzák, melyikről szeretnének többet beszélgetni<br/> - kapcsolódó feladat: a mese címének, szereplőinek leírása a füzetbe, rajzkészítés</p> <p><b><u>5. Bábkészítés, bábozás</u></b></p> <p>- Minden csoport elkészíti a szereplőket síkbáb formájában!<br/> (A tanító előkészített, kivágott formákat ad, amelyeket csak színezni, és felragasztani kell a gyerekeknek, de a kreatívabbak maguk is tervezhetnek bábokat.)<br/> - Minden csoport vitassa meg, mely szereplő viselkedése volt helyes és helytelen, és miért? A csoport képviselője számoljon be róla! A többi csoport véleményezze!<br/> - Az elkészített síkbábok segítségével bábozzuk el a történetet csoportonként!<br/> - A többi csoport véleményt alkot a látottakról befejezetlen mondatokkal: Azért tetszett, mert... Jobb lett volna, ha...<br/> - kapcsolódó feladat - A csoportok megbeszélik, ők hogyan folytatnák ezt a történetet, idő esetén dramatizálással bemutatják a többieknek saját elképzelésüket.<br/> - Te melyik szereplő bőrébe bújnál?</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>6. <u>Egészséges élet</u></b><br/>(5 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>           Anyanyelvi kommunikáció<br/>           Szociális és állampolgári kompetencia<br/>           Hatékony és önálló tanulás<br/>           Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>           Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p>- Mondd el a történetet az ő nevében!</p> <p><b>1-2. <u>Tisztálkodási eszközök</u></b></p> <p>Tanulók tisztálkodási szokásainak összegyűjtése, közülük a helyesek megerősítése szavazással (a gyerekek odateszik a jelüket, amelyiket helyesnek tartják), ennek eredményeként a mindenki által helyesnek tartott napirend eljátszása, rajzos vagy szöveges rögzítése.</p> <p>- Mi van a zsákban? – a zsákban elhelyezett, a tisztálkodással kapcsolatos tárgyak, eszközök felismerése tapintással, tulajdonságai minél pontosabb megfogalmazása, a „megfejtés” lerajzolása csoportmunkában (a csoportok maguk választják ki azt a tagjukat, aki a zsákba nyúl)</p> <p>- a rajzok alá a tárgyak nevének odairása kerekasztallal, beszélgetés az eszközök használatáról szóforgóban</p> <p>- beszámoló a csoportok véleményéről csoportszóforgóval – mindegyik tárgyról másik csoport számol be, a többiek kiegészíthetik (nagyon fontos, hogy figyeljenek egymásra, és olyat mondjanak, ami még nem hangzott el)</p> <p>- a táblára olyan rajzok, képek kerülnek, amely a tisztálkodással kapcsolatos pozitív és negatív helyzeteket ábrázolnak (pl. kézmosás, evés piszkos kézzel, hajmosás, kócos, kusza frizura, zuhanyozás, kádfürdő, körömvágás, töredezett, rágott, piszkos köröm), a gyerekek pedig 3 jelüket azokhoz a képekhez teszik, amelyekkel egyetértenek. Ha egymás fölé teszik, „grafikonok” alakulnak ki, ezeket elemezzük: leolvassuk a számosságokat, használjuk a legtöbb, legkevesebb kifejezéseket.</p> <p><b>3. <u>Miért fontos a tisztálkodás?</u></b></p> <p>– Marék Veronika: A Csúnya Kislány című meséjének (vagy több részletének) meghallgatása:</p> <p>Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy ház. Ebben a házban sok gyerek lakott: Ági a mackójával, Öcsi, Marika, Pocak Peti, Andris meg Mióka cica. És lakott itt még valaki: a Csúnya Kislány. Nem szeretett se fésülni, se fogat mosni, se mosakodni.</p> |



| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>- Minek az? Úgyis csúnya vagyok – mondogatta. Játszani azonban nagyon szeretett. Sokat labdázott, sokat fogócskázott, sokat homokozott. A gyerekek egy napon elhatározták, hogy jelmezbált rendeznek. Mindenki lerajzolta, hogy minek fog öltözni. Rajzoltak virágot, labdát, gombát, cicát és lepkét. A Csúnya Kislány tündért rajzolt! A gyerekek nagyot nevettek.</p> <p>- Te akarsz tündér lenni? Hiszen még kislánynak is csúnya vagy!</p> <p>A Csúnya Kislány nagyon elkeseredett. Bánatában világgá ment. Egy rengeteg erdőbe jutott... Amint ment, mendegélt, talált egy törött fácskát. Elővette a zsebkendőjét, és bekötözte a törést. Azután talált egy tócsát, és a tócsában egy katicabogarat. Keresett egy botot, és gyorsan szárazra húzta. Azután talált egy madárfiókát, amelyik kipottyant a fészekből. Felmászott a fára, és visszatette a fiókát a testvérei közé. Azután lefeküdt a fűbe, és szomorúan gondolta:</p> <p>- Hát rajtam ki fog segíteni? – És sírni kezdett. Akkor odajött Misuli, a sün, és így szólt hozzá:</p> <p>- Gyere velem a sünik közé, ott mindenki szeretni fog.</p> <p>A sünik nagyon megörültek a Csúnya Kislánynak. Hoztak neki virágot meg gombát meg számócát, de a Csúnya Kislány szomorú maradt.</p> <p>Elhatározták, hogy megvigasztalják. Bukfenceztek, felálltak egymás hátára, táncoltak is neki – de a Csúnya Kislány nem lett vidámabb. Akkor Misuli elindult, hogy beszéljen a gyerekekkel. Amikor Misuli megérkezett, a gyerekek már mindenütt keresték a Csúnya Kislányt. Misuli elmesélte, hogy milyen bánatos a Csúnya Kislány. A gyerekek mindjárt írtak neki egy hosszú levelet, Misuli pedig futott, futott, és vitte a gyerekek levelét a rengeteg erdőbe a csúnya Kislánynak. Ez volt benne: KEDVES CSÚNYA KISLÁNY! NE HARAGUDJ RÁNK! TÖBBÉSOHASEM NEVETÜNK KI, CSAK GYERE VISSZA, MERT NAGYON HIÁNYZOL. VÁRUNK! A Csúnya Kislány nagyon megörült. Már szaladt is hazafelé, aztán hirtelen megtorpant..</p> <p>- Hiszen ma van a jelmezbál! Így nem mehetek el, olyan csúnya vagyok!</p> <p>- Ha rám hallgatsz, szép lesz – felelte Misuli, és fűtyentett egyet. Akkor megjöttek a sünik. Hozták a szappant, a mosdótálat, a törülközőt, a fogkrémet, a poharat, a fogkefét, a fésűt és a kefét.</p> <p>- Rajta! – kiáltotta Misuli. És a Csúnya Kislány nekilátott. Megmosdott, fogat mosott, meg is fésülködött. Azután megnézte magát a tócsában.</p> <p>- Nini – kiáltott fel Misuli -, hiszen te nem is vagy csúnya!</p> <p>- Csak egy szép ruha kellene még! – sóhajtott a Csúnya Kislány. Meghallotta ezt a fácska, amelyiken a kislány segített, és így szólt:</p> <p>- Én adok neked a leveleimből ruhát!</p> <p>A katicabogár virágokat hozott. Madármama gyorsan felöltöztette. Otthon ezalatt megkezdődött a jelmezbál. Mindenki felöltözött annak, amit lerajzolt. Megjött a Labda, a Cica meg Mióka, a Virág, a Gomba, a Mackó meg a Lepke. És akkor belépett egy tündér. Senki sem ismerte meg.</p> <p>Megkérdezték tőle:</p> <p>- Ki vagy te?</p> <p>- Évike vagyok. De lerajzolom, hogy ki voltam eddig. És lerajzolta a Csúnya Kislányt.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Hű, hogy csodálkozott mindenki!<br/> Aztán nagy-nagy jókedvük kerekedett, és vidáman táncolni kezdtek</p> <p>majd kérdésözőn beszélgetőkörben vagy kooperatív munkában kerekasztallal; a megvitatandó kérdés kiválasztása, beszélgetés, véleményalkotás (eltérő vélemény esetén vita, érvelés)</p> <p>- Te hogyan végzed az egyes tisztálkodási műveleteket? Honnan tudod, hogy így kell? Mindenki egyetért vele, vagy valaki másképp teszi? A tanulási módszerek tudatosítása</p> <p>- otthoni feladat: egy hétvégi program lerajzolása</p> <p><b><u>4. Egy napom otthon</u></b></p> <p>- Az előzetes feladatként otthon elkészített rajzok bemutatása, a tevékenységek elmesélése, a rajzok csoportosítása:</p> <p>Otthoni tevékenységek<br/> Házon kívüli tevékenységek<br/> A halmazokhoz állítások megfogalmazása</p> <p>- Zsákbamacska – játék</p> <p>Tisztálkodás, étkezés, sport, játék eszközeinek felismerése tapintással</p> <p>Minden csoport kap egy zsákot, amiben egy csoportba tartozó tárgyak vannak. A zsákban megérintett tárgyról mondja el a tapogató, mit érzékel! A csoport tagjai találják ki a beszámoló alapján, mi lehet a kezében. (Pl. gömbölyű, kicsi, érdes, kemény – narancs)</p> <p>Ha a csoport minden tagja húzott már, közösen elnevezik a zsákjukat.</p> <p>(A zsákokban lehetnek: szappan, kéztörölő, fogkefe, kanál, villa, labda, ugrókötel, kistányér, kispohár, banán, narancs, sakkbábú, kisautó, maci, dobókocka, baba...mindegyikben annyi darab, amennyien a csoportban vannak) A tárgyak és az elnevezés ismertetése a többiekkel.</p> <p>Három megy, egy marad (a csoport három tagja a többi csoportot látogatja körbe, míg a negyedik tag a helyén marad, és az érkezőknek beszámol a közös munkáról. Fontos, hogy a „házigazdát” rendszeresen cseréljük!)</p> <p>Mit tehetnénk még a zsákba?</p> <p>A zsákok tartalmát melyik napszakban használhatjuk? Reggel, délelőtt, délben, délután, este.</p> <p>A napszakok megnevezése, majd a zsákok elhelyezése a megfelelő napszakok felirata alatt:</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                  | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>7. <u>Együtt-közösség</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszt:</p> <p>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Hatékony és önálló tanulás</p> | <p>Tisztálkodás, étkezés, sport, játék<br/>Minden csoport kitalál, és némajátékkal bemutat egy olyan tevékenységet, amit otthon, vagy házon kívül csinált a család.<br/>A többi csoport kitalálja, mit jelenítettek meg, s a csapatot a tevékenység idejének megfelelő sarokba küldik. (reggel, délelőtt...)<br/>A bemutatóhoz választhatnak a zsákjukból kelléket is.<br/>Megbeszéljük, hogy minden napszakhoz készült-e jelenet. Ha nem, megbeszéljük, mit tehetnénk az „üresen” maradt napszakokban.</p> <p><b>5. <u>Az leszel, amit megeszel</u></b></p> <p>- A mondás értelmezése beszélgetőkörben. Vajon mit jelent? Igaz-e ez az állítás? Ismernek-e a gyerekek más szólásmondásokat az étkezéssel kapcsolatban? – beszélgetés közben figyelem, egymás meghallgatása, más vélemények tiszteletben tartása<br/>- A tanulók étkezési szokásainak összegyűjtése – gyümölcsképekkel csoportokat alakítanak, majd ezekben a csoportokban szóforgóval megbeszéljük, melyik ételeket szeretik a legjobban. Mindegyik csoport közös megegyezéssel összeállít egy napi menüt, mely szerintük egészséges és szívesen meg is ennék.<br/>- Az „étlapok” bemutatása csoportszóforgóval, a többi csoport véleményének meghallgatása.<br/>- Helyes táplálkozási szokások erősítése gyümölcsle, gyümölcssaláta készíttéssel (az ezekhez való gyümölcsöket, eszközöket a tanító – esetleg szülők segítségével – készítse elő).</p> <p><b>1. <u>Közösen</u></b></p> <p>- Mondd a neved, és guríts!<br/>A gyerekek körben helyezkednek el törökülésben. Mindenki mondja a saját nevét, illetve annak a gyereknek a nevét, akinek gurítani fogja a labdát.<br/>(Pl.: Kis Erzsébet vagyok, gurítom a labdát Kovács Annának, Kovács Anna vagyok, gurítom a labdát Nagy Eszternek...)</p> |

| Tartalmak                                                                                                        | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> <p>Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p>- Hangtükör névvel<br/>A gyerekek „megzenésítik” a saját nevüket, kitalálva hozzá bármilyen dallamot.. A többiek utánozzák a „névdalt”.<br/>Így haladunk körben.</p> <p>- Babkeresés<br/>A gyerekek 4 fős csoportokat alkotnak szimpátia alapján.<br/>( Esetleg véletlenszerűen, az óvodai jeleiket ábrázoló kártyákat a tanári asztalon lefordítva helyezzük el. Miután megkevertük őket, négyes csoportokba tesszük. Az így kialakult csoportosítás szerint alakulnak meg a csoportok.)<br/>A tanteremben babszemeket dugunk el. Minden csoport kap egy kis zacskót. Aki adott idő alatt többet gyűjt az a győztes.<br/>Az idő lejártát megegyezés szerinti hangjel jelzi. Az egyezményes hangra mindenki szoborra merevedik. Figyelmeztetjük a gyerekeket, hogy a hang halk lesz, aki esetleg nem hallja meg, és tovább keres, kiesett a játékból.</p> <p>- Bízom benned! Vakvezetés<br/>A tanulók ismét 4 fős csoportokat alakítanak. Bármilyen kiszámolóval kiszámolják, ki legyen a vakvezető.<br/>A csoportok jól különüljenek el egymástól a tanteremben!<br/>Ha nincs hely, ki kell menni a folyosóra.<br/>A vakvezetőn kívül mindenkinek bekötjük a szemét. A bekötött szemű gyerekek egymásba kapaszkodva, arccal egy irányban állnak.<br/>Meghatározzuk a vakvezetőnek hova kell eljuttatnia a csoportját.<br/>(Pl.: A folyosó végi szekrény...)<br/>A vezető irányítani kezd: pl.: egy lépés előre, egy lépés jobbra...<br/>Ha elérték a célt, levehetik a kendőt.</p> <p><b><u>2. A mi mesénk.</u></b><br/>Közös meseírás.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>A tanító elkezd egy mesét. Akivel felveszi a szemkontaktust, az folytathatja. Ha nem tudja folytatni, lehajtja a fejét, jelezvén, hogy később szól hozzá. Ilyenkor a pedagógus új gyereket keres a tekintetével.</p> <p>Az elkészült meséhez csoportokban csomagolópapírra meseillusztrációt készítenek. A kész munkákból kiállítás is születhet.</p> <p><b><u>3. Ráismersz?</u></b></p> <p>- Ki lehet az?<br/>Egy tanulót kiválasztunk, aki háttal az osztálynak bekötött szemmel leül. A gyerekek egyenként mennek hozzá, és a fülébe súgnak valamit.<br/>(gyümölcsnév, mondóka...) A hangját senki nem változtathatja meg.<br/>A bekötött szemű gyerekeknek ki kell találnia, hogy ki szólt hozzá!<br/>Aki a legtöbb osztálytársát ismeri fel, az győz.</p> <p>- Ráismersz? Játsszuk el!<br/>A tanító egy óvodából ismert mese feldolgozását kezdeményezi<br/>(A kis gömböc, A kiskakas gyémánt félkrajcárja, Piroska és a farkas...)</p> <p>a) Mond egy részletet a meséből<br/>b) Felsorolja a szereplőket<br/>c) Mimetikus játékkal utánozza a szereplőket<br/>d) Képet hoz be a meséről</p> <p>Ha a gyerekek ráismertek a mesére, akkor alakítsanak csoportokat, és rövid megbeszélés után dramatizálják a mesét!<br/>A csoportok értékeljék egymás produkcióit!<br/>(Vitassák meg, mi maradt ki, illetve melyik produkció volt a legérdekesebb!)</p> <p><b><u>4. Közös állatkert</u></b></p> <p>- Alkossunk!</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>8. <u>Ez fontos nekem?</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>           Anyanyelvi kommunikáció<br/>           Szociális és állampolgári kompetencia<br/>           Hatékony és önálló tanulás<br/>           Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> | <p>A gyerekek 4 fős csoportokat alkotnak. (Lehetőleg szimpátia alapján)<br/>           Minden csoport nagyobb mennyiségű agyagot kap.<br/>           A tanulók állatfigurákat formáznak, és hurkapálcikából, agyagból készült karámokba helyezik őket, az általuk választott szempont alapján.<br/>           (pl.: emlősök-madarak... háziállatok-vadon élő állatok... vízben élnek-szárazföldön élnek...)<br/>           A munka befejeztével minden csoport megtekinti a többi csoport munkáját. Indokolják, hogy mi alapján csoportosították az állatokat.</p> <p>Miután mindenki megtekintette az összes csoport munkáját, szavazással egy közös csoportosítási szempontban egyeznek meg.<br/>           Létrehozzák az osztály közös állatkertjét.<br/>           Mindenki a saját maga által készített figurát elhelyezi a megfelelő helyre. Ha egyik csoportba sem illik, akkor a karámokon kívül helyezi el.<br/>           A többiek mindenki esetében véleményezik, hogy jól döntött-e.<br/>           (Erre a célra készíthetünk igaz-hamis jeleket, vagy egyezményes kézjelet határozzunk meg.)</p> <p><b>1. <u>Hasonlítunk? Különbözünk?</u></b></p> <p>Keveredj! Állj meg! Csoportosulj! – csoportalakítások a tanító által meghatározott szempontok szerint (bal kezesek, jobb kezesek; szőkéek, barnák, feketék, fiúk, lányok stb.). Minden csoportosulás után közös megfigyelés, hogy mindenki jó helyre került-e. Végül egy nagyobb létszámú csoport (pl. fiúk vagy lányok) további „csoportosítása” a többiek által választott szempont szerint annak tudatosítására, hogy a hasonlóak is különbözhetnek valamely más szempontból.</p> <p>Párok alakítása – Keress valakit, aki különbözik tőled!<br/>           A párok Kő, papír, olló játékot játszanak (a játék megkezdése előtt elevenítsük fel az ismert szabályokat, illetve tanítsuk meg a játékot) 4-5 fordulóban.<br/>           A játék után beszélgető körben beszéljünk a következő kérdésekről: Milyen érzés volt, amikor nyertél?<br/>           Milyen érzés volt, amikor veszítettél?</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Volt-e valamilyen taktikád a játékban?</p> <p>Kapcsolódó feladat lehet soralkotás egy vagy két különbséggel, a Mi változott? Játék (a gyerekek behunyják a szemüket, majd észre kell venniük, hogy mi változott a kijelölt társan, a környezetükben stb.)</p> <hr/> <p><b>2. <u>A két kiskecske</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Halk zenére sétálnak a gyerekek úgy, hogy ne ütközzenek össze.</li> <li>- Mi lenne, ha nem sál lenne? – a gyerekek körben ülnek, középre egy sálat terítünk, s folyamatosan hallgatjuk meg a gyerekek gondolatait (Fontos, hogy az eddigi gyakorlatnak megfelelően mindenki szót kaphasson, és türelmesen végighallgassák egymást.)</li> <li>- Tanítói közlés: Lehetne palló is. (A szó értelmezése.)</li> </ul> <p>Egyszer egy patak mellett kecskék legeltek. A víznek az innenső felén is ették a fűzfabokrot és a víznek a túlsó felén is. Azok a kecskék, amelyek ezen az oldalon legeltek, azt gondolták, hogy a túlsó oldalon jobb étel van, a túlsó oldalbeliek meg azt, hogy itt van jobb füvecske. Gondolkoztak a kecskék, hogyan tudjanak ezek odamenni, azok meg idejönni. Meglátta egy kecske, hogy egy üres palló van keresztül a vízen. Kapta magát, hamar felmászott a pallóra. Amikor meglátta túlfelől egy másik állat, akkor ő is sietve felmászott a másik végén. Összetalálkoztak ketten éppen a palló közepén. Azt mondja az egyik kecske a másiknak:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Miért jöttél fel a pallóra, ha láttad, hogy én fent vagyok?</li> <li>- Azért, mert öregebb vagyok - mondta az idősebb. –Térjél vissza!</li> <li>- Én aztán nem térek! –válaszolt a fiatalabb. – Az enyém az elsőbbség, mert én másztam föl először a pallóra.</li> <li>- De én öregebb vagyok, mint te, s a fiatal engedelmeskedjék!</li> </ul> <p>A fiatal nem akart engedni, az öreg meg csak tartotta az igazát. ...</p> <p>Mi történhetett ezután? Néhány megoldás eljátszása önként jelentkezőkkel, majd vita, érvelés. Itt lehetőség nyílik a vita módszerének tanítására, gyakorlására. Az egyes álláspontokat képviselők a valóságban is szembefordulhatnak egymással, így sorolhatják érveiket, egyet-egyét mindkét (esetleg több) oldalról.</p> <p>A vitában a pedagógus is egyenrangú a gyerekekkel, nem kell döntenie, esetleg szélsőséges vélemény esetén, érvekkel alátámasztva lépjen szerepbe. A vita végén</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>segítsen a lényeges gondolatokat, érveket felidézni.</p> <p>- Kapcsolódó feladat lehet a mese illusztrálása, illetve képregény rajzolása csoportmunkában (minden csoport egy másik jelenetet ábrázol majd ezt sorba rendezik)</p> <hr/> <p><b>3. <u>A segítség</u></b></p> <p>- A gyerekek a tanítóval együtt kört alakítanak. A mellettük álló szemébe nézve fejezik be az „Én szívesen segítenék neked abban, hogy...” kezdetű mondatot.</p> <p>A beszélgetőkörben véletlenül egymás mellé kerülő gyerekek között „oda-vissza”, vagyis két irányban is körbemegy a mondat.</p> <p>- Ezután a következő neveket húzhatják öntapadós címkékre írva: nagyapó, nagyanyó, unoka, Bogárka, macska, egérke – ezeket jól látható helyre ragasszák a ruhájukra, majd hallgassák meg a tanító meséjét:</p> <p style="text-align: center;">Alekszej Tosztoj: A répa</p> <p>Az apóka ültetett egy répát, és így biztatgatta:</p> <p>- Nőj, nőj, répa, növekedjél gyökérke,<br/>jó édesre, szép kövérré, óriási nagyra!<br/>Meg is nőtt a répa, jó édes lett, szép kövér lett, óriási nagy lett.<br/>Ment az apóka, hogy kihúzza.<br/>Húzta-húzta, tépte-cibálta, ráncigálta,<br/>De hiába – nem mozdult a répa.</p> <p>Hívta az apóka az anyókat.<br/>Anyóka húzta apókat,<br/>apóka húzta a répát –<br/>húzták-húzták, ráncigálták, de hiába<br/>- nem mozdult a répa.</p> <p>Hívta az anyóka az unokáját.<br/>Unoka húzta anyókat,<br/>anyóka húzta apókat,<br/>apóka húzta a répát –</p> |



| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>húzták-húzták, ráncigálták, de hiába<br/>- nem mozdult a répa.</p> <p>Hívta az unoka a kutyát, Bogárkát.<br/>Bogárka húzta unokát,<br/>unoka húzta anyókat,<br/>anyóka húzta apókat,<br/>apóka húzta a répát –<br/>húzták-húzták, ráncigálták, de hiába<br/>- nem mozdult a répa.</p> <p>Hívta Bogárka a tarka macskát.<br/>Macska húzta Bogárkát,<br/>Bogárka húzta unokát,<br/>unoka húzta anyókat,<br/>anyóka húzta apókat,<br/>apóka húzta a répát –<br/>húzták-húzták, ráncigálták, de hiába<br/>-nem mozdult a répa.</p> <p>Hívta a macska az egérkét.<br/>Egérke húzta a macskát,<br/>macska húzta Bogárkát,<br/>Bogárka húzta unokát,<br/>unoka húzta anyókat,<br/>anyóka húzta apókat,<br/>apóka húzta a répát –<br/>húzták-húzták, jót rántottak rajta...<br/>Erre aztán engedett a répa<br/>- kifordult a földből.</p> <p>A mesehallgatás után röviden beszéljük meg, hol játszódhat, mikor történhet az esemény, kik a mese szereplői, milyen kapcsolatban lehetnek egymással. A beszélgetés után következhet a mese többszöri eljátszása (annyiszor, hogy minden gyerek játékkára sor kerüljön), közben szövegtanulás tanítói segítséggel. A gyerekek először közösen mondják a szöveget a tanítóval, és közben játsszák a névkártyájukon szereplő szerepeket.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Idő esetén beszéljünk a gyerekekkel arról, sikerült-e megtanulniuk a verses mesét, s ha igen, mi segítette őket ebben.</p> <p><b><u>4. Kérdésözön – a kérdező közösség alakítása</u></b></p> <p>Ha megoldható, ezt a foglalkozást tartsuk közvetlenül az előző után. Ha ez semmiképpen nem lehetséges, az óra elején elevenítsük föl a közös játékot, ezzel teremtve meg a megfelelő hangulatot.</p> <p>A játék után beszélgetőkörben vagy (ha a gyerekek már le tudják írni gondolataikat) a rendszeresen együtt dolgozó kisebb csoportokban kérdésözönrel tegyenek föl kérdéseket a mesével, a játékkal kapcsolatosan. Lényeges, hogy mindenki, aki szeretne, legalább egy kérdést föltehesse és azt a tanító (vagy kerekasztal esetén ő maga) lejegyezze. Az alakuló kérdező közösség tagjaként a tanító is feltehet egy kérdést. Ezután következik a kérdések „szétválogatása”, azaz annak eldöntése, hogy megválaszolható-e egyértelműen (Pl. Ki kezdte kihúzni a répát?) vagy nem (pl. Hogyan lehetséges, hogy az egérke és a macska együtt cselekedett?). Az eldönthető kérdéseket megválaszoljuk és letöröljük. A megmaradt kérdések közül szavazással választjuk ki azt, amelyről beszélgetni fogunk (a tanítónak is egy szavazata van). A beszélgetés során (ha ez az első alkalom) igyekezzünk alakítani azokat a szokásokat, melyek a kérdező közösség működéséhez elengedhetetlenek, s melyekről hamarosan meg is állapodunk majd az osztállyal: egyszerre csak egy valaki beszél, s őt meghallgatjuk; nincs buta kérdés vagy vélemény; senkit sem nevetünk ki; véleményünk mellett mindig érveljünk). Nagyon fontos, hogy a pedagógus a beszélgetés során ne minősítse sem szóval, sem egyéb jelzésekkel az egyes véleményeket, mert ebben az életkorban a gyerekek még könnyen átveszik ezt. Csak akkor lépjen szerepbe, ha a beszélgetés elakad, illetve semmiképpen nem támogatható fordulatot vesz.</p> <p>Az egyes kérdésekről való beszélgetés végén célszerű áttekinteni a beszélgetés menetét és azt, hogy mit is tanultak belőle. Ehhez eleinte szükséges a pedagógus segítsége.</p> <p>(Ha már gyakorlottabb az osztály a kooperatív módszerekben, a kérdésözön történhet kerekasztal módszerrel is. Ennek előnye, hogy több kérdés kerülhet szóba, s fejleszti a gyerekek közötti kommunikációt is. Ebben az esetben a lapokra írt kérdések közül választhatnak majd a tanulók)</p> |

## 2.évfolyam

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>1. <u>Tanulási technikák fejlesztése</u></b><br/>(6 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>           Anyanyelvi kommunikáció<br/>           Szociális és állampolgári kompetencia<br/>           Hatékony és önálló tanulás<br/>           Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>           Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Látni</u></b></p> <p>Az én színeim</p> <p>- Készítse el mindenki a saját színskáláját! Próbálja megmagyarázni, miért ebben a sorrendben tetszenek neki a színek!<br/>           Minden szín mellé rajzoljon bármit, ami neki először eszébe jut arról a színről!</p> <p>Emlékezz!</p> <p>-A tanító előzetesen minden gyereknek írólapot oszt.<br/>           Két gyerek kiáll, s a többiek memorizálják, hogy milyen színű ruhák vannak rajtuk. Kb. egy perc múlva elhagyják a tantermet, majd mindenki olyan színű pöttyöket rajzol a lapjára, amilyen színű ruhák voltak a két gyereken.<br/>           Ha visszahívtuk a két tanulót, mindenki önellenőrzést végez.<br/>           (Később 3, 4... tanuló áll ki. Addig bővíthetjük a kiálló tanulók számát, amíg a gyerekek élvezettel végzik a feladatot.</p> <p>Tükörjáték hármásban</p> <p>-A tanulók 3 fős csoportokat alkotnak a tanteremben szétszóródva. Mindenki egy képzeletbeli egyenlő szárú háromszög egyik sarkára áll. Ketten utánoznak egy valakit pici fáziskéséssel.<br/>           A tanító egy előre megbeszélt jelére (pl. taps) az utánczó rámutat egyik csoporttársára, és innentől őt kell utánozni. (Ha már nagyon jól megy a játék, akkor a mozdulatok utánczását a mimika utánczásával bővíthetjük)</p> <p>Formabontó</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>-A tanulók párokat alkotnak.<br/>Minden tanuló kap egy darab agyagot, vagy gyurmát.<br/>Csukott szemmel egy percig formálhatja. A tanító jelzésére a figurát átnyújtja a párjának, aki elmondja, mit lát a társa által készített alakban.</p> <hr/> <p><b>2. <u>Hallani, ízlelni, szagolni, tapintani</u></b></p> <p>Hallod? Ki ismer fel többet?</p> <p>-A tanító hangfelvételt visz be, melyen az utca, az otthon, az iskola hangjai hallhatók.<br/>Minden hang után megállítja a magnót, és a gyerekek leírják, hogy szerintük mit hallottak.<br/>A végén újra hallgatják a felvételt, és közösen ellenőriznek.</p> <p>Ki szólt hozzám? Honnan?</p> <p>- Egy gyerek szemét bekötjük, aki a tanterem közepére áll.<br/>A többiek szétszóródnak a tanterem különböző pontjain.<br/>Egy előre kiválasztott „titkos irányító” rámutat valakire, aki megszólítja a középén állót.<br/>A középén állónak rá kell mutatnia a hozzá szólóra és mondania a nevét.</p> <p>Ezt az ízt ismerem</p> <p>- Különböző ételekből (gyümölcs, zöldség, sajt, kenyér, édesség, savanyúság...) falatkákat tegyünk egy tányérra.</p> <p>A gyerekek csukott szemmel ismerjék fel az ízeket, nevezzék meg az ételeket, és állítsák össze saját íz-skálájukat.</p> <p>Mi ez?</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>- Több különböző illatú anyagmintát mutatunk a gyerekeknek.<br/>(virág, kölni, fogkrém, kolbász, citrom, festék, fenyőág, szappan...)<br/>Az győz, aki a legtöbbet felismeri.</p> <p>- Ismerjünk fel különböző ismert tárgyakat vakon, tapintás útján!</p> <p>Találd ki, mihez érek!</p> <p>A gyerek játsszák el testükkel, gesztusokkal, mimikával, hogy hozzáérnek valamihez! (sündisznó, párna, alma, virág...)<br/>A többieknek ki kell találniuk, hogy mire gondolhatott a játszó gyerek.</p> <hr/> <p><b>3-4. <u>Képzelní, emlékezni</u></b></p> <p>- Idézd föl magadban</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>a régi óvodádat</li> <li>a nagymama lakását</li> <li>a tavalyi nyaralást</li> <li>az utcát, ahol laksz</li> </ol> <p>Egy kiválasztott tanulónak a gyerekek kérdéseket tesznek föl a helyszínnel kapcsolatban.<br/>(minél többet)<br/>Az elmondottak alapján megpróbálják lerajzolni a helyszínt.<br/>A kiválasztott tanuló sorrendet állít fel, hogy melyik rajz hasonlít a legjobban, illetve a legkevésbé az általa leírt helyszínhez.</p> <p>Folytasd!</p> <p>A tanulók 4 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport megkapja ugyanazt a mesét</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>befejezés nélkül.</p> <p>A történetet úgy kell befejezni, hogy a csoport minden tagja mond egy-egy mondatot. Az elkészült történeteket közösen meghallgatjuk.</p> <p style="text-align: center;">A kismalac és a farkasok</p> <p>Volt a világon egy kis malac, annak volt egy kis háza egy nagy rengeteg erdő közepén. Egyszer, amint ebben a kis házban főzögetett magának, odamegy egy nagy, ordas farkas, beszél az ajtón:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Eressz be, kedves malackám, nagyon hideg van idekint, fázom.</li> <li>– Nem eresztelek biz én, mert megeszel.</li> <li>– Ereszd be hát legalább az egyik hátulsó lábam.</li> </ul> <p>A kis malac beeresztette az egyik hátulsó lábát. Hanem alattomban odatett egy nagy fazék vizet a tűzhöz.</p> <p>Kicsi idő múlva megint megszólalt a farkas:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Ugyan, kedves kis malackám, ereszd be a másik hátulsó lábam is.</li> </ul> <p>A kis malac beeresztette azt is. De a farkas azzal se érte be, hanem egy kis idő múlva megint beszólott:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kedves kis malackám, ereszd be a két első lábam is.</li> </ul> <p>A kis malac beeresztette a két első lábát is; de a farkasnak az se volt elég, megint megszólalt:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Édes–kedves kis malackám, eressz be már egészen, majd meglásd, egy ujjal se nyúlok hozzád.</li> </ul> <p>Erre a kis malac egy zsákot szépen odatett a nyíláshoz, hogy amint a farkas jön háttal befelé, egyenesen abba menjen be. Azzal beeresztette. A farkas csakugyan a zsákba farolt be. A kis malac se volt rest, hirtelen bekötötte a zsák száját, lekapta a tűzről a nagy fazék forró vizet, leforrázta vele a farkast, azután hirtelen felmászott egy nagy fára. A farkas egy darabig ordított, mert a forró víz úgy levitte a szőrét, hogy egy szál se maradt rajta. Azután addig hánytá–vetette magát, míg utoljára kiódzott a zsák szája. Kibújt belőle, szaladt egyenesen segítséget hozni. Vissza is jött nemsokára vagy tizedmagával. Elkezdtek keresni a kis malacot. Addig–addig keresték, míg valamelyik csakugyan meglátta a fa tetején.</p> <p>Odamentek a fa alá, elkezdtek tanakodni, hogy mitévők legyenek, mi módon fogják meg a kis malacot. Mert egyik se tudott a fára felmászni. Nagy sokára aztán arra határozták, hogy egymás hátára állanak mindnyájan; mint a lédeci birákok, úgy aztán a legfelső majd csak eléri. El is kezdtek egymás hátára felmászni. A kopasz maradt legalól, mert félt feljebb menni. Így hát a többi mind az ő hátán volt.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>a befejezés:<br/> Már olyan magasan voltak, hogy csak egyetlenegy hibázott. Az az egy is elkezdett már mászni. Akkor a kis malac hirtelen elkiáltotta magát:<br/> – Forró vizet a kopasznak!<br/> A kopasz megijedt, kiugrott a többi alól; a sok farkas mind lepotyogott; kinek lába, kinek nyaka tört ki, a kopasz meg úgy elszaladt, hogy sose látták többet.<br/> A kis malac szépen leszállott a fáról, hazament, többet felé se mertek menni a háza tájékának a farkasok.</p> <hr/> <p><b>5. <u>Évszakok vitája</u></b></p> <p>- Az osztály 4 sarkát elnevezzük az évszakokról.<br/> Minden gyerek választ egy évszakot, amelyik neki a legszimpatikusabb. Leül a terem azon sarkában, amely erről az évszagról van elnevezve. Az így megalakult 4 csoport körben elhelyezkedik.<br/> Minden csoport választ egy szószólót, ezután minden gyerek meghatározott számú korongot kap.</p> <p>Beszélő korongok:<br/> A csoport minden tagja elmondja, hogy miért ezt az évszakot szereti a legjobban. Ha valaki hozzá szeretne szólni, akkor egy korongot kell letennie középre. Aki korongja elfogyott, az nem szólhat többé hozzá.</p> <p>Vita:<br/> A csoportok választott szószólói kiállnak, és egymással vitatkoznak, érvelnek a saját évszakuk mellett. Vitájukban felhasználják a csoporttársaik által mondottakat.</p> <p>A vita végén megkérdezzük a gyerekeket, hogy kinek változott a véleménye. Akik megváltoztatták a véleményüket azok az új, választott helyükre átmennek.</p> |

| Tartalmak                                                                                                            | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                      | <p>-A tanító, ha szükséges tovább bontja a csoportokat úgy, hogy négy fős csoportok jöjjenek létre.</p> <p>Kerekasztal:<br/>Jelenleg ősz van. Minden csoport készítsen egy gondolatlistát, ami erről az évszokról eszébe jut! A csoportok tagjai körbeadnak egy lapot, amire mindenki feljegyzi a gondolatát.<br/>A közös gondolatokat feljegyzi a tanító a táblára.</p> <p><b>6. <u>Szüreteljünk!</u></b></p> <p>- Dalok gyűjtése, közös éneklése az ősziről:<br/>Ettem szőlőt...<br/>Érik a szőlő...<br/>Hull a szilva...</p> <p>- Szőlőt ábrázoló puzzle kirakása csoportokban</p> <p>-A szüret fogalmának tisztázása. Kikeresése csoportonként gyermeklexikonból.</p> <p>- Szómagyarázat:<br/>- puttony, csobolyó, kármentő,<br/>szüreti bál, borkirály, óbor fogalmának kikeresése gyermeklexikonból.</p> <p>Dramatikus játék csoportokban:</p> <p>Szüretel a család</p> |
| <p><b>2. <u>Milyen az ember?</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:</p> | <p><b>1-2. <u>Érzékszervek 1.</u></b></p> <p>Az előző évben tanultak felidézése 5 csoportban, az érzékszerveknek megfelelően (az</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |



| Tartalmak                                                                                                                                                                                                              | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Anyanyelvi kommunikáció<br/> Szociális és állampolgári kompetencia<br/> Hatékony és önálló tanulás<br/> Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/> Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p>osztály tanulóit 5 csoportra osztjuk pl. számhúzással 1-5-ig)<br/> - További tapasztalatszerzés az érzékszervekkel kapcsolatban – szókincsbővítés, pontos megfogalmazás, változatos szóhasználatra való törekvés<br/> (az egyes csoportok az egyes érzékszervekkel foglalkoznak feladatkártya alapján:<br/> 1. Nyúljatok a zsákba, és tapintás alapján próbáljatok a lehető legpontosabb leírást adni valamelyik tárgyról úgy, hogy a többiek kitalálhassák! (a zsákban legyen a csoport létszámánál több tárgy)<br/> 2. Bekötött szemmel ismerjétek fel az egyes illatokat, amelyeket társaitok dugnak az orrotok alá! (a tálcán legyen a csoport létszámánál több illatminta)<br/> 3. Bekötött szemmel ismerjétek fel az egyes ízeket, amelyekkel társaitok kínálnak! (a tálcán legyen a csoport létszámánál több ízminta)<br/> 4. A zsákból kihúzott tárgyak minden látható tulajdonságát soroljátok fel minél változatosabban! (a zsákban legyen a csoport létszámánál több tárgy)<br/> 5. Bekötött szemmel próbáljátok felismerni az egyes hangokat, amelyeket társaitok idéznek elő! (lehetőleg változatos hangkeltő eszközöket biztosítsunk)<br/> Valamennyi csoportnak legyen alkalma minden „munkahely” felkeresésére és kipróbálására.<br/> Beszámoló csoportforgóban a közös munka tapasztalatairól befejezetlen mondatokkal:<br/> Legjobban tetszett a... Legjobban tudtunk együtt dolgozni a ..., Legközelebb jó lenne, ha ...,</p> <p><b>3. <u>Érzékszervek 2.</u></b></p> <p>- Ki találja meg előbb? – a csoportoknál értelmező szótárak illetve gyermeklexikonok vannak (lehetőleg több darab, de ha erre nincs mód, akkor sorban következzenek a gyerekek), ebben keresik a tanító által meghatározott szavakat: orr, bőr, nyelv, szem, fül, szaglás, ízlelés, látás, hallás, tapintás – a győztes pontot kap<br/> Beszélgetés a feladatról beszélgetőkörben: Mi a szótárban keresés leggyorsabb módja? Mely szavakat volt a legkönnyebb, a legnehezebb megtalálni? Mit gondolsz, miért? Mire jó a szótár? Kik használják?<br/> Milyen szótárakat ismertek? (Ez lehet további kutatómunka feladata is.)</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <p><b>4. Külső-belső tulajdonságok</b></p> <p>– a gyerekek kétféle kártyát írnak magukról név nélkül: egyet öt fontos külső, egyet öt fontos belső tulajdonságukkal. Összekeverjük, majd húzunk közülük, és felolvasás után igyekszünk felismerni, kiről szólnak.</p> <p>- ezután megbeszélés beszélgetőkörben: Melyik felsorolás alapján volt könnyebb a felismerés? Miért? (érzékkelhető és nem érzékkelhető tulajdonságok megkülönböztetése)</p> <p>- a felírt belső tulajdonságok csoportosítása számunkra szimpatikus és kevésbé szimpatikus voltuk szerint, eltérő vélemények esetén indoklás, vita</p> <p>- belső tulajdonságok megjelenítése némajátékkal, felismerésük</p> <p>- rajzzal vagy mintázással olyan figurák alkotása, melyek belső tulajdonságai felismerhetők</p>                                                                                                  |
| <p><b>3. <u>Táguló környezet – kapcsolatok</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>           Anyanyelvi kommunikáció<br/>           Szociális és állampolgári kompetencia<br/>           Hatékony és önálló tanulás<br/>           Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>           Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Az én családom</u></b></p> <p>(Minden gyerek előzetesen kap egy családfa sémát, amely a dédszülőkhöz nyúlik vissza. Kutatómunkát végez a szülők segítségével, és közösen elkészítik a családfát. Néhány választott családtaggal interjút készít. Érdeklődik azokról a családtagokról, akiket ő nem ismerhet. Érdeklődik, hogy milyen fontos események határozták meg a család életét)</p> <p>-A tanulók 4 fős csoportokat alakítanak.<br/>           A csoportszóforgó szabályai szerint bemutatják egymásnak családjukat.</p> <p>- Befejezetlen mondat.<br/>           A tanító elkezd egy mondatot, s akivel felveszi a szemkontaktust, annak kell befejeznie.<br/>           Az én szüleim, amikor kicsik voltak...<br/>           A nagymamám, és a nagyapám...<br/>           Anyukám testvére...<br/>           Apukám testvére...</p> <p>Az én unokatestvérem...</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Apukám anyukája...<br/>Anyukám apukája...</p> <p>-A tanulók párokat választanak, és mindenki elmondja a párjának, hogy mit tudott meg a családjáról az előzetes interjúk alapján.<br/>(A tanító egy előzetesen megbeszélt hangjelzéssel jelez, hogy a beszámolót be kell fejezni.)<br/>Ezt követően mindenki beszámol, hogy mit tudott meg párja családjáról.</p> <p>- Az elkészített családfákból kiállítást készítenek a tanteremben.</p> <p><b>2-3. <u>Barátságfa</u></b></p> <p>- Minden gyerek elkészíti a saját barátságfáját.<br/>A fa törzsébe beleírja a saját nevét, és annyi vastag ágat rajzol, ahány „legjobb” barátja van.<br/>Az ágakba beleírja a barátai nevét.<br/>Minden ágból ágazzanak ki gallyak, amikben a barátok barátainak neve szerepel! (A saját nevét már ne írja bele!)</p> <p>A gallyakból még ágazhatnak vesszőcskék, ugyanezen elv alapján.<br/>A fán jelölt gyerekekhez tartozzanak levelek, amelyeket hosszában felezzenek el!<br/>A levelek egyik felébe írjanak a gyerekre jellemző jó tulajdonságokat, a másik felét pedig színezzék ki olyan színűre, ami szerintük a gyerekekhez illik!</p> <p>- Sorsolással párokat alakítunk.<br/>A gyerekek lerajzolják azt a barátságfát, amit szerintük a párjuk készíthetett.<br/>Ha mindenki elkészült, akkor a párok egymás mellé ülnek, és megvitatják, hogy jól gondolkodott-e társuk a kapcsolataikról.</p> <p>Befejezetlen mondat:<br/>Én jól gondoltam azt, hogy...<br/>Én tévedtem abban, hogy...</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p><b>4. <u>Más bőrén</u></b></p> <p>Tanító konfliktushelyzeteket ír fel a táblára, amelyek mellé szókérttyákon rögzíti a szituációban szereplők nevét.</p> <p>a) Az osztálytársad kölcsönkéri tőled anyukád kedvenc gyermekkori könyvét. Nem hozza vissza időre, ezért anyukád nagyon dühös.</p> <p>/gyerek, osztálytárs, anya/</p> <p>b) Az osztály kirándulni megy. Szeretnél menni, de nem engednek, mert a család is egy régen tervezett programra készül.</p> <p>/gyerek, anya, apa, tanító/</p> <p>c) Véletlenül eltörted a család féltett ereklyéjét ,a nagy kristályvázáját. Nem mersz szólni, de másnap apa észreveszi és elmondja anyának.</p> <p>/gyerek, apa, anya/</p> <p>d) A melletted ülő osztálytársad lemásolja a dolgozatodat. A tanítód nem tudja eldönteni, hogy ki másolt a másiktól. Nem kaptok értékelést, újra kell írnotok.</p> <p>/ tanító, gyerek, padtárs/</p> <p>A gyerekek szituációt választanak. Azon belül, hogy hányan választották az a, b, c vagy d szituációt, annyi fős szimpátia csoportokra oszlanak, ahány szereplő van az adott szituációban.</p> <p>Rövid megbeszélés után mindenki megtekint minden csoportot.</p> <p>A tanító egy megbeszélés hangjelzésére a gyerekek szerepet cserélnek egymással.</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A végén megbeszéljük, hogy melyik szereplő bőrében volt a legnehezebb.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <p><b>2. <u>Szabályok, fegyelem – szabályok</u></b><br/>(5 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>         Anyanyelvi kommunikáció<br/>         Szociális és állampolgári kompetencia<br/>         Hatékony és önálló tanulás<br/>         Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>         Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Játsszunk!</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- csoportalakítás szókétyákkal: a szókétyákon párban illetve 4-5 fős csoportban játszható játékok neve (pl. Ki nevet a végén?, Négy a nyerő, Fekete Péter, matematikai szabályjátékok, nyelvi szabályjátékok, dominó stb.)</li> <li>- a kialakult csoportok megkeresik az előkészített játékokat és elkezdnek játszani (érdemes „rövidíteni”, pl. gyerek dominóval, 2 bábúval)</li> <li>- 10-12 perc játék után csoportforgóval számolnak be arról, mi biztosította azt, hogy tudjanak játszani: a szabályok ismerete</li> <li>- beszélgetőkörben soroljanak olyan szabályokat, amelyeket az iskolában kell betartaniuk</li> <li>- gondolják végig és fogalmazzák meg, mikor és hogyan ismerték meg ezeket a szabályokat, hogyan sikerül a betartásuk</li> <li>- mi történik azzal, aki megszegi ezeket</li> </ul> <p><b>2. <u>Szabálykövetés és együttműködés</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- csoportalakítás: Keveredj, állj meg, csoportosulj!             <ul style="list-style-type: none"> <li>- Általában ennyi fia van a népmesékben a királynak vagy a szegény embernek. (3)</li> <li>- Ennyi feje van a mesebeli sárkánynak (7)</li> <li>- Hányadik betűje a teljes magyar abc-nek a c? (4.)</li> </ul>             (Lehetnek teljesen más, a tanultakhoz vagy az osztály életéhez kapcsolódó kérdések is.)</li> <li>- Mi a játék szabálya?</li> <li>- a kialakult csoportok dolgoznak tovább együtt:             <ul style="list-style-type: none"> <li>- Sebők Éva: A titokdoboz című történetének megismerése a befejezés nélkül (a gyerekek olvasási képességeitől függően néma olvasással vagy tanítói bemutatással)</li> </ul> </li> </ul> <p>„ Karolinka kis dobozt szorongatott a kezében. Néha belekukucskált, aztán visszacsukta.<br/>         - Mi van benne? – érdeklődött Gyuszi.<br/>         - Titok.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>- Biztos üres.<br/> - Nem igaz. Titok van benne.<br/> - Mutasd meg!<br/> - Nem lehet, titok! – Karolinka szorította a dobozt. – Nem szabad elvenni!- Eszem ágában sincs elvenni – vont vállat Gyszi. De a kíváncsiság ördöge folyton azt suttogta a fülébe: titok...titok...titok<br/> - Mutasd már meg, vagy...megverlek! – Gyszi igazán dühbe gurult, különben nem is mondott volna ilyet.<br/> Karolinka nem ijedt meg. Ő is mérges lett.<br/> - Akkor is titok, azért is titok; ha megpukkadsz, akkor is!<br/> (Gyszi mégis elvette a dobozt. Erővel. Karolinka pedig pityeregve hátat fordított neki. Gyszi csillogó szemmel turkált a dobozban. Egy kék szalagdarabka, egy ezüstgomb, egy kis darab kréta meg egy üres orvosságosüveg volt benne. Kirakta, berakta; kirakta, berakta... Aztán elégedetten Karolinkához szaladt.<br/> - Tessék – nyújtotta vissza neki.<br/> Karolinka azonban lebiggyesztette a száját.<br/> - Nem kell.<br/> - Na vedd el! Most már újra titok lehet.<br/> - Nem kell. Vacak...<br/> Gyszi érezte, hogy a dobozban már neki sem telik kedve. Pár perccel ezelőtt Karolinka még azt hitte, hogy titkos kincse van. Gyszi is azt hitte. De most már mindketten tudják, hogy nincs itt semmi titok. Semmi, de semmi.<br/> - Látod, milyen vagy? – szólt Karolinka szemrehányóan.<br/> Gyszi lehorgasztott fejjel hallgatott.”</p> <p>- a szövegrészlet megismerése után kérdésözön – a csoportok tagjai kérdéseket írnak kerekasztallal, majd megbeszélik, vita esetén megszavazzák, hogy melyik kérdést ajánlják a többieknek, s a szóvivők ismertetik ezeket csoportforgóval<br/> - beszélgetőkörben kiválasztják a legérdekesebb kérdést, majd arról beszélgetnek, vitatkoznak, érvelnek a kérdező közösség szabályai szerint<br/> - végül megbeszélik, hogy hogyan sikerült megtartani a mindenki által elfogadott szabályokat</p> <p><b>3. Szövegfeldolgozás</b></p> <p>- csoportalakítás A,B,C,D jelekkel, az egyes csoportok különféle feladatokat kapnak az</p> |

| Tartalmak                                                                                                                   | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                             | <p>előzőleg részben megismert szöveggel kapcsolatban</p> <p>A: összegzés - a szöveg lényegét saját szavaikkal foglalják össze</p> <p>B: a történet folytatása – feladatuk a történetet úgy befejezni, hogy mindenki egy-egy mondatot mond</p> <p>C: szerepjáték – mutassák be a jelenetet kétféle befejezéssel</p> <p>D: kulcsmondat – írjanak kulcsmondatot a szöveghez, amely összefoglalja a szöveg lényegét</p> <p>- a feladatmegoldás után csoportforgóval számoljanak be a közös munkáról</p> <p>- értékeljék a közös munkát az együttműködés szempontjából</p> <p><b><u>4-5. Hogyan lehetne még jobb? – közös szabályalkotás</u></b></p> <p>- szimpátia csoportokban dolgoznak a gyerekek</p> <p>- kerekasztallal olyan szabály-ötleteket gyűjtenek, melyekről úgy gondolják, hogy jobbra tenné a közös munkát, az együttlétet a közösségben</p> <p>- szóforgóval egyeznek meg a javaslatokról, majd plakátot készítenek</p> <p>- a csoportok plakátjaikat a táblára teszik, hogy a többiek is megismerjék, majd érvelnek a saját javaslataik mellett</p> <p>- beszélgetőkörben megbeszélik, mit is tudnak a szavazásról (hogyan történik, miért fontos, mi a következménye)</p> <p>- megszavazzák, a javasolt szabályok közül melyeket tartják a legfontosabbnak (célszerű, ha megszámozzuk az egyes javaslatokat a szavazás előtt)</p> <p>- megbeszélik, várhatóan mi lesz a következménye a bevezetett új szabályoknak a közösség életében</p> |
| <p><b>3. <u>Viselkedés az iskolában</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:</p> | <p><b>1. <u>Viselkedés egyes iskolai helyzetekben</u></b></p> <p>- szerepjátékkal különböző iskolai helyzetekben való viselkedés bemutatása (a gyerekek a</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                              | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Anyanyelvi kommunikáció<br/> Szociális és állampolgári kompetencia<br/> Hatékony és önálló tanulás<br/> Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/> Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p>megszokott csoportjaikban dolgozzanak)<br/> A csoportok helyszíneket húznak szókártyán (tanítási óra, szünet, napközi, ebédlő, iskolai közös színházlátogatás, múzeumlátogatás). Egy olyan helyzetet kell eljátszaniuk, amely jellemzően az adott helyszínen történik<br/> - a jelenetek bemutatása után beszélgetünk. Elsőként a szereplők számoljanak be saját nézőpontjukból a helyzetekről, hiszen ezek megértése az egyik legnehezebb feladat.</p> <p><b>2. <u>Miért viselkedünk másképp tanulás közben, szabadidőben, barátok közt?</u></b></p> <p>- a csoportok a múltkori szókártyákból húznak, s szóforgóban megbeszélik a saját helyszínükön való viselkedés jellemzőit<br/> - csoportforgóban ismertetik a csoportok véleményét<br/> - az egyes helyszínekre jellemző különböző viselkedés okairól beszélgetünk beszélgetőkörben<br/> Követő feladat: rajzkészítés az egyes helyszínekhez, melyeken megjelenik a helyszínhez és helyzethez megfelelő öltözködés is (esetleg készíthetünk öltöztetőbabákat is, ha a gyerekek már elég ügyesek)</p> <p><b>3-4. <u>Konfliktushelyzetek megoldása</u></b></p> <p>- a tanító egyes, az osztályban előforduló viselkedési problémákhoz keres megfelelő állatmeséket, szövegrészleteket (esetleg ő maga ír rövid szöveget)<br/> - az osztályban már működő csoportok húznak a különféle leírások közül és szerepjátékkal bemutatják, ők mit tettek volna (a gyerekek dönthetik el, hogy szöveges vagy néma bemutatást választanak)<br/> - ha több csoport kapja ugyanazt a feladatot, akár különböző megoldások is születhetnek<br/> - a jelenetek bemutatása után beszélgetőkörben hallgassuk meg a résztvevőket saját, a bemutatás közben érzett érzéseikről és beszélgetünk a különféle megoldásokról, előrevetítve annak következményeit is</p> |



| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>4. <u>Sok minden ehető – egészséges élet</u></b><br/>(5 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>         Anyanyelvi kommunikáció<br/>         Szociális és állampolgári kompetencia<br/>         Hatékony és önálló tanulás<br/>         Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>         Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Egy napom egészségesen</u></b></p> <p>- 4 fős csoportok alakulnak szimpátia alapján.<br/>         A tanító újságból kivágott képeket visz be az osztályba, amelyek kötődnek az egészséges, illetve a nem egészséges életmódhoz.<br/>         Minden csoport külön-külön megkapja a képeket<br/>         (élelmiszerek, italok, tárgyak sporteszközök, káros szenvedélyek...)</p> <p>A pedagógus a táblára két halmazkarikát rajzol.<br/>         a) egészséges életmód<br/>         b) nem egészséges életmód</p> <p>A gyerekek e helyükön közösen megvitatják melyik kép hova tartozik, majd gyurma- vagy ragasztóval rögzítik a táblánál.<br/>         Visszatérve a helyükre megbeszélnek a látottakat, és véleményezik.</p> <p>- Rajzos formában minden csoport elkészíti egy szerinte egészségesen élő gyerek napirendjét.</p> <p>Mikor elkészültek a munkák, mindenki felállhat a helyéről, és megnézheti a többiek munkáját.</p> <p><b>2. <u>Táplálkozz egészségesen!</u></b></p> <p>-A tanító apró falatkákat visz be élelmiszerekből.<br/>         Ezeket minden csoport kapja meg.<br/>         (alma, körte, narancs, csokoládé, felvágott, tojás, répa, uborka, sajt, kenyér, müzli...)<br/>         A gyerekeknek csukott szemmel kell felismerniük, és minden felismert élelmiszer nevét ráírniuk egy szókártyára.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>- Minden csoport eldönti, hogy hogyan, milyen szempont alapján csoportosítaná ezeket az élelmiszereket.<br/>Egy csomagoló papírra halmazkarikákat rajzol, és elvégzi a csoportosítást.<br/>Ha elkészültek, akkor minden csoport beszámol a munkájáról, és a többiek véleményezik.</p> <p>-A tanító a saját halmazkarikáit felrajzolja a táblára.<br/>(Gyümölcsök, édességek és zsír, hús és tojás, zöldségek, tejtermékek, kenyérfélék)<br/>A gyerekek a saját szókétyáikon szereplő élelmiszerek neveit elhelyezik a táblán.<br/>Közösen megbeszéljük a látottakat.<br/>Megvitatják, hogy mit milyen arányban érdemes fogyasztani.</p> <p>- Minden csoport elkészíti egy szerinte egészségesen táplálkozó gyerek heti étrendjét rajzos formában.<br/>Az elkészült alkotásokat megvitatják, és kiállítást készítenek.</p> <p><b>3. <u>Tanulmányi séta</u></b></p> <p>-A gyerekek közösen ellátogatnak a közeli piacra.<br/>(Ez előzetes tevékenység is lehet.)</p> <p>Előzetesen megfigyelési szempontokat kapnak</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Milyen gyümölcsöket láthatsz?</li> <li>Milyen zöldségeket láthatsz?</li> <li>Mi olcsó, és mi drága?</li> <li>Érdeklődj a piacin miből mi készíthető!</li> <li>Figyeld meg az emberek általában miből hány darabot vásárolnak!</li> </ol> <p>- Visszatérve az iskolába csomagolópapírra feljegyzi minden csoport a látott gyümölcsök, zöldségek neveit.<br/>- Gyermeklexikon segítségével kikeresik e zöldségek neveit, és lejegyeznék róluk 1-2 fontosnak vélt dolgot.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Piros színnel jelölik, hogy milyen vitamint tartalmaz.<br/>Megvitatják a kutatómunka eredményét.</p> <p>-A tanító által hozott gyümölcsökből, és zöldségekből salátát készítenek, és közösen elfogyasztják.</p> <p><b>4. <u>Tisztaság fél egészség</u></b></p> <p>- A gyerekek 4 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport kap 1-1 puzzle játékot.<br/>(szappan, fogkefe, fogkrém, fésű, törölköző, tusfürdő...)</p> <p>Ha elkészültek a kirakással, akkor minden csoport megtekintheti a többiek munkáját.<br/>Megbeszélik, hogy ezek az eszközök mind a tisztálkodáshoz tartoznak.</p> <p>- Közösen felelevenítik a tisztálkodási szokásokról tanultakat.</p> <p>- Minden gyerek egy választott csoporttársával interjút készít annak tisztálkodási szokásairól.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Mivel mosol kezet, és hányszor?</li> <li>- Mikor mosol kezet?</li> <li>- Milyen fogkrémet használ?</li> <li>- Mikor, és hányszor mosol fogat?</li> <li>- Esténként hogyan tisztálkods?</li> <li>- Hány órákor fekszel le?</li> </ul> <p>Mindenki meghatározott számú korongot kap. Ahány korongja van, annyiszor szólhat hozzá.<br/>A beszélő korongok segítségével megvitatják a hallottakat, és véleményezik azokat.</p> <p><b>5. <u>Sport minden nap</u></b></p> <p>-A pedagógus különböző sportágakat ábrázoló képeket hoz be.</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Ezeket a képeket minden csoport megkapja. Ha felismerték a képeken látható sportágat, akkor a sportágak nevét ráírják egy csomagolópapírra, és kikeresik lexikonból. A leglényegesebb dolgokat közösen lejegyzik.</p> <p>- Minden csoport saját szintet választ.<br/>A csoportok az óramutató járásával ellentétes irányban átadják a csomagolópapírjukat egy másik csoportnak.<br/>A másik csoport a saját színével kiegészítheti az olvasottakat.<br/>Mikor minden csoportnál volt már minden csoport lapja, akkor közösen véleményezik a kiegészítéseket.</p> <p>- Az iskola udvarán minden csoport összeállít egy saját gyakorlatsort, amit egymással szemben kör alakban végeznek.</p> <p>Ha elkészültek, akkor minden csoport bemutatja a többieknek a gyakorlatát, és közösen is elvégzik.</p> |
| <p><b>7. <u>Együtt lenni jó! – közösség</u></b><br/>(5 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Hatékony és önálló tanulás<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Barátság</u></b></p> <p>-A gyerekek 4 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport kap egy csomagolópapírt, melynek közepére felkerül a téma:<br/><b>BARÁTSÁG</b><br/>A csoport minden tagja használjon saját szintet. A téma köré mindenki a saját színével jegyezzen le olyan kulcsfogalmakat, melyek a témához tartoznak.<br/>Ezután a szorosan összetartozó kifejezéseket kössék össze egy vonallal.<br/>Minden csoport számoljon be a saját munkájáról.</p> <p>-A tanulók nevét tartalmazó szókártyákat helyezzünk egy dobozba!<br/>Minden tanuló húzzon egy nevet!<br/>(Ha a saját nevét húzta, akkor szóljon, és tegye vissza!)</p>                                                                                                                                                       |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>A szókértá másík oldalára mindenki írjon 5 tulajdonságot az általa húzott gyerekről!<br/>Minden tanuló helyezkedjen el körben, kezében a kártyájával!<br/>Egy tanuló felolvassa az általa írt jellemzőket, a többiek megpróbálják kitalálni, kiről van szó. Aki leghamarabb kitalálta, az olvashatja fel az ő kártyáján lévő jellemzőket.</p> <p>-A gyerekek 4 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport a témához kapcsolódó könyveket kap.<br/>(pl.: Ó Nagy Gábor: Szólások, közmondások)</p> <p>Gyűjtsenek a barátsággal kapcsolatos szólásokat, és közmondásokat!</p> <p>/- Madarat tolláról, embert barátjáról ismerni meg.<br/>- A jó barát drágább az aranyból.<br/>- Addig a barátság, míg zsíros a konyha.<br/>- A gazdagnak mindenki barátja.<br/>- Új barátért el ne hagyj a régit.<br/>- A jó barát bajban ismerszik meg.<br/>- Csenedesnek, csenedes a barátja./</p> <p>Beszélgék meg, szerintük melyik mit jelent.<br/>Minden csoport olvassa fel az általa írt szólásokat, közmondásokat a többiek pedig szavazzák meg, hogy melyik magyarázatát szeretnék hallani!<br/>Legyen lehetőségük cáfolni, vagy kiegészíteni a hallottakat.</p> <hr/> <p><b>2. <u>A mi mesénk /1.</u></b></p> <p>-A gyerekek 4 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport ugyanazt a mesecímet kapja:<br/><b>Hogyan találtam meg a legjobb barátaim?</b><br/>A gyerekek közösen mesét írnak, amit csomagoló papíron rögzítenek.<br/>A csoporton belül körben haladunk, és mindenki tehet a meséhez egy mondatot. (Ezt maga</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>jegyzi le.)<br/> A pedagógus előre határozza meg a rendelkezésre álló időt, és válasszanak időfelelőst, aki folyamatosan jelzi a többi gyereknek, hogy meddig dolgozhatnak még!</p> <p>Az elkészült meséket minden csoport szóvivője felolvassa a többieknek.<br/> - Mindenki képregényt készít a saját meséjéhez. Ha elkészültek a képregények, akkor minden csoport feláll a helyéről, és megtekinti a többiek munkáját.</p> <hr/> <p><b>3. <u>A mi mesénk /2.</u></b></p> <p>- Minden csoport az elkészült meséjét átadja egy másik csoportnak. Előtte ceruzával jelölik, hogy szerintük hol kezdődik a mese vége.</p> <p>(Ezt eldönthetjük sorsolás útján is: Minden csoport nevet ad magának, amit egy szókérttyára rögzít. A szókérttyákat névvel lefelé a tanári asztalra tesszük. Minden csoport képviselőt választ, aki húz egy kérttyát. Annak a csoportnak adja oda a meséjét, akinek a nevét húzta.)</p> <p>- A csoportok az új mesék végét átírják, és felkészülnek a mese dramatizálására. Minden csoport végignézi a többiek játékát. Közösén értékelik a jeleneteket.</p> <p><b>4. <u>Milyenek vagyunk?</u></b></p> <p>- A csoport tagjai kezdjenek el sétálgatni, majd a tanító jeladására mindenki kövesse azt, aki neki a leginkább szimpatikus! Figyeljétek meg és beszéljétek róla, hogy ki kit követett. Kit követtek többen?</p> <p>-A gyerekek 4 fős csoportokat alkotnak<br/> Mindenki írjon a csoport minden tagjának külön-külön egy pozitív tartalmú üzenetet!<br/> A csoportszóforgó szabályai szerint beszéljék meg, ki mit érzett, mikor olvasta az</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>üzeneteket, illetve mi okozott számára meglepetést.</p> <p>- Képzeljétek el, hogy a sulit-évében a ti osztályotok mutatkozhat be! Írjátok meg a forgatókönyvet, mit mondanátok magatokról, egymásról!<br/>Először 4 fős csoportokban csomagolópapírra írják fel a szerintük legjellemzőbb tulajdonságait, ismerveit az osztálynak.<br/>Azok a tulajdonságok, amelyeket minden csoport írt kerüljenek fel a táblára!<br/>Szavazzák meg, hogy mit tartanak a legfontosabbnak, majd csillaggal jelölik.<br/>Ezután újra önállóan dolgozzanak a csoportok!<br/>A csillaggal jelöltek alapján készítsenek egy bemutatkozó szöveget!<br/>Minden csoport mutassa be a saját előadását a többieknek!</p> <p><b>5. <u>Együtt alkottuk</u></b></p> <p>- A tanító hurkapálcákat és nagyon sok színű fonalat hoz be.<br/>(Azonos színből több is legyen!)</p> <p>A gyerekek kiválasztják a számukra legszimpatikusabb színeket.</p> <p>A közismert pókháló technikával mindenki elkészíti a saját színeit tartalmazó pókhálóját.<br/>Az első tanuló rögzíti a hálóját a faliújságon. Jelentkeznek azok, akik szerint az ő pókhálójuk színben illik a felhelyezett pókhálóhoz.<br/>Ők is felhelyezik a pókhálójukat.<br/>Ezt addig ismétljük, amíg mindenki nem rögzíti a munkáját.</p> <p>- A gyerekek fehér színű előre kivágott pókocskákat kapnak.<br/>(Mindenki annyit, amennyit szeretne.)<br/>A fehér pókocskákból valamely osztálytársuk jó tulajdonságát írják.<br/>Mikor elkészültek, mindenki elhelyezi a jó tulajdonságokat annak a gyereknek a pókhálójába, akire az vonatkozik.</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Így együtt elkészítettük az osztály közös pókhálóját.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <p><b>8. <u>Igen, ez fontos nekem!</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>         Anyanyelvi kommunikáció<br/>         Szociális és állampolgári kompetencia<br/>         Hatékony és önálló tanulás<br/>         Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>         Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>A félelemről</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- A farkas és a bárány című mese meghallgatása a befejezése nélkül</li> </ul> <p>A farkas éppen a vacsora utáni sétájára indult, amikor meglátott: a földön egy bárányt. Mindjárt gondolta, hogy tőle rémült meg, ezért esett össze. Odament hát hozzá, s így szólt:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ne félj tőlem, ha három igazságot mondasz, futni hagylak.</li> </ul> <p>A bárány félelmében alig mert megszólalni, de azért csak kibökte:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Először is, szeretném, ha tudnád, jobb szerettem volna nem találkozni veled.</li> <li>- Ez igaz – nézett maga elé a farkas – ezt elhiszem.</li> <li>- Másodszor – folytatta a bárány –, ha már így hozta a sors, hogy találkoztunk, bár lettél volna vak.</li> <li>- Ez is igaz, ezt is elhiszem – mondta a farkas.</li> <li>- Harmadszor pedig – kapott bátorságra a bárány – bár vesznének el mind, ti gonosz farkasok, amiért mindig ránk vadásztok, hiszen mi sohasem bántottunk benneteket.</li> </ul> <p>/- Méltányolom az őszinteségedet, futni hagylak – zárta le a beszélgetést a farkas, és elballagott./</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- rögtönzéssel néhány jelenet megtekintése – amíg különböző megoldásokat találnak a gyerekek</li> <li>- a mese befejezésének felolvasása</li> <li>- csoportmunkában kérdésöszön a mesével kapcsolatban kerekasztallal</li> <li>- beszélgetés a kérdésekről szóforgóval, végül egy-két fontos kérdés kiválasztása</li> <li>- a kiválasztott kérdéseket a szóvivők ismertetik, ezek a táblára kerülnek</li> <li>- a közösség számára legfontosabbnak tűnő kérdés kiválasztása (várhatóan a félelem, az őszinteség, a becsületesség kerülhet elő)</li> <li>- beszélgetés a kérdéstről a kérdező közösség szabályai szerint (fontos, hogy ezek a szabályok, miután elfogadtuk, mindig a gyerekek előtt legyenek), vita, érvelés, másféle vélemény elfogadása</li> <li>- a velük előforduló személyes élmények felidézése (Történt-e veled hasonló? Voltál-e már ilyen helyzetben?)</li> <li>- a beszélgetés összegzése a tanító által</li> </ul> |



| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p><b><u>2. Hiszékenység? Butaság?</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- csoportalakítás állatképekkel vagy szóképekkel (emlősök, vízben élők, madarak, rovarok stb.)</li> <li>- a csoport tagjai kerekasztallal szedik össze, mit tudnak az ő „állataikról” – írják vastag filctollal csomagolópapírra</li> <li>- a plakátokat a táblára helyezik, a többi csoport kiegészítheti (a saját színével írva – többen a táblánál)</li> <li>- Ma ismét egy állatmesével foglalkozunk. Mit tudtok már az állatmeséről? – válasz csoportforgóval</li> </ul> <p style="text-align: center;">A holló és a róka</p> <p>Történt egyszer, hogy a holló talált egy darab sajtot, majd egy fára telepedett vele. Már éppen hozzá akart látni, hogy megegye, amikor arra járt a róka. Amint meglátta a hollót a fán, rögtön megkívánta annak ételét. Hízelegve felszólított hát a fára:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Te, holló koma! Már régen tiszteletemet szerettem volna tenni nálad. Te vagy ugyanis a madarak közül a legszebb, s legfényesebb tollú.</li> </ul> <p>A holló csak pislogott kettőt, hármat, de nem szólt semmit, tartotta a szájában a sajtot. A róka folytatta:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Szépséged olyannyira fölűlmúlja a többi madárét, hogy megérdemelnéd a királyi rangot. Leginkább téged illetne meg a királyság, és biztosan meg is választana a többi madár, ha hangod is lenne.</li> </ul> <p>A holló nem bírta tovább szó nélkül, meg akarta mutatni, hogy van hangja: hatalmasat káromlott. Közben pedig kiejtette a sajtot a szájából. A róka ügyesen elkapta, s csúfondárosan így szólt:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Holló koma, ha még eszed is volna, bizony nem vágnál ilyen dicsőségre, hogy király legyél!</li> </ul> <p>Azzal nevetve eliszkolta a könnyen szerzett sajttal.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- kérdések és feladatok –(mindig másik csoport tagja válaszol)</li> </ul> <p>Kik a mese szereplői?<br/>     Hol játszódhat?<br/>     Milyen tulajdonságait ismertétek meg a hollónak?<br/>     Milyen tulajdonságait ismertétek meg a rókának?<br/>     Mit jelent: tiszteletemet szerettem volna tenni, felűlmúlja a többi madárét, téged illetne, bírta tovább szó nélkül, ha eszed is volna, nem vágnál ilyen dicsőségre</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a gondolat kihangosítás megismerése: csoportokban beszéljék meg, mit gondolhatott a holló a róka beszéde alatt, s mit a sajt elvesztése után; mit gondolhatott a róka, mikor</li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>meglátta a hollót, s mit a sajt megszerzése után.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a csoportvéleményt a szóvivő ismerteti</li> <li>- a mesét négy részre osztjuk, s a csoportok a nekik jutó rész hosszú mondatait szűkítik, rövidítik addig, hogy még érthető maradjon</li> <li>- ellenőrzés a rövidített mese felolvasásával</li> <li>- véleményalkotás: Hogyan élvezetesebb a mese?</li> </ul> <p><b><u>3. Testvérek vagyunk</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- az osztályban azok a gyerekek, akiknek testvérük van, meséljenek el egy számukra fontos történetet</li> <li>- két testvérről mesélek ma nektek (a mese első felét olvassuk)</li> </ul> <p style="text-align: center;">A két kicsi bocs meg a róka</p> <p>Medve apó, medve anyó dolga után járt, két kicsi bocsuk először otthon heverészett, azután elindultak sétálni. Amikor az országúthoz értek, figyelték az arra haladó embereket, szekereket. Egyszer csak keserves nyikorgást hallottak, aztán nagy zökkenéssel gödörbe szaladt egy megrakott szekér. Arról pedig a földre gurult egy nagy fehér malomkő. Gurult, gurult, aztán elterült az árokban. A kicsi bocsok odaszaladtak, s látták, hogy nem malomkő az, hanem egy szép, kerek, zsíros sajt.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- No, ezt megesszük – mondták.</li> </ul> <p>Azzal megfogták a sajtot, bevitték a sűrűbe, hogy megosztozzanak rajta. Csakhogy egyik bocs sem bízott a másikban. Veszekedni kezdtek, a sajtot ide-oda rángatták, s kiabáltak, ahogyan a torkukon kifért. A róka éppen arra kószált. Gondolta, megnézi, min torzsalkodik a két bocs. Mikor látta, hogy egy sajton kaptak össze, felajánlotta, hogy majd igazságot tesz és elosztja a sajtot.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Elfogadunk bírónak, róka koma – mondta a két kicsi bocs.</li> </ul> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a történet folytatása csoportmunkában: a csoport minden tagja egy-egy mondatot mond, az elkészült történeteket meghallgatjuk, véleményezzük</li> <li>- a tanító felolvassa a történet végét</li> </ul> <p>Akkor menjetek oda a bokor mögé – szólott rájuk a róka. – Fordítsatok hátat, s addig ide ne nézzetek, míg hármat nem vakkantok. A két kicsi bocs engedelmesen elbújt a bokor mögött. A róka megnyalta a szája szélét és hozzálátott a lakomához. Mikor a sajtot az utolsó harapásig felfalta,</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>megint megnyalta a száját, s nesztelenül odébbállt.<br/> A két kicsi bocs pedig várta, várta, hogy a róka hármát vakkantson. Telt az idő, múlt az idő, de nem vakkantott senki. Erre kukucskálni kezdtek, de a rókának színét sem látták. Mikor pedig kiderült, hogy a sajt is eltűnt, akkor rettentően elszorodtak.<br/> - Ha jó testvérek lettünk volna, sajtot is ehettünk volna – mondták, s nagy búsan elindultak hazafelé.</p> <p><b><u>4. Testvérek vagyunk 2.</u></b></p> <p>- a csoportok párokra bomlanak, majd helyzeteket sug a fülükbe a tanító (pl. a testvéred el szeretné venni a játékodat, meg akarja enni az utolsó csokit, mást akar nézni a tévében, ő döntheti el, mit csinál a család a hét végén ... a sor bővíthető) – mindegyiket 2-2 párnak; feladatuk, hogy alkossanak jelenetet a helyzethez – várhatóan különféle megoldások is láthatók lesznek<br/> - a jelenetek bemutatása és elemzése során megérthetik a nézőpontok különbözőségét, segítve ezzel konfliktusmegoldó képességük fejlődését<br/> - végül történjen összegzés is</p> |

### 3. évfolyam

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>1. <u>Tanulási technikák fejlesztése</u></b><br/>(7 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>           Anyanyelvi kommunikáció<br/>           Szociális és állampolgári kompetencia<br/>           Hatékony és önálló tanulás<br/>           Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>           Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1-2. <u>Kooperatív technikák bővítése</u></b></p> <p>- a gyerekek állatneveket választanak maguk (amelyről sokat tudnak és szívesen megismertetnék vele a többiekkel is), majd sétálgatva információkat gyűjtenek egy feladatlap segítségével (Találd meg azt, aki ... társait megkérdezi, hogy valamelyik állítás igaz-e rá. Ha igen, nevét és válaszát felírja. Mindenkit személyesen kell megkérdezni, csak akkor kerülhet fel a lapra.)<br/>           Egy A4 méretű lapra egymás alá írjuk az állításokat, amelyeket aztán a gyerekek egymástól megkérdeznek. Ezek lehetnek a következők: négy lábú, két lábú, több lába van, nincs lába; növényevő, ragadozó, mindenevő, másképpen táplálkozik; szárazföldön él, vízben, vízparton él.<br/>           - az előzetesen azonos színnel megjelölt kérdőíves gyerekek alkotnak egy-egy csoportot<br/>           - ismeretterjesztő szöveg feldolgozása csoportban élő állatokról szakértői mozaikkal (ehhez a szövegek mellett szükség lesz A,B,C és D jelű kártyákra), a megszerzett ismeretek ellenőrzése füllentőssel<br/>           Az A és B jelű feladatok közül osztályunk ismeretében vagy differenciálás céljából választhatunk.</p> <p><b>I.</b></p> <p>1. Figyelmesen olvassátok el a következő szöveget!</p> <p style="text-align: center;">A barnamedve</p> <p>A barnamedve nagy testű, erős, félelmetes ragadozó emlős. Hátsó lábaira állva magassága akár 3m is lehet. Hűvös erdőségekben él. Általában magányos, de olykor csoportosan is látni. Táplálkozását az évszakok határozzák meg. Nem válogatós, étlapján szerepel tojás, földi mókus, hal, elhullott állat, gyümölcs, bogyó, levél, gyökér. A táplálékszegény időszakot barlangjában vészeli át, ahol hosszú téli álmot alszik. Tavasszal születik 2-3</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>csupasz bocs. Az anya tejével táplálja őket. Eközben azt a zsírréteget használja el, amit ősszel magára szedett. A bocsok játékosan birkóznak, hancúroznak. Játék közben ügyesednek, s megtanulják anyjuktól a táplálékszerzést és a halászatot. Ez a későbbiekben a túléléshez szükséges. Évekig kötődnek az anyjukhoz.</p> <p>2/A Értettetek-e mindent? Mondatalkotással vagy szómagyarázattal beszéljétek meg a következő szavak, szókapcsolatok jelentését! Szükség esetén használjátok a Magyar Értelmező Kéziszótárt vagy forduljatok tanítótokhoz!</p> <p>táplálékszegény időszak, vészeli át, túlélés, kötődnek anyjukhoz</p> <p>3/A A szöveg alapján írjátok le vagy húzzátok alá azt, amit a barnamedvéről a legfontosabbnak tartotok! Ezt kell majd megtanítanotok a többieknek!</p> <p>2/B Értettetek-e mindent? Mondatalkotással vagy szómagyarázattal beszéljétek meg a következő szavak, szókapcsolatok jelentését! Szükség esetén használjátok a Magyar Értelmező Kéziszótárt vagy forduljatok tanítótokhoz!</p> <p>táplálékszegény időszak, vészeli át, túlélés, kötődnek anyjukhoz</p> <p>3/B Húzzátok alá a szövegben a választ a kérdésekre! Ezt kell majd megtanítanotok a többieknek!</p> <p>Mekkora a barnamedve?<br/>Hol él?<br/>Mivel táplálkozik?<br/>Mikor születnek az utódai?<br/>Hogyan táplálja őket az anyjuk?</p> <p><b>II.</b><br/>1. Figyelmesen olvassátok el a következő szöveget!</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p style="text-align: center;">A jegesmedvék</p> <p>A jegesmedvék az Északi-sarkon, az örök hó és jég birodalmában élnek. A jégtáblákon olykor 150 km-t is utaznak, majd visszatérnek régi helyükre. Ezek a medvék akár 2-3 m hosszúak is lehetnek, és szinte egybeolvadnak a környezetükkel. Láruk kissé hártás, éppen ezért kitűnő úszók. Bundájuk kétszeres szőrtakaró, a hosszú szőrök alatt dús aljszőrrel is rendelkeznek. Bőrük alatt 5-10 cm vastag zsírréteg is kialakulhat. Hatalmas erejük van. Első végtagjaikkal könnyen le tudják ütni a fókát, amely fő táplálékuk. Gyomrukba akár 70 kg élelem is befér. A nőstények a hóba ássák barlangjaikat, melyekben 4 °C van a leghidegebb időben is. Általában kétévenként 1-4 bocsot hoznak a világra, amelyek szüleik védelme alatt fejlődnek.</p> <p>2/A Értettetek-e mindent? Mondatalkotással vagy szómagyarázattal beszéljétek meg a következő szavak, szókapcsolatok jelentését! Szükség esetén használjátok a Magyar Értelmező Kéziszótárt vagy forduljatok tanítótokhoz!</p> <p>egybeolvadnak környezetükkel, aljszőr, szüleik védelme</p> <p>3/A A szöveg alapján írjátok le, vagy húzzátok alá azt, amit a jegesmedvéről a legfontosabbnak tartotok! Ezt kell majd megtanítanotok a többieknek!</p> <p>2/B Értettetek-e mindent? Mondatalkotással vagy szómagyarázattal beszéljétek meg a következő szavak, szókapcsolatok jelentését! Szükség esetén használjátok a Magyar Értelmező Kéziszótárt vagy forduljatok tanítótokhoz!</p> <p>egybeolvadnak környezetükkel, aljszőr, szüleik védelme</p> <p>3/B Húzzátok alá a szövegben a választ a kérdésekre! Ezt kell majd megtanítanotok a többieknek!</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Hol élnek a jegesmedvék?<br/> Mi segíti a vízben való mozgásukat?<br/> Mivel táplálkoznak?<br/> Mennyi utód születik?</p> <p><b>III.</b></p> <p>1. Figyelmesen olvassátok el a következő szöveget!</p> <p style="text-align: center;">A kutya őse</p> <p>A farkas elterjedt ragadozó. Sűrű erdőkben, hegyvidéken, síkságokon, nádasokban egyaránt előfordul. Akár 80 kg is lehet, 1 és fél m hosszú, szürke bundás állat. Rendkívül gyorsan fut, erős állkapcsával a legvastagabb csontot is elroppantja. Nagyobb állatokra is vadászik, de kisebb rágsálókat, rovarokat, időnként gyümölcsöt, kukoricát, burgonyát is fogyaszt. Télen falkában vadászik, melynek élén a legerősebb hím áll. Az utódokat közösen nevelik. Általában 3-6 kisk farkas születik, melyek 21 napos korukig vakok. Négy hetes korukban elhagyják az odút, és felfedezőútra indulnak szüleikkel. A vadászatokon a hím, a nőstény és a fiatalok – közösen - akár egy szarvast is elejtenek.</p> <p>2/A Értettetek-e mindent? Mondatalkotással vagy szómagyarázattal beszéljétek meg a következő szavak, szókapcsolatok jelentését! Szükség esetén használjátok a Magyar Értelmező Kéziszótárt vagy forduljatok a tanítótokhoz!</p> <p>falka, elhagyják az odút</p> <p>3/A A szöveg alapján írjátok le vagy húzzátok alá azt, amit a farkasokról a legfontosabbnak tartotok! Ezt kell majd megtanítanotok a többieknek!</p> <p>2/B Értettetek-e mindent? Mondatalkotással vagy szómagyarázattal beszéljétek meg a következő szavak, szókapcsolatok jelentését! Szükség esetén használjátok a Magyar Értelmező Kéziszótárt vagy forduljatok a tanítótokhoz!</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>falka, elhagyják az odút</p> <p>3/B Húzzátok alá a szövegben a választ a kérdésekre! Ezt kell majd megtanítanotok a többieknek!</p> <p>Mekkora a farkas?<br/>Mivel táplálkozik?<br/>Hogyan élnek a farkasok?<br/>Mennyi kölyök születik?<br/>Hogyan vadásznak?</p> <p><b>IV.</b></p> <p>1. Figyelmesen olvassátok el a következő szöveget!</p> <p style="text-align: center;">Az oroszlán</p> <p>Az oroszlán az állatok királya. Afrika füves pusztáin él. Félelmetes erejű, hatalmas testű ragadozó. Testhossza kb. 2 m, tömege elérheti a 190 kg-ot. Csak a hímnek van sörénye. A nőstény mindig kisebb. 3-4 kölyköt hoz a világra, amelyek először pöttyösek. A kölykök csak 2 hónapos korukra tanulnak meg járni, addig az anyjuk gondozza őket. Fél éves korukban eleven állatokat hoz nekik, így tanulnak vadászni. Az élelemszerzés a nőstények feladata. Sötétedés után, széllel szemben indulnak vadászni, a fűben hasalva, félkör alakban várnak. A hím hangos üvöltésével feléjük tereli a zsákmányt, a nőstények pedig elejtik. Mindig a hím eszik először, majd a nőstények, végül a kölykök.</p> <p>2/A Értettetek-e mindent? Mondatalkotással vagy szómagyarázattal beszéljétek meg a következő szavak, szókapcsolatok jelentését! Szükség esetén használjátok a Magyar Értelmező Kéziszótárt vagy forduljatok a tanítótokhoz!</p> <p>félelmetes erejű, széllel szemben, sörény</p> |



| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>3/A A szöveg alapján írjátok le vagy húzzátok alá azt, amit az oroszlanokról a legfontosabbnak tartotok! Ezt kell majd megtanítanotok a többieknek!</p> <p>2/B Értettetek-e mindent? Mondatalkotással vagy szómagyarázattal beszéljétek meg a következő szavak, szókapcsolatok jelentését! Szükség esetén használjátok a Magyar Értelmező Kéziszótárt vagy forduljatok a tanítókhoz!</p> <p>félelmetes erejű, széllal szemben, sörény</p> <p>3/B Húzzátok alá a szövegben a választ a kérdésekre! Ezt kell majd megtanítanotok a többieknek</p> <p>Hol élnek az oroszlanok?<br/> Mekkora a méretük?<br/> Mi a különös a kölykökben?<br/> Melyik állat szerzi az élelmet?<br/> Hogyan vadásznak?</p> <p><b>3. <u>A társak tanítása</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- az előző órán megalakult csoportok dolgoznak együtt – a szakértői mozaik folytatása (legjobb, ha a két foglalkozást közvetlenül egymás után tartjuk)</li> <li>- mindenki a saját csoportjában tanítja meg a saját feldolgozott anyagát</li> <li>- ellenőrzés diákkvartettel – a csoport tagjai A,B,C,D jelet kapnak, a tanító által feltett kérdésre minden csoportból az azonos jelű tanuló válaszol (a tanító választhat a feladatlapok kérdései közül is)</li> <li>- önálló fogalmazás írása valamely megismert állatról (ez házi feladat is lehet)</li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p><b>4. Szerepek, jelzések</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- az előző foglalkozáson kialakult csoportok dolgoznak továbbra is együtt: csoportosan élő állatokat (szurikáták, vadludak, elefántok, majmok, hangyák, méhek stb.) ábrázoló nagyobb méretű (legalább A4) képeket állítanak össze (A képeket előzőleg feldaraboljuk 8-12-16 darabra.)             <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Osszátok szét egyenlően a darabokat!</li> <li>2. Kerekasztallal állítsátok össze a képet! (mindenki a saját darabját igyekszik hang nélkül, a kerekasztal szabályai szerint elhelyezni)</li> <li>3. Ragasszátok fel a lapra!</li> </ol> </li> <li>- Az emberi közösségekben létező tipikus szerepek összegyűjtése (pl. szülő, gyerek, testvér, tanító, szomszéd stb.) szóforgóval</li> <li>- a csoport által kiválasztott szereplő bemutatása tipikus jelenettel (úgy, hogy a többiek ráismerjenek), majd a jelenetek megbeszélése.</li> <li>- Tanulás közben, iskolai és iskolán kívüli szabadidőben alkalmazott jelzések összegyűjtése (pl. csendjel, a sorakozás jelzése, jelentkezés, a dicséret és elmarasztalás gyakori jelei stb.) szóforgóval, összesítése többen a táblánál módszerrel</li> <li>- Az előző feladat megoldása során kialakult, a többen a táblánál módszerrel rögzített listák összehasonlítása, kiegészítése beszélgetőkörben, eltérő vélemények esetén vita, érvelés</li> </ul> <p><b>5. Kapcsolatok</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- csoportalakítás szókérttyőre írt mértékegységekkel (az azonos méréshez tartozók alkotnak egy-egy csoportot: hosszúság, idő, tömeg, űrtartalom)</li> <li>- kapcsolatot keresnek és fogalmaznak meg az egyes mértékegységek között</li> <li>- minden csoport szókérttyőket kap, azokat csoportosítja választott szempont szerint</li> <li>- a csoportosítás bemutatása három megy egy marad módszerrel</li> <li>- a szavak között kapcsolatot keresnek (2-2 szó összekötése egy mondatban), a mondatokat csomagolópapírra írják, majd a lapokat közszemlére teszik. Minden jó mondatért pont jár, ami mások lapján nem szerepel, azért dupla</li> <li>- a feladat megbeszélése beszélgetőkörben: Található-e kapcsolat minden szópár között?</li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Lehet-e két olyan szó, amely nem hozható kapcsolatba? Melyik mondat tetszett a legjobban? Miért?</p> <p><b>6. <u>Szövegfeldolgozás</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a tanító választhat az éppen soron következő olvasás vagy környezetismeret anyagból egy anyagrészt</li> <li>- csoportban dolgoznak a gyerekek: feladatuk a szöveg részekre osztása, vázlatírás – fontos, hogy közös megegyezésre jussanak, s az eredmény a csoport közös véleményét tükrözze; a vázlat típusát (kulcsmondatos vagy kérdő mondatos) ők határozhatják meg</li> <li>- a vázlatokat továbbadják egy másik csoportnak, ők értékelik, hogy alkalmas-e a vázlat a szöveg lényegének kiemelésére</li> <li>- végül a szükség esetén kijavított vázlatokat a táblára teszik, s mindenki lemásol egyet (amelyet a maga számára a legmegfelelőbbnek tart) az olvasásfüzetébe</li> <li>- házi feladat: tartalommondás a leírt vázlat alapján</li> </ul> <p><b>7. <u>Most mutasd meg! Ki a gyorsabb?</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- az activity játék mintájára játszhatunk az éppen aktuális tananyagok szó- és fogalomkészletével</li> <li>- a gyerekek a megszokott vagy szimpátia csoportokban dolgoznak</li> <li>- egy listát kapnak, feladatuk az, hogy körülírással vagy mutogatással (ezt sorsolással vagy megállapodással dönthetjük el) meghatározzák a szavakat, kifejezéseket úgy, hogy a csapat minél gyorsabban kitalálja azt. Minden körben másik gyerek lesz a mutogató-beszélő, a többiek a kitalálók – ezért célszerű több listával készülnünk. Az a csapat győz, amelyik adott idő alatt a legtöbb szót, kifejezést találta ki a definíciók alapján</li> <li>- ha már mindenkire többször sor került, beszélgethetünk a játékról <ul style="list-style-type: none"> <li>- Könnyű vagy nehéz kitalálni a szavakat?</li> <li>- Mitől függ, hogy mennyi idő alatt sikerül?</li> <li>- Minden szót meg lehet határozni, el lehet mutogatni?</li> </ul> </li> </ul> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p style="text-align: center;">→ → →</p> <p><b>2. <u>Ki vagyok én? – önismeret</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>         Anyanyelvi kommunikáció<br/>         Szociális és állampolgári kompetencia<br/>         Hatékony és önálló tanulás<br/>         Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>         Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1-2. <u>Nekem ez fontos</u></b></p> <p>- Minden gyerek behozza otthonról a hozzá legközelebb álló három tárgyat.<br/>         A pedagógus elhelyez a tanteremben egy nagyobb méretű dobozt.<br/>         A gyerekek úgy helyeznek ebbe a dobozba a tárgyak közül kettőt, hogy a többiek ne lássák.</p> <p>- Arról a tárgyról, ami náluk maradt elmondják, hogy miért fontos az nekik.</p> <p>Eztán mindenki húz egy tárgyat a dobozból, és megpróbálja eldönteni, hogy kié lehet ez a tárgy. Döntését, következtetését indokolja is. Ha kitalálja, hogy kié a tárgy, és indokolta is, akkor annak tulajdonosa is véleményezi, hogy társa jól látja-e a tárgyhoz fűződő viszonyát. Amivel szeretné, azzal kiegészíti a társa indoklását.</p> <p>-Ezután az összes tárgyat kitesszük a tanári asztalra, és minden gyerek választ egyet, ami nem az övé. Indokolja, hogy miért ezt választotta befejezetlen mondat segítségével.</p> <p>Nekem azért tetszik ez a tárgy...<br/>         vagy<br/>         Szerintem hozzám azért illene ez a tárgy...</p> <p>- Ismét kitesszük az összes tárgyat az asztalra.<br/>         Mindenki választ két tárgyat, ami nem az övé.<br/>         (Nem megy ki a tárgyakért, a többiek ne tudják, hogy ő mit választott!)<br/>         Fantázianevet ad neki, melyet (előzetesen kiosztott) szókártyán rögzít.</p> <p>Pl:<br/>         Plüssfigura                      Éjjeli alvóka<br/>         Kedvenc bögre                      Legjobb hörpintő</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>→</p>  | <p>Kedves könyv                      Kedvenc betűtár</p> <p>A szókétyákat egy közös dobozba helyezik.<br/> A tanító egyenként felolvassa azokat. Mindenki végiggondolja, hogy az ő otthonról hozott tárgyának milyen fantázianevet adhattak.<br/> Aki a saját tárgyára ismer, jelentkezik.</p> <p>Ha sikerül helyesen eltalálnia, hogy az ő tárgya rejtőzik a fantázianév alatt, akkor megkapja a kártyát, ha nem, akkor tovább lehet találgatni.</p> <p><b>3. <u>Ilyen vagyok</u></b></p> <p>- A gyerekek párokat alkotnak. Képzeljék el, hogy találkoznak egy távoli országból jött gyerekekkel. Mutakozzanak be neki 5 rövid mondatban!<br/> Rövid felkészülés után minden pár mutassa be a párbeszédét!</p> <p>- Minden gyerek tervezzem magának emblémát, amit pólóján, táskáján, jelvényén szívesen viselne!<br/> Találjon ki magának egy új nevet, és írja az embléma alá!<br/> A gyerekek járjanak körben a tanteremben, és mindenki nézze meg mindenki emblémáját!<br/> Amennyiben találónak érzik az emblémát, amit társuk rajzolt, akkor tegyenek a lap aljára egy pöttyöt.<br/> Versenyezzünk! Ki kapott több pöttyöt?</p> <p>- Minden gyerek füzetet és ceruzát vesz elő.<br/> Mit mondanál el magadról egy négysoros versben?<br/> Próbáld meg leírni!<br/> Olvassák fel egymásnak, hogy ki mit írt!<br/> Véleményezzék egymás verseit! Miért vélték találónak, esetleg mit írtak volna ők bele.</p> <p><b>4. <u>Az én „dobozaim”</u></b></p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>A gyereke öt különböző méretű, de nem nagy dobozt hoznak.<br/>Gondolják végig, hogy számukra mik a legfontosabbak az életükben!<br/>(szeretet, egészség, tudás, barátság, gazdagság, család, hit, szépség...)<br/>Előtte a táblánál gyűjtsünk közösen ilyen fogalmakat.</p> <p>Beszéljük meg, hogy mit jelentenek ezek!</p> <p>Döntsék el, hogy melyik öt a legfontosabb számukra, és állítsanak fel sorrendet.<br/>Az öt közül a számukra legfontosabb fogalmat a legnagyobb dobozra írják, a legkevésbé fontosat a legkisebbre.</p> <p>Minden „fogalomdoboz” kapjon egy-egy szint is, amely szerintük a legjobban illik hozzá!<br/>Az így összeállított dobozokat ragasszák össze.</p> <p>Mindenki mutassa be a saját dobozsorozatát, és indokolja a döntését.</p>                                                                              |
| <p><b>3. <u>Barátság – kapcsolatok</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Hatékony és önálló tanulás<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1-2. <u>Meséljünk!</u></b></p> <p>- A gyerekek próbáljanak meg felidézni magukban egy olyan eseményt, mikor a legjobb barátjukkal vitatkoztak, vagy összevesztek, majd kibékültek.<br/>Aki szeretné, mesélje el a többieknek ezt a történetet.<br/>A többi gyereknek legyen lehetősége elmondani, hogy ő hogyan oldotta volna meg ezt a konfliktust.</p> <p>- A tanító bemutatásában hallgassák meg a két mókusról szóló mesét!</p> <p><b><u>Mese a két mókusról</u></b></p> <p>A két mókus egyszer azon vitatkozott egymással, ki tud nagyobbra ugrani.<br/>- Figyeld meg, én vagyok a legügyesebb mókus, meglátod, milyen magasra tudok ugrani - mondta a fiatalabb, s ezzel máris egy szempillantás alatt fent termett a fa tetején.<br/>- Én vagyok a legügyesebb -, mondta a másik mókus - nézd csak, milyen messzire tudok ugrani. -</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>S ezzel máris eltűnt társa szeme elől.</p> <p>A két mókus azonban olyan messzire ugrott egymástól, hogy egyik sem láthatta a másikat. Így felmérni sem tudták, melyik ugrott messzebbre vagy magasabbra. Egész nap csak kiabáltak egymásnak:</p> <p>- Gyere, nézd meg, hogy én ugrottam nagyobbat! Én vagyok az ügyesebb!</p> <p>Helyéről azonban egyik sem tágitott, nehogy elveszítse a "bizonyítékot", ügyességének bizonyosságát. Estére aztán megunták a kiáltozást, s mindketten visszamentek ugyanarra az ágra, ahol reggel voltak. Egy darabig csendben üldögéltek, majd megszólalt a fiatalabb:</p> <p>- Bátyám, valóban te vagy az ügyesebb.</p> <p>- Nem, te vagy a fiatalabb - mondta a másik -, te vagy az ügyesebb.</p> <p>- Mindkettőnknek igaza van, ha jó barátok maradunk - felelt az ifjabb mókus.</p> <p>S jó barátok maradtak.</p> <p style="text-align: right;">(Ursula Wölfel)</p> <p>- Kérdésözön:</p> <p>A tanulók tegyenek fel a szövegre vonatkozó kérdéseket, s ezeket gyűjtsék össze. (A tanító írja fel a táblára!)</p> <p>Szavazzassuk meg velük, hogy szerintük mely kérdések a legfontosabbak, és azokat beszéljük meg közösen!</p> <p>- Kérdezz!</p> <p>A tanulók 4 fős csoportokban dolgoznak.</p> <p>Minden csoport megfogalmaz 3 kérdést a szöveghez, és külön-külön papírcsíkokra írják.</p> <p>A csoportok helyet cserélnek egymással, de a kérdéseiket a helyükön hagyják.</p> <p>A csoporttagok elolvassák az új helyen talált kérdéseket, és megvitatják, hogyan felelnének rá.</p> <p>Rövid megbeszélés után mindenki felolvassa a kérdéseket, és válaszol azokra.</p> <p>- A lényeg!</p> <p>A tanulók továbbra is 4 fős csoportokban dolgoznak.</p> <p>Megbeszéljük, hogy hogyan összegeznék ennek a mesének a tartalmát, ha az erdei híradóba kellene bemondani.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Minden csoport bemutatja a saját híradó-részletét.</p> <p><b>3. <u>Képregény vagy síkbáb?</u></b></p> <p>A gyerekek lehetőséget kapnak, hogy csoportokban dolgozva választhassanak két feladat közül.</p> <p>a)<br/>Képregényt készíthetnek a meséhez. Ebben az esetben azonban változtassák meg a mese befejezését.<br/>Amikor elkészültek, mondják el a többieknek, hogyan képzeltek el a mese befejezését, és mindenki tekinthesse meg a munkájukat.</p> <p>b)<br/>Amelyik csoport szeretné, az készíthet síkbábokat a meséhez.<br/>Csomagoló papírra fessenek háttérrel is, ahogyan ők azt képzelik!<br/>Ezek a csoportok mutassák be az előadásukat a többieknek!</p> <p><b>4. <u>Tudjunk többet egymásról!</u></b></p> <p>-A gyerekek kör alakban leülnek. Egy önként vállalkozó a körön belül körbemegy, és minden társának elmondja a „Veled szívesen...” kezdetű mondatot tetszőleges befejezéssel. Majd ugyanezt egy másik gyerek is megteszi.</p> <p>-A csoport minden tagja írólapot kap. Az a feladatuk, hogy rajzoljanak erre az írólapra egy virágot. Az írólapokat gyurma ragasztóval rögzítsék a táblán. (Ne írják rá a nevüket!)</p> <p>Mindenki keresse meg, hogy szerinte az ő virágja kinek a virágjára hasonlít a legjobban. Kérdezze meg, hogy ki a virág gazdája! Sorolja fel, hogy szerinte milyen közös tulajdonsága van neki ezzel a gyerekekkel!</p> |



| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>- A gyerekek az osztályban párokat alkotnak. (Szimpátia alapján dönthessenek.)</p> <p>Minden pár álljon szembe egy másik párral!<br/>         Úgy beszélgessenek egymással, hogy az egyik szót a pár egyik tagja, a másik szót a pár másik tagja mondja, amíg be nem fejezik a mondatot.<br/>         A válaszadó pár ugyanígy reagál.</p> <p>A párok ne beszéljék meg előre a párbeszédet! Rögtönözzenek!</p> <p>A végén nyilváníthassanak véleményt, hogy mennyire gondolkodtak hasonlóan a párjukkal!</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <p><b>4. <u>Mi lenne nélkülük? – szabályok</u></b><br/>         (5 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>         Anyanyelvi kommunikáció<br/>         Szociális és állampolgári kompetencia<br/>         Hatékony és önálló tanulás<br/>         Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>         Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1-2. <u>Játékkészítés</u></b></p> <p>- a gyerekek megszokott csoportjaikban dolgoznak: a behozott játékok csoportosítása (előzetes feladat a csoporttagok számára minél több kedvenc játék behozása), a csoportosítás bemutatása tárlatlátogatással</p> <p>- Motiváció: Ma társasjátékot készítünk. Ki szeret ilyenekkel játszani? Miért? – beszélgetés beszélgetőkörben</p> <p>- Az én kedvenc játékom a... befejezetlen mondat</p> <p>- a játék tervezése, elkészítése során a feladatok felosztása, az elkészült munka önértékelése, a szükséges változtatások elvégzése</p> <p>- játékszabályok megalkotása,</p> <p>- a játék kipróbálása a saját csoportokban</p> <p>- a játékok bemutatása a többieknek három megy, egy marad módszerrel</p> <p>- minden csoport egy másik csoport játékát is kipróbálja</p> <p><b>3. <u>A szabályokról</u></b></p> <p>- Mi a közös az elmúlt foglalkozáson készített a játékokban? a szabályok (többek között)</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kérdésözön a <u>szabály</u> kifejezéssel kapcsolatban (a gyerekek az előző órai csoportjaikban dolgoznak). A legfontosabb kérdések kiválasztása szóforgóval</li> <li>- a szövivők beszámolója, a legfontosabbnak tartott kérdések felírása majd ezek közül a legérdekesebbek megszavazása</li> <li>- beszélgetés, vita a kérdező közösség szabályai szerint</li> <li>- a vita gondolatmenetének áttekintése, csomópontjai</li> <li>- a csoportok önértékelése a közös munkáról, illetve saját tevékenységükről</li> <li>- a tanító értékelése a csoportok tevékenységéről aktivitás és együttműködés szempontjából</li> </ul> <p style="text-align: center;"><b>4. <u>Közlekedünk 1.</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- az iskola környékének feltérképezése közlekedési nehézségek (lámpás illetve lámpa nélküli kereszteződések, járdán való parkolás stb.) illetve közlekedési táblák szempontjából, ezek rögzítése rajzzal vagy fényképezéssel</li> <li>- az osztályban térképvázlat készítése, rajta a kritikus helyek jelölése, a táblák berajzolása</li> <li>- beszélgetőkör: Miért szükségesek a közlekedési táblák, a szabályok? Mi a következménye, ha nem tartjuk be a közlekedési szabályokat?</li> </ul> <p style="text-align: center;"><b>5. <u>Közlekedünk 2.</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- újabb séta alkalmával a térképvázlat ellenőrzése, szükség esetén pontosítása</li> <li>- gyűjtőmunka vagy házi feladat volt könyvtári vagy internetes kutatás, illetve interjúkészítés: Mit jelentenek a látott táblák? Milyen fajta közlekedési táblák vannak még? – erről számolnak be a gyerekek</li> <li>- csoportalakítás közlekedési táblákkal, majd csoportokban annak megbeszélése, hogy lehetne-e biztonságosabbá tenni az iskola környékének közlekedését, s ha igen, hogyan</li> <li>- a javaslatok ismertetése a többi csoporttal, vélemények meghallgatása</li> <li>- beszélgetőkör: mit tehetünk mi a saját biztonságunkért, kihez fordulhatunk a javaslatainkkal</li> </ul> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>5. <u>Együtt működés? – viselkedés</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>           Anyanyelvi kommunikáció<br/>           Szociális és állampolgári kompetencia<br/>           Hatékony és önálló tanulás<br/>           Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>           Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Együtt működés</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Közös játék - a csoporttagok egymás mögött felsorakoznak (csoportonként), az elöl álló kivételével mindenkinek csukva van a szeme. Az első szabadon vezeti a csoportját a teremben. Egy idő után csere, hogy mindenki megtapasztalhassa mindkét szerepet. A játék után beszélgetőkörben az élmények megfogalmazása, indoklása</li> <li>- szövegfeldolgozás: a rövid részletet mindenki önállóan olvassa el, majd szóforgóval beszélnek meg a kérdéseket: Hogyan oldhatnánk meg ezt a helyzetet? Hogyan lehetne segíteni?</li> <li>- A közös munkáról a szóvivők számolnak be.</li> </ul> <p style="text-align: center;">Hegedű az osztályban (részletek)</p> <p>Visongva törtünk be az osztályba. A szeptemberi nap ott úszott a levegőben, arany rácsokat dobott a padokra. A nyár bennünk égett, a bőrünkön, az ereinkben futkározott. Mi is futkároztunk.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Az az én padom volt.</li> <li>- Oda én ülök.</li> <li>- Menj a másik oldalra!</li> </ul> <p>Rikoltoztunk, helyet foglaltunk, mintha létfontosságú lett volna, ki hova kerül. Lökődöttük egymást. Volt aki a kardigánját dobta foglalnak, a másik a tízórais táskáját röpítette. Zsóka magában állt. Kedves, széles arcán nem látszott tülekedési vágy, a fal mellé húzódott. Kővér testén feszült a kék kardigán, majd szétpattantak a gombok. Vastag lábán magas szárú cipő volt. Kezében tartotta a táskáját. Az utolsó helyekért folyt a küzdelem.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Én nem ülök Zsóka mellé! Üljetek! Majd megeszi a tízóraidat!</li> <li>- Hogyne, ülj te! Olyan sovány vagy, melletted elfér</li> <li>- Vagy agyonnyom. Köszönöm. Kipréseli belőlem a levegőt.</li> </ul> <p>- beszélgetőkörben: Kerülhetsz-e te hasonló helyzetbe? Hallottál-e ilyesmiről? Milyen segítséget igénylő helyzetek adódhatnak? Hogyan tudnánk segíteni egymásnak?</p> <p><b>2. <u>Szövegfeldolgozás</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a teljes szöveg feldolgozása páros munkával, ellenőrzés párban módszerrel</li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>(folytatás)</p> <p>Bejött a tanítónő. Elcsöndesedtünk. Kezdődhetett az új iskolaév.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Na gyerekek, megvagytok? Hű, de megnőttetek. Mindenki megtalálta a helyét? Zsóka, hova ülsz?</li> </ul> <p>Zsóka lenézett a földre.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Még nem tudom.</li> <li>- Hova akarsz ülni, kislányom?</li> <li>- Nekem mindegy.</li> <li>- Keress magadnak helyet és ülj le szépen!</li> </ul> <p>Zsóka csak állt, tartotta kezében a táskáját meg a hegedűjét. Hátul megszólalt egy hang:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Nem fér el egy padban.</li> </ul> <p>Aztán még valaki belekiabált:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Üljön egyedül! Van hátul hely, ott talán elfér.</li> </ul> <p>A tanítónő rendet teremtett.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Legyen elég ebből! Ki akar Zsóka mellett ülni?</li> </ul> <p>Fölállt egy vézna kislány a második padban, Margitka.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Én szeretnék Zsóka mellett ülni.</li> </ul> <p>Zsóka szedte a cókókját, lassan elindult. Beprézelte magát a padba, igyekezett összehúzódn.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Elkezdjük a munkát, gyerekek. Ki tud valami szép verset, vagy köszöntőt?</li> </ul> <p>Lökdösték egymást a gyerekek, majd Margitka fölállt.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Zsóka nagyon szépen tud hegedülni, ő játszhatna valamit. Mikor az ablakuk alatt elmegyek, mindig hallom, hogyan játszik.</li> </ul> <p>A gyerekek megint kuncogni kezdtek, sugdostak.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Összeroppan a hegedű.</li> <li>- Meg se tudja fogni.</li> <li>- Kiejti a vonót a kezéből.</li> </ul> <p>Zsóka magához emelte a hegedűtokot, szinte dédelgetve kivette a hegedűt. Az álla alá szorította, s fölemelte a vonót.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Elszakad a húr – súgta valaki.</li> </ul> <p>S csakugyan elpattant egy húr. Zsóka csak állt piros arccal. Aztán egy gyerek fölugrott, s hozta a hegedűjét.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Itt az én hegedűm, játsszál ezen! – nyújtotta Zsókanak, aki már azt se tudta, hova bújjon zavarában. Aztán átvette a lánytól a hegedűt, az álla alá fogta, és elkezdett játszani. Eleinte remegett a hang, de aztán mind gyönyörűbben zengett. A gyerekek lélegzetüket visszafojtva hallgatták. Egyik-másiknak bepárasodott a szeme. Amikor a hegedű elhallgatott, a gyerekek tapsolni kezdtek, Zsóka pedig boldogan állt a teremben.</li> </ul> <p>Szünetben elrohantak a lányok Zsóka hegedűjével. Ő sírdogált, de hamar megvigasztalódott, mert már hozták is issza a főgonoszok.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>- Megcsinálta a pedellus. Most majd megint játszol nekünk, jó?<br/>Kedveskedve körülvették a nagydarab lányt, s az osztályba beragyogott az arany napfény.</p> <p>Feladatlap</p> <p>1. Mit gondolhattak a csöngetés előtt a lányok?</p> <p>-----</p> <p>2. Mit érezhetett a csöngetés előtt Zsóka?</p> <p>-----</p> <p>3. Hogyan érte el, hogy befogadják a többiek?</p> <p>-----</p> <p>4. Hogyan segítettek Zsókanak a lányok?</p> <p>-----</p> <p>- A gyerekek előzetes tapasztalatainak felidézése jelenetek bemutatásával a közösen végzett tevékenység során szerzett élményekről (papírgyűjtés, beteg ill. rászoruló osztálytárs huzamos segítése, osztályrendezvény szervezése stb.). A szimpátia csoportok felkészülés után mutassanak be rövid jelenetet valamely közösen átélt élményükről (ha esetleg nem volt ilyen, akkor képzeletük alapján valóítsák meg a jelenetet).</p> <p>- a jelenetek megbeszélése: felismerhető volt-e a tevékenység</p> <p><b>3. <u>Projekt tervezése</u></b></p> <p>- Közös program szervezése testvéroosztály esetleg óvodai nagycsoport számára ( közös játékdélután, iskolakóstolgotó stb.), annak eldöntése, hogy a csoportok mely tevékenységrészt vállalják a kiválasztott programmal kapcsolatban – ötletroham, beszélgetőkör</p> <p>- az előzőleg megalakult szimpátiacsoportok továbbra is együtt maradnak és a csoportok a</p> |

| Tartalmak   | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |             |                               |         |       |  |  |       |  |  |
|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------------------|---------|-------|--|--|-------|--|--|
|             | <p>következő feladatot borítékban kapják meg:<br/>Szóforgóval beszéljétek meg, majd a feladatlapon rögzítsétek a következőket:<br/>Milyen mozzanatokból áll a vállalat? Hogyan oldható meg? Ki lesz a felelős?</p> <p>1. A program végrehajtásában milyen tevékenységet vállaltatok?</p> <p>-----</p> <p>2. Milyen részfeladatokat kell megoldanotok? Hogyan tudjátok megvalósítani? Ki a felelőse? Szükségeitek lesz-e várhatóan segítségre?</p> <table><tr><td>Részfeladat</td><td>Megvalósítás módja, feltétele</td><td>Felelős</td></tr><tr><td colspan="3">-----</td></tr><tr><td colspan="3">-----</td></tr></table> <p>A lapokat helyezték el úgy, hogy azt mindenki figyelemmel kísérhesse. A projekt megvalósítása során gyakorlottságuktól függően kapjanak folyamatos támogatást, segítséget a gyerekek! A már elvégzett részfeladatokat jelezzék a projektfalon, ide gyűjthetik a gyerekek ötleteiket is.</p> <p><b>4. <u>A projekt értékelése</u></b></p> <p>- a projekt lezárásának fontos momentuma a megvalósulás utáni értékelés</p> <p>a) a produktum szempontjából – Mennyire volt eredményes a munka az előzetes elképzeléshez képest? Mennyire volt elégedett a közönség?</p> <p>    Ahhoz, hogy ezt megbeszélhessük, szükséges a helyszínen szóbeli „interjúkat” készíteni, illetve megfigyelni a résztvevőket. Erről beszélgetőkörben beszélgethetünk.</p> <p>b) a tanulás szempontjából – Milyen tanulási folyamatok zajlottak le? – szóban vagy írásban válaszolják meg a kérdéseket: Mit tudtál meg, amit eddig nem?</p> | Részfeladat | Megvalósítás módja, feltétele | Felelős | ----- |  |  | ----- |  |  |
| Részfeladat | Megvalósítás módja, feltétele                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Felelős     |                               |         |       |  |  |       |  |  |
| -----       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |             |                               |         |       |  |  |       |  |  |
| -----       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |             |                               |         |       |  |  |       |  |  |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <p>Mire vagy képes, amire eddig nem? Mi tetszett a legjobban? Mi az, amit másképp tennél?<br/> c) a társas kapcsolatok alakulása szempontjából – szóforgóval értékeljék a közös munkát:<br/> Hogyan tudott együttműködni a csapat? Voltak-e konfliktusok és képesek voltak-e megoldani azokat?</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p><b><u>6. Napirendesen! – egészséges élet</u></b><br/> (4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/> Anyanyelvi kommunikáció<br/> Szociális és állampolgári kompetencia<br/> Hatékony és önálló tanulás<br/> Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/> Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b><u>1. Egy egészséges nap</u></b></p> <p>- Négy fős csoportokban dolgozunk.<br/> Előzetesen a gyerekek egészségügyi szaklapokból, újságok ilyen vonatkozású rovataiból, internetről képeket gyűjtenek.<br/> A képek olyan tevékenységeket tartalmazzanak, melyek kötődnek az egészséges életmódhoz!<br/> (helyes táplálkozás, tisztálkodás, sport...)<br/> Minden csoport csomagolópapírt kap, amelyre 4 halmazkarikát rajzol.<br/> (reggel, délben , délután, este)<br/> Felragasztás nélkül elhelyezik a gyerekek a képeket ahhoz a napszakhoz, ahová szerintük a legjobban illik.<br/> Minden csoportból 1 ember maradjon a helyén, a többiek induljanak el, és tekintsék meg a többiek munkáját. Véleményezzék.<br/> Véleményüket a csoport helyén maradó tagja jegyezze le.<br/> Mikor minden tag visszaért a helyére, akkor vitassák meg a kritikát, és döntsenek a módosításról.</p> <p>- Készítsenek rajzos napirendet úgy, hogy ezeket a képeket illesszék bele.<br/> Minden csoport tekintse meg minden csoport munkáját.<br/> Mindenki válasszon egy munkát, ami neki a legjobban tetszik.<br/> (Csak egyet!) Idetegyén egy pöttyöt a lap aljára.<br/> Ki kapta a legtöbb szavazatot?</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p><b>2. <u>Játsszuk el!</u></b></p> <p>-A tanító beszedi az elkészült képes napirendeket, és minden csoportnak kioszt egyet, ami nem az övé.<br/> A csoportok a helyükre vonulnak a kezükbe kapott képpel.<br/> Rövid megbeszélés után pantomimmal eljátsszák a képeken látható eseményeket.<br/> A többiek nagyon figyeljenek!<br/> Ki ismert a saját napirendjére?</p> <p>- Minden csoportból 2-2 pár alakul.<br/> Minden pár kiválaszt egy képet, és párbeszédet ír hozzá.<br/> Hallgassuk meg mindenki párbeszédét!</p> <p><b>3. <u>Ki ő?</u></b></p> <p>- A gyerekek 4 fős csoportokban dolgoznak.<br/> Minden csoport gyűjtsön olyan foglalkozásokat, amelyek az egészséges életmódhoz kapcsolódnak.<br/> (orvos, dietetikus, tréner, szakács, pszichológus, védőnő, ápoló...)</p> <p>A gyűjtés után minden csoport értelmező szótárt, lexikont kap.<br/> Keressék ki ezeket a foglalkozásokat, és röviden jegyezzék le, amit a legfontosabbnak tartanak.<br/> Minden csoport számoljon be meghatározott számú foglalkozásról.</p> <p>- Minden csoport szókétyákat kap, amelyre felírja ezen foglalkozások neveit.<br/> A szókétya másik oldalára írjon 5 fogalmat, amely szerinte ehhez a foglalkozáshoz kapcsolódik.<br/> Ha mindenki elkészült, akkor olvassák fel a fogalmakat, a többi csoport pedig jegyezze le, hogy szerinte melyik foglalkozáshoz kapcsolódnak ezek.<br/> Ki talált ki többet?</p> |



| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p><b>4. <u>Nézzük meg!</u></b></p> <p>-A tanító előzetes megbeszélés alapján tegye lehetővé, hogy a gyerekek látogassanak el egy orvosi rendelőbe, vagy egészségházba. Beszéljék meg, hogy kik dolgoznak ott!</p> <p>- Minden munkacsoport (szintén előzetesen) gyűjtsön össze kérdéseket, amelyeket feltenne az ott dolgozóknak.<br/>Írjuk fel az összes kérdést a táblára, és közösen szavazzuk meg, hogy melyek a legjobbak.</p> <p>- A látogatás alkalmával tegyék fel a kérdéseket.</p> <p>- Mindenki írjon rövid fogalmazást a látogatásról!</p>                                                                                                                                   |
| <p><b>7. <u>Ők is hozzánk tartoznak – közösség</u></b><br/>(6 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Hatékony és önálló tanulás<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1-2. <u>Mesefeldolgozás</u></b><br/><u>/Az oroszlán és az egér/</u></p> <p>- A gyerekek gyűjtsenek a saját életükből olyan élethelyzeteket, amikor mások segítettek, így lettek barátok.</p> <p>- Alakítsanak 4 fős csoportokat!<br/>Gyűjtsenek az olvasókönyvből állatmeséket!<br/>Beszéljük meg, hogy ezek szereplői emberi tulajdonságokkal vannak felruházva!<br/>Minden csoport válasszon egy mesét, és fogalmazza meg egy mondatban annak tanulságát!<br/>A tanulságot olvassák fel, a többiek pedig találják ki, hogy melyik meséről lehet szó!</p> <p>- A szereplők kitalálása barkochba játék segítségével.<br/>(egér és oroszlán)</p> <p>- A mese tanítói bemutatása.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p style="text-align: center;"><b><u>AZ OROSLÁN ÉS AZ EGÉR</u></b></p> <p>Az egerek önfelédten játszadoztak a mezőn. Addig-addig ugrándoztak, míg egyikük nekiütközött az alvó oroszlánnak. Az oroszlán felébredt, s elkapta az egeret.</p> <p>- Mit képzelsz, te nyavalyás ! - ordította dühösen. - Hogy mersz felverni legszebb álmomból. Most aztán véged van.</p> <p>Már-már bekapta a rémült egeret.</p> <p>- Kérlek, bocsáss meg, nem akartalak megsérteni - könyörgött az egérke. - Kérlek, engedj szabadon. Ha megkegyelmezel, egérszavamra ígérem, meghálálom.</p> <p>Az oroszlán nagyot kacagott az ígéret hallatán. - Ugyan, hogyan tudnál te segíteni nekem?</p> <p>Ám végül mégis megkegyelmezett a kis cincoginak, mondván, ilyen apró állaton bosszút állni nem méltó az állatok királyához. Az oroszlán életét nemsokára mégis a kis egér mentette meg. Történt ugyanis, hogy az oroszlán vadászok csapdájába esett. Hatalmas erejét megfeszítve próbált szabadulni, de hiába. Tehetetlenül vergődött kötelékében. Az egér meghallotta az oroszlán nyögését, és odasietett:</p> <p>- Maradj nyugton, azonnal kiszabadítalak - mondta.</p> <p>Az egér éles fogaival elrágta a kötelet és visszaadta az oroszlánnak a szabadságát.</p> <p>- Te kineveltél engem, nem hitted, hogy segíthetek rajtad. Most láthatod, hogy az egér hálája is jól jöhet egyszer.</p> <p>- Első reagálások meghallgatása, szükséges szómagyarázat.</p> <p>- Olvasmány részekre bontása, csoportonként közös vázlatírás.</p> <p>- Tulajdonságok gyűjtése a szereplőkről.</p> <p>- Tartalom elmondása valamelyik szereplő nevében.</p> <p>- Ezt követően két feladat közül választhassanak a gyerekek!</p> <p>a)</p> <p>- Mese dramatizálása csoportokban.</p> <p>Minden csoport nézze meg minden csoport munkáját, és véleményezzék egymást befejezetlen mondat segítségével.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Nekem az (első v. második v....) csoport előadása tetszett a legjobban, mert...</p> <p>b)</p> <p>Alakítsunk párokat. A párok képzeljék el, hogy a két főszereplő 20 év múlva találkozik az erdei kávéházban!</p> <p>Elevenítsék fel párbeszédes formában a történetet, mintha visszaemlékeznének!</p> <p><b>3-4. <u>Mit is jelent?</u></b></p> <p>- A tanulók 4 fős csoportokban dolgoznak.</p> <p>Minden csoport csomagolópapírt kap, melyen a közösség szó szerepel középen. Mindenki választ magának egy saját színt.</p> <p>A közösség szóból kiindulva nyilakkal olyan fogalmakat írnak, amelyek szerintük kapcsolódik a közösség fogalomhoz.</p> <p>(barátság, figyelem, türelem, szeretet, segítség, összetartozás, közös célok, ...)</p> <p>A táblánál közösen gyűjtsék ki azokat, amelyek legalább két csoportnál szerepeltek. Szavazzák meg szerintük melyek a legfontosabbak! Jelöljék ezeket csillaggal!</p> <p>- Egyéni munkaformában külön lapokra, kártyákra írjanak mondatokat ezekkel a szavakkal. Mindenki olvassa fel a mondatait. Szavazással döntsük el, melyek a számunkra legszebb mondatok. Ezek (gyurmaasztóval) kerüljenek fel a táblára.</p> <p>- Mindenki válasszon egy mondatot, és készítsen hozzá rajzot.</p> <p>- A gyereke figyelme ismét a táblánál kigyűjtött szavakra irányuljon. Írjanak rövid fogalmazást melynek szereplői saját osztálytársaik. Minél több szerepeljen alkotásaikban a táblánál jelölt fogalmakból! Lehet a fogalmazás kitalált történet.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>alábbi címek közül választhassanak:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a) Osztálykiránduláson</li> <li>b) Egy délután együtt</li> <li>c) Így segítettek nekem az osztálytársaim</li> <li>d) Sosem fogom elfelejteni</li> </ul> <p>- Önként vállalkozók olvashassák fel műveiket!<br/>Véleményezzük azokat!</p> <p><b><u>5-6. Egy napom velük</u></b></p> <p>(Ez a feladat különösen akkor szerez nagy örömet, ha a tanulók sokat dramatizáltak. Amennyiben nem, akkor több fáradozással jár a véső produktum megalkotása, de mindenképpen maradandó.)</p> <p>- Közösén gyűjtünk olyan szituációkat az osztály életéből, amire szívesen emlékeznek a gyerekek.<br/>Ezeket rögzítsük a táblán, vagy egy jól látható helyre tett csomagolópapíron.</p> <p>- A táblán kigyűjtött szituációkból választanak egyet, és megbeszélik, hogyan dramatizálnák. (maximum 2-3 percben)<br/>Minden csoport bemutatja a többieknek az előadását.<br/>A tanító jegyzeteli a legjobb részleteket a szituációkból.</p> <p>Az elkészített szituációkat a táblán (vagy csomagolópapíron) áthúzzuk, ezt már nem lehet választani.</p> <p>- Minden csoport újra a helyére megy, és a még szabadon választható szituációkból újat választ.<br/>Rövid megbeszélés után ismét az előadások következnek. A tanító ismét jegyzetel.</p> <p>- A csoportok megbeszélik, hogy nekik mely jelenetek, jelenetrészletek tetszettek a</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p>legjobban. Véleményüket a választott szövegük tolmácsolja.<br/>A pedagógus ezekről is jegyzetet készít.</p> <p>A gyerekek tanítói segítséggel kerettörténetet találnak ki.<br/>Pl.: „Kisfilm az osztályomról”</p> <p>A kerettörténet segítségével összefűzik a legjobb szituációkat.<br/>(Először maximum 5 szituációt.)<br/>A szituációk közé csoportonként kitalálhatnak narrátor szöveget.<br/>Nagyon érdekes produkciók szoktak születni!</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p><b>8. <u>Értékes?</u></b><br/>(3 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Hatékony és önálló tanulás<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Hazugság? Füllentés?</u></b></p> <p>- Ha te lennél Hány János...</p> <p>A híres nagyotmondó utódaaként próbáljanak minél furcsább, elképesztőbb dolgot állítani komolyan, a többiek örömeire</p> <p>- mi a véleményetek Hány Jánosról? Hazudott?</p> <p>- csoportokban megtörtént esetek felidézése szóforgóval, amikor valaki nem mondott igazat - miért tette?</p> <p>- mi lett a következménye?</p> <p>- beszámoló a felmerült esetekről csoportforgóval</p> <p>- beszélgetőkörben: lehetséges-e olyan helyzet, amelyben helye van a „hazugságnak” minden „hazugság” hazugság-e; szinonimák keresése és az árnyalatok értelmezése; hazugság és elhallgatás viszonya</p> <p>- tanítói összegzés</p> <p><b>2. <u>Leleményesség 1.</u></b></p> <p>- A tanító furulyával (egyéb hangszerrel, dúdolva) eljátssza a Szegény legény vagyok én... kezdetű dalt.</p> <p>Miután a gyerekek felismerték a dalt, közösen elénekeljük.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ráhangoló beszélgetés a szegénységről               <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kit tartasz szegénynek?</li> <li>- Honnan ismered fel, hogy valaki szegény?</li> </ul> </li> <li>- Hoztam nektek egy szegény legényről szóló mesét:<br/>A kőleves című mese felolvasása.</li> <li>- A szöveg feldolgozása</li> <li>- csoportalakítás: káposzta, kolbász, kő, fazék képét puzzle szerűen nyírjuk, amiből a gyerekek húznak. Megkeresik az összetartozó képrészeket.</li> <li>- A csoportok különböző szempontok alapján dolgoznak, miután elolvasták a mesét.<br/>(A csoportokon belül stafétaolvasással ismételjék át a szöveget a gyerekek!)</li> <li>- Jellemezzétek a fiút!</li> <li>- Gyűjtsétek össze a falubeliekre jellemző tulajdonságokat!</li> <li>- Miről pletykáltak a faluban a levesfőzés után?</li> <li>- Mit gondolhatott a kő?</li> <li>- beszámoló a csoportmunkáról csoportforgóval</li> </ul> <p><b>3. <u>Leleményesség 2.</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- beszélgetés beszélgetőkörben: Szerintetek a fiút melyik tulajdonsága segítette leginkább?<br/>(helyzetfelismerés, leleményesség)</li> <li>- Most a ti leleményességeitekre lesz szükség! Próbáljátok ki magatokat! A múltkori csoportokban dolgozzatok!</li> <li>- Helyzetfelismerő játék:<br/>„Készítsetek szendvicset a borítékban leírtak alapján!<br/>A boríték szövege:<br/>A kenyéren legyen: vaj, felvágott, sajt, vékonyra szeletelt tojás, uborka, piros arany.<br/>A szendvicseiteket minél gusztusosabban tálaljátok!</li> <li>- a csoportok a következő dolgokat kapják:               <ol style="list-style-type: none"> <li>1. sajt, uborka, szalvéta</li> <li>2. kés, kenyér, piros arany</li> <li>3. felvágott, tálca, tojásvágó</li> </ol> </li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>4. vaj, tojás</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- a tanító figyelje a gyerekeket, ha semmiképpen nem sikerül boldogulniuk, szelíden segítsen</li><li>- A feladat értékelése, tapasztalatcsere falatozás közben.</li><li>- A végzett munka értékelése az osztály egésze, s a csoportok működése, aktivitása alapján. A pozitívumok kiemelése.</li></ul> |

## 4. évfolyam

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>1. <u>Tanulási technikák fejlesztése</u></b><br/>(6 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>         Anyanyelvi kommunikáció<br/>         Szociális és állampolgári kompetencia<br/>         Hatékony és önálló tanulás<br/>         Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>         Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1-2. <u>Kooperatív technikák gyakorlása</u></b></p> <p>- Mi lennél, ha más lennél?<br/>         autó, kerékpár, repülő, hajó, vonat... csoportalakítás sarkok módszerrel<br/>         Elnevezzük a sarkokat (ha a létszám miatt szükséges, akkor a terem közepét is elnevezhetjük), a gyerekek odaállnak, amelyiket választják. Majd megbeszélik, miért éppen így döntöttek.</p> <p>- Svéd gyermekversekkel foglalkoznak a gyerekek, szakértői mozaikkal (ehhez A,B,C,D jelekre van szükség)</p> <p><b>I.</b><br/>         Olvasd el a verset!<br/>         Beszéljétek meg a csoportban, milyen érzései lehettek a szereplőknek!<br/>         Veletek előfordult már hasonló? Szerintetek megfelelően viselkedtek?<br/>         A beszélgetés során készítetek jegyzeteket, hogy minél pontosabban be tudjátok számolni a többieknek a csoportotokban!</p> <p>Siv Widerberg<br/> <div style="text-align: right;">Cilla és én</div></p> <p>Cilla<br/>         (akit igazában Ceciliának hívnak)<br/>         néha olyan gügye.<br/>         Néha helyes,<br/>         néha egész jól ki lehet vele jönni.<br/>         Néha,<br/>         néha kis dedós hozzám képest.<br/>         „Mit gondolsz rólam?”<br/>         kérdeztem egyszer Cillát.<br/>         Tudjátok, mit felelt?<br/>         Ezt: „Néha olyan gügye vagy.</p> |



| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Néha helyes.<br/> Néha egész jól ki lehet veled jönni.<br/> És néha...<br/> ... néha kis dedós vagy hozzám képest!"</p> <p><b>II.</b><br/> Olvasd el a verset!<br/> Beszéljétek meg a csoportban, milyen érzései lehettek a szereplőknek! Szerintetek megfelelően viselkedtek? Ti mit tennétek másként?<br/> A beszélgetés során készítsétek jegyzeteket, hogy minél pontosabban be tudjátok számolni a többieknek a csoportotokban!</p> <p>Siv Widerberg<br/> Lecke</p> <p>Stefan beteg.<br/> Elmegyek ma Stefanhoz,<br/> elviszem neki a leckét.<br/> „Én hoztam el<br/> a leckét” –<br/> mondom majd neki.<br/> „Mert Magnus is beteg,<br/> azért jöttem én<br/> a leckével.”<br/> És odaadom Stefannak<br/> a könyveket,<br/> és megmutatom,<br/> mit kell tanulni.<br/> „Hát szia, Stefan” -<br/> mondom végül.<br/> „Hát szia, Ingrid” -<br/> mondja ő.<br/> Stefan nővére<br/> nyitott ajtót,<br/> és ő vitte be a könyveket.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p><b>III.</b></p> <p>Olvasd el a verset!</p> <p>Beszélgétek meg a csoportban, milyen érzései lehettek a vers írójának!</p> <p>Tegyetek fel kérdéseket, s beszélgetsetek arról, mi a véleményetek a felvetett problémáról!</p> <p>A beszélgetés során készítsetek jegyzeteket, hogy minél pontosabban be tudjátok számolni a többieknek a csoportotokban!</p> <p>Siv Widerberg</p> <p style="padding-left: 100px;">A tanító néni azt mondja</p> <p>A tanító néni azt mondja<br/>         hogy káromkodni csúnya dolog.<br/>         De a papám gyakran mondja<br/>         hogy Frászt meg a Keserves</p> <p style="padding-left: 100px;">Szentségit,</p> <p>és mama mondja, hogy Egy Nyavalyát,<br/>         és a nagypapa mondja, hogy A Rosseb Belé<br/>         százszor is egy nap.<br/>         Egyébként láttam,<br/>         hogy a tanító néni karamellát eszik<br/>         pedig mindig arról beszél,<br/>         hogy az édesség tönkreteszi a fogat,<br/>         és hogy a gyümölcs sokkal</p> <p style="padding-left: 100px;">egészségesebb.</p> <p><b>IV.</b></p> <p>Olvasd el a verset!</p> <p>Beszélgétek meg a csoportban, milyen érzései lehettek a vers írójának!</p> <p>Tegyetek fel kérdéseket, s beszélgetsetek arról, mi a véleményetek a felvetett problémáról!</p> <p>A beszélgetés során készítsetek jegyzeteket, hogy minél pontosabban be tudjátok számolni a többieknek a csoportotokban!</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Ingrid Sjöstrand</p> <p>Van hozzá közöd?</p> <p>Van hozzá közöd,<br/>mit csinállok?<br/>És hogy mit gondolok?<br/>Van hozzá közöm,<br/>mit csinálsz?<br/>És hogy mit gondolsz?<br/>Van közünk egymáshoz?<br/>Hozzám, hozzád, mindenkire,<br/>aki véletlenül épp itt él<br/>épp most,<br/>és akitől függ,<br/>hogyan lesz a világból?<br/>Van közünk egymáshoz,<br/>talán, igen.</p> <p>- A gyerekek a diákkvartett szabályai szerint válaszolnak a kérdésekre, melyek a következők lehetnek:<br/>Mi volt Cilla valódi neve?<br/>Vajon kedvelték egymást a gyerekek?<br/>Miért ment Ingrid Stefanhoz?<br/>Kinek kellett volna elvinni a leckét?<br/>Találkoztak-e valójában?<br/>Kiket figyelt meg a vers írója?<br/>Mit tettek a felnőttek?<br/>Mi okozott gondot a szerzőnek?<br/>Miről gondolkozik a vers írója?<br/>Végül is mi az álláspontja?</p> <p>- hangos, kifejező olvasás a csoportok előzetes megállapodása szerint<br/>- a csoportok önértékelése a foglalkozás alatti munkájukról</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p><b>3. <u>Önálló tanulás fejlesztése</u></b></p> <p>- szöveg önálló, néma olvasása (a tanító döntése, hogy minden tanuló azonos szöveget vagy különbözőket kap; azonos szöveg esetén megállapodhatnak, hogy kik tarthatják meg szóban a kiselőadásukat, a többiek elkészíthetik írásban és így kerülhet a társak elé)</p> <p>Olvasd el figyelmesen a szöveget! Oszd részekre, majd készíts vázlatot! Eldöntheted, hogy kulcsmondatokkal, kérdésekkel vagy másként.</p> <p>Van-e elég víz a Földön?</p> <p>Nagy kincs a víz, különösen az édesvíz, az iható víz. Mert a tenger vize sós: sem ivásra, sem főzésre nem alkalmas. Csak nagyon bonyolult módon lehet ihatóvá tenni. Édesvíz nem található mindenhol. Pedig az embereknek, az állatoknak, a növényeknek állandóan édesvízre van szükségük.</p> <p>Az ember hatvanéves koráig 70-80 ezer liter vizet iszik meg. Ennyi vízzel 7-8 vasúti kocsit lehetne megtölteni. Éhezni 15-20 napig is képesek vagyunk, a koplalóművészek pedig még ennél is tovább. De a szomjúságot 6-8 napnál hosszabb ideig nagyon kevesen bírják.</p> <p>Sok édesvizet használnak föl a mezők öntözésére, a települések és az ipari üzemek ellátására is. Sajnos, már vannak olyan városok, ahol üvegekben árulják a tiszta, iható vizet: akárcsak nálunk az üdítőt. Ezeken a helyeken a kutak vize annyira szennyezett, hogy csak mosásra használható.</p> <p>Miért szennyezettek a vizek? A gyár vizet vesz a folyóból, fölhasználja a termelésben és szennyezetten engedi vissza. A termőföldeken használt vegyszereket az eső bemossa a közeli tavakba, folyókba. A háztartásokban keletkező szennyvizet is a folyókba vezetik. Az az ember is szennyezi a vizet, aki az autóját a patak partján mossa, aki szemetet dobál bele.</p> <p>Soha ne feledjük el: a víz maga az élet! Vigyáznunk kell rá, akár az életünkre.</p> <p>- a szöveg alapján kiselőadás tervezése, készítése<br/> - anyaggyűjtés a könyvtárban. Lehetőség szerint Internet használatával<br/> - a gyűjtött anyag és az olvasott szöveg „összeillesztése”</p> <p><b>4. <u>Beszéljük meg!</u></b></p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- a kiselőadás megtartása az osztályban</li> <li>- önértékelés, a társak és a tanító értékelése</li> <li>- kérdésőzön csoportmunkában – a gyerekek a megszokott kooperatív csoportokban dolgoznak: kérdéseket írnak kerekasztallal a hallottak alapján, majd szóforgóval megbeszélnek, szükség esetén megszavazzák a „csoport kérdését”</li> <li>- a kérdéseket a szóvivők ismertetik, majd kiválasztják (megszavazzák) az egész osztály számára legérdekesebbnek tűnőt és arról beszélgetnek, vitatkoznak, érvelnek a kérdező közösség szabályai szerint</li> </ul> <p>A beszélgetés végén közösen összegeznek</p> <p><b>5. <u>Kapcsolatok</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- csoportalakítás szókértára írt, azonos „tudományhoz” tartozó kifejezésekkel</li> <li>- kapcsolatot keresnek és fogalmaznak meg az egyes kifejezések, fogalmak között</li> <li>- minden csoport szókértákat kap (gyermekenként 3-3 db-ot), azokat csoportosítja választott szempont szerint</li> <li>- a csoportosítás bemutatása három meg egy marad módszerrel</li> <li>- a szavak között kapcsolatot keresnek (3-3 szó összekötése egy mondatban), a mondatokat csomagolópapírra írják, majd a lapokat közszemlére teszik. Minden jó mondatért pont jár, ami mások lapján nem szerepel, azért dupla</li> <li>- próbáljanak egy történetet vagy verset alkotni, amelybe valamennyi szót belefoglalják</li> <li>- a feladat megbeszélése beszélgetőkörben: Található-e kapcsolat minden szópár között? Lehet-e két olyan szó, amely nem hozható kapcsolatba? Melyik mondat, történet vagy vers tetszett a legjobban? Miért?</li> </ul> <p><b>6. <u>Fontos a sorrend</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- a csoportok egy-egy szöveget kapnak mondatokra vágva, mely a tanító választása szerint lehet egy recept, egy ismert gyermekdal szövege, rövid mese, egy munkafolyamat bemutatása vagy a tananyaghoz kapcsolódó részlet pl. környezetismeretből</li> </ul> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- feladatuk a szöveg megfelelő sorrendbe állítása – közben sok vidámságra adhat okot, ha még nem teljesen kész állapotban is felolvashatják vagy elénekelhetik a feladatukat</li> <li>- a kész munkákat tárlatlátogatással nézik meg</li> <li>- csoportforgóval számolnak be arról, hogyan tudták megoldani a feladatot</li> <li>- beszélgetőkörben beszéljük meg, miért és mikor fontos a sorrend (gyakran a helyes sorrend megválasztásától függhet tevékenységeink, munkáink sikere)</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p><b>2. <u>Milyen szeretnék lenni? – önismeret</u></b><br/>(3 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>         Anyanyelvi kommunikáció<br/>         Szociális és állampolgári kompetencia<br/>         Hatékony és önálló tanulás<br/>         Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>         Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Mit tudok magamról és társamról?</u></b></p> <p>- A gyerekek 4 fős csoportokban dolgoznak.<br/>         Mindenki meghatározott számú (ugyanannyi) korongot kap.<br/>         A megszólalásokkal körben haladunk. Egy megszólalásnál egy korong az asztal közepére kerül. Minden körben mindenki csak egyszer szólal meg egészen addig, amíg elfogynak a korongok.<br/>         A gyerekek többször egymás után ismétlik az :<br/>         „Én tudom magamról...” befejezetlen mondatot.<br/>         Ha elfogytak a megszólalási lehetőségek, mindenki visszaveszi a meghatározott számú korongját az asztal közepéről.<br/>         Ugyanígy járunk el a következő befejezetlen mondatokkal:<br/>         „Mások tudják rólam, hogy...”<br/>         „Mások rosszul tudják rólam, hogy...”</p> <p>- Minden gyerek falevél alakú papírlapokat kap.<br/>         A tanító elkezd egy mondatot:<br/>         „Én képes vagyok arra, hogy...”<br/>         Ezt a mondatot a lapon kell befejeznie mindenkinek.<br/>         (Annyi befejezést ír, amennyit szeretne.)</p> <p>A falevél másik oldalára mindenki felírhatja, mi az, amire szeretne képes lenni, amire törekszik, de még nem sikerült megvalósítania.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>A leveleket ezután felragasztjuk az előkészített nagyméretű fára, melynek minden ágán egy-egy tanuló neve van. Ez lesz a „képességeink fája”.</p> <p>Megállapodunk, hogy a levél akkor fordítható meg, ha a gazdájának sikerült megvalósítania vágyát.</p> <p>-A tanulók egyforma méretű kártyákat kapnak. Erre a kártyára mindenki ír magáról öt dolgot, amit nagyon fontosnak tart.<br/>A kártyákat egy dobozba helyezzük, majd összekeverjük.<br/>Mindenki húz egy kártyát, és megpróbálja kitalálni, hogy ki írhatta.</p> <p><b><u>2-3. Ilyen vagyok</u></b></p> <p>-A feladat első részénél a gyerekek 4 fős csoportokban dolgoznak, majd ez egyéni munka követi.<br/>Mindenki írólapot kap. A lap egyik oldalára grafittal külső ismertetőjegyeket sorol magáról.<br/>(Erre meghatározott idő álljon rendelkezésre! Egyezményes hangjel jelezze az idő lejártát!)</p> <p>Ezt követően a csoport minden tagja különböző színű ceruzát vegyen elő! A gyerekek adják körbe a lapjukat! A csoport minden tagja a saját színével egészítse ki a felsorolást azokkal a külső jegyekkel, amelyek szerint kimaradtak, és társára vonatkoznak!<br/>(Számtalan egyezményes hangjelre fejezzék be a munkát!)</p> <p>Mikor visszakerült a lap a gazdájához, akkor a színessel írt tulajdonságok közül karikázza be grafittal azt, amivel egyet ért.</p> <p>-A lap másik oldalára a belső tulajdonságokkal ugyanígy járjunk el!</p> <p>- Minden gyerek írjon magáról egy jellemzést, amely tartalmazza azokat a tulajdonságokat, amelyeket a társaival együtt gyűjtött.</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | <p>Törekedjünk arra, hogy minél több gyerek olvassa fel a munkáját.<br/>A többieknek legyen lehetősége befejezetlen mondat segítségével értékelni a hallottakat.</p> <p>Nekem az tetszett ebben a munkában , hogy...<br/>Szerintem kihagyta azt a fontos tulajdonságát, hogy...</p> <p>- Mindenki készít magáról egy teljes alakos festményt vízfestéssel, vagy temperával.<br/>Ügyeljen arra, hogy az összegyűjtött külső jellemzők felismerhetőek legyenek.<br/>Ha elkészültek felállnak a helyükről és mindenki megtekinti mindenki munkáját.<br/>Akinak tetszett a társa munkája, az egy pöttyöt rajzol a lap aljára.<br/>Ki gyűjtött több pöttyöt?</p>                                                                                                                                                                                               |
| <p><b>3. <u>A barátom vagy? – kapcsolatok</u></b><br/>(5 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>Anyanyelvi kommunikáció<br/>Szociális és állampolgári kompetencia<br/>Hatékony és önálló tanulás<br/>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1-2. <u>Nekik is vannak barátaik.</u></b></p> <p>(A gyerekeknek kiadjuk előzetes feladatként, hogy érdeklődjenek szüleiktől, nagyszüleiktől :</p> <p>a) Mit gondolnak ők a barátságról? Van-e életre szóló barátság?<br/>b) Szerintük milyen jellemzői kell, hogy legyenek egy barátnak?<br/>c) Idézzenek fel egy olyan emléket, amikor csak a barátjukra számíthattak!</p> <p>Az egyes kérdésekre adott válaszokról készítsenek feljegyzést!)</p> <p>-A gyerekek párokat alkotnak. Mindenki a párjával megbeszéli, az a) kérdésben feltetteket.<br/>Miután meghallgatták egymást mindenki beszámol arról, hogy mit hallott a párjától.<br/>Meggátják, hogy a szülők, nagyszülők másként gondolkodnak-e a barátságról, mint az ő korosztályuk.</p> <p>-A gyerekek a tanító segítségével összegyűjtik a b) kérdésre adott válaszokat a táblánál.</p> |



| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>A barát jellemzőit.<br/>(megbízható, segítőkész, kedves, figyelmes...)<br/>Közösen megszavazzák, hogy melyik tíz-tizenkettőt tartják a legfontosabbnak.</p> <p>- Ha megvan tíz fogalom, akkor minden csoport kap két - két fogalmat. A pedagógus szókérttyákra felírja a fogalmakat, és a csoportvezetők húznak.<br/>Megbeszélik, hogy mit jelenthetnek ezek a fogalmak, és röviden lejegyzik.<br/>Minden csoport beszámol, arról, amit írt, majd a többiek kiegészíthetik.</p> <p>-A gyerekek egyéni munkába dolgoznak tovább.<br/>Végiggondolják - illetve előveszik jegyzeteiket-, hogy szüleik, nagyszüleik mit választottak a c) kérdésre.<br/>Megpróbálják elképzelni azt a jelenetet, és rajzban rögzítik.</p> <p>-A gyerekek párokat alkotnak. Mindenkinek a párja elmondja, hogy szerinte mit ábrázol a kép. Társa kiegészítheti a mondandóját, vagy cáfolhatja.<br/>Ha van idő, akkor írhatnak hozzá párbeszédet, és előadhatják.</p> <p><b>3-4. <u>Barátok</u></b></p> <p>- Minden gyerek gondoljon a legjobb barátjára, és írjon hozzá egy rövid versikét. Foglalja bele a mondandójába, hogy miért szereti őt.<br/>Ne írja alá! Dobja be a versikét egy dobozba!<br/>Válasszunk egy szépen olvasó gyereket, aki átéléssel felolvassa a verseket.<br/>Ha valaki úgy gondolja, hogy neki szól a vers, jelezze.</p> <p>- Minden gyerek embert ábrázoló síkbábót készít. Az elkészült síkbábókat gyurma- ragasztóval a táblára rögzítjük.</p> <p>- A gyerekek 4 fős csoportokat alkotnak.</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                         | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                   | <p>Minden csoport kiválasztja, hogy melyik az a két báb, amelyik szerinte a legjobban összeillik, akár barátok is lehetnének.</p> <p>Nevet ad ennek a két bábnak, és ír közösen egy párbeszédet, ami szerinte elhangozhat közöttük.</p> <p>- Felállítjuk a bábparavánt, és minden csoport előadja a párbeszédét.</p> <p>(A csoport két tagja leveszi a tábláról a két választott síkbábot, és az előadás befejeztével visszateszi azokat.)</p> <p>- Ha minden csoport szerepelt, akkor egy rövid jelenetet készít, ami szerinte a két báb között megtörténhetett.</p> <p>Most a csoport másik két tagja adja elő a bábjelentet.</p> <p><b>5. Fogalmazás</b></p> <p>- A gyerekek írjanak fogalmazást arról, hogy milyen a legjobb barátjuk.</p> <p>(A fogalmazás tartalmazza a külső és belső tulajdonságokat, tartalmazzon indoklást, amelyből kiderül, hogy miért ragaszkodik barátjához. )</p> <p>Minél többen olvassák fel fogalmazásaikat. Az egyes fogalmazások után befejezetlen mondat segítségével alkossanak véleményt a hallottakról.</p> <p>Nekem azért tetszett ez a fogalmazás, mert...</p> <p>Én hiányosnak ítélem meg ezt a fogalmazást, mert...</p> |
| <p><b>4. <u>Tudd, hogy árt!</u> – egészséges élet</b><br/>(6 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>Anyanyelvi kommunikáció</p> | <p><b>1-2. <u>Árt! Ne tedd!</u></b></p> <p>-A gyerekek előzetes feladatként készítsenek interjút a környezetükből egy felnőttel, egy gimnazistával és egy korosztályukhoz tartozó gyerekekkel arról, hogy milyen káros szenvedélyeket ismernek, vagy milyen – pl. táplálkozási - szokásokról hallottak,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                       | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Hatékony és önálló tanulás</p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> <p>Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p>amelyek ártalmasak az egészségre.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-A tanulók 4 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport csomagolópapírt kap, melynek közepére felírjuk, hogy káros szenvedélyek, ártalmas szokások.</li> <li>- Minden gyerek saját színnel dolgozik. A középő fogalom köré a saját színével jelöli, hogy milyen káros szenvedélyeket, ártalmas szokásokat ismert meg.</li> <li>- Mikor elkészültek, a csoport minden tagja elmondhatja a véleményét a témával kapcsolatban.</li> <li>- Minden csoportból szóvivőt választunk, aki összegzi a csoport véleményét, és beszámol az osztálynak. A beszámolókat követően minden csoport kiegészítheti a saját munkáját.</li> <li>-A gyerekek szintén csoportokban készítsenek rajzos plakátokat: Ne tedd címmel! Hívják fel társaik figyelmét, hogy milyen káros szenvedélyektől, szokásoktól kell távol tartani magukat, ha egészségesek szeretnének maradni.</li> <li>- Szavazzuk meg, hogy melyik csoport plakátja lett a legötletesebb.</li> <li>- A pedagógus a táblára írja fel az összes káros szenvedélyt, amit a gyerekek gyűjtöttek. Szavazással döntsék el, hogy szerintük melyik kettő a legártalmasabb az egészségre</li> <li>- Minden csoportnak adjunk lehetőséget, hogy kutasson lexikonokban, interneten, szaklapokban...</li> <li>Összegezzék, melyek a legfontosabb információk, amik birtokába jutottak erről a két legártalmasabbnak ítélt szenvedélyről.</li> <li>- Válasszunk szóvivőt, aki a kutatás eredményéről beszámol az osztálynak.</li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p><b>3-4. <u>Lelkünk egészsége</u></b></p> <p>- Minden gyerek egy írólapot kap. A lap egyik oldalára jegyezze fel, hogy milyen külső tulajdonságai vannak.</p> <p>(Mindenki minél több külső tulajdonságot állapítson meg magáról.)</p> <p>- Karikázzák be a gyerekek azokat a tulajdonságokat, amelyek zavarják őket, vagy nincsenek vele megelégedve.</p> <p>- Kizárólag a vállalkozó gyerekek felolvashatják eddigi munkájukat. Hívjuk fel a gyerekek figyelmét arra, hogy ne bántsák meg egymást meggondolatlan véleménynyilvánítással! Ha tudják, indokolják, hogy miért karikázták be éppen azokat a tulajdonságokat.</p> <p>- A bekarikázott tulajdonságok közül tegyenek piros csillagot az mellé, amelyiken szerintük nem lehet változtatni.</p> <p>- A bekarikázott tulajdonságok közül tegyenek zöld csillagot az mellé, amelyiken lehet változtatni.</p> <p>- Alkossanak 4 fős csoportot, és vitassák meg, hogy</p> <p>a) Jól ítélték-e meg a „megváltoztathatót”, és a „megváltoztathatatlant”?</p> <p>b) Mely módszerekkel, hogyan változtathatnak azokon a tulajdonságokon, amelyek zavarják őket, és változtathatóak.</p> <p>Befejezetlen mondat segítségével számoljanak be a beszélgetésről:</p> <p>Nekem a társaim azt tanácsolták, hogy...</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Engem az a vélemény megnyugtatott, hogy...</p> <p>Nekem a legtöbbet a csoportból...(név) segített.</p> <p>- A lap másik oldalára jegyezzenek fel olyan szituációkat, konfliktushelyzeteket, amelyek bántották, vagy sokáig foglalkoztatták őket. Minden szituáció mellé jegyezzék le, hány szereplője van, és adjanak a szereplőknek fantázianeveket!</p> <p>- A vállalkozók olvassák fel őket!</p> <p>- Alkossanak 4 fős csoportokat, és beszéljék meg, mely szituációt tartják a legérdekesebbnek. Rövid megbeszélés után rögtönzéssel adják elő a csoportok ezeket a választott jeleneteket.</p> <p>A sorrendet kiszámolóval döntsük el. Minden jelenet után beszéljük meg a látottakat.</p> <p>(Ha a gyerekek igénylik, akkor adjunk lehetőséget más szituációk bemutatására is.)</p> <p><b>5-6. <u>Így eheted, így nem!</u></b></p> <p>- A gyerekek 4 fős csoportokban dolgoznak. Minden csoport megkapja az alábbi ismeretterjesztő szöveget, amelyet alaposan áttanulmányoz.</p> <p><b><u>12 pontban az egészséges táplálkozásról</u></b></p> <p><b>1. pont</b></p> <p>Minél változatosabban, minél többféle élelmiszerből, különböző ételkészítési módok felhasználásával állítsuk össze étrendünket. Ne ragaszkodjunk a megszokotthoz, ízleljünk meg más ételeket is, kipróbálás után mondjunk csak véleményt, ne legyenek előítéleteink. A sokszínű, nem gyakran ismétlődő ételsorokat tartalmazó étrend önmagában komoly biztosítékot jelent arra, hogy minden szükséges tápanyagot megkap a szervezetünk.</p> <p><b>2. pont</b></p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Együnk kevésbé zsíros ételeket: a főzéshez, sütéshez inkább margarint vagy olajat használjunk. Különösen fontos ez a keveset mozgók, az ülőfoglalkozásúak számára. Részesítsük előnyben a gőzölést, párolást, a fóliában, teflonedényben vagy fedett cserépedényben, mikrohullámú sütőben készítést a zsiradékban sütéssel szemben. Mellőzzük a rántást, kedvezőbb a kevés liszttel, keményítővel készített habarás.</p> <p><b>3. pont</b><br/>Kevés sóval készítsük az ételeket, utólag ne sózzunk: a mérsékelt sós ízt nagyon gyorsan meg lehet szokni. Különösen kerüljük a sózást gyermekeknél, mert az ekkor kialakult ízlés az egész életre kihat. A fogyasztásra kész élelmiszerek közül válasszuk a kevésbé sózottakat. Az ételek változatos ízesítésére sokféle fűszert használhatunk.</p> <p><b>4. pont</b><br/>Csak étkezések befejező fogásaként, hetenként legfeljebb egyszer-kétszer együnk édességeket, süteményeket, soha ne étkezések között, főleg nem helyette. Ételeinket egyáltalán ne, legfeljebb nagyon csekély mértékben cukrozzuk. Ahol lehet, cukor helyett használjunk mézet. Igjunk inkább természetes gyümölcs- és zöldséglevet, mintsem italokat, szörpöket.</p> <p><b>5. pont</b><br/>Naponta fogyasszunk mintegy fél liter tejet vagy tejterméket (pl. sajtot, túrót, aludttejet, kefirt, joghurtot). A tejtermékek közül a kisebb zsírtartalmúakat válasszuk.</p> <p><b>6. pont</b><br/>Rendszeresen, naponta többször is együnk nyers gyümölcsöt, zöldségfélét (salátának elkészítve, erre télen is van mód), párolt főzeléknövényt, zöldséget.</p> <p><b>7. pont</b><br/>Asztalunkra mindig kerüljön barna kenyér. Köretként vagy a fogás alapjaként inkább a</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>burgonyát és a párolt zöldségfélét választjuk a rizs, esetleg a tészta helyett.</p> <p><b>8. pont</b><br/> Naponta négyszer-ötször étkezzünk. Egyik étkezés se legyen túlságosan bőséges vagy nagyon kevés: minél egyenletesebben osszuk el a napi táplálékmenyiséget. Együnk nyugodtan, kényelmes körülményeket teremtve, nem kapkodva. A főtt ételeket elkészítésük után mielőbb tálaljuk, ne tároljuk melegen órákig. Legyen meg a napi megszokott étkezési "menetrendünk", lehetőleg mindig azonos időpontban együnk.</p> <p><b>9. pont</b><br/> A szomjúság legjobban ivóvízzel oltható. Az alkohol káros, a szeszes italok energiafelesleget jelentenek táplálkozási szempontból, ezért is kerülni kell ezeket. Gyermekeknél a legkisebb mennyiségben is tilosak.</p> <p><b>10. pont</b><br/> A helyes táplálkozás nem jelenti egyetlen ételnek, élelmiszernek a tilalmát sem, azonban célszerű egyeseket előnyben részesíteni, mások fogyasztását csökkenteni. Nincsenek tiltott táplálékok, csak kerülendő mennyiségek! Bőséges fogyasztásra javasolt: elsősorban gyümölcsök, zöldség- és főzelékfélék, hal, továbbá barna kenyér, burgonya. Mérsékelt fogyasztásra javasolt: nem zsíros húsok és húskészítmények, zsírszegény tej és tejtermékek, zsiradékok (célszerű a zsír helyett az olaj, a vaj helyett a margarin), tojás, tészta, száraz hüvelyesek. Kerülni javasolt: édességek, fagylalt, cukrozott készítmények (befőtt, lekvár is), zsíros húsok, zsíros ételek, tejszín, cukor, cukros üdítők, só, tömény italok, sör, bor. Figyeljünk a csomagolt élelmiszereken feltüntetett energia- és tápanyagértékekre, egyéb összetételi adatokra, amelyek sok segítséget adnak az élelmiszerek kiválasztásában és az étrend összeállításában.</p> <p><b>11. pont</b><br/> A helyes táplálkozás kedvező hatásait hatékonyan egészíti ki a dohányzás teljes mellőzése, a rendszeres testmozgás.</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p><b>12. pont</b><br/> A helyes táplálkozás fedezi a szervezet minden élettani folyamatának energia- és tápanyag-felhasználását. Egyszerű módszert jelent értékelésére a testtömeg mérése: a megfelelő táplálkozás mellett a kívánatos testtömeg alakul ki, ezt a célt kell elérnünk.</p> <p>Csomagolópapírra táblázatot rajzolnak:<br/> Így eheted! Egészséges.<br/> Így ne edd! Egészségtelen.</p> <p>-A szöveg segítségével a táblázatba összefoglalják ismereteiket a helyes táplálkozásról. Minden csoport beszámol a munkájáról, a többiek pedig kiegészíthetik.</p>                                                                                                                                                                                   |
| <p><b>5. <u>Elfogadható vagy elfogadhatatlan? – közösség</u></b><br/> (4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/> Anyanyelvi kommunikáció<br/> Szociális és állampolgári kompetencia<br/> Hatékony és önálló tanulás<br/> Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/> Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1-2-3. <u>Jó vagy rossz?</u></b></p> <p>- A gyerekek 4 fős csoportokban dolgoznak.<br/> Minden csoport csomagolópapírt kap. Gyűjtsék össze közösen, hogy szerintük melyek a jó emberi tulajdonságok!<br/> Írjanak minden fogalom mellé egy rövid indoklást.</p> <p>Válasszunk minden csoportból egy szóvivőt, aki beszámol a csoport munkájáról.</p> <p>-A pedagógus segítségével gyűjtsék ki a táblánál az összes tulajdonságot.</p> <p>Ezek közül szavazással állapítsák meg, hogy melyek azok a tulajdonságok, amelyek egy jó közösség kialakulásában, életében nélkülözhetetlenek.<br/> (türelmes, figyelmes, önzetlen, együttműködő, segítőkész...)</p> <p>- Csoportonként indokolják pár mondatban, hogy miért fontosak ezek a tulajdonságok.</p> |



| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>- A csoportok szóvivői számoljanak be az indoklásukról.</p> <p>- Szintén a pedagógus segítségével a táblánál gyűjtsék össze azokat a tulajdonságokat, amelyek szerintük romboló hatással vannak, lehetnek egy közösségre.<br/>(féltékeny, irigy, önző, kapzsi...)</p> <p>Minden csoport tetszés szerint válasszon ki 3-3 tulajdonságot, és röviden indokolja, hogy miért lehet az káros.</p> <p>- Munkájukat a csoport szóvivője olvassa fel!</p> <p>-A gyerekek csoportonként írjanak állatmesét. Döntsék el, hogy kik lesznek a szereplők, és a szereplők egy részét ruházzák fel jó, a másik részét rossz tulajdonságokkal. Az események alakulását kizárólag a gyerekek fantáziájára bízunk.</p> <p>- Minden csoportból válasszunk szóvivőt, aki felolvassa az elkészült meséket.</p> <p>-A többiek befejezetlen mondat segítségével értékeljék a hallottakat.</p> <p>Nekem tetszett ez a mese, mert...<br/>Nekem tetszett ez a mese, de...<br/>Én hiányoltam ebből a meséből...</p> <p>- Minden csoport külön lapot kap, amire röviden megfogalmazza a meséje tanulságát.<br/>- Miután a pedagógus beszédte a lapokat, egyenként felolvassa a tanulságokat. A csoportok megpróbálják kitalálni, hogy melyik meséről lehet szó, és pár mondatban leírják a címét és tartalmát.<br/>(Természetesen az a csoport, aki a mesét írta az is ezt teszi. Itt az is kiderült, ki mennyire figyelt a többiek munkájára.)</p> <p>- Az összes tanulság felolvasása után közösen ellenőrizzük a megoldásokat!</p> |

| Tartalmak                                                             | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Minden csoport készítsen dramatikus játékot a meséje alapján. Rövid felkészülési idő után adják elő egymásnak a jeleneteket!</li> <li>- Minden csoport kapja meg egy másik csoport munkáját. Válasszanak ki egy negatív és egy pozitív szereplőt. Írjanak párbeszédet, amelyben a két szereplő vitatkozik egymással!</li> <li>- Válasszanak egy védőt a pozitív, egy védőt pedig a negatív szereplő mellé. Tegyenek úgy, mintha vitatkoznának, és mutassák is be!</li> <li>- Az osztályszavazással döntse el, hogy kik érveltek jobban!</li> </ul> <p style="text-align: center;"><b>4. <u>Közös élmény</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Minden csoport idézzon fel egy olyan közösségi élményt, ami nagyon emlékezetes volt számára!<br/>(kirándulás, zsúr, verseny, ünnepség...)</li> <li>- Készítsenek hozzá képregényt. Ha elkészültek, minden csoport tekintse meg minden csoport munkáját.</li> <li>- Akik készítették a munkát meséljék el, hogy mit láthatnak a képeken a többiek!</li> <li>- Akik megtekintették mások munkáját, azok véleményezzene!</li> </ul> <p>Tegyenek egy pöttyöt azok mellé a képek mellé, amelyek olyan jelenetet ábrázolnak, amire ők is szívesen emlékeznek vissza!</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Az elkészült alkotásokból készítsünk kiállítást!</li> </ul> |
| <p><b>6. <u>Értékes vagy értéktelen?</u></b><br/>(5 tanítási óra)</p> | <p><b>1. <u>Irigység, nagyravágás</u></b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                             | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:</p> <p>Anyanyelvi kommunikáció</p> <p>Szociális és állampolgári kompetencia</p> <p>Hatékony és önálló tanulás</p> <p>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség</p> <p>Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p>- Folytasd a mondatot!</p> <p>Elmegyek délután, ha...<br/>mert...<br/>de...<br/>pedig...<br/>és...</p> <p>Jó lenne, ha...<br/>mert...<br/>de...<br/>pedig...</p> <p>Szeretném, ha...<br/>mert...<br/>de...<br/>pedig...</p> <p>(Körben állunk, labdával játszunk. Gyakorlott osztályban a gyerekek egymásnak is dobhatják a „mondatokat”. Cél a kötőszavak pontos használatának tudatosítása.)</p> <p>- Rejtvényfejtés páros munkában a közismert „akasztófa” játékkal megfejtés a szöveg címe:</p> <p style="text-align: center;">A felfuvalkodott béka</p> <p>Egyszer meglátta a réten az ökröt a béka.</p> <p>- Milyen hatalmas állat! – gondolta magában irigykedve. A többi békához pedig így szólt:</p> <p>- Megláthatjátok, hogy még ma megnövök én is ekkorára! – s elkezdte szívni a levegőt magába. A többi béka körülállta s csodálkozva nézte.</p> <p>- Hagyd abba az erőlködést! – mondta az egyik.</p> <p>- Elég már, így is te vagy a legnagyobb köztünk – így a másik.</p> <p>A béka azonban nem hagyta abba. Kidüllesztve a mellét, mérgesen kérdezte: „Melyikünk nagyobb hát? Az ökör vagy én?”</p> <p>- Az ökör – felelték.</p> <p>A béka még elszántabb lett. A pocakját még jobban fölfújta, még több levegőt szívott magába, már úgy nézett ki, mint valami labda.</p> <p>- No, ki a nagyobb? – nyögte ki nehezen.</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Ám a választ már nem hallhatta. Hatalmas pukkanással szétrepedt.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- A mese önálló olvasása</li> <li>- kérdésőzön csoportban (a gyerekek a megszokott csoportjukban dolgoznak)</li> <li>- kérdések felolvasása, egy kérdés kiválasztása szavazással</li> <li>- a csoportok kérdéseit a szóvivők tolmácsolják, ezekből az egész osztály választ</li> <li>- beszélgetés, vélemények ütköztetése, vita</li> <li>- fogalmi tisztázás: irigység<br/>nagyravágyás<br/>(gondolatok meghallgatása, majd a szavak kikeresése az Értelmező Szótárból)</li> <li>- saját élmények felidézése:<br/>Előfordult-e, hogy irigy voltál?<br/>Vágytál-e máséra?<br/>Mi volt a megoldás?</li> </ul> <p><b>2. Tudás</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Csoportmunkában a fogalmazásból eddig tanultak rendszerezése (a tanító döntése szerint szimpátia csoportok vagy irányított csoportalakítás):             <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Állatmesék címének és jellemzőinek összekötése.<br/>A címről tanultak felidézése mondatok kiegészítésével.</li> <li>2. Melyik része lehet a szövegnek?<br/>(mesék bevezetése és befejezése)<br/>A bevezetésről és befejezésről tanultak felidézése mondatok kiegészítésével</li> <li>3. Előzmény, esemény, következmény.<br/>Mondatok elrendezése, események előzményének és következményének megfogalmazása.</li> </ol> </li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>4. Fogalmazzatok hírt az olvasott mese alapján!<br/>A hírről tanultak felidézése mondatok kiegészítésével.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Beszámoló a csoportmunkáról.</li> <li>- Önálló fogalmazás előkészítése             <ul style="list-style-type: none"> <li>- Választható témák: - a mese leírása a főszereplő nevében</li> <li>- a mese leírása egy kívülálló állat nevében</li> </ul> </li> <li>- cím ötletek</li> <li>- rokon értelmű szavak gyűjtése a gyakrabban előforduló szavakhoz</li> <li>- bevezetés, befejezés variációk</li> <li>- a fogalmazás megírása házi feladat</li> </ul> <p><b>3. <u>Hazaszeretet</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Már sokat tanultunk Magyarországról. Kinek mi jut az eszébe először?<br/>spontán megnyilatkozások meghallgatása</li> <li>- csoportalakítás: szókétyákon a nagy magyar tájakhoz kapcsolódó fogalmakat húznak, így egymást</li> <li>- szóháló – pókháló: a csoport minden tagja a saját színével dolgozik a csomagolópapíron, közepére felírjuk: HAZASZERETET; a gyerekek köré írják a kulcsfogalmakat, kifejezéseket szorosan összetartozókat vonallal kössék össze.</li> <li>- többen a táblánál: a csoportok képviselői a táblára írják a legfontosabb gondolatokat, közben a többiek dolgozhatnak</li> <li>- három megy, egy marad: a csoportok megtekintik a többiek lapjait, egy képviselő az asztalnál marad, ő ismerteti a közös munkát             <ul style="list-style-type: none"> <li>- költs el egy húszast: a táblán felírt szempontokat elolvassák a gyerekek majd 20 Ft értékű játékpénzüket elhelyezik a nekik legfontosabb, de legalább kettő gondolat mellett. Így kialakul, hogy adott időben melyek a legfontosabb ismérvei a hazaszeretnek tanulóink számára.</li> </ul> </li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p><b>4-5. <u>Becsület</u></b></p> <p>- kulcsmondatok</p> <p>- a Tisztesség és becsület c. szöveg megismerése után bekezdésenként kulcsmondatokat írnak a gyerekek a füzetükbe</p> <p>Ez a történet nagyon régi. Édesanyámmal történt, amikor nyolcéves volt.</p> <p>Egy napon a tanító bácsi őt meg a mellette ülő kislányt kiszólította a padból. Mind a kettőjüknek adott tíz-tíz krajcárt, azzal, hogy hozzanak rajta selyemcukrot a boltból.</p> <p>A két kislány el is ment, a boltos bácsi a pénzért adott két zacskó cukrot. Mindegyiket szépen becsomagolta, és még külön-külön is a kezükbe nyomott egy-egy szem cukorkát.</p> <p>Az egyik kislány a cukrot „hamm” azonnal bekapta. Nem úgy az édesanyám. Úgy gondolta, a külön kapott cukor is a tanító bácsit illeti, hiszen az ő tíz krajcárjáért kapták. Kinyitotta a zacskót és beletette a kezében ragadozó cukorkát. No, persze, akármilyen szépen nyitotta-bontotta a zacskót, meglátszott azon, hogy ezt már nem a boltos bácsi ügyes keze csomagolta.</p> <p>A tanító bácsi átvette a cukorkákat. Annak a kislánynak, aki nem tette a cukrot a zacskóba, azt mondta: „Köszönöm, megdicsérek.” Édesanyámra pedig csúnyán ránézett és azt mondta: „Ejnye.” Vagyis hát azt hitte, hogy ez a kislány torkoskodott a cukorkából.</p> <p>Ezt annak idején édesanyám mesélte el nekem. És hozzátette: fejtsd meg, hogy mi a fontosabb az életben! Ami igaz, vagy a látszat?</p> <p>Sokat, sokat töprengtem ezen, gyerekek. Kérlek, gondolkozzatok rajta tovább.</p> <p>- a vázlatok meghallgatása (aki szeretné, felolvassa), véleményalkotás</p> <p>- csoportmunkában szólások, közmondások értelmezése, magyarázata</p> <p>- a csoportok képviselői borítékot húznak, melyben szólások, közmondások vannak (3-4). A feladatuk ezeknek a magyarázata, s valamelyikhez olyan jelenet rögtönzése, amelyben elhangzik a szólás (ha szükséges, a gyerekek használják O. Nagy Gábor könyvét)</p> <p>Ilyen szólások, közmondások:</p> <p>Nem kóser</p> <p>Nem fog aranyon rozsdá</p> <p>Nem volt még Barbacson</p> <p>Becsületboltot nem lehet nyitni</p> <p>Az egyenes út a legrövidebb</p> <p>Legjobb az egyenes út</p> <p>Sokat él, ki igazán él</p> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p>Inkább vesszen élted, mintsem becsületed<br/> Több az ember vagyon nélkül, mint a vagyon ember nélkül<br/> Jobb a jó hír a nagy gazdagságnál<br/> Nehéz igazán élni, de jó<br/> Nem sok mesterség kell az igazmondáshoz<br/> Igaz embernek minden út egyenes<br/> Aki jól él, királyt sem fél<br/> Drága kincs a jó hír, valaki azzal bír<br/> Inkább szegénykedjünk, mint szégyenkedjünk<br/> Legjobb útitárs a becsületesség<br/> - a csoportok bemutatják a jeleneteket, a megfigyelés és véleményezés szempontja: Kifejezi-e a jelenet a közmondás, szólás lényegét?</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <p><b>7. <u>Viselkedés</u></b><br/> (4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/> Anyanyelvi kommunikáció<br/> Szociális és állampolgári kompetencia<br/> Hatékony és önálló tanulás<br/> Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/> Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>Felismered?</u></b></p> <p>- Mi változott?<br/> A gyerekek körben állnak, a kör közepén elhelyezett tárgyakkal kapcsolatosan a tanító változtat valamit, amíg a tanulók hátat fordítanak. Utána igyekeznek megfogalmazni, mi változott.</p> <p>- Mi a véleményetek erről a játékról? Miért játszottuk? (a pontos megfigyelés segíti környezetünk, társaink megismerését is)</p> <p>- Alkalmi csoportok alakítása: a gyerekek szókérdőket húznak, melyeken egy-egy tulajdonság szinonimái olvashatók. Ezekkel keresik meg az összetartozók egymást, így alakulnak meg a csoportok.</p> <p>- jókedvű – vidám – derűs – víg<br/> kedves – rokonszenves – barátságos – udvarias<br/> szorgalmas – buzgó – igyekvő – serény<br/> szótlán – hallgatólag – csendes – kevésbeszédű<br/> szomorú – bánatos – komor – levert</p> <p>- A csoportok tagjai párokat alkotnak és 3-3 percben elmondanak magukról olyan dolgokat, amit fontosnak tartanak és a többiek valószínűleg még nem tudják.</p> <p>- Csoportonként színes lapokra írják a megismert információkat, azokról valamennyien</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>húznak és megpróbálják megkeresni, kire vonatkoznak a leírtak. (Természetesen a saját „színét” nem húzhatja senki.)</p> <p><b>2-3-4. <u>Dömdö-dömdö-dömdödöm</u></b></p> <p>(Lázár Ervin: A Négyszögletű Kerek Erdő című művéből való a történet)<br/> A mese elolvasása előzetes feladat volt.<br/> A gyerekek a tanító által összeállított csoportokban dolgoznak – ezt a pedagógus tanítványai, és a feladatok ismeretében tegye meg. A tanító válogathat a feladatlapok közül, de az is elképzelhető, hogy a csoportok maguk választanak a feladatlapokból. Foglalkozhatnak a csoportok több feladatlappal is, érdeklődésüknek megfelelően.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Zenehallgatás: Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára /részlet/</li> <li>- egy disszonáns részlet meghallgatása.</li> <li>- spontán megnyilatkozások: Milyen érzéseket váltott ki benned ez a zene?</li> </ul> <p>Így érezhette magát Mikkamakka, amikor felébredt.</p> <p>- Szövegfeldolgozás: szómagyarázat - szükség esetén</p> <p><u>I. csoport:</u><br/> Válogató olvasás, szó –és kifejezés magyarázat, mimetikus játék</p> <p><u>II. csoport:</u><br/> Szöveg átfogalmazása, véleményalkotás, némajáték.</p> <p><u>III. csoport:</u><br/> Párbeszédes olvasás, véleményalkotás, indoklás, érzelmek kifejezése, fogalmazás</p> <p><u>IV. csoport:</u><br/> Szinonimák keresése válogató olvasással, a lexikon használat gyakorlása, mimetikus játék.</p> <p><u>V. csoport:</u><br/> Válogatóolvasás, szinonimák megfelelőjének kikeresése a szövegből, szómagyarázatok készítése az Értelmező szótár segítségével, mimetikus játék.</p> <p><u>VI. csoport:</u></p> |



| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Rokon értelmű szavak, kifejezések gyűjtése egy megadott szóhoz a szövegből.<br/>A hét napjainak leírása a tanult idegen nyelven. Különféle idegen nyelvek felsorolása, a nyelvtanulás fontosságának tudatosítása, indoklása.</p> <p><u>VII. csoport:</u><br/>Szómagyarázatok készítése néhány szövegből vett kifejezéshez. A vers sajátosságainak felismerése. A találmány, a feltalálás fogalmának tisztázása.</p> <p><u>VIII. csoport:</u><br/>Címalkotás, válogató olvasás, kérdések gyűjtése.</p> <p style="text-align: center;"><b>Feladatlapok</b></p> <p><b>I. csoport</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Keressétek ki a szövegből a zajjal kapcsolatos kifejezéseket, szavakat!</li> <li>2. Magyarázzátok meg az alábbi kifejezéseket, szavakat!<br/> fékezhetetlen agyvelejű: _____<br/> szószólónak választották: _____<br/> költ egy verset: _____<br/> magabiztosan mondta: _____<br/> lehurrogták: _____</li> <li>3. Jelenítsétek meg némajátékkal a következő részletet:<br/> „Most már öten üvöltöztek.<br/> Éntőlem megszakadhattok az ordibálásban - mondta Mikkamakka-, addig úgysem veszem el a kezem a fülemről, amíg nem kezdtek csendesén és egyenként beszélni.<br/> Aromót választották szószólónak, Mikkamakka levette a füléről a kezét.”</li> </ol> <p><b>II. csoport</b></p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Fogalmazzatok át az utolsó bekezdést úgy, hogy ugyanaz maradjon a jelentése!</li> <li>2. Egyetértetek- e Mikkamakka véleményével?</li> <li>3. Segítsetek Lajosnak rímes verset faragni!</li> <li>4. Játsszátok el a következő kifejezéseket némajátékkal, úgy, hogy a többiek ráismerjenek!<br/>Mindenki fölemelte kezét.<br/>Valamennyien ceruzát és papírt ragadtak!<br/>vadul nekiláttak<br/>Legelsőnek Szörnyeteg Lajos készült el</li> </ol> <p><b>III. csoport</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Olvassátok el a szöveget szerepek szerint!</li> <li>2. Te is dühös lennél a többiek helyében? Hogyan fejeznéd ki magad?</li> <li>3. Fogalmazzatok át a következő mondatot úgy, hogy kellemes érzéseket váltson ki!<br/>„Megölni, lelőni, szétvágni, elzavarni, kirúgni, szétfűrészelni!”</li> </ol> <p><b>IV. csoport</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Keressétek ki a szövegből a következő kifejezések megfelelőit!<br/>szomorúan elkullogott = _____<br/>dühös volt = _____</li> </ol> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>helyére lépett = _____</p> <p>csak úgy harsogott = _____</p> <p>nemtetszését kifejezőn = _____</p> <p>2. Keressétek ki a Természettudományi Kislexikonból az anakonda kifejezést!<br/>Valóban az 59. oldalon található?</p> <p>3. Varázsoljatok Maminti varázspálcájával egy óriáskígyót és néma játékkal mutassátok be a mozgását! (Lehetőleg mindenki változzon kígyóvá!)</p> <p>4. Mit tudtok már a kígyókról? Meséljétek el a többieknek!</p> <p><b>V. csoport</b></p> <p>1. Mondjátok más szavakkal! Mutassátok is meg!</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- méltóságteljesen felállt</li> <li>- középre ballagott</li> <li>- meghajtotta magát</li> </ul> <p>2. Készítsetek szómagyarázatot a következő szavakhoz! Használjátok az Értelmező Kéziszótárt is!</p> <p>tulok: _____</p> <p>tülök: _____</p> <p>3. Játsszátok el némajátékkal a részletet!</p> <p><b>VI. csoport</b></p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Gyűjtsetek rokon értelmű szavakat, kifejezéseket a <i>műveletlen</i> szóhoz! Használhatjátok a szinonimaszótárt is.</li> <li>2. Beszéljétek meg, milyen idegen nyelvekről hallottatok már? Miért vannak különféle nyelvek?</li> <li>3. Szerintetek érdemes-e idegen nyelvet tanulni? Megéri a fáradságot? Gyűjtsetek érveket!</li> <li>4. Írjátok le a hét napjait idegen nyelven, ha már tudjátok!</li> </ol> <p><b>VII. csoport</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Készítsetek szómagyarázatot a következő kifejezésekhez! Használhatjátok az Értelmező Kéziszótárt.<br/> fölszenyes mosollyal = _____<br/> rázendített = _____<br/> kapásból is elmondhatom = _____<br/> én találmányom = _____</li> <li>2. Beszéljétek meg, mi az, hogy találmány! Ki az, aki találmányt hoz létre?</li> <li>3. Vers-e Aromo alkotása? Milyen módszert talált fel?</li> <li>4. Játsszátok el a vitát úgy, hogy ne sértsétek meg a versmondót!</li> </ol> |

| Tartalmak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <p><b>VIII. csoport</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Adjatok címet a résznek!</li> </ol> <p>Gyűjtsétek ki a szövegből azokat a kifejezéseket, mondatokat, amelyek Dömdödöm természetéről árulkodnak!</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>2. Mondjátok el Dömdödöm versét úgy, hogy másféle érzelmet fejezzen ki!</li> </ol> <p>Megértik-e a többiek?</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>3. Miért kapta Dömdödöm a babérkoszorút?</li> <li>4. Ismertek-e még olyan ételt, amelybe babérlevél kerül ízesítésként?</li> </ol> <p>mese másképp is részekre osztható, az osztály létszámától, a tanító elképzelésétől függően</p> <p>- Beszámoló a csoportmunkáról csoportforgóval.</p>                               |
| <p><b>8. <u>Szabály-talanul? – szabályok</u></b><br/>(4 tanítási óra)</p> <p>Kiemelten a következő kompetenciákat fejleszti:<br/>         Anyanyelvi kommunikáció<br/>         Szociális és állampolgári kompetencia<br/>         Hatékony és önálló tanulás<br/>         Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség<br/>         Matematikai és természettudományos kompetencia</p> | <p><b>1. <u>A szabály fogalma</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- csoportalakítás számok vagy UNO kártya segítségével</li> <li>- csoportmunka szóforgóval: Mire való a csengetés, mi lehet a szerepe?</li> <li>- a csoportvéleményt a szóvivők ismertetik, melyekből várhatóan kiderül a csengő SZABÁLYOZÓ szerepe</li> <li>- beszélgetőkörben a szabály fogalmának „körüljárása” – szabályok szerint történik a közlekedés, sport, játékok, de szabályok szerint kell viselkedni a családban, iskolában, üzletekben, postán stb.</li> <li>- az iskolai élet szabályainak tudatosítása – a csoportok kerekasztallal szabályokat gyűjtenek a tanító által megadott helyzetekhez (lapokra írja, majd ezt adják körbe a</li> </ul> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>csoportokban; minden csoport minden témához ír szabályokat; a lapok egy lefűzhető mappába kerülnek, így elkészül az osztály szabálygyűjteménye)</p> <p>Sorold fel, milyen szabályokat kell betartani a tanítási órákon, a szünetben, kiránduláson, ünnepségen, iskolai programokon,</p> <p><b>2. Szabályok mindenhol vannak</b></p> <p>- különböző élethelyzetek szabályai – a tanulók a szerepjátékhoz szimpátia csoportokat alakítanak, majd egy-egy feladatkártyát húznak. Ezeken különféle helyzetek olvashatók – ezekhez kell olyan jeleneteket kitalálniuk, mellyel azt mutatják be, hogyan nem szabad viselkedni.</p> <p>Pl. az ember pénzt kér kölcsön, vásárol, otthon, vendégségben, vendéglőben...</p> <p>- a jelenetek szereplői elmesélik, hogyan érezték magukat a saját helyzetükben</p> <p>- a jelenetek bemutatása után megbeszélik, hogyan kellett volna viselkedni – minden jelenetről a csoportok más-más tagja mond véleményt (amelyet természetesen a többiek kiegészíthetnek), így minden gyerek megszólal</p> <p>- a csoportok önértékelése befejezetlen mondatokkal:</p> <p>Ma azt tanultam, hogy...</p> <p>Még sosem hallottam arról, hogy...</p> <p>(Feladatként kapják, hogy készítsenek interjút szülőkkel, tanárokkal, sportolókkal stb.: Kinek milyen szabályokat kell betartania a munkája során, a családjában, sportolás vagy táplálkozás közben stb. Az interjú készülhet írásban, magnóra vagy akár videóra is)</p> <p><b>3. A felnőttek is szabályok közt élnek</b></p> <p>- az interjúk bemutatása – a riporterek számoljanak be a készítés körülményeiről is!</p> <p>- az interjúkban felmerülő szabályok összegyűjtése csomagolópapíron</p> <p>- az osztály által kedvelt játék játszása neheztől szabályokkal (a kék nadragosok guggoljanak, a hosszú hajúak nem szólalhatnak meg stb.), majd a tapasztalatok megbeszélése beszélgetőkörben: Ki hogyan érezte magát? Könnyű volt-e ezeket a szabályokat betartani? Lehet-e másféle szabályokkal játszani a játékot?</p> |

| Tartalmak | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | <p>Megváltoztathatjuk-e a szabályokat? Keressünk megváltoztatható és merev szabályokat!</p> <p><b>4. <u>Alkossunk szabályokat magunknak!</u></b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- irányított csoportalakítás számokkal (a tanító válassza meg, kik dolgozzanak együtt)</li> <li>- a csoportok szabály-javaslatokat írnak kerekasztallal az előre javasolt szempontok szerint (csomagolópapírra, vastag filctollal):<br/>Arról szóljon a szabály, hogy mit szabad tenni.<br/>A szabályok legyenek lehetőleg rövidek, egyszerűek és betarthatók.</li> <li>- a lapokat jól látható helyre teszik, esetleg közös listát írnak az előfordulás száma szerinti sorrendben</li> <li>- szavazás előtt beszélgetőkörben tisztázza a tanító a többség szerepét, azaz hogy az elfogadott szabályok betartása mindenki számára kötelező</li> <li>- beszéljék meg, mennyi szabályuk legyen, s mi történik akkor, ha valaki nem tartja be a szabályokat</li> <li>- szavazás (történhet titkosan, „szavazólappal” vagy nyílt állásfoglalással) – az eredményeként kialakult szabálylistának nevet is adhatnak, leírhatják díszes formában</li> <li>- értékelés a tanulók aktivitása illetve a demokratikus részvétel szempontjából</li> </ul> |

**GONDOLKODÁS- ÉS TANULÁSFEJLESZTÉS**  
**5–6. ÉVFOLYAM**



## Bevezetés

A Kerettanterv különleges jelentőséget tulajdonít a „Hatékony, önálló tanulás” kulcskompetenciának és ezért ennek fejlesztését önálló TKT keretében is biztosítani kívánja. Míg az 1–4. évfolyamra tervezett program emellett előkészíti az alapozó szakaszban a TKT-k keretében folyó tanítási-tanulási folyamatot is, az 5–6. osztályra készült program kiegészíti azt. A TKT - az 5–6. évfolyamra készült többi TKT-től eltérően – igen részletesen, tanórákra lebontva mutatja be a gondolkodás- és tanulásfejlesztés javasolt programját.

A program kifejezetten a gyermekek gondolkodási, tanulási és szociális kompetenciáit kívánja komplex módon, aktivizáló, kooperatív módszerekkel, modern tanulás szervezési eljárásokkal fejleszteni. Éppen e cél érdekében ebben a TKT-ben nem a tartalom, hanem a feladattípusokon van a hangsúly. A TKT az e területen alkalmazható feladattípusok nagyon széles körét sorakoztatja fel. Szándékaink szerint ezek segítségével szolgálhatnak a pedagógusok számára, nem az acélunk, hogy mindenki pont ezeket a megoldásokat és pont így csinálja, hanem az, hogy tanulás szervezési eszközként alkalmazza a különböző feladattípusokat az éppen aktuális tananyagában.

Szerkezetét tekintve látszólag két teljesen elkülönülő részre osztható: az ötödik évfolyam első 12 órájára és a 13. órával kezdődő, a hatodik év végéig tartó Tükör projektre.

Valójában azonban mindkét „rész” ugyanarról szól: bármely tartalommal megtölthető eszközöket ad a pedagógus kezébe a fent jelölt célok érdekében. Az ötödik évfolyam programjában találhatunk gondolkodásfejlesztő (pl. Barkochba), fogalmi kapcsolatokra vonatkozó (pl. Kapcsolatok), érvelést fejlesztő (pl. Gondolatolvasás), tanulási segédeszközök használatát fejlesztő (pl. Ki találja meg előbb?) a pontos fogalmi meghatározást segítő (pl. Ki a gyorsabb?) játékokat. Vannak olyan feladatok is, amelyekben a gondolkodás-, tanulásfejlesztés valamilyen más képesség (rajz, zene, mozgás, számítógépes alkalmazás) fejlesztésével kapcsolódik össze (pl.: Rajzoljunk együtt!, Így látom a verset..., Hallgassunk zenét!, Mozogjunk együtt!). A feladatok egy része kifejezetten tanulási technikákat „tanít”, illetve a lényeg kiemelés különböző módjait segíti elsajátítani (Adjunk címet!, Lényegkiemelés aláhúzással, Távirati stílusban), míg más részük a problémamegoldás mellett szociális kompetenciák fejlesztését célozza meg elsősorban (pl. Oldjuk meg a problémát! Konfliktuskezelés szerepjátékkal).

A Tükör projekt célja annak bemutatása, hogy hogyan lehet akár egy egyszerű tárgyat (jelen esetben a tükröt), a lehető legtöbb oldalról megismerni, megközelíteni, körbejárni. Milyen sokfajta érdekes, izgalmas, változatos módon dolgozható fel, hány tantárgyban/TKT-ban vannak különböző vonatkozásai, milyen integrált megközelítések, feldolgozások lehetségesek. A projektben az egyéni munkától a páros és csoportmunkán keresztül a kisprojektek kidolgozásáig sokféle tanulás szervezési módot javasolunk. A tanulók sokféle feladatot végeznek (pl. kutatnak, interjúznak, információt gyűjtenek és dolgoznak fel, színdarabot írnak és előadnak, pantomimet, rajzot készítenek, jelrendszert alkotnak stb.). Hangsúlyozni szeretnénk azonban, hogy a tükör csak példa, a megközelítési, feldolgozási technika a lényeg, ami viszont bármely más, éppen aktuális, érdekes tárgy, dolog vonatkozásában használható.

A fentiekén túlmenően a TKT feladatai szinte minden esetben fejlesztik a kommunikációs készséget (szövegértés és szövegalkotás, vagy nonverbális kommunikáció), ha másként nem, a feladatokat mindig követő megbeszélés során. Ezeknek a beszélgetéseknek fontos feladata az elvégzett feladatra való reflektálás, a gondolkodás és tanulás tudatosítása is. A feladatok zöme szociális kompetenciát is fejleszt, hiszen párban, vagy csoportmunkában folyik, s egy részükénél még az értékelés is közösen, néhol demokratikus eszközökkel (szavazás) történik. Nagy hangsúlyt kapott az informatikai készségek fejlesztése is.

## 5. évfolyam

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT                                                              | Munkaformák, módszerek                                 | Eszközök        |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------|
| 1.  | <p><b>a) Rajzoljunk együtt! 30'</b></p> <p>Párokat szervezünk<br/>A párok egymásnak háttal ülnek<br/>Ismertetjük a feladatot: a pár mindkét tagja rajzol valamit, de nem mutatják meg egymásnak.<br/>Majd a pár egyik tagja elmondja a másiknak, hogy mi van az ő rajzán és a másiknak az elmondás alapján kell lerajzolnia lehetőleg ugyanazt a dolgot<br/>A második menetben ugyanezt a tevékenységet csinálják fordított szereposztással<br/>A játék végén először párban, majd osztályszinten beszélgetés a feladat megoldásáról:<br/>Mi volt a feladat ebben a játékban?<br/>Mi volt érdekes benne?<br/>Okozott-e nehézséget valami?<br/>Legközelebb mire kell jobban figyelni hasonló feladatnál?<br/>Az elkészült „páros-művekből” kiállítást is rendezhetünk</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés<br/>helyzetnek megfelelő kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, feladatmegoldás elemzése</p> <p>esztétikai, művészeti: rajzkészség,</p> | Kommunikáció                                                     | Páros kooperatív játék és<br>Osztályszintű beszélgetés | Rajzlap, ceruza |
|     | <p><b>b) Barkochba 15'</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Hat fős csoportokban vagy osztályszinten ajánlott játszani</li> <li>Mindenképpen jó ha két fő gondol valamire, a többiek kérdezik őket</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom és minden más műveltségi terület, amihez a kiválasztott fogalomkör révén a játékot</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Kommunikáció és minden más TKT, amihez a kiválasztott fogalomkör | Csoportos kooperatív vagy<br>Osztályszintű játék       |                 |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT                                                                                              | Munkaformák, módszerek                                                                               | Eszközök                                |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|
|     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• A válasz csak „igen” vagy „nem” lehet</li> <li>• Három rákérdezési lehetőség van</li> <li>• Nehezíthetjük úgy a játékot, hogy meghatározott lépésszámon belül kell kitalálni, hogy mire gondolt a két diák</li> <li>• Aki kitalálja, párt választ magának és most már ők ketten gondolhatnak valamire</li> <li>• Leszűkíthetjük a gondolható kört valamelyik TKT területre.</li> </ul>                                                                                                       | <p>kapcsoljuk</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: munkavégzés másokkal együttműködve, figyelemösszpontosítás, fantázia, új ismeretek, elsajátítása, feldolgozása és beépítése, kérdéskultúra</p> | <p>révén a játékot kapcsoljuk</p>                                                                |                                                                                                      |                                         |
| 2.  | <p><b>Kapcsolatok 45'</b></p> <p>A párban vagy csoportban játszó tanulók feladata az, hogy tetszőlegesen választott szavak között annyi fogalmi kapcsolódást (2-2 szó összekötése egy mondatban) találjanak, amennyit csak tudnak. Minden kapcsolatért pont jár, az olyan kapcsolat, amit senki más nem talált meg dupla pontot ér. Kapcsolhatjuk valamilyen tudás és képesség területéhez is a játékot úgy, hogy megkérjük a tanulókat, hogy egy éppen tanult területről válasszanak szavakat.</p> <p>A játék végén beszélgetés:</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Informatika<br/>és minden más műveltségi terület, amihez a kiválasztott fogalomkör révén a játékot kapcsoljuk</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat<br/>szövegalkotás, szövegértés</p>                                                             | <p>Kommunikáció és minden más TKT, amihez a kiválasztott fogalomkör révén játékot kapcsoljuk</p> | <p>Páros vagy csoportos kooperatív játék, majd osztályszintű beszélgetés és egyéni szövegalkotás</p> | <p>Papír és írószer vagy számítógép</p> |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT          | Munkaformák, módszerek                 | Eszközök |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|----------------------------------------|----------|
|     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Melyik összekapcsolás volt a legérdekesebb, legötletesebb? Miért?</li> <li>Tudna-e valaki két olyan szót mondani, ami között semmilyen kapcsolatot nem lehet találni?</li> <li>Mín gondolkoztál játék közben?</li> <li>Mit tanultál játék közben?</li> </ul> <p>A tanulók az összes szóval alkotnak egy történetet.</p>                                                                                                                                                                                | <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>vállalkozói: csapatmunká-ban történő munkavégzés</p> <p>Hatékony, önálló tanulás: figyelemösszpontosítás, fantázia, fogalmi kapcsolatok létrehozása, önreflexió, gondolkodás és tanulás tudatosítása</p>                                                                      |              |                                        |          |
| 3.  | <p><b>Így látom a verset... 45'</b></p> <p>Az alábbi ötletes, rövid gyermekversekhez (vagy bármely más kiválasztott vershez) a tanulók párban dolgozva alkossanak illusztrációt a számítógép segítségével. Az ügyesebbek dallamot is írhatnak vagy animált rajzot is készíthetnek. A legjobbnak ítélt alkotásokból kiállítást rendezünk. Az értékelésben a tanulók közösen vegyenek részt, válaszukat indokolják meg.</p> <p><b>Vannak nálatok</b></p> <p>Vannak nálatok állatok?</p> <p>Nekem van egy vízilovam, elég lusta, sose rohan.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció:<br/>nem nyelvi eszközökkel való kifejezés</p> <p>szociális: egymásra figyelés, együttműködés, egymás munkájának értékelése</p> <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munkavégzés</p> | Kommunikáció | Pármunkában kooperatív feladatmegoldás |          |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT                                                                                                           | Munkaformák, módszerek                                           | Eszközök                                                                 |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|
|     | <p>Inkább csak slattyog a porban,<br/>és azt kérdi, a víz hol van?</p> <p><b>Anyu kicsit hízott</b><br/>Anyu kicsit hízott,<br/>de nem hisz a szemének.<br/>Azt mondja, rossz ez a mérleg.<br/>De a ruhája pontosan mér,<br/>mert ami kövér,<br/>az nem fér a ruhába.<br/>Mondom is neki, Anyu,<br/>Mi még növésben vagyunk.</p> <p>(Filip Tamás versei)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p>esztétikai, művészeti:<br/>rajzkészség, zenei készség,<br/>művészi önkifejezés</p> <p>digitális: számítógépes<br/>alkalmazás</p> <p>hatékony, önálló tanulás:<br/>figyelemösszpontosítás,<br/>fantázia, önértékelés</p>                                                                                                                                                                                          |                                                                                                               |                                                                  |                                                                          |
| 4.  | <p><b>Gondolatolvasás 45'</b><br/>Valaki gondol valamit, amit a többiek megpróbálnak kitalálni,<br/>ami persze általában nem sikerül. Ezért adott idő (pl. 2 perc) után<br/>a kigondoló megmondja, hogy valójában mire gondolt. Ezután a<br/>többiek megindokolják, hogy az ő tippjük miért volt mégiscsak<br/>jó (azaz kapcsolatot teremtenek saját tippjük és a kigondoló<br/>gondolata között pl.: a kigondoló azt gondolta, hogy „május a<br/>legszebb hónap”, a tipp az volt, hogy „esik az eső”, jó érv lehet a<br/>tipp mellett például „a májusi eső aranyat ér”). Minden játékos<br/>pontot kap a jól indokolt tippért. Vitassuk meg, kié volt a legjobb<br/>indoklás, s az kapjon extra pontot. A játékot csoportokban<br/>játsszuk, a kigondoló szerepe körbejár.</p> <p>Kapcsolhatjuk valamilyen tudás és képesség területéhez is a<br/>játékot: megkérjük a tanulókat, hogy egy éppen tanult területről<br/>gondoljanak valamire.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Informatika<br/>és minden más műveltségi<br/>terület, amihez a kiválasztott<br/>fogalomkör révén a játékot<br/>kapcsoljuk</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és<br/>kreatív fogalomhasználat<br/>szövegalkotás, szövegértés</p> <p>szociális: együttműködés,<br/>egymásra figyelés, egymás<br/>megoldásainak értékelése</p> | Kommunikáció<br>és minden más<br>TKT, amihez a<br>kiválasztott<br>fogalomkör<br>révén a játékot<br>kapcsoljuk | Csoportos<br>kooperatív játék és<br>osztályszintű<br>beszélgetés | Papír és<br>íróeszköz<br>vagy<br>számítógép<br><br>Papír és<br>íróeszköz |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT                       | Munkaformák, módszerek                     | Eszközök              |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|--------------------------------------------|-----------------------|
|     | <p>A játék végén beszélgetés:<br/> Tudhatjuk-, hogy mire gondol a másik ember? Honnan tudhatjuk?<br/> Mit jelent a pókerarc kifejezés?<br/> Előfordulhat-e, hogy az ember semmit sem gondol?<br/> Lehet-e a semmire gondolni?<br/> Milyen lenne a világ, ha valamilyen módon mindenki mindig ismerné a másik gondolatait?<br/> Mit tanultál ebből a játékból?</p> <p>Írjanak a tanulók egy párbeszédet, amiben a ténylegesen kimondott szavak után zárójelben feltüntetik azt, amit közben a szereplők valójában gondolnak.<br/> Vagy:<br/> Rajzoljanak a tanulók egy képregényt, amiben a szereplők szájából levő buborékban van feltüntetve, amit mondanak, és a fejéből jövő buborékban az, amit közben gondolnak.</p> | <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munkavégzés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: figyelemösszpontosítás, fantázia, fogalmi kapcsolatok létrehozása, önreflexió, gondolkodás és tanulás tudatosítása</p> <p>esztétikai, művészeti: rajzkészség, művészi önkifejezés</p> <p>digitális: számítógépes alkalmazás</p> |                           | Egyéni munka, közös értékelés, beszélgetés |                       |
| 5.  | <p><b>a) Adjunk címet! 20'</b></p> <p>A tanulók elolvassák az alábbi (vagy más) szöveget, és frappáns címet adnak neki.</p> <p>A társadalom erkölcsse.<br/> Katonáskodás, egyenlőség: ez a spártai társadalom értékrend hármas alappillére. Ez, a többi görög polisz felfogásához képest félelmetesen egyoldalú értéktudat. Tagadja mindazt, amit a görögség értéknek tekintett: a szépséget, testi erőt, atlétikai sikerek megbecsülését, ékesszólást, gazdagságot. Semmi sem érték, csak egy: a harci erény, az ölésre-halálra egyaránt kész elvakultság. (Az ókori görög és római világ, AKG Kiadó)</p>                                                                                                                | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/> Magyar nyelv és irodalom<br/> Ember és társadalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/> kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás</p> <p>szociális: egymásra figyelés, egymás megoldásainak értékelése, demokratikus döntés</p>                                                  | Kommunikáció<br>Szabályok | Egyéni munka, közös értékelés              | Sokszorosított szöveg |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | TKT                          | Munkaformák, módszerek                             | Eszközök                         |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|----------------------------------------------------|----------------------------------|
|     | Meghallgatjuk a megoldásokat, és a tanulók szavazással eldöntik, hogy melyik a három legjobb. Megbeszéljük, hogy miért pont azok.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | hatékony, önálló tanulás:<br>lényegkiemelés,<br>figyelemösszpontosítás,<br>fantázia                                                                                                                                                                                                                                                             |                              |                                                    |                                  |
|     | <b>b) Hallgassunk zenét! 25'</b><br>A tanulók megkapják a kérdéseket: Milyen képeket idéz fel benned a zene? Milyen szavak, mondatok jutnak az eszedbe? Milyen érzéseket kelt benned? Milyen címet adnál neki? Majd csukott szemmel meghallgatják a tanár által kiválasztott bármely klasszikus komolyzenei művet, műrészletet. Utána egyénileg elgondolkodnak a kérdéseken és leírják válaszaikat. Ezeket beszéljük meg osztályszinten. Szavazással eldönthetjük, hogy melyik a legjobb cím.<br>Végül megbeszéljük, hogy a mai tanulási módszerek, miről szóltak, és mennyiben különböztek az eddigiektől. | <b>Műveltségi területek:</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Művészetek<br><b>Kulcskompetenciák:</b><br>szociális: egymásra figyelés, egymás megoldásainak értékelése, demokratikus döntés,<br>hatékony, önálló tanulás: figyelemkoncentráció, fantázia, asszociáció<br>kommunikáció: érzések kifejezése, szövegalkotás<br>esztétikai tudatosság | Kommunikáció                 | Egyéni munka, közös értékelés, beszélgetés         | CD + lejátszó, Papír + íróeszköz |
| 6.  | <b>a) Lényegkiemelés aláhúzással 35'</b><br>A tanulók párban dolgoznak, elolvassák az alábbi (vagy más kiválasztott) szöveget és aláhúzzák a lényeges részeket.<br><br>Az infrastruktúra olyan gazdasági tényezők gyűjtőfogalma, melyek közvetlenül nem vesznek részt a termelésben, de a termelés nélkülük elképzelhetetlen. A szó a latin „alap” kifejezésből ered, ami arra utal, hogy az infrastruktúra rendszerére épül az egész gazdaság. Ahhoz például, hogy az üzem működhessen, szükség van utakra, távközlésre, energiára, ipari és ivóvízre, szennyvízelvezetésre, egészséges                    | <b>Műveltségi területek:</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Földünk – környezetünk<br>Ember és társadalom<br><b>Kulcskompetenciák:</b><br>kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás<br><br>szociális: együttműködés                                                                                                                              | Kommunikáció<br>Szülőföldünk | Páros munka és osztályszintű beszélgetés, szavazás | Sokszorosított szöveg            |



| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                   | TKT                        | Munkaformák, módszerek                 | Eszközök         |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|----------------------------------------|------------------|
|     | <p>és iskolázott munkaerőre stb. Ha eme tényezők közül bármelyik hiányzik, a termelés elmarad a kívánatostól. Az infrastruktúra szó értelmezésében nagyon találó a hálózat elnevezés, hiszen itt nem egy-egy dologról kell gondoskodni, hanem számos tényezőnek az együtteséről. Az infrastruktúra fejlesztése létfontosságú a társadalom számára, de az gond, hogy a fejlesztés nagyon költséges, és a befektetett tőke csak hosszú idő múltán térül meg. (Társadalomföldrajz, AKG Kiadó)</p> <p>Ezt osztályszintű megbeszélés követi:<br/>         Miről szól az adott szöveg?<br/>         Milyen információkat tudunk meg belőle?<br/>         Melyek ezekből a lényegesek, és miért pont azok?<br/>         Honnan tudjuk, hogy pont azok?<br/>         Egy adott szövegnek csak egyféle szempontból lehetnek lényeges elemei vagy lehetséges többszempontú lényegkiemelés is?<br/>         Mit húznának alá ebből a szövegből, ha az lenne a kérdés, hogy mi a probléma az infrastruktúra-fejlesztéssel?<br/>         Miért fontos a lényeg kiemelése?</p> | <p>hatékony, önálló tanulás:<br/>         figyelemösszpontosítás,<br/>         önreflexió, gondolkodás és tanulás tudatosítása,<br/>         lényegkiemelés</p>                                                                                     |                            |                                        |                  |
|     | <p><b>b) Mozogjunk együtt! 10'</b><br/>         Párokat szervezünk<br/>         Ismertetjük a feladatot: a pár egyik tagja különböző mozgássorokat talál ki és mutat be, a másik igyekszik vele egy időben utánózni őt és bemutatni ugyanazt a mozgássort. Majd szerepet cserélnek.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>         Testnevelés és sport<br/> <b>Kulcskompetenciák:</b><br/>         Kommunikáció: nem verbális szociális: együttműködés, egymásra figyelés Hatékony, önálló tanulás: figyelemösszpontosítás, fantázia</p> | kommunikáció               | Pármunka                               |                  |
| 7.  | <b>Ki találja meg előbb? 45'</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>         Magyar nyelv és irodalom</p>                                                                                                                                                                           | Kommunikáció és minden más | Egyéni vagy páros játék, osztályszintű | Értelmező szótár |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT                              | Munkaformák, módszerek                                                                 | Eszközök   |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|     | <p>Egyénileg vagy párban játszható. A tanulóknál értelmező szótár van. A feladatuk, hogy a tanár által megadott szavakat minél előbb megtalálják benne. A győztes pontot kap, a játék végén a legtöbb pontot gyűjtő tanuló (pár) nyeri meg a játékot. Játshatjuk úgy is, hogy a játékosok adnak fel szavakat egymásnak. Egyéb variációk: adott betűszámú szavakat keresünk; adott magán- vagy mássalhangzókat tartalmazó vagy nem tartalmazó szavakat, dupla mássalhangzós, összetett szavakat, adott témakörbe (TKT) tartozó szavakat keresünk stb.</p> <p>A játék végén beszélgetés:</p> <p>Milyen szótárakat ismertek?<br/>Melyik mire való, kik és miért használják azokat?<br/>Nektek melyik szótár a leghasznosabb?<br/>Hogyan lehet a leggyorsabban megtalálni valamit egy szótárban?<br/>Hogyan állítják össze a szótárakat?</p> <p>A tanulók párban szövegszerkesztővel készítsenek saját értelmező szótárt az egyik, már tanult TKT témakörben.</p> | <p>Informatika és minden más műveltségi terület, amihez a kiválasztott fogalomkör révén a játékot kapcsoljuk</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás</p> <p>szociális: együttműködés</p> <p>Hatékony, önálló tanulás: figyelemösszpontosítás, önreflexió, gondolkodás és tanulás tudatosítása, segédeszköz használatának technikája - hatékony keresés, segédeszköz készítése – ismeretek összegzése</p> <p>digitális: szövegszerkesztő használata</p> | TKT, amihez a játékot kapcsoljuk | beszélgetés és kooperatív pármunka                                                     | Számítógép |
| 8.  | <p><b>Konfliktuskezelés szerepjátékkal 45 '</b></p> <p>Két diák egy olyan konfliktusszituációt játszik el az osztálynak, amelyben valamilyen tárgy birtoklása/használata körül alakult ki a vita (anélkül, hogy megoldás születne). A többi tanuló együttesen próbáljon meg minél több megoldás lehetőséget kitalálni a helyzet orvoslására. (Ezeket felírják a táblára)</p> <p>Ezután a tanulók csoportmunkában négy kategóriába besorolják az összegyűjtött megoldási lehetőségeket:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Művészetek<br/>Ember és társadalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: dramatizált szituáció értelmezése: nem verbális kommunikáció és hallott szöveg együttes értelmezése, szövegalkotás</p>                                                                                                                                                                                                                                             | Kommunikáció                     | Pármunkában dramatizálás, csoportmunkában feladatmegoldás és osztályszintű beszélgetés |            |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT                                | Munkaformák, módszerek | Eszközök |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|------------------------|----------|
|     | <p>olyan megoldások, amelyek révén a végén együtt használják a tárgyat</p> <p>olyan megoldások, amelyekben mindenki megkapja a kívánt tárgyat, de felváltva</p> <p>olyan megoldások, amelyek szerint csak az egyikük kapja meg</p> <p>olyan megoldások, amelyek szerint egyikük sem kapja meg a vitatott tárgyat.</p> <p>Mindegyik megoldást értékeli, mérlegeli.</p> <p>Majd közösen megbeszéljük a különböző megoldástípusokat.</p> <p>Melyik a legjobb? Miért? Van-e mindig mindkét félnek jó megoldás? Lehet mindkét felet kielégítő megoldás az erőszak?</p> <p>Végig kell-e nézni mindig az összes felmerült megoldási lehetőséget? Milyen megoldási mód(ok) kecsegtet(nek) a konfliktus hosszú távú rendezésének lehetőségével?</p>                   | <p>szociális: kompromisszumra való törekvés, együttműködés, tolerancia,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: csoportosítás, besorolás, problémamegoldás, figyelemösszpontosítás, konfliktuskezelési technika elsajátítása, tudatosítása</p>                                                                                                                       |                                    |                        |          |
| 9.  | <p><b>Érveljünk! 45'</b></p> <p>A tanulók csoportmunkában dolgoznak. Az egyik csoport a pro, a másik a kontra érveket gyűjti. A tanulók választhatnak, hogy a két csoport közül, melyikben szeretnének dolgozni.</p> <p>Az állítás, ami mellett és ellen érvelniük kell: A reklám társadalmilag jó, hasznos dolog. (Bármely vitára alkalmas más állítást is használhatunk..)</p> <p>Miután a csoportok összegyűjtötték a lehetséges érveiket, kezdődik a vita: a két csoport egymással szemben helyezkedik el és egymás érveire reagálva, próbálja meggyőzni az ellenfelet. Akinek menet közben, az érvek hallatán, megváltozik a véleménye, az szabadon átmehet a másik csapatba. A vita addig tart, amíg vannak újabb érvek, vagy el nem fogy az egyik</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b></p> <p>Magyar nyelv és irodalom</p> <p>Ember és társadalom</p> <p>Művészetek</p> <p>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b></p> <p>Kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás, a helyzetnek megfelelő módon, meggyőzően megfogalmazott és kifejezett érvelés</p> <p>Szociális: együttműködés, demokratikus magatartás,</p> | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk | Csoportmunka           |          |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT          | Munkaformák, módszerek               | Eszközök                    |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|--------------------------------------|-----------------------------|
|     | <p>csoport.</p> <p>Ha a vita során nem zárták ki teljesen a tanulók azt a lehetőséget, hogy vannak társadalmilag hasznos reklámok is, akkor az óra hátralevő részében az a feladatuk, hogy páros munkában, számítógéppel készítsenek ilyen reklámokat.</p> <p>Amennyiben a tanulók arra az eredményre jutottak, hogy nincsenek társadalmilag hasznos reklámok, úgy az óra hátralevő részében adjunk nekik néhány szerintünk ilyennek tekinthetőt, és kérjük meg őket, hogy magyarázzák meg, hogy azok miért nem tekinthetők ilyenek.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>egymásra figyelés, reagálás</p> <p>Esztétikai tudatosság: a mondanivaló kreatív kifejezésére való törekvés</p> <p>Tanulás: logikus, a helyzetnek megfelelő érvelés, korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása a vita során</p>                                                                                                                                   |              |                                      |                             |
| 10. | <p><b>Ki a gyorsabb? 45'</b></p> <p>A tanulók csoportokban játszanak. A játék célja, hogy a csoport egyik tagja körülírással, definíciókkal meghatározza a listán kapott szavakat, hogy az általa adott definíció alapján csoporttársai minél gyorsabban találják ki azokat (pl. az adott szó dinnye; az adható definíció: piros húsú, sok magos, zöld héjú gyümölcs). Minden csoport ugyanazt a listát kapja, s az győz, amelyik adott idő alatt a legtöbb szót találta ki a definíciók alapján a listáról. Minden kitalált szó 1 pontot ér, s 1 pont levonás jár akkor, ha a definiáló véletlenül kimondja a meghatározandó szót.</p> <p>A játék végén beszélgetés:</p> <p>Miről szólt ez a játék? Van-e olyan szó, amit nem lehet körülírni? Melyik definiálás volt a legkönnyebb/legnehezebb? Miért?</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás<br/>helyes és kreatív nyelvhasználat, nem verbális kommunikáció</p> <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munkavégzés</p> <p>Szociális: együttműködés</p> <p>Hatékony, önálló tanulás: figyelemösszpontosítás,</p> | Kommunikáció | Csoportos játék és közös beszélgetés | Előre elkészített szólisták |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | TKT                                                      | Munkaformák, módszerek                                                    | Eszközök          |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|-------------------|
|     | <p>Honnan van a szavak jelentése? Azonos-e a szavak jelentése és a meghatározása? Minden szónak csak egy jelentése van? És meghatározása?</p> <p>Szerinted ez nehéz vagy könnyű játék?</p> <p>Az óra hátralevő részében játsszuk ugyanezt a játékot pantomimmal.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <p>önreflexió, gondolkodás és tanulás tudatosítása,</p> <p>Esztétikai tudatosság: a mondanivaló kreatív kifejezésére való törekvés</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                          |                                                                           |                   |
| 11. | <p><b>Távirati stílusban 45'</b></p> <p>A tanulók párban, szövegszerkesztővel dolgoznak. Elolvassák az alábbi 356 szóból álló (vagy más kiválasztott) szöveget, melyet az első menetben kb. a kétharmadára (230-240 szóra) kell meghúzniuk. A második menetben a már meghúzott szöveget tovább húzzák, úgy hogy kb. egyharmada (70-80 szó) maradjon meg. Harmadik menetben maximum 10 szavas távirat készül. Végül pedig címet adnak a szövegnek. A diákoknak a szöveg meghúzásában kompromisszumra kell törekedniük.</p> <p>A középkoriak másképpen viszonyultak a gyermekkorhoz, mint ahogy az újkortól ez szokásos. Talán emiatt is van, hogy a festményeken a gyerekeket a felnőttek testarányaival ábrázolták, vagyis nem vették tekintetbe például, hogy a gyerekek feje a törzsükhöz képest nagyobb, mint a felnőtteké. (A XII. századig, a Madonna-képektől eltekintve nem is igen találunk gyerekábrázolásokat.) A középkoriak ugyanis nem tettek különbséget olyan mértékben gyermek és felnőtt között, mint ahogy ma szokásos. Amint a gyerekek járni és beszélni kezdtek, a felnőttek maguk közé tartozónak tekintették őket, és felnőtt ruhákat húztak rájuk. Ott szaladgáltak a kocsmákban, piacokon, nem volt téma, amit a jelenlétükben nem beszéltek meg. Játékuk, szórakozásuk is, nagyjából hét éves koruktól,</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Ember és társadalom<br/>Technika és életvitel</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás</p> <p>szociális: együttműködés, kompromisszumra való törekvés, egymás megoldásainak értékelése, demokratikus döntés</p> <p>Hatékony, önálló tanulás: figyelemösszpontosítás, önreflexió, lényegkiemelés, gondolkodás és tanulás tudatosítása</p> | <p>Kommunikáció<br/>Mindennapi életünk<br/>Szabályok</p> | <p>Pármunka és osztályszintű beszélgetés, közös értékelés szavazással</p> | <p>számítógép</p> |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | NAT kapcsolódások | TKT | Munkaformák, módszerek | Eszközök |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-----|------------------------|----------|
|     | <p>megegyezett a felnőttekével: együtt vettek részt a karneválokon, a táncmulatságokon, a versenyjátékokon. A játékkedvet tekintve sem különültek el annyira akkoriban felnőttek és gyerekek: az előbbiek életének is sokkal fontosabb része volt a játék, mint a mai felnőttekének. Számos régi ábrázoláson látunk felnőtteket, akik olyan játékokat játszanak, melyek ma inkább a gyerekekre jellemzőek. Így például az egyiken egy egész falu hógolyózik, a másikon vörös pecsenyét játszanak.</p> <p>A korabeli lakásokban nem volt gyerekszoba, nem foglalkoztak külön a gyerekek nevelésével. Igaz, gyakran és sokat verték őket. Abból indultak ki, hogy az ember rossznak születik, és gyerekkorában be kell törni, meg kell faragni. Ezek a fenyítések inkább ötletszerűek, semmint módszeresek voltak. A felnőttek ezen kívül nemigen igyekeztek mással alakítani, formálni, a társadalomba illeszteni a gyerekeket. A gyermekek általában a felnőttek társaságában lestek el és tanultak meg minden fontos ismeretet.</p> <p>A gyerekek iránti nagyobb figyelem, a nevelés megjelenésének a jele, amikor a középkor végétől egyes szülők elviszik gyermekeiket a nyilvános kivégzésekre, esetleg ott jól el is verik őket, hogy emlékezetükbe véssék, milyen keserves következményekkel jár az erény útjának elhagyása.</p> <p>A középkoriak többsége írástudatlan volt, s nem volt olyan ismeret, kultúra, viselkedési norma, ami élesen megkülönböztette volna a gyermekeket és felnőtteket. A felnőtteket is részben az az érzelmi végletesség, a képek, beszélt szavak iránti fogékonyság, gyakran hiszékenységi jellemezte, ami általában a gyerekeket szokta. (Ez persze nem azt jelenti, hogy a középkori ember kisebb értékű vagy fejletlenebb lett volna a mainál. Egyszerűen az írásbeliség hiányából és más kulturális sajátosságokból eredően másféle értékeik voltak, mint nekünk.)</p> |                   |     |                        |          |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | TKT                                | Munkaformák, módszerek            | Eszközök |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------|----------|
|     | <p>Ezt osztályszintű megbeszélés követi:<br/>         Miről szól az adott szöveg?<br/>         Milyen információkat tudunk meg belőle?<br/>         Melyek ezekből a lényegesek, és miért pont azok?<br/>         Honnan tudjuk, hogy pont azok?<br/>         Mi maradna meg ebből a szövegből, ha az lenne a kérdés, hogy miért verték a gyerekeket a középkorban?<br/>         A szöveg meghúzásakor melyik lépés volt a legkönnyebb és melyik a legnehezebb? Miért?<br/>         Meghallgatjuk a címeket és a tanulók szavazással eldöntik, hogy melyik a három legjobb.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                    |                                   |          |
| 12. | <p><b>a) Oldjuk meg a problémát! 30'</b></p> <p>A tanulók 4-6 fős csoportokban dolgoznak. A feladatuk valamilyen probléma, konfliktusszituáció közös megoldása, úgy hogy abban a csoport minden tagja egyetértsen. A probléma-elemzés, probléma-megoldás lényegi eleme, hogy csak akkor beszélhetünk megoldásról, ha abban a csoport minden tagja egyetért, azaz egyetértésre kell jutniuk a tanulóknak, tehát adott esetben a konfliktuskezelést is gyakorolhatják. A feladat jól használható bármely, az osztályban ténylegesen felmerült probléma megoldásának keresésére is. Amennyiben nincs ilyen aktuális probléma, akkor az alábbi szituáció megbeszélését javasoljuk:</p> <p>Dávid és Tomi az első padban ülnek. Fizika óra van. Marika néni, a fizika tanár, a saját tankönyvét leteszi Dávidék padjára, hátra sétál a teremben, és onnan magyaráz. Közben a két fiú észreveszi, hogy egy lap kicsúszott Marika néni könyvéből. Megnézik, és döbbenet látnak, hogy az ő másnapi fizika</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>         Magyar nyelv és irodalom<br/>         Ember és társadalom<br/>         Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>         kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás<br/>         Helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés, párbeszédre való törekvés</p> <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munkavégzés</p> <p>szociális: együttműködés, kompromisszumra való törekvés, közös vélemény kialakítása, empátia, közös</p> | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk | Csoportmunka és közös beszélgetés |          |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT          | Munkaformák, módszerek                                     | Eszközök                               |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------------|
|     | <p>dolgozatuk feladatai vannak rajta. Azonnal felmerül a kérdés, hogy most mit tegyenek?</p> <p>A csoportmunkát követően néhány megoldás közös meghallgatása, majd beszélgetés:<br/>Milyen lehetőségek merültek fel a dilemma megoldására? Nehéz/könnyű volt-e a közös álláspont kialakítása? Mi okozta a legtöbb problémát a közös véleményformálásban? Hogyan született meg végül a közös megoldás? Milyen értékekről, érdekekről beszélhetünk a történet kapcsán? Mit tanultunk a feladat során?</p>                                                                                                      | <p>értékek elfogadása</p> <p>Hatékony, önálló tanulás: figyelemösszpontosítás, Problémaelemzés és megoldás, tanulás tudatosítása, a hozott döntések kritikus és kreatív elemzése</p>                                                                                                                                                                                    |              |                                                            |                                        |
|     | <p><b>b) Mire lehetne még használni? 15'</b></p> <p>Kérdés: egy adott használati tárgyat mire lehetne még használni a megszokott funkcióján kívül? (például ceruzát varázspálcának, felfordított esernyőt csónaknak, stb.). Az ötletek gyűjtése után ki-ki rajzolja le (esetleg számítógéppel) azt, amelyik a legjobban tetszett neki. Az elkészült rajzokat gyűjtjük össze, rendezzünk kiállítást belőlük, illetve a digitális rajzokat, ha módunkban áll projektorral vetítsük ki, hogy mindenki kedvére gyönyörködhesen bennük. A legötletesebb munkák alkotóinak igyekezetét tapssal jutalmazhatjuk.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek<br/>Informatika<br/><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció:<br/>szövegalkotás<br/>az esztétikai minőség tisztelete</p> <p>Digitális: IKT alkalmazása a gondolkodás, a kreativitás és az innováció területén</p> <p>Hatékony, önálló tanulás:<br/>IKT- eszközhasználat<br/>képeségek</p> | Kommunikáció | Osztályszintű beszélgetés, egyéni munka és közös értékelés | Papír és rajzeszközök, vagy számítógép |



| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT                                | Munkaformák, módszerek                                  | Eszközök           |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|---------------------------------------------------------|--------------------|
| 13. | <p><b>Tükör projekt</b></p> <p>A következő órákon egy hétköznapi tárggyal, a tükörrel foglalkozunk. Annyi oldalról közelítjük meg, amennyiről csak lehetséges.</p> <p><b>Kérdésőzön 45'</b></p> <p>A tanulók négyfős csoportokban versenyeznek: mindegyik csoport annyi kérdést gyűjt össze a tükörrel kapcsolatban, amennyit csak tud. A kérdéseket táblára írjuk. A csoportok kihúzzák azokat a kérdéseket, amelyeket más csoportok is megfogalmaztak. Az a csoport győz, amelyiknek több olyan kérdése marad, amit a többiek nem tettek fel.</p> <p>Ezután beszélgetés a közösen kiválasztott kérdésekről. A beszélgetésben mindenképpen érintsük a tükör szerepe életünkben problémakört:</p> <p>Hányszor nézed meg magad egy nap a tükörben?<br/> Miért fontos számunkra, hogy ápoltak legyünk?<br/> Valójában mit nézünk meg magunkon a tükörben?<br/> Szerinted kik állnak többet a tükör előtt, a fiúk vagy a lányok?<br/> Ha mi adnánk nevet ennek a tárgynak, mi lehetne az?<br/> Mi az a tükör?<br/> Mi jut eszedbe erről a szóról?<br/> Mikor, hol és mire használod?<br/> Melyik napszakban használsz biztosan tükröt?<br/> Melyek azok az alkalmak, amikor többet használod a tükröt, mint máskor?<br/> Volt-e olyan, amikor a tükörbe néztél és nagyon rossz/nagyon jó kedved lett?<br/> Lakásotokban melyik a kedvenc tükröd?</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/> Magyar nyelv és irodalom<br/> Technika és életvitel</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/> kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás<br/> helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés, párbeszédre való törekvés</p> <p>szociális: együttműködés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: kérdezőskultúra, a tanulás iránti motiváció folyamatos fenntartása, korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása</p> | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk | Csoportos<br>kérdésgyűjtés és osztályszintű beszélgetés | Papír és íróeszköz |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT          | Munkaformák, módszerek                                                           | Eszközök                                    |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| 14. | <p>Mit kezdhetnénk a tükörrel „magyar/kommunikáció órán”?</p> <p><b>a) Szógyűjtés 30'</b></p> <p>A tanulók ugyanazokban a négyfős csoportokban versenyeznek: olyan összetett szavakat gyűjtenek, amelyek elő- vagy utótagja a „tükör” szó ( pl. tükörkeret, tükörtojás, tükörponty, tükörírás, tükörszó, tükörfordítás...). A szavakat táblára írjuk. A csoportok kihúzzák a listájukról azokat a szavakat, amelyeket más csoportok is összeírtak. Az a csoport győz, amelyiknek több, a többi csoportnál nem szereplő, összetett szava marad.</p> <p>A táblára írt szavakkal a csoportok mondatokat írnak (minden szóval egy mondatot), a megoldásokat meghallgatjuk, ha kell, megbeszéljük a fogalomértelmezést.</p> <p>Végül beszéljük meg, hogy mi újat tanultak a feladattal, valamint hogy azt nehéznek/könnyűnek találták-e.</p> <p><b>b) Tükörírás 15'</b></p> <p>A tanulók párban játsszák: az egyik felír egy lapra egy szót, a másik tükörírással írja le ugyanazt a szót. Majd szerepet cserélnek. A párnak az a tagja nyeri a játékot, akinek az óra végén kevesebb hibája lesz a tükörírásban.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás, szókincsfejlesztés, helyes és kreatív nyelvhasználat</p> <p>szociális: együttműködés,</p> <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munkavégzés</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tanulás iránti motiváció folyamatos fenntartása, korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása, tanulás tudatosítása</p> | Kommunikáció | Csoportmunka, közös beszélgetés és páros feladatmegoldás                         | Papír és írószer                            |
| 15. | <p><b>a) Honnan kapta a tükörtojás a nevét? 25 '</b></p> <p>Ezzel a címmel írnak mesét a tanulók négy fős csoportokban a Szóforgó szabályai szerint: a csoport tagjai sorban, az óramutató járásával egyező irányban haladva, tesznek hozzá egy-egy mondatot a többiek által már elkezdett történethez. Ha a történet</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szövegértés,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | kommunikáció | Csoportos munka, közös beszélgetés és értékelés, csoport és egyéni feladatvégzés | Papír és íróeszköz, tükör minden tanulóknak |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT          | Munkaformák, módszerek | Eszközök |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|------------------------|----------|
|     | <p>igényli, többször is körbe mehet a papír.</p> <p>A meséket meghallgatjuk és a tanulók szavazással eldöntik, hogy melyik volt a legötletesebb mese. Megbeszéljük, hogy hogyan könnyebb történetet írni: egyedül vagy csoportosan, s ha csoportosan, akkor Szóforgóban vagy olyan módon kooperálva, hogy mindig az mondja a következő mondatot, akinek van ötlete. Mi az előnye és mi a hátránya a Szóforgóban való közös munkavégzésnek?</p> <p><b>b) Olvasd visszafelé! 15'</b></p> <p>A tanulók ugyanazokban a négyes csoportokban dolgoznak. Visszafelé is olvasható szavakat, mondatokat keresnek (pl. kék; Géza, kék az ég.)</p> <p><b>c) A tükör előtt 5'</b></p> <p>Minden tanuló kezében van egy tükör. A tanár irányításával hangképzési gyakorlatokat végeznek, s közben nézik a tükörben.</p> | <p>szövegalkotás, szókincsfejlesztés, helyes és kreatív nyelvhasználat, helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés, hangképzés</p> <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munkavégzés, értékelés</p> <p>szociális: együttműködés, demokratikus döntéshozatal</p> <p>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása, tanulás tudatosítása, önreflexió,</p> |              |                        |          |
| 16. | <p><b>a) Játsszuk el! 30'</b></p> <p>A tanulók négy csoportban dolgoznak. Az alábbiakban megadott címekkel (minden csoport egy-egy címmel) dramatikus történeteket találnak ki és előadják azokat.</p> <p>Reggel a tükör előtt<br/>Nem tudták, hogy látom a tükörből<br/>Beképzelt ember a tükör előtt</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás, szókincsfejlesztés, helyes és kreatív</p>                                                                                                                                                                                 | Kommunikáció |                        |          |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | TKT          | Munkaformák, módszerek | Eszközök                                                                    |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
|     | <p>Az esküvője reggelén a tükörbe nézett...</p> <p>A bemutatók után az osztály zsűrivé alakul és szavazással eldöntik, hogy melyik előadott történet volt a legjobb.</p> <p><b>b) Tükörírás 15'</b></p> <p>A tanulók párokban játszanak. A tanár által előre elkészített tükörírás-rejtvényt fordítják le. A párnak az a tagja lesz a nyertes, aki előbb készül el a helyes megfejtéssel.</p>                                                                                                                   | <p>nyelvhasználat, helyzetnek esztétikai minőség tisztelete, nem verbális kommunikáció</p> <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munkavégzés, értékelés</p> <p>szociális: együttműködés, demokratikus döntéshozatal</p> <p>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása,</p>      |              |                        |                                                                             |
| 17. | <p><b>a) Gyűjtsünk szólásokat, közmondásokat! 15'</b></p> <p>A tanulók párokban vagy kis csoportokban dolgoznak: a tükörhöz kapcsolódó szólásokat, közmondásokat gyűjtenek (Szólások és közmondások gyűjteményét ajánlott használni). Az a pár győz, amelyiknek több, a többiekénél nem szereplő szólást, közmondást talált.</p> <p><b>b) Írjunk fogalmazást! 30'</b></p> <p>A tanulók 3 csoportban dolgoznak. Minden csoport ugyanazt a mondatot kapja: „A tükör ezer darabra hullott szét.”. A feladatuk:</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás, szókincsfejlesztés, helyes és kreatív nyelvhasználat, esztétikai minőség tisztelete információgyűjtés, feldolgozás</p> <p>szociális: együttműködés,</p> | Kommunikáció | Pármunka               | Szólások és közmondások gyűjteménye, papír és írószer vagy szövegszerkesztő |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT          | Munkaformák, módszerek                   | Eszközök                               |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|------------------------------------------|----------------------------------------|
|     | minden csoport ír egy történetet. Az egyik csoport a maga által kitalált történet bevezetésébe, a másik a tárgyalásába, a harmadik a befejezésébe teszi be a kapott mondatot. Végén meghallgatjuk a történeteket és megbeszéljük, hogy nehéz/könnyű volt-e a feladat, milyennek találtuk a megoldásokat, melyik történet volt a legjobb.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | közös értékelés<br><br>vállalkozói: csapatmunkában történő munkavégzés, értékelés<br><br>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása                                                                                                                                                                                                                                                                   |              |                                          |                                        |
| 18. | <p><b>Állíts tükröt! 45'</b></p> <p>A tanulók párokban dolgoznak. Először az a feladatuk, hogy külön-külön két-két fogalmazást írjanak: „Állíts tükröt magad elé!” és „Állíts tükröt a társad elé!” címekkel.</p> <p>Ha mindketten elkészültek, összevetik a két-két fogalmazást és megbeszélik az ugyanarra a személyre vonatkozó egybeeséseket és eltéréseket.</p> <p>Ezt osztályszintű beszélgetés követi arról, hogy általában hasonlítottak-e az önjellemzések és a párok által adott leírások. Ha igen/ ha nem, mi lehet az oka? Mi volt nehezebb, önmagunkat vagy a társunkat jellemezni? Miért? Milyen típusú tulajdonságok szerepeltek a jellemzésekben? Ezeket honnan tudjuk? Hogyan ismeri meg az ember a társait? Milyen ismeretei vannak saját magáról, és ezek honnan származnak? Mit tanultunk ezen az órán?</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás, helyes és kreatív nyelvhasználat, mások megismerésének igénye</p> <p>szociális: önismeret</p> <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munka-végzés, értékelés<br/>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása, összehasonlítás, tanulás</p> | Kommunikáció | Egyéni és páros munka, közös beszélgetés | Papír és írószer vagy szövegszerkesztő |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT                                                | Munkaformák, módszerek                                                 | Eszközök                                     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | tudatosítása                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                    |                                                                        |                                              |
| 19. | <p><b>a) Amikor a tükör hazudik 30'</b></p> <p>A tanulók három csoportban dolgoznak. Fogalmazást készítenek a fenti címmel oly módon, hogy az egyik csoport bevezetést ír, a másik tárgyalást, a harmadik befejezést. Majd ebben a sorrendben olvassák fel az általuk elkészített részeket.</p> <p>Ezt osztályszintű beszélgetés követi: Értékeljük a három részt abból a szempontból, hogy megfelelt-e a bevezetés, tárgyalás és befejezés kritériumainak, megvoltak-e bennük a jellemző elemek. Majd beszéljük meg, hogy összeállt-e a három rész egy kerek egészszé? Mi kellett volna ahhoz, hogy azzá váljon? Miért nem lehetett úgy megcsinálni az adott feltételekkel?</p> <p><b>b) Mire lehetne még használni? 15'</b></p> <p>Kérdés: a tükröt mire lehetne még használni a megszokott funkcióján kívül? Az ötletek gyűjtése után ki-ki rajzolja le (esetleg számítógéppel) azt, amelyik a legjobban tetszett neki. Az elkészült rajzokat gyűjtjük össze, rendezzünk kiállítást belőlük, illetve a digitális rajzokat, ha módunkban áll, projektorral vetítjük ki, hogy mindenki kedvére gyönyörködhessen bennük. A legötletesebb munkák alkotóinak igyekezetét tapssal jutalmazhatjuk.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció:<br/>szövegalkotás<br/>az esztétikai minőség<br/>tisztelete</p> <p>szociális: együttműködés,</p> <p>vállalkozói: csapatmunkában<br/>történő munka-végzés,<br/>értékelés</p> <p>digitális: IKT alkalmazása a<br/>gondolkodás, a kreativitás és<br/>az innováció területén</p> <p>hatékony, önálló tanulás:<br/>IKT- eszközhasználat<br/>kéességek, kreativitás,<br/>fantázia,</p> | Kommunikáció<br>Mindennapi<br>életünk<br>Szabályok | Csoportmunka,<br>közös beszélgetés,<br>egyéni munka                    | Papír és írószer<br>vagy<br>szövegszerkesztő |
| 20. | <p><b>a) Ha én varázstükör lennék! 30'</b></p> <p>A tanulók egyéni munkában a fenti címmel készítenek fogalmazást.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Kommunikáció                                       | Egyéni<br>feladatmegoldás és<br>csoportos<br>beszélgetés, majd<br>pár- | Papír és írószer<br>vagy<br>szövegszerkesztő |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | TKT          | Munkaformák, módszerek                             | Eszközök           |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|----------------------------------------------------|--------------------|
|     | <p>Meghallgatunk néhány elkészült művet.</p> <p>Ezt beszélgetés követi: az elmúlt órákon különféle módokon készültek történetek, fogalmazások. (szóforgó módszerrel mese, csoportmunkában dramatikus történet kitalálása és bemutatása, ugyanakkor a mondatnak a befoglalásával történetírás, pármunkában jellemzés készítése, csoportokban azonos címmel történetrészlet megírása, és végül egyéni fogalmazás). Melyik megoldás volt új? Melyik megoldás tetszett a legjobban? Miért? Melyik volt a legkönnyebb? Melyik a legnehezebb? Miért? Hogy jobb/könnyebb/érdekesebb dolgozni egyénileg vagy csoportosan? Miért?</p> <p><b>b) Nyelvi rejtvények 15'</b><br/>Rejtvényfejtés pár- vagy csoportversenyben.</p> | <p>szövegalkotás, helyzetnek megfelelő kommunikáció szóban és írásban,</p> <p>vállalkozói: értékelés</p> <p>digitális: IKT alkalmazása a gondolkodás, a kreativitás és az innováció területén</p> <p>hatékony, önálló tanulás: IKT- eszközhasználat képességek, kreativitás, fantázia, a kompetenciák, tudástartalmak, képességek megfelelő ismerete</p> |              | csoportverseny                                     |                    |
| 21. | <p><b>Meghökkenő válaszok 45'</b></p> <p>A nyelvi játék párban vagy kis csoportban játszható, fogalmi kapcsolatok létesítése és az érvelés gyakoroltatása a célja.</p> <p>Minden játékos pár vagy csoport három üres cédulát kap. Az egyikre egy tetszőleges kérdést írnak, a másikra a „tükör” szót tartalmazó összetett szavakat. A csapatok húznak a mindenkitől összegyűjtött kérdésekből és szavakból egyet-egyét, majd a harmadik üres papíron oly módon válaszolnak az általuk kihúzott kérdésre, hogy válaszukban szerepel az általuk húzott összetett szó. Minden valamennyire értelmes válasz pontot kap, végül az a csapat győz, amelyik a legtöbb pontot gyűjtötte a játék során.</p>                   | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szövegértés és alkotás, fogalmi kapcsolatok létesítése,</p> <p>matematikai: érvek láncolatának követése és értékelése</p> <p>szociális: együttműködés,</p>                                                                               | kommunikáció | Páros vagy kiscsoportos játék és közös beszélgetés | Papír és íróeszköz |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | TKT          | Munkaformák, módszerek                                | Eszközök                           |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------|
|     | <p>Természetesen – a Tükör projekten kívül – játszhatjuk megkötések nélkül, vagy valamelyik TKT szókinszéhez kapcsolva a játékot.</p> <p>A játék végén beszélgetés:</p> <p>A játékban kérdések és válaszok szerepeltek. Mi teszi a kérdést kérdéssé? Milyen a jó kérdés? Van-e minden kérdésre válasz? Milyen a jó válasz? Minden kérdésre van válasz? Van olyan kérdés, amire csak egy válasz lehetséges? Tetszett-e a játék? Miért igen/nem? Melyik volt a legmeghökkenőbb válasz a játék során? Miért? Mit tanultunk ezen az órán?</p>                                                                                                                                                                                                        | <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munkavégzés, értékelés</p> <p>hatékony, önálló tanulás: kreativitás, fantázia, kérdezőskultúra, tanulás tudatosítása</p>                                                                                                                                                                                                                               |              |                                                       |                                    |
| 22. | <p><b>a) Tulajdonnevek keresése 10'</b></p> <p>A tanulók párokban dolgoznak. Feladatuk olyan tulajdonnevek keresése, amelyekben előfordul a „tükör” szó. Ehhez használhatják az internetet, telefonkönyvet is. Az a pár győz, amelyik adott idő alatt a legtöbb nevet találta.</p> <p><b>1. Tükörszavak keresése 10'</b></p> <p>A diákok párokban dolgoznak. Feladatuk az általuk tanult idegen nyelv szótára segítségével tükörszavak keresése. Az a pár győz, amelyik adott idő alatt a legtöbb tükörszót találta.</p> <p><b>2. Dyslexia prevenció 10'</b></p> <p>A tanulók egyéni munkát végeznek. Feladatuk, hogy adott (bármilyen) szövegben húzzák át azt a betűt/formát, ami ugyanolyan, mint a szövegben előforduló első betű/forma.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Idegen nyelv<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>Kommunikáció: anyanyelvi szövegértés és alkotás, információgyűjtés, feldolgozás idegen nyelvi szókincs-fejlesztés, nyelvi segédeszközök megfelelő használata</p> <p>szociális: együttműködés,</p> <p>vállalkozói: csapatmunkában történő munka-végzés,</p> | Kommunikáció | Pármunka és egyéni feladatmegoldás, közös beszélgetés | Internet vagy telefonkönyv, szótár |



| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | TKT          | Munkaformák, módszerek                                              | Eszközök         |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|---------------------------------------------------------------------|------------------|
|     | <b>3. Beszélgetés 15'</b><br>Megbeszéljük, hogy miről szóltak az óra feladatai: adott szófaj keresése (internet használat), szótárhasználat, dyslexia (ez mit jelent) megelőzése. Melyik miért fontos? Miben segíthetik, illetve a dyslexia miben akadályozza a tanulást?                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | hatékony, önálló tanulás:<br>IKT- eszközhasználat a kompetenciák, tudástartalmak, képességek megfelelő ismerete, tanulás tudatosítása                                                                                                                                                                                                                                                                       |              |                                                                     |                  |
| 23. | <b>„Tükrös” memóriajáték 45'</b><br>A verbális memóriát fejlesztő játék során a tanulók körben ülnek. Az a feladatuk, hogy az előzőekben gyűjtött, használt „tükrös” összetélt tartalmazó főnevekhez tegyenek jelzőket, jelzős szerkezeteket. A játékot kezdő tanulót követő játékosok mielőtt a saját megoldásukat mondanák, megismétlik az előtűk elhangzottakat. Aki valamit kifelejt, kiesik a játékból. A második körben a játékot nehezíthetjük azzal, hogy a tanulóknak csukott szemmel kell elismételniük az előtűk elhangzottakat.<br><br>A játék végén beszélgetés:<br>Ez a játék a memóriáról szólt. Mi a szó magyar megfelelője?<br>Milyen módszerrel sikerült megjegyezni az elhangzottakat?<br>Használt-e valaki valamilyen trükkös technikát? Hogyan szoktak memorizálni valamit, amikor tanulnak? Különbözőképpen memorizálnak-e a különböző típusú/ műfajú szövegek (vers, szakszöveg) tanulásakor? Kinek mit könnyebb memorizálnia, vajon miért? Hogyan működik az emlékezet? Nehezítette, vagy könnyítette a játékot, amikor csukott szemmel játszották? Miért?<br>Lehet-e fejleszteni a memóriát? Hogyan? Miért van az, hogy az idősebbek jobban emlékeznek a régebbi dolgokra, eseményekre, mint a közelmúltban történetekre? | <b>Műveltségi területek:</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br><b>Kulcskompetenciák:</b><br>Kommunikáció: szövegértés és alkotás,<br><br>szociális: együttműködés, demokratikus értékelés<br><br>hatékony, önálló tanulás:<br>a tanulás iránti motiváció folyamatos fenntartása, tanulás tudatosítása, kreativitás, fantázia, memóriafejlesztés, a kompetenciák, tudástartalmak, képességek megfelelő ismerete | Kommunikáció | Közös játék és beszélgetés. Csoportos feladatmegoldás, közös játék. | Papír és írószer |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT          | Munkaformák, módszerek | Eszközök                                                                    |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
|     | Csoportokban dolgozva a tanulók találjanak ki más memóriajátékokat a tükrös memóriajáték mintájára. Szavazzák meg melyik a legjobb és próbálják ki azt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |              |                        |                                                                             |
| 24. | <p><b>Sorszámozva 45'</b></p> <p>Ez is memóriajáték. Jelen esetben, az előzőekben gyűjtött, használt „tükrös” összetélt tartalmazó szavakkal játszunk (pl. 1. tükröztetés, 2. tükröztetés, stb.). Készítsünk el egy sorszámokkal ellátott tíz szavas listát. A tanulók párokban versenyeznek. A tanár először felolvassa a sorszámokkal ellátott szavakat, majd bemond egy sorszámot és a tanulók egyenként dolgozva, felírják egy papírra az emlékeik szerint a sorszámhoz tartozó szót. Mind a tíz számmal és a hozzájuk tartozó szavakkal megcsinálják ugyanezt. A párnak az a tagja nyeri a versenyt, amelyik több szót tudott a sorszámokhoz helyesen párosítani. Második körben ismételjük meg a játékot úgy, hogy a szavakat valamelyik TKT-ből vesszük, vagy teljesen ötletszerűen állítjuk össze.</p> <p>A játék végén beszélgetés:<br/>Ez a játék is a memóriáról szólt. Könnyebb/nehezebb volt-e mint a „Tükrös memóriajáték”? Miért? Milyen technikákat alkalmaztak a memorizálásra? Eltért-e ez a „Tükrös memóriajáték” során alkalmazottól? Ha igen, mi lehet ennek az oka? Vannak-e olyan foglalkozások, amelyek gyakorlásakor különösen jó memóriára van szükség? Történt-e valami olyan esemény az életetekben, amire – úgy gondoljátok – örökké emlékezni fogtok? Miért gondoljátok így? Van-e valami, amit soha senkinek nem szabadna elfelejtenie? Hova sorolható ez, ha van ilyen?</p> <p>Egyéni munkában írják le a tanulók a szerintük legfontosabb tíz</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>Kommunikáció: szövegértés és alkotás,</p> <p>szociális: együttműködés, közös értékek elfogadásának és tiszteletben tartásának kinyilvánítása, mások értékeinek, magánéletének tisztelete, a társadalmi sokféleség tisztelete</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tanulás iránti motiváció folyamatos fenntartása, tanulás tudatosítása, memóriafejlesztés, a kompetenciák, tudástartalmak, képességek megfelelő ismerete</p> | Kommunikáció |                        | Páros verseny, osztályszintű beszélgetés, egyéni munka és közös beszélgetés |

| Óra             | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | TKT          | Munkaformák, módszerek                                 | Eszközök           |
|-----------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|--------------------------------------------------------|--------------------|
|                 | szót. Beszéljük meg!                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |              |                                                        |                    |
| 25.<br>-<br>32. | <p><b>„Tükrös” irodalmi alkotások</b><br/> <b>Projektmunka 8 órában</b></p> <p>A tanulók 4-6 fős csoportokban dolgoznak. A feladatuk olyan versek, mesék, elbeszélések kutatása, amelyekben szerepet kap a tükör. Az összegyűjtött művek megismerése, közülük három mű kiválasztása. Az egyiket dramatizálva, a másikat pantomimmal, a harmadikat képregény formában kell majd bemutatniuk.</p> <p>Tervezés, előkészítés: megtervezik a művek keresésének, gyűjtésének módját, a felmerülő feladatokat, ezekhez a határidőket és felelősöket rendelnek stb.</p> <p>Végrehajtás: internetes, könyvtári kutatásuk, illetve meglevő ismereteik alapján listát készítenek. A fellelt – rövidebb és a pedagógus véleménye szerint is a korosztályuknak megfelelő - ismeretlen műveket olvasásra elosztják egymás között, majd olvasás után röviden összefoglalva ismertetik egymással. Ennek alapján kiválasztják a három prezentációs formára legmegfelelőbbnek tartottakat, dramatizálják, pantomimként megkomponálják, illetve elkészítik a képregényt.</p> <p>Bemutatás, értékelés: a csoportok prezentálják különböző alkotásokat. Az osztály zsűrivé alakul és műfajonként megszavazza az első helyezettet. Zárás: beszélgetés a projekt munkáról.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/> Magyar nyelv és irodalom<br/> művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/> Kommunikáció: szövegértés és alkotás,<br/> helyzetnek megfelelő,<br/> érvelés, kritikus és építő<br/> jellegű párbeszédre való<br/> törekvés, esztétikai minőség<br/> tisztelete, nem verbális<br/> kommunikáció<br/> szociális: együttműködés,<br/> demokratikus értékelés<br/> vállalkozói: tervezési,<br/> szervezési, irányítási,<br/> elemzési kommunikációs<br/> képesség, a tapasztalatok<br/> értékelése,<br/> kockázatfelmérés és vállalás,<br/> egyéni és csapatmunkában<br/> történő munkavégzés,<br/> kreativitás<br/> innováció, motiváció,<br/> értékelés<br/> hatékony, önálló tanulás:<br/> tanulási és élettapasztalatok<br/> felhasználása, a<br/> kompetenciák, megfelelő</p> | Kommunikáció | Csoportos projektmunka és közös megbeszélés, értékelés | Papír és íróeszköz |

| Óra                      | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                               | TKT          | Munkaformák, módszerek                 | Eszközök |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|----------------------------------------|----------|
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ismerete, tanulás tanulása                                                                                                                                                      |              |                                        |          |
| <b>25.<br/>-<br/>32.</b> | <p><b>„Tükrös” irodalmi alkotások<br/>Projektmunka 8 órában</b></p> <p>Tanulói feldolgozásra javasolt művek:</p> <p>Grimm: Hófehérke és a hét törpe,<br/>A szépség és a szörny<br/>Várkonyi István: Tükör<br/>Pilinszky János: Kalandozás a tükörben<br/>Sütő András: Gyermekkorom tükörcserepei<br/>Michael Ende: Tükör a tükörben<br/>Lewis Carroll: Alíz Csodaországban<br/>Andersen: A rút kiskacsa<br/>Lázár Ervin: A hétfejű tündér<br/>Hókirálynő<br/>Trencsényi-Waldapfel Imre: Görög regék – Narhisszosz és Ékhó című rege<br/>Aesopus: A húst vivő kutya, A hiú szarvas<br/>A háromágú tölgyfa tündére<br/>Kiss Anna: A mese születése<br/>Móra Ferenc: Tükrös Kata<br/>Weöres Sándor: Vásár<br/>A kiskutya meg a csont</p> |                                                                                                                                                                                 |              |                                        |          |
| <b>33.</b>               | <p><b>Mesefeldolgozás a gyermekfilozófia módszerével 45’</b></p> <p>Az előző projektmunka során ajánlott és a tanulók által fel nem dolgozott művek közül a tanár kiválaszt egyet, amelyet a gyerekfilozófia módszerrel dolgoznak fel:<br/><b>Gyermekfilozófia/„kérdő közösség”</b> – Az egyik legjobb</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció:<br/>szövegértelmezés, szöveg-<br/>értés, helyzetnek megfelelő,</p> | Kommunikáció | Közös együttműködés, vita, beszélgetés |          |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT | Munkaformák, módszerek | Eszközök |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------------|----------|
|     | <p>módja a kritikai gondolkodás fejlesztésének. A módszer mellett, hogy kooperatív, önismeret- és önbizalom-növelő, motiválja a tanulókat, megtanít kérdezni, a problémákat felismerni, kultúráltan vitatkozni, egymásra figyelni, szöveget értelmezni és alkotni, lényegyet kiemelni, érvelni, a fogalmakat pontosítani, definiálni. A módszert alkalmazva a tanár új szerepbe kerül: facilitátorként maga is részese, egyik szereplője a beszélgetésnek, aki csak akkor veszi át az irányítást és csak addig, amikor és amíg az a beszélgetés során (esetleges elakadásakor) feltétlenül szükséges.</p> <p>A kérdező közösség módszerének jellemzői:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Ülésrend – mindenki láthasson mindenkit (kör vagy patkó alakban célszerű ülni)</li> <li>○ Gondolatébresztő szöveg (mese, történet vagy szakszöveg), film, újságcikk, színdarab, kép vagy akár az osztályban történt eset, amelyből a beszélgetés, vita kiindul</li> <li>○ Mindenki által elfogadott szabályok pl.: egyszerre csak egy beszél, nem lehet kinevetni a másikat, nem lehet közbeszólni, amíg a másik beszél, a véleményt, álláspontot meg kell indokolni.</li> <li>○ Kérdezés: mindenki kérdezhet, de nem kötelező kérdezni, egyetlen kérdést sem lehet buta kérdésnek tekinteni stb. A kérdések, megvitatandó témák összegyűjtése után közösen választják ki, hogy melyekkel szeretnének foglalkozni. A beszélgetés az adott témáról addig tart, amíg van még megvitatandó kérdés, probléma.</li> </ul> | <p>meggyőző érvelés, vita, kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvés, fogalmak pontosítása, definiálása.</p> <p>Szociális: demokratikus, etikus és toleráns viselkedés, egymásra figyelés, együttműködés</p> <p>hatékony, önálló tanulás: kérdezőskultúra, kritikus gondolkodás és tanulás, probléma felismerés és megoldás</p> |     |                        |          |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT                                | Munkaformák, módszerek                          | Eszközök |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------|----------|
|     | <ul style="list-style-type: none"> <li>Gondolkodási idő – mindig elég időt kell hagyni arra, hogy a tanulók végiggondolhassák a feltenni kívánt kérdéseket, illetve érvelhessenek a vita során.</li> <li>Összegzés – a vita végén mindig át kell tekinteni a vita gondolatmenetét, a legfontosabb csomópontjait, álláspontokat és azt is, hogy mit tanultak belőle.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                    |                                                 |          |
| 34. | <p><b>a) Szituációs gyakorlatok 30'</b><br/>A tanulók négy csoportban dolgoznak. Mind a négy csoportnak ugyan az a feladata: eljátszák, az alábbi szituációkat:</p> <p>Anya veszekszik velem, mert mindig a tükör előtt állok<br/>Eltörtem nagymama tükkrét, amit a déditől örököltem<br/>Véletlenül megláttam a karácsonyi ajándékomat a tükörből<br/>Egy kis állat nekimegy a tükörnek, keresi mellette, mögötte a másikat.</p> <p>Az osztály zsűriként értékeli, hogy melyik szituációt melyik csoport oldotta meg a legötletesebben.</p> <p><b>c) Más nyelveken 15'</b><br/>A tanulók párban dolgoznak és adott idő alatt a lehető legtöbb nyelven, az internet segítségével, összegyűjtik a „tükör” szót.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szöveg-értés és alkotás, helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés, kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvés, esztétikai minőség tisztelése, nyelvi segédeszközök használata, nem verbális kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, demokratikus értékelés</p> <p>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása, munkavégzés</p> | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk | Csoportos munka, közös értékelés, majd pármunka | Internet |

| Óra        | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | TKT          | Munkaformák, módszerek                                                    | Eszközök                         |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|---------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|
|            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | másokkal együttműködve                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |              |                                                                           |                                  |
| <b>35.</b> | <p><b>Fantázia játék tükörrel 30'</b></p> <p>A tanulók egyéni munkát végeznek. Választhatnak a feladatok között:</p> <p>Meséld el egy nehéz napodat, ha te a következő helyeken vagy tükör:</p> <p style="padding-left: 40px;">A nagymama konyhájában<br/>A barátnőd szobájában<br/>A tanári szobában<br/>Az apukád dolgozószobájában</p> <p>A leírt művek közül témánként néhányat meghallgatunk. A legjobbakat tapssal jutalmazzuk. Majd megbeszéljük, hogy mi volt különleges a feladatban. Szokták-e mások helyébe képzelni magukat? Milyen esetekben nem ártana, ha ilyet tennének? Miért fontos, hogy empatikusak legyünk? Mi a különbség az empátia és a tolerancia között? Jó-e, ha a kettő együtt jár?</p> <p><b>Tükörjáték 15'</b></p> <p>Az osztályt két részre osztjuk (<b>A</b> és <b>B</b> csoport), az <b>A</b> csoport a tanár tükörképe, az ő mozgását utánozza, a tanárral szemben áll. A tanár háta mögött áll a <b>B</b> csoport és az <b>A</b> csoportot utánozza. (Amikor a gyerekek már rutinosabbak, akkor ezt a feladatot több csoportban is végeztethetjük.)<br/>Végén beszélgetés: melyik csoportnak volt nehezebb dolga? Miért?</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szöveg-értés és alkotás, esztétikai minőség tisztelte, nem verbális kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, értékelés, empátia, tolerancia</p> <p>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása, munkavégzés másokkal együttműködve, a tanulás tudatosítása</p> | Kommunikáció | Egyéni feladatmegoldás és közös beszélgetés, csoportmunka és megbeszélése | Papír és írószer vagy számítógép |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT                        | Munkaformák, módszerek                        | Eszközök                         |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|-----------------------------------------------|----------------------------------|
| 36. | <p><b>Az emlékezés is tükör 45'</b></p> <p>A tanulók feladata, hogy bizonyos ideig megfigyelt tárgyakat - azok letakarása után – akár szóban, akár írásban leírjanak. Többször is megismételhetjük, egyre növekvő számú tárggyal.</p> <p>A beszélgetést kezdjük azzal, hogy nehezedett-e a feladat a tárgyak növelésével? Miért? Van-e és hol lehet az emlékezés határa? Majd folytassák a megbeszélést „Az emlékezés is tükör” kijelentés értelmezésével. Mindenképpen térjenek ki arra, hogy torz tükör-e az emlékezés? Igaza lehetett-e Adynak, amikor „megszépítő messzeség”-ről írt? Milyen dimenziókban értelmezhető a „messzeség”? Mindkettőnél elképzelhető a megszépítés?</p> <p>Végül írjanak fogalmazást a tanulók „A legszebb emlékem” címmel. Néhányat hallgassunk meg az elkészült alkotásokból.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>Kommunikáció: szövegértés és alkotás, helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés, kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvés</p> <p>szociális: hatékony kommunikáció, különböző nézőpontok figyelembe vétele és megértése</p> <p>hatékony, önálló tanulás: figyelemösszpontosítás, korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása, a tanulás tudatosítása</p> | Kommunikáció<br>Tér és idő | Egyéni munka, közös beszélgetés, egyéni munka | Papír és írószer vagy számítógép |
| 37. | <p><b>„Tükör” pantomim 25'</b></p> <p>Az osztály öt önként jelentkező tagja lesz a zsűri. A többiek a következő feladatot kapják:</p> <p>Játszd el pantomim játékkal, hogy egy hatalmas tükörrel a kezeden kell haladnod<br/>egy sűrű erdőben<br/>egy kerítés padkáján</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: szöveg-értés és alkotás, esztétikai minőség tisztelése, nem verbális kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés,</p>                                                                                                                                                                                                                                                    | Kommunikáció               | Csoportmunka és közös beszélgetés             |                                  |



| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                     | TKT | Munkaformák, módszerek | Eszközök |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------------|----------|
|     | <p>az iskola folyosóján<br/>egy sötét, szűk padlástérben</p> <p>A tanulók egymás után, egyenként bemutatják az általuk választott megoldást, amiket a zsűri minden tagja külön-külön 1-10-ig pontoz, és csak az eredményhirdetéskor hoz nyilvánosságra.</p> <p><b>„Tükör” jelenet 20’</b></p> <p>Hat – tíz fős csoportokban adjanak elő a tanulók egy rövid jelenetet, amelynek az utolsó mondata: „... Mindegy mit mutat a tükör, én akkor is szeretem őt.”</p> <p>Szavazzák meg, hogy melyik volt a legjobb megoldás, és beszéljék meg, hogy miért az.</p> | <p>értékelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás:<br/>korábbi tanulási és<br/>élettapasztalatok<br/>felhasználása, munkavégzés<br/>másokkal együttműködve, a<br/>kompetenciák,<br/>tudástartalmak, képességek<br/>megfelelő ismerete</p> |     |                        |          |

## 6. évfolyam

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT                       | Munkaformák, módszerek                                     | Eszközök                   |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------|----------------------------|
| 1.  | <p>Folytatjuk a <b>Tükör projektet</b>. Az elmúlt tanévben magyar/kommunikáció órán foglalkoztunk a tükörrel. Most nézzük meg, hogy mit kezdhetnénk a tükörrel „<b>matematika órán</b>”?</p> <p><b>a) Pacával 25'</b><br/>A tanulók párokban vagy csoportokban dolgoznak. Minden pár/csoport kap egy rajzlapot, és egyik felére csinál egy tinta/festék pacát, majd a lapot félbehajtva rányomja a másik felét. A kinyitott lapok megszáritása után az összes rajzot sorszámozzuk, majd a tanár sorban egy-egy percig felmutatja azokat. A párok/csoportok a felmutatás közben leírják, hogy mi jutott eszükbe a pacáról, majd címet adnak a képeknek. Minden olyan cím, amit a pár/csoport meg tud indokolni pontot kap, az a pár/csoport győz, amelyiknek a legtöbb pontja van.</p> <p>A játék végén először párban, majd osztályszinten beszélgetés a feladat megoldásáról:<br/>Mi volt a feladat ebben a játékban? Mi volt érdekes benne? Okozott-e nehézséget valami? Melyik volt a legötletesebb cím? Miért? Hogy jön ez a játék a tükör projekthez? Keressék ki a papír két oldaláról azokat a részeket, amelyek annyira hasonlítanak, mintha tükörképek lennének! Hogy jön ez a játék a matematikához és a művészetekhez?</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek<br/>Matematika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, feladat-megoldás elemzése</p> <p>matematika<br/>Érvek láncolatának követése és értékelése</p> | Kommunikáció<br>Szabályok | Páros vagy csoportos játék és<br>Osztályszintű beszélgetés | Rajzlap, tinta vagy festék |
|     | <p><b>b) Tépéssel, nyírással 20'</b><br/>A tanulók párokban dolgoznak. Minden pár kap elegendő papírt. Az a feladatuk, hogy minél többféle különböző,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Életvitel és gyakorlati</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Kommunikáció<br>Szabályok | Páros feladatmegoldás és                                   | Papír, olló                |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | TKT                       | Munkaformák, módszerek                                                                                     | Eszközök         |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
|     | <p>esztétikus alakzatot készítsenek a négyrét hajtott papírból tépéssel, vagy nyírással. Adhatnak fantázianevet az elkészült műveknek, amelyekből kiállítást is rendezhetünk.</p> <p>A játék végén először párban, majd osztályszinten beszélgetés a feladat megoldásáról:<br/> Mi volt a feladat ebben a játékban?<br/> Mi volt érdekes benne?<br/> Okozott-e nehézséget valami?<br/> Mit látunk, ha kihajtjuk a papírokat?<br/> Halványan ceruzával rajzolják be a tükörtengelyt!<br/> Mire jönnek rá? (Ez mindig a hajtás vonala)<br/> Mit jelent a szimmetria?<br/> Hol találkoznak szimmetriával?<br/> Hogy jön ez a játék a tükör projekthez/ matematikához?<br/> Mit tanultunk?</p> | <p>ismeretek<br/> Matematika<br/> <b>Kulcskompetenciák:</b><br/> kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás:<br/> a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, feladat-megoldás elemzése</p> <p>matematika<br/> Érvek láncolatának követése és értékelése</p> |                           | osztályszintű beszélgetés                                                                                  |                  |
| 2.  | <p><b>a) Hajtogatással 30'</b></p> <p>A tanulók párokban vagy csoportokban dolgoznak. Minden pár/csoport kap elegendő papírt. Az a feladatuk, hogy minél többféle szimmetrikus alakzatot készítsenek a papírból hajtogatással. Az a pár/csoport győz, amelyik adott idő alatt a legtöbb (különböző) alakzatot készítette.</p> <p>A játék végén először párban, majd osztályszinten</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/> Magyar nyelv és irodalom<br/> Életvitel és gyakorlati ismeretek<br/> Matematika<br/> <b>Kulcskompetenciák:</b><br/> kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat,</p>                                                                                                                                                                                                                                   | Kommunikáció<br>Szabályok | Páros vagy csoportos feladatmegoldás osztályszintű beszélgetés, csoportos játék, osztályszintű beszélgetés | Papír és írószer |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT                                              | Munkaformák, módszerek                                                                                          | Eszközök                                    |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|     | <p>beszélgetés a feladat megoldásáról:<br/>Mi volt a feladat ebben a játékban?<br/>Mi volt érdekes benne?<br/>Okozott-e nehézséget valami?<br/>Melyik volt a legötletesebb alakzat?<br/>Hogy jön ez a játék a tükör projekthez/ matematikához?<br/>Mit tanultunk?</p> <p><b>b) Tükrösség felismerése 15'</b><br/>A tanulók csoportban dolgoznak. Feladatuk, hogy gyűjtsenek minél több olyan dolgot, amelyre a jellemző a tükrösség (nagybetűk, számok, tárgyak, saját test). Az a csoport győz, amelyik több olyan dolgot talált, ami a többiekénél nem szerepel.</p> <p>A játék végén beszélgetés:<br/>Mi volt a legmeglepőbb felfedezés?<br/>Hogy jön ez a játék a matematikához?<br/>Mit tanultunk?</p> | <p>szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, feladat-megoldás elemzése</p> <p>matematika<br/>Érvek láncolatának követése és értékelése</p> |                                                  |                                                                                                                 |                                             |
| 3.  | <p><b>a) Hibás tükröképek kiválasztása, kijavítása 20'</b><br/>A tanulók párokban dolgoznak. Mindegyik pár ugyanazokat a képeket és hibás/nem hibás tükröképeket kapja. Feladatuk az, hogy minél rövidebb időn belül szétválasszák a hibás és nem hibás tükrözéseket és megtalálják/kijavítsák a hibákat. Az a pár győz, amelyik a legrövidebb időn belül találja meg/javítja ki az összes hibát.</p> <p>A játék végén először párban, majd osztályszinten beszélgetés a feladat megoldásáról:</p>                                                                                                                                                                                                          | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Matematika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció</p>                                                                                        | <p>Kommunikáció<br/>Tér és idő<br/>Szabályok</p> | <p>Páros feladatmegoldás<br/>osztályszintű beszélgetés, egyéni feladatmegoldás és osztályszintű beszélgetés</p> | <p>Tükrözött képek<br/>Papír és írószer</p> |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                      | TKT                                              | Munkaformák, módszerek                                                                                      | Eszközök                                          |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
|     | <p>Mi volt a feladat ebben a játékban?<br/>Melyik hibát volt a legnehezebb megtalálni? Miért?<br/>volt a legötletesebb alakzat?<br/>Mire volt szükség a feladat gyors megoldásához?<br/>Hogy jön ez a játék a matematikához?<br/>Mit tanultunk?</p> <p><b>b) Számalkotás – tükörszámok 25'</b><br/>A tanulók egyénileg dolgoznak. Feladatuk: adott időn belül minél több tükörszámot alkotni. Az a tanuló győz, aki a legtöbb hibátlan tükörszámot alkotta?</p> <p>A játék végén beszélgetés a feladat megoldásáról:<br/>Mik azok a tükörszámok? Miért hívjuk így őket?<br/>Hány tükörszámot lehetséges alkotni?<br/>Mit jelent a végtelen? Milyen más végtelen dolgot tudnak még említeni matematikában és azon kívül?<br/>El lehet-e képzelni a végtelenséget? Ha igen, hogyan?<br/>És milyen véges dolgokat ismernek matematikában és azon kívül? Mit tanultunk?</p> | <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, feladat-megoldás elemzése</p> <p>matematika<br/>Érvek láncolatának követése és értékelése</p> |                                                  |                                                                                                             |                                                   |
| 4.  | <p><b>a) Rajzok tükörtengelyének keresése 25'</b></p> <p>A tanulók párokban dolgoznak. A párok mindkét tagja adott idő alatt különböző szimmetrikus dolgokat rajzol (esetleg számítógéppel), majd rajzokat cserélnek és az a feladatuk, hogy megkeressék és berajzolják a párjuk által készített rajzok tükörtengelyeit.</p> <p>A feladat végén először párban, majd osztályszinten beszélgetés a feladat megoldásáról:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Matematika<br/>Művészetek vagy Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő</p> | <p>Kommunikáció<br/>Tér és idő<br/>Szabályok</p> | <p>Páros feladatmegoldás osztályszintű beszélgetés, egyéni feladatmegoldás és osztályszintű beszélgetés</p> | <p>Papír és írószer vagy számítógép síkidomok</p> |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT                                              | Munkaformák, módszerek                                                                                      | Eszközök                                    |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|     | <p>Mi volt a feladat ebben a játékban?<br/>Könnyű/nehéz volt? Miért?<br/>Hogy jön ez a játék a matematikához?<br/>Mit tanultunk?</p> <p><b>b) Síkidomok tükrötengelyének keresése hajtogatással 20'</b></p> <p>A tanulók egyénileg dolgoznak. Mindenki ugyanazokat a síkidomokat kapja. Feladatuk: minél előbb megtalálják a tükrötengelyüket, és jelölik őket hajtogatással. Az a tanuló győz, aki a legelőször hibátlanul elvégzi a feladatot.</p> <p>A játék végén beszélgetés a feladat megoldásáról:<br/>Mi volt a feladat a mai két játékban?<br/>Melyik volt könnyebb/nehezebb? Miért?<br/>Mi az a tükrötengely? Hogy lehetne definiálni?<br/>Mit tanultunk?</p> | <p>kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás:<br/>a tudás megosztása,<br/>figyelem-összpontosítás,<br/>fantázia, összehasonlítás,<br/>feladat-megoldás elemzése</p> <p>matematika<br/>Érvek láncolatának követése és értékelése</p> |                                                  |                                                                                                             |                                             |
| 5.  | <p><b>Tengelyes tükrözés számítógéppel</b></p> <p>A tengelyes tükrözés kiváló játék lehetőségeket biztosít. Tengelyesen tükrös alakzatokat használunk fel a játékban úgy, hogy csak a tükrötengely bal vagy a jobb oldalán látható ábrarészt rajzoljuk meg. A gyerekeknek azt a feladatot adjuk, hogy rajzolják meg minél pontosabban a tükrötengely túloldaláról hiányzó képet. Úgy is játszhatjuk, hogy a gyerekek egymásnak rajzolnak kiegészítendő rajzokat. Készíthetünk vízszintes vagy ferde tengelyre is tükröképet. Nehezíthetjük a feladatot azzal is, hogy nem vonalas ábrát, hanem összetettebb színes képet kell tükrözni (pl. egy fél fej,</p>            | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Matematika<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció</p>                                        | <p>Kommunikáció<br/>Tér és idő<br/>Szabályok</p> | <p>Páros feladatmegoldás osztályszintű beszélgetés, egyéni feladatmegoldás és osztályszintű beszélgetés</p> | <p>Számítógép, esetleg interaktív tábla</p> |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | TKT                                     | Munkaformák, módszerek                                                                               | Eszközök                                            |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
|     | ember, lepke, bogár stb.)<br><br>A feladat megoldható, jól szemléltethető interaktív táblán is.<br><br>A játék végén beszélgetés a feladat megoldásáról:<br>Mik voltak a feladatok?<br>Melyik volt könnyebb/nehezebb? Miért?<br>Mit tanultunk?                                                                                                                                                                                                                                                                                        | szociális: együttműködés, egymásra figyelés,<br><br>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, feladat-megoldás elemzése<br><br>matematika<br>Érvek láncolatának követése és értékelése                                                                                                                                     |                                         |                                                                                                      |                                                     |
| 6.  | <b>Vonalak és síkidomok tükrözése</b><br><br><b>a)</b> A tanulók párban dolgoznak. Először egy tükörrel a kezükben tükrözik a vonalakat, majd rajzolják.<br><br>A feladat végén először párban, majd osztályszinten beszélgetés a feladat megoldásáról:<br><br>Mi volt a feladat?<br>Milyen jellemzői vannak a vonalak tükrözésének?<br>Mi volt nehéz, könnyű benne?<br>Mire kellett figyelni?<br>Mit tanultunk?<br><br><b>b)</b> A tanulók párban dolgoznak. Először egy tükörrel a kezükben tükrözik a síkidomokat, majd rajzolják. | <b>Műveltségi területek:</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br>Matematika<br><b>Kulcskompetenciák:</b><br>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció<br><br>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,<br><br>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, | Kommunikáció<br>Tér és idő<br>Szabályok | Páros feladatmegoldás osztályszintű beszélgetés, egyéni feladatmegoldás és osztályszintű beszélgetés | Tükör minden tanulónak<br>Papír és írószer, vonalzó |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT                                              | Munkaformák, módszerek                                                                                      | Eszközök                         |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|
|     | <p>A feladat végén először párban, majd osztályszinten beszélgetés a feladat megoldásáról:</p> <p>Mi volt a feladat?<br/>Milyen jellemzői vannak a síkidomok tükrözésének?<br/>Mi volt nehéz, könnyű benne?<br/>Mire kellett figyelni?<br/>Különbözik-e a vonalak és a síkidomok tükrözése?<br/>Mit tanultunk?</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>feladat-megoldás elemzése</p> <p>matematika<br/>Érvek láncolatának követése és értékelése</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                  |                                                                                                             |                                  |
| 7.  | <p><b>Vonalak és síkidomok tükrözése koordináta rendszerben</b></p> <p><b>a)</b> A tanulók párban dolgoznak. Először vonalakat tükröznek koordináta rendszerben úgy, hogy mindketten berajzolnak vonalakat üres koordináta rendszerekbe (mindegyikbe egyet-egyet), majd átadják egymásnak a feladatokat megoldásra. (A koordináta rendszer x és y tengelye itt tükörtengely lesz.)</p> <p><b>b)</b> A tanulók párban dolgoznak.. Síkidomokat tükröznek koordináta rendszerben úgy, hogy mindketten berajzolnak síkidomokat az üres koordináta rendszerekbe (mindegyikbe egyet-egyet), majd átadják egymásnak a feladatokat megoldásra.</p> <p>A feladatok végén beszélgetés:<br/>Mi volt a két feladat?<br/>Miben tértek el?<br/>Mi volt nehéz, könnyű bennük?<br/>Mire kellett figyelni?<br/>Milyen jellemzői vannak a vonalak és a síkidomok</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Matematika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, feladat-megoldás elemzése</p> <p>matematika</p> | <p>Kommunikáció<br/>Tér és idő<br/>Szabályok</p> | <p>Páros feladatmegoldás osztályszintű beszélgetés, egyéni feladatmegoldás és osztályszintű beszélgetés</p> | <p>Papír és írószer, vonalzó</p> |



| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT                                     | Munkaformák, módszerek                      | Eszközök                         |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|---------------------------------------------|----------------------------------|
|     | tükrözésének koordináta rendszerben?<br>Miben tér ez el a tükörtengelyes tükrözéstől?<br>Mit tanultunk?                                                                                                                                                                                                                                                            | Érvek láncolatának követése és értékelése                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                         |                                             |                                  |
| 8.  | <p><b>Síkidomok szerkesztése körzővel tükörtengelyre</b><br/>Osztályszintű beszélgetés: Melyik az a síkidom, aminek végtelen számú tükörtengelye van? (kör) Ezután síkidomok szerkesztése tükörtengelyre körzővel.</p> <p>A feladatok végén beszélgetés:<br/>Mi volt a feladat?<br/>Mi volt nehéz, könnyű benne?<br/>Mire kellett figyelni?<br/>Mit tanultunk?</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Matematika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, feladat-megoldás elemzése</p> <p>matematika<br/>Érvek láncolatának követése és értékelése</p> | Kommunikáció<br>Tér és idő<br>Szabályok | osztályszintű beszélgetés, frontális munka, | Papír és írószer, körző          |
| 9.  | <p><b>Kerület-, terület-számítások</b><br/>Téglalap, négyzet alakú tükrök kerületének, területének kiszámítása (szöveges feladatok)</p>                                                                                                                                                                                                                            | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Matematika</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Kommunikáció<br>Tér és idő<br>Szabályok | egyéni feladatmegoldás és osztályszintű     | Papír és írószer, vonalzó, körző |

| Óra           | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | TKT                                | Munkaformák, módszerek                              | Eszközök                             |
|---------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------|
|               | <p>A feladatok végén beszélgetés:<br/> Milyen feladatok voltak?<br/> Mi volt nehéz, könnyű bennük?<br/> Melyik volt a legkönnyebb/legnehezebb?<br/> Mire kellett figyelni?<br/> Melyik volt a legérdekesebb?<br/> Mit tanultunk ma?<br/> Mit tanultunk a tükörrel kapcsolatos matematika órákon?</p>                                                                                                             | <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/> kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, összehasonlítás, feladat-megoldás elemzése</p> <p>matematika<br/> Érvek láncolatának követése és értékelése</p> |                                    | beszélgetés                                         |                                      |
| <b>10-15.</b> | <p>Most nézzük meg, hogy mit kezdhethetnénk a tükörrel „<b>Mindennapi életünk</b>” órán?</p> <p><b>A tükör eredete</b></p> <p><b>Projektmunka 6 órában</b></p> <p>A tanulók 4-6 fős csoportokban dolgoznak. A feladatuk a tükör eredetének felkutatása (térjenek a következő kérdések tisztázására: mit használhattak az emberek tükörként, amíg nem volt igazi tükör, kik és hol használtak tükröt először,</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/> Magyar nyelv és irodalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/> Kommunikáció:<br/> szövegértés és alkotás, helyzetnek megfelelő érvelés, kritikus és építő jellegű pár-beszédre való törekvés, esztétikai minőség tisztelte</p>                                                                                                                                          | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk | Csoportos projektmunka és osztályszintű beszélgetés | Papír és írószer, Internet, könyvtár |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | TKT                                             | Munkaformák, módszerek                                      | Eszközök                                                                                                                       |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | <p>miből készült akkor, miből készül ma, milyen a tükörrel kapcsolatos néphagyományok, babonák vannak és ezek miből erednek, a különböző népek hitvilágában milyen szerepet tölt be a tükör) és az eredmény prezentálása az általuk kitalált módon.</p> <p>Tervezés, előkészítés: megtervezik a keresés, gyűjtés módját, a felmerülő feladatokat, ezekhez a határidőket és felelősöket rendelnek stb.</p> <p>Végrehajtás: internetes, könyvtári kutatásuk, illetve a meglevő ismereteik alapján válaszokat keresnek a kérdésekre, majd eldöntik, hogy hogyan mutatják be megszerzett ismereteiket a többieknek. Előkészítik a kiválasztott formában a prezentációjukat.</p> <p>Bemutató, értékelés: a csoportok megtartják a bemutatókat. Az osztály zsűri alakul meg, megválasztja az első helyezettet.</p> <p>Zárás: beszélgetés a projektmunkáról, a megszerzett ismeretek összegzése, közös vázlat készítése.</p> | <p>szociális: együttműködés, demokratikus értékelés</p> <p>vállalkozói: tervezési, szervezési, irányítási, elemzési kommunikációs képesség, a tapasztalatok értékelése, kockázatfelmérés és vállalkozás, egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés, kreativitás innováció, a célok elérését segítő motiváció és elhatározottság, értékelés</p> <p>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása</p> |                                                 |                                                             |                                                                                                                                |
| 16. | <p><b>a) Mandala</b> A tanulók megnézik különböző mandalákat valamelyik ilyen weblapon (pl. <a href="http://mandalas.freeweb.hu/index.html">http://mandalas.freeweb.hu/index.html</a> ) majd pármunkában, ha megoldható számítógéppel, mandalát készítenek. Jó program található: <a href="http://www.girlsgotech.org/mandala.asp">http://www.girlsgotech.org/mandala.asp</a>. Ha ez nem oldható meg, akkor mandalát színeznék, ehhez színezhető képek nyomtathatók a <a href="http://mandalas.freeweb.hu/index.html">http://mandalas.freeweb.hu/index.html</a> a színezhető</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek<br/>Ember és társadalom</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>Kommunikáció:<br/>szövegértés és alkotás,</p>                                                                                                                                                                                                                                                 | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk<br>Szabályok | páros<br>feladatmegoldás<br>és osztályszintű<br>beszélgetés | Papír és írószer,<br>internet vagy<br>színezhető képek<br>és festék, vagy<br>színes ceruzák,<br>tollak,<br>internet, könyvtár, |

| Óra           | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                         | TKT                                                                     | Munkaformák, módszerek                              | Eszközök                                        |
|---------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
|               | <p>mandalák közül. Majd derítsék ki (internet, könyvtár), hogy kik szerint és mit jelent „a mandala a világegyetem tükre” kijelentés. Beszélgetés a kijelentés értelmezéséről (milyen hitvilághoz kötődik, a meditáció szerepéről a buddhizmusban) Majd tegyenek egy próbát a tanulók: teljes csendben (vagy valami halk, lágy zene mellett) percekig nézzék az általuk készített mandalát, utána mondják el élményeiket, gondolataikat.</p> <p>Majd beszéljük meg, hogy stresszel teli, rohanó világunkban időnként mindenkinek szüksége van egy kis csendes elgondolkodásra.</p> <p><b>b)Feng Shui</b><br/>A tanuló pármunkába (internet, könyvtár) felkutatják, hogy a Feng Shui lakberendezésben milyen szerepet tölt be a tükör?</p> <p>Majd osztályszintű beszélgetés a Feng Shui filozófiai alapjáról tanári problémafelvetés alapján: Ősi kínai bölcsesség, hogy jin és jang egybeolvadásakor keletkezik az életenergia (csi). A jin és a jang az a két erő, amely a világot mozgatja és létezésük egymás nélkül értelmét veszti. Nincsen fény árnyék nélkül, és árnyék sem létezik fény nélkül. A taoista filozófia jelképe a jin-jang kör, amely a világot fenntartó ellentétes erők egyensúlyát szimbolizálja. A teljességhez és harmóniához a jin-jang erőpárnak egyensúlyban kell lennie.</p> | <p>helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés, kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvés, esztétikai minőség tisztelete,</p> <p>szociális: együttműködés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása,</p> |                                                                         |                                                     |                                                 |
| <b>17-22.</b> | <p><b>A tükör szerepe életünkben</b><br/><b>Projektmunka 6 órában</b></p> <p>A tanulók 4-6 fős csoportokban dolgoznak. Feladatuk a</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Ember és társadalom,<br/>Életvitel és gyakorlati</p>                                                                                                                                     | <p>Kommunikáció<br/>Mindennapi életünk<br/>Tér és idő<br/>Szabályok</p> | <p>Csoportos projektmunka és közös beszélgetés,</p> | <p>Papír és írószer,<br/>internet, könyvtár</p> |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | TKT                                           | Munkaformák, módszerek         | Eszközök                        |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------|
|     | <p>tükrök szerepének, felhasználási területeinek felkutatása és az eredmények prezentálása. (térjenek ki: milyen foglalkozásokban van szerepe a tükörnek, a tükrözésnek, pl. gyógyításban, csillagászatban, a közlekedésben, iránytájolásban, fotózásban, milyen tükröket ismerünk, milyen tulajdonságai, tükörképei, felhasználási területei vannak)</p> <p>Tervezés, előkészítés: megtervezzük a keresés, gyűjtés módját, a felmerülő feladatokat, ezekhez a határidőket és felelősöket rendelnek stb.</p> <p>Végrehajtás: internetes, könyvtári kutatásuk, illetve a meglevő ismereteik alapján válaszokat keresnek a kérdésekre, majd eldöntik, hogy hogyan mutatják be megszerzett ismereteiket a többieknek. Előkészítik a kiválasztott formában a prezentációjukat.</p> <p>Bemutatás, értékelés: a csoportok megtartják a bemutatókat.</p> <p>Zárás: csoportok önértékelését követően, beszélgetés a végzett projektmunkáról, a megszerzett ismeretek összegzése, közös vázlat készítése.</p> | <p>ismeretek</p> <p>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b></p> <p>Kommunikáció: szövegértés és alkotás, helyzetnek megfelelő érvelés, kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvés, esztétikai minőség tisztelete, szociális: együttműködés, demokratikus értékelés</p> <p>vállalkozói: tervezési, szervezési, irányítási, elemzési kommunikációs képesség, a tapasztalatok értékelése, kockázatfelmérés és vállalás, egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés, kreativitás</p> <p>innováció, a célok elérését segítő motiváció és elhatározottság, értékelés</p> <p>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása</p> |                                               | értékelés                      |                                 |
| 23. | <p><b>Tükör kísérletek</b></p> <p>A tanulók párokban vagy kis létszámú csoportokban</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p><b>Műveltségi területek:</b></p> <p>Magyar nyelv és irodalom</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>Kommunikáció</p> <p>Mindennapi életünk</p> | <p>Páros vagy kiscsoportos</p> | <p>Eszközök a kísérletekhez</p> |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | TKT                                | Munkaformák, módszerek                              | Eszközök |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------|----------|
|     | <p>dolgoznak. Minden pár/csoport más-más kísérletet végez el.</p> <p>Kísérletek:</p> <p>Varázsképek előállítása</p> <p>Fénytörési kísérletek</p> <p>A sík, homorú és domború tükör tulajdonságai</p> <p>A tükör és a tér kapcsolata</p> <p>A periszkóp működése</p> <p>A kaleidoszkóp működése</p> <p>Tűzgyújtás tükörrel</p> <p>A feladat végén osztályszintű beszélgetésben beszámolnak az általuk végzett kísérletről és a szerzett tapasztalatokról: mi volt új, mi volt könnyű/nehéz, mi volt érdekes, mit tanultak az órán.</p> | <p>Ember a természetben</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b></p> <p>Kommunikáció: szövegértés és alkotás, helyzetnek megfelelő, meggyőző érvelés, kritikus és építő jellegű pár-beszédre való törekvés, esztétikai minőség tisztelete,</p> <p>szociális: együttműködés, demokratikus értékelés</p> <p>vállalkozói: tervezési, szervezési, irányítási, elemzési kommunikációs képesség, a tapasztalatok értékelése,</p> <p>kockázatfelmérés és vállalás, egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés, kreativitás</p> <p>innováció, a célok elérését segítő motiváció és elhatározottság, értékelés</p> <p>hatékony, önálló tanulás: korábbi tanulási és élettapasztalatok felhasználása, a tanulás tudatosítása, különböző eszközök használata</p> | <p>Szabályok</p> <p>Tér és idő</p> | <p>feladatmegoldás és osztályszintű beszélgetés</p> |          |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | TKT                                                           | Munkaformák, módszerek                                                 | Eszközök                                           |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| 24. | <p><b>a) Fényjelek 30'</b><br/>A tanulók párokban dolgoznak. Tükör és zseblámpa segítségével kikísérletezik a jeladás technikáját. Majd közös jelrendszert alkotnak, kipróbálják, és egymásnak bemutatják.</p> <p>A feladat végén osztályszintű beszélgetés a végzett munkáról, annak nehézségéről, a fényjeleknek az életben játszott múltbéli és mai szerepéről. Mit tanultunk a feladatból? Milyen kapcsolata van a ma tanultaknak a kommunikációban tanultakhoz?</p> <p><b>b) Játék a földgömbön 15'</b><br/>A tanulók párokban játszanak. Ha az egyenlítő a tükörtengely, mi a tükörképe Budapestnek, Londonnak, New Yorknak ... Az a pár lesz a nyertes, amelyik az összes „tükörképet” leghamarabb megtalálja, és párba állítva listázza.</p> <p>A feladat végén osztályszintű beszélgetés: Mit tanultunk a feladatból? Miért jó földgömböt, térképet nézegetni? Miért jó utazni?</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Ember a természetben<br/>Földünk - környezetünk</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció:<br/>helyzetnek megfelelő kommunikáció</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> <p>hatékony, önálló tanulás:<br/>a tudás megosztása,<br/>figyelem-összpontosítás,<br/>fantázia, feladat-megoldás elemzése, különböző eszközök használata</p> | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk<br>Tér és idő<br>Szabályok | Páros feladatmegoldás és osztályszintű beszélgetés                     | Tükör és zseblámpa páronként<br>Földgömb páronként |
| 25. | <p><b>Mi jut eszünkbe? 30'</b><br/>Osztályszintű beszélgetés a következőkről:</p> <p>Mi történik, ha a sötét szoba ablakára kintről rásüt a nap?<br/>Hogyan használják a környezetvédelmi szakemberek a tükröt a madárfészek megfigyelésére?<br/>Hogyan kapcsolhatók össze az „újság” és a „tükör” szavak?<br/>(nyomdai tükör és újságnevek, címek, tükrözik-e az újságok</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar<br/>Művészetek<br/>Ember a természetben</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés</p>                                                                                                                                                                                                                       | Kommunikáció<br>Mindennapi élet<br>Tér és idő<br>Szabályok    | osztályszintű beszélgetés, egyéni feladatmegoldás és közös beszélgetés | Papír és rajzeszköz                                |

| Óra    | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | TKT                                | Munkaformák, módszerek                                                                                                            | Eszközök                             |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|
|        | <p>a valóságot)<br/>Tükör-e a visszhang?<br/>Tükrkép-e az árnyék? (Tükrözzünk különböző árnyképeket!)</p> <p>Mit tanultunk a mai órán? Mi volt a legérdekesebb?</p> <p><b>Önarckép 15'</b><br/>A tanulók egyénileg dolgoznak. Az a feladatuk, hogy rajzolják le magukat egy torz tükörben.</p> <p>A feladat végén közös beszélgetés: Mi volt érdekes/újszerű/nehéz a feladatban? Mi a karikatúra? Miben különbözik egy portrétól? Lehet-e karikatúrának nevezni, amit most mi csináltunk? Milyen sajtótermékekben találunk karikatúrákat? Mit tanultunk a feladtból?</p> | <p>helyzetnek megfelelő kommunikáció, esztétikai minőség tisztelete</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, feladat-megoldás elemzése</p>                                                                                                                                                  |                                    |                                                                                                                                   |                                      |
| 26-36. | <p><b>Tükör a művészetekben</b></p> <p><b>Ötletroham</b><br/>A tanulók kis csoportokban dolgoznak. Feladatuk: gondolkodjanak el azon, hogy a művészetek mely területén van fontos szerepe a tükörnek! Ezt közös beszélgetés követi.</p> <p><b>Önarckép tükörből</b><br/>A tanulók egyénileg dolgoznak, az a feladatuk, hogy készítsenek önarcképet tükör segítségével. Az elkészült művekből kiállítást rendezünk, szavazással kiválaszthatjuk a legjobban sikerült képeket.</p> <p><b>Kutatási feladat</b><br/>A csoportok az a feladatuk, hogy (könyvtár, internet</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek<br/>Informatika</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés<br/>helyzetnek megfelelő kommunikáció, esztétikai minőség tisztelete</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés,</p> | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk | Csoportmunka és osztályszintű beszélgetés, egyéni feladat-megoldás és közös értékelés, csoportos munkavégzés és közös beszélgetés | Papír és írószer, Internet, könyvtár |



| Óra           | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                 | TKT | Munkaformák, módszerek | Eszközök |
|---------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------------|----------|
|               | <p>segítségével) keressenek olyan festményeket, amelyek önarcképek, és a festő tükörből készítette őket és olyan festményeket, amelyeken tükör, tükörkép ábrázolás található!</p> <p>A keresés eredményeit a csoportok prezentálják, ezt beszélgetés követi: nehéz/könnyű volt-e a feladat, milyen keresési stratégiákat állítottak fel (pl. milyen kulcsszavakkal, hogyan kerestek az interneten), melyik vezetett eredményre, melyik nem, miért, melyik kép tetszett a legjobban, miért.</p>          | <p>hatékony, önálló tanulás:<br/>a tudás megosztása,<br/>figyelem-összpontosítás,<br/>fantázia, kreativitás,<br/>feladat-megoldás<br/>értékelése, elemzése,<br/>keresési stratégiák<br/>elemzése,</p> <p>Esztétikai-művészeti<br/>tudatosság és<br/>kifejezőképesség:<br/>művészi önkifejezés</p> |     |                        |          |
| <b>26-36.</b> | <p><b>Tanároknak segítségül:</b><br/>Néhány ismert példa a tükör, tükörképek ábrázolására</p> <p>Reneszánsz:<br/>Jan Van Eyck: Az Arnolfini házaspár<br/>Robert Campin: Keresztelő Szent János a donátorral<br/>Tintoretto: Zsuzsána és a vének<br/>Jean Gouyon: Diane de Ooitiars portréja</p> <p>Barokk:<br/>Georges de la Tour: Magdolna<br/>Velázquez: Vénusz tükörrel<br/>Rubens: Vénusz a tükör előtt<br/>Vermeer van Delft: Levelet olvasó lány nyitott ablaknál,<br/>Fiatal nő gyöngysorral</p> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |     |                        |          |

| Óra    | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT                                | Munkaformák, módszerek                                                                         | Eszközök                                           |
|--------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
|        | <p>Impresszionizmus:<br/> Manet: A Folies-Bergére bárja<br/> Degas: Táncosnő öltözőjében</p> <p>XX. század:<br/> Van Gogh: Van Gogh szobája Arles-ban<br/> Pierre Bonnard: Akt tükör előtt<br/> Georges Rouault: Nő tükör előtt<br/> Pablo Picasso: A múzsa<br/> Kowalski: Mesures á prendre</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                    |                                                                                                |                                                    |
| 26-36. | <p><b>Építészet, belső építészet, lakberendezés</b><br/> A tanulók ugyanazokban a csoportokban dolgoznak. Kutatómunkát végeznek a „Tükröződések, tükrörszimmetriák, ornamentika az építészetben, belső építészetben, lakberendezésben” témakörben, majd bemutatják az általuk felfedezetteket.</p> <p><b>Tükörfestés</b><br/> A tanulók párokban végzik a feladatot: tükröt festenek üvegfestékekkel saját elképzeléseik szerint. Az elkészült alkotásokat kiállítjuk. Az osztály zsűrivé alakul és pontozással értékeli a műveket. A helyezetteket tapssal ünnepejük.</p> <p><b>Beszélgetés</b><br/> „A művészet a valóság visszatükrözése.” Mit jelenthet ez, hogyan értelmezhető. Vitát is rendezhetünk a kérdésről, hogy helytálló-e ez a kijelentés.</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/> Magyar nyelv és irodalom<br/> Művészetek</p> <p><b>Kulcskompetenciák:</b><br/> kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció, esztétikai minőség tisztelte</p> <p>szociális: együttműködés, egymásra figyelés, közös értékelés</p> <p>hatékony, önálló tanulás: a tudás megosztása, figyelem-összpontosítás, fantázia, érvelés,</p> | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk | Csoportos kutatómunka, páros feladatmegoldás, közös értékelés, osztályszintű beszélgetés, vita | Internet, könyvtár, páronként tükrök és üvegfesték |

| Óra           | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | TKT                                | Munkaformák, módszerek                                                                                                                                  | Eszközök                                                           |
|---------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|
|               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | vitakultúra<br><br>Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: művészi önkifejezés                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                    |                                                                                                                                                         |                                                                    |
| <b>26-36.</b> | <p><b>Tükörkeret készítése</b><br/>A tanulók egyéni munkában különböző anyagokból (nemez, agyagból, papírból) készítenek tükörkeret. Az elkészült alkotásokat kiállítjuk. Az osztály zsűrivé alakul és pontozással értékeli a műveket. A helyezettet tapssal ünnepeljük.</p> <p><b>Kritika</b><br/>Közös beszélgetés: Mit tükröz a kritika? Mi a kritika szerepe a művészetekben? Mit adnak a kritikák az olvasó, a moziba, kiállításra, színházba stb. járó ember számára? Szoktak-e kritikát olvasni?<br/>Csoportmunkában keressenek olyan sajtótermékeket, amelyekben van kritikai rovat. Olvassanak el különböző műfajokról szóló kritikákat, beszéljék meg, hogy miről szólt, mit tudtak meg belőle, majd egyéni munkában írjanak egy kritikát egy általuk kiválasztott bármilyen műfajú műről. Egy-egy elkészült kritikát közösen meghallgatunk.<br/><br/>Végül beszéljünk arról is, hogy mi a kritika szerepe az emberi kapcsolatokban.</p> <p><b>Újságtervezés</b><br/>A tanulók csoportmunkában „Suli tükör” címmel újságot</p> | <p><b>Műveltségi területek:</b><br/>Magyar nyelv és irodalom<br/>Művészetek<br/>Életvitel és gyakorlati ismeretek<br/><b>Kulcskompetenciák:</b><br/>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés<br/>helyzetnek megfelelő kommunikáció,<br/>vállalkozói: tervezési, szervezési, a tapasztalatok értékelése,<br/>kockázatfelmérés és vállalkozás, egyéni és csapatmunkában történő munkavégzés, kreativitás<br/>innováció, a célok elérését segítő motiváció és elhatározottság, értékelés<br/>szociális: együttműködés, egymásra figyelés, közös értékelés</p> | Kommunikáció<br>Mindennapi életünk | Egyéni munka és közös értékelés, osztályszintű beszélgetés, csoportmunka, egyéni munka és közös beszélgetés, csoportos feladatvégzés és közös értékelés | különböző anyagok (nemez, agyag, papír)<br>Könyvtár,<br>Számítógép |

| Óra | Tevékenységek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | NAT kapcsolódások                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | TKT          | Munkaformák, módszerek     | Eszközök |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|----------------------------|----------|
|     | terveznek (rovatokat, költségeket, feladatokat, felelősöket, határidőket stb.) Összeállítják az első szám tartalmát, prezentálják az elkészült produktumokat.<br><br>Ezt az elvégzett feladat nehézségéről, újszerűségről, érdekességéről szóló beszélgetés követi. Végül az és megszavazza az első helyezettet.                                                                                                                                                                                                                                                                       | hatékony, önálló tanulás:<br>a tudás megosztása,<br>figyelem-összpontosítás,<br>fantázia, összehasonlítás,<br>feladat-megoldás elemzése                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |              |                            |          |
| 37. | <b>„Tükör” témazáró</b><br>A témazáró órán közös beszélgetésben próbáljuk meg feleleveníteni, hányféle szempontból, hányféle módon közelítettük meg a „tükör” témát az elmúlt másfél évben. Gondolták-e ezelőtt, hogy egy ilyen egyszerű, hétköznapi tárgy mennyi mindenhez kapcsolódik, kapcsolható, hány összefüggésben és műfajban tárgyalható? Meg lehetne ezt csinálni más dolgokkal is? Milyen általánosítható, más tanulási folyamatban is hasznosítható tudásra, képességre, gondolkodási és tanulási technikára tettünk szert a Tanulás- és gondolkodásfejlesztés órák során? | <b>Műveltségi területek:</b><br>Magyar nyelv és irodalom<br><b>Kulcskompetenciák:</b><br>kommunikáció: pontos és kreatív fogalomhasználat, szövegalkotás, szövegértés helyzetnek megfelelő kommunikáció, kritikus és építő jellegű párbeszédre való törekvés<br><br>szociális: együttműködés, egymásra figyelés<br><br>hatékony, önálló tanulás:<br>a tudás megosztása,<br>figyelem-összpontosítás,<br>fantázia, összehasonlítás,<br>feladat-megoldás elemzése értékelés, korábbi tapasztalatok beépítése | Kommunikáció | osztályszintű beszélgetés, |          |

### **III. ÉRTÉKELÉS**

A **tudás és képességterületek** értékelése a tanulói kompetenciák fejlődének nyomon követését és visszajelzését jelenti. Ezen belül fontos a kulcsfogalmak adott szinten való értelmezése és a tudásrendszer építéséhez feltétlenül szükséges összefüggések ismerete. A tanulási folyamatban végzett értékelés célja nem a lexikális ismeretanyag elsajátításának ellenőrzése, hanem az egyes kompetenciaterületek terén jelentkező fejlődés segítése. Az értékelés folyamatosan tájékoztatja a tanulókat a készségeik és képességeik fejlődéséről is, személyre szabottan bemutatva a továbblépés lehetőségét. Az értékelés kiemelt szempontja a tanuló személyiségében bekövetkező változások figyelemmel kísérése. Ez magában foglalja a tanulónak az adott témához való viszonyulását, a személyiségét jellemző érték- és attitűdváltozást. Az értékelés során viszonyítunk az adott tudás és képességterületben megfogalmazott célokhoz, figyelembe vesszük a tanulási folyamatot, tanulásszervezési kereteket, és a tanuló személyiségében bekövetkezett változást.

*A tudás és képességterületek tanulási folyamata nem uniformizált, lineárisan építkező tananyag elsajátítás, hanem személyes tudásépítés, ezért az értékelésben nélkülözhetetlen a diagnosztikus helyzetelemzés.*

Fontos, hogy csak olyan követelményt támasszunk a tanulókkal szemben, amely fejlettségi szintjükkel, meglévő tudásukkal összhangban van, és amelyben a fokozatosság elve, az ösztönző nevelő hatás érvényesül. Fontos, hogy az értékelés, kedvező pedagógiai feltételek között, a tanulókkal közösen történjen, kiegyensúlyozott tanítási - tanulási folyamat részeként. Tegyük világossá tanulóink előtt, hogy milyen elvárásaink vannak munkájukkal kapcsolatban. Az értékelés során fel kell keltenünk az érdeklődést, segítenünk kell a tanulót önmaga megismerésében, a tudás megszerzésének értelmezésében, az információk kritikus kezelésében.

Félévkor és évvégén az értékelés a „részt vett” bejegyzéssel történik, de az iskola ennek kiegészítéseként szöveges értékelést is alkalmazhat. Az alábbiakban - a TKT-k két csoportját megkülönböztetve – ehhez adunk ajánlást.

## Tanulás és gondolkodásfejlesztés, Mindennapi életünk, Kommunikáció

|    |                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. | Hallott és olvasott szöveg értése                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|    |                                                    | A tanuló a hallott és olvasott szövegekből a lényeges közléselemeket pontosan érti, az összefüggéseket felismeri.                                                                                                                                                              |
|    |                                                    | A tanuló a hallott és olvasott szövegekből a lényeges közléselemeket rávezető kérdések segítségével érti, az összefüggések felismeréséhez segítségre szorul.                                                                                                                   |
| 2. | Szövegalkotás                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|    |                                                    | A tanuló közlésében szabatosan fogalmaz, a tanulás folyamán megismert fogalmakat mondatokba építve pontosan használja. Képes az árnyalt kifejezésekre, szóhasználatra választékos.                                                                                             |
|    |                                                    | A tanuló szövegalkotásában pontatlanul használja a megismert fogalmakat, a fogalmak kifejtésében bizonytalan.                                                                                                                                                                  |
| 3. | Információkeresés, gyűjtés, feldolgozás            |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|    |                                                    | A tanuló érdeklődéssel kutatja az újabb és újabb információkat, a kereséshez igénybe veszi az internetet. Az ismeretek gyűjtéséhez minden lehetséges információhordozót igénybe vesz. Az ismereteket képes rendszerbe szervezni.                                               |
|    |                                                    | A tanuló érdeklődéssel fordul az új ismeretek felé, az információk gyűjtéséhez és rendszerbe szervezéséhez segítséget igényel.                                                                                                                                                 |
| 4. | Érvelés, vitakészség                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|    |                                                    | A tanuló képes saját gondolatait, érzéseit tárgyilagosan megfogalmazni, érvekkel alátámasztva közölni környezetével. Érvelésében a logikai összefüggések kifejtésére törekszik.                                                                                                |
|    |                                                    | A tanuló gondolatainak megfogalmazása során többnyire saját érzéseire hagyatkozik, a vita során nehezen találja meg azokat az érveket, melyek a tárgyilagos véleményformáláshoz szükségesek.                                                                                   |
| 5. | Kritikai gondolkodás                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|    |                                                    | A tanuló képes kritikán alapuló helyes döntések, állítások meghozatalára, céltudatos ítéletalkotásra, melyben megjelenik a bizonyítékokra, fogalmakra való hivatkozás. Ismereteit képes önállóan elemezni, rendszerezni, és értékelni.                                         |
|    |                                                    | A tanuló segítséget igényel a helyes döntések, állítások meghozatalához, rávezető kérdésekkel tud ítéletet alkotni. Ismeretei elemzését, rendszerezését, értékelését segítségével tudja megoldani.                                                                             |
| 6. | Kommunikáció, önkifejezés                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|    |                                                    | A tanuló képes saját gondolatait, érzéseit, véleményét, jogait megfogalmazni, választékos szóhasználatral környezete tudomására hozni.                                                                                                                                         |
|    |                                                    | A tanuló saját gondolatait, érzéseit, véleményét, jogait nehezen tudja megfogalmazni, környezetével való ismertetésükhöz bátorításra szorul.                                                                                                                                   |
| 7. | Tanulás                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|    |                                                    | A tanuló érdeklődéssel, aktívan vesz részt azokban a tanulási folyamatokban, melyek gondolkodásra készítik, saját ötletei, gondolatai vannak, elmélyülten kutat egy adott témában. Az ismeretek megszerzésében önálló. Képes saját tanulásával kapcsolatos ítéleteket alkotni. |
|    |                                                    | A tanulási helyzetekben kevésbé motivált, nehezen vonható be ezekbe a folyamatokba. A tanuláshoz, az ismeretek megszerzéséhez, azok feldolgozásához folyamatos segítségre van szüksége.                                                                                        |
| 8. | Elemzési képesség                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|    |                                                    | A különböző helyzeteket, jelenségeket, ismereteket a tanuló képes elemezni, az azonosságokat és különbségeket felismerni, ezeket csoportosítani és új összefüggések szerint rendezni.                                                                                          |
|    |                                                    | A különböző helyzeteket, jelenségeket, ismereteket a tanuló segítséggel tudja elemezni, az azonosságokat és különbségeket nehezen azonosítja.                                                                                                                                  |
| 9. | Önértékelés, felelősségvállalás, felelős részvétel |                                                                                                                                                                                                                                                                                |

|     |                                                   |                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----|---------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                   | A tanuló saját szerepét, munkáját képes tárgyilagosan értékelni, tévedéseit elismeri, döntéseit vállalja.                                                                                                                              |
|     |                                                   | A tanuló saját szerepének értékelésekor szeret a környezetére hivatkozni, tévedéseit, saját felelősségét nem vagy csak segítséggel, rávezetés útján ismeri fel.                                                                        |
| 10. | Jövőkép, elhatározottság, céltudatosság           |                                                                                                                                                                                                                                        |
|     |                                                   | A tevékenykedtető feladatok megoldásakor a tanuló határozott elképzeléssel lát a feladathoz, az egyes lépéseket megtervezi, az elérendő célt megfogalmazza.                                                                            |
|     |                                                   | A feladatokban, tevékenységekben a tanuló ötletszerűen vesz részt.                                                                                                                                                                     |
| 11. | Másokkal való együttműködés, részvétel csoportban |                                                                                                                                                                                                                                        |
|     |                                                   | A tanuló a tevékenységekben aktívan és felelős módon vesz részt, figyel társaira, véleményüket megkérdezi, meghallgatja, ötleteivel segíti a csoportok munkáját.                                                                       |
|     |                                                   | A tanuló a csoportos tevékenységekbe nehezen vonható be, véleményét nem, vagy csak kérdés után mondja el.                                                                                                                              |
| 12. | Demokratikus magatartás                           |                                                                                                                                                                                                                                        |
|     |                                                   | A tanuló mérlegeli társai véleményét, döntéseit, saját jogainak kulturált formában szerez érvényt. A szabályok ismeretében él jogaival, a korlátokat tiszteletben tartja. A közösségi együttélési szabályokat önmagára nézve betartja. |
|     |                                                   | A tanuló kevésbé figyel társai véleményére. Cselekedeteiben nem mindig van tekintettel környezetre, a közösségi együttélési szabályok betartása nehézséget jelent számára.                                                             |
| 13. | Informatikai ismeretszerzés képessége             |                                                                                                                                                                                                                                        |
|     |                                                   | A tanuló magabiztosan, céltudatosan használja az informatikai eszközöket az ismeretszerzés folyamatában, ismeri és használja a keresőprogramokat, érti az ismeretek megszerzésének logikai összefüggéseit.                             |
|     |                                                   | A tanuló bizonytalan a digitális információk kezelésében, az informatikai eszközöket az ismeretszerzés folyamatában csak felhívásra, rávezetés útján használja.                                                                        |

## „Tér és idő”, Szabályok, Szülőföldünk

|    |                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. | Természeti világ alapelveinek ismerete                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|    |                                                                                     | A tanuló többé-kevésbé megfelelő értelmezésekkel rendelkezik az anyagi világ felépüléséről, működésének alapelveiről, de ezek önálló megfogalmazására nehézkesen, helyenként pontatlanul képes.                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|    |                                                                                     | A tanuló megfelelő értelmezésekkel rendelkezik az anyagi világ felépüléséről, működésének alapelveiről, képes ezek önálló, logikus megfogalmazására.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 2. | A tanulási folyamatokban megismert technológiák előnyeinek és korlátainak megértése |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|    |                                                                                     | A tanuló adott szinten képes értelmezni a megismert technológiák, műszaki megoldások előnyeit és korlátait, fejlesztési folyamatát az előzmények és a jövőbeli lehetőségek figyelembe vételével. Képes életkorának megfelelően érvelni az előnyök és korlátok, társadalmi kockázatok kérdésében. Probléma feladatok megoldásában figyelembe veszi a környezet- és egészségvédelmi szempontokat.                                                                                  |
|    |                                                                                     | A tanuló általánosságban képes értelmezni a megismert technológiák, műszaki megoldások előnyeit és korlátait. A fejlesztési folyamatról alkotott képe gyakran nélkülözi az előzmények és a jövőbeli lehetőségek figyelembe vételét. Tanári segítséggel rávezethető az életkorának megfelelő érvelésre az előnyök és korlátok, társadalmi kockázatok kérdésében. Probléma feladatok megoldásában segítséggel képes figyelembe venni a környezet- és egészségvédelmi szempontokat. |
| 3. | A megismert technológiáknak társadalomra gyakorolt hatásainak azonosítása           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|    |                                                                                     | A tanuló képes a környezetszennyező jelenségek azonosítására, a jelenségek káros hatásainak felismerésére, van elképzelése, hogy saját környezetében hogyan tudná mérsékelni a környezet szennyezését. Ismeri a napi szinten előforduló problémákat.                                                                                                                                                                                                                             |
|    |                                                                                     | A tanuló képes a környezetszennyező jelenségek azonosítására, a jelenségek káros                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |



|    |                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                             | hatásait nem tudja felmérni.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 4. | Természettudományos és műszaki műveltség alkalmazása problémamegoldás során |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|    |                                                                             | A tanuló a problémák azonosítása és megoldása során képes mozgósítani a tudományos gondolkodás és gyakorlati módszertár elsajátított elemeit. Hatékonyan alkalmazza az anyagi világról, a tudományos megismerésről és a műszaki fejlesztésről felépített tudását, kiaknázza készségei és képességei nyújtotta lehetőségeket. Motivált a számára fontos problémák megoldására, figyelembe véve társadalmi szempontokat is.                                                                                           |
|    |                                                                             | A tanuló a problémák megoldása során segítséggel képes a tudományos gondolkodás és gyakorlati módszertár elemeinek alkalmazására. Az anyagi világról, a tudományos megismerésről és a műszaki fejlesztésről felépített tudása esetenként kiegészítésre szorul. Készségei és képességei megfelelőek, de nem minden esetben mozgósítja azokat hatékonyan a feladatok végrehajtásában. A problémák megoldása során nem mindig képes figyelembe venni társadalmi szempontokat.                                          |
| 5. | Természettudományos és műszaki műveltséget igénylő döntések meghozatala     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|    |                                                                             | A tanuló képes a birtokolt tudás, készség és képességrendszer valamint attitűdkészlet alkalmazására a mindennapi életben felmerülő természettudományos és műszaki jellegű döntési helyzetek kezelésében. Képes felelősségteljes és megalapozott egyéni döntések meghozatalára, aktív szerepet vállal környezetében a közösségi döntések befolyásolásában.                                                                                                                                                           |
|    |                                                                             | A tanuló segítséggel képes a birtokolt tudás, készség és képességrendszer valamint attitűdkészlet alkalmazására a mindennapi életben felmerülő természettudományos és műszaki jellegű döntési helyzetek kezelésére. Egyéni döntései nem minden esetben felelősségteljesek, megalapozottak. Megfelelő irányítással képes közreműködni környezetében a közösségi döntések meghozatalában.                                                                                                                             |
| 6. | Az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatásának ismerete              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|    |                                                                             | A tanuló érdeklődéssel figyeli az emberi tevékenység természetre gyakorolt környezeti hatását, felismeri saját felelősségét. Képes egy általános problémát saját valós környezetére értelmezni, van érvekkel alátámasztott véleménye, megoldási elképzelése, melyben meglévő kompetenciáit is felhasználja.                                                                                                                                                                                                         |
|    |                                                                             | A tanuló csak adott probléma megoldásakor foglalkozik az emberi tevékenységnek a természetre gyakorolt hatásaival, az általános problémát nem fogalmazza meg saját környezetére vonatkozóan.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 7. | Azonosulás a fenntartható fejlődés fogalmával                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|    |                                                                             | A tanulóknak vannak elképzelései a fejlődés fogalmáról, meglévő kompetenciái alapján képes ítéleteket alkotni, következtetéseket levonni. Képes a természet, társadalom és gazdaság viszonyrendszerében gondolkodni. Belátja a Föld erőforrásainak véghességét, a jelenlegi fejlődési folyamatok fenntarthatatlanságát. Képes alternatívák, megoldási javaslatok felvázolására, személyes döntéseit ezek alapján igyekszik meghozni. Aktívan részt vesz a fenntarthatóságot szolgáló kezdeményezésekben, akciókban. |
|    |                                                                             | A tanuló konkrét feladatok esetében irányító kérdések alapján foglalkozik a fejlődés fogalmával, meglévő tudását csak segítséggel képes ítéletalkotásban, következtetésekben alkalmazni. Felkéréssel, megbízással bevonható a fenntarthatóságot szolgáló kezdeményezésekbe, akciókba. Érti a Föld erőforrásainak véghessége és a jelenlegi fejlődési folyamatok ellentmondását, de nincs elképzelése a probléma kezelésére.                                                                                         |
| 8. | Gazdaság működése                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|    |                                                                             | Képes annak azonosítására, hogy egyes feladatoknál az ismert tevékenységi sorrendtől való eltérés különböző eredményekre vezet, így nem teszi egyértelművé a feladatok megoldásában a tevékenységek sorrendjét. (családi gazdálkodások) ?                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|    |                                                                             | Csak segítséggel tud a megismert tevékenységi sorrendtől elszakadni, az eltérő tevékenységi sorrend hatásait felismeri.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 9. | Az idő fogalma, jövőkép                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|    |                                                                             | A tanulóknak van jövőképe, képes fantáziavilágot alkotni a jövőbeli időben, ismeri az elmúlt idő fogalmát, képes a játékos időutazásra. Jól ismeri az idő egységeit, és könnyedén tud számításokat végezni. Képes felismerni a jelen és a jövő közötti kapcsolatot, pl. a fenntartható fejlődés kérdésében.                                                                                                                                                                                                         |
|    |                                                                             | A tanulóknak csak közeli jövőképe van, csak társas feladatokban képes                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|     |                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                        | fantáziavilágot alkotni a jövőbeli időben, ismeri a múlt idő fogalmát, képes a játékos időutazásra. Ismeri az idő egységeit, egyszerű számításokat tud elvégezni.                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 10. | A tér fogalmának értelmezése                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|     |                                                                                        | A tanuló a valós térbeli mozgások megfigyelése alapján képes tájékozódni a 3 dimenziós térben. Fantáziavilágában rendelkezik elképzeléssel, összehasonlítással a mikrovilág és a kozmikus mérettartomány nagyságrendjeiről. Érti a korszerű tájékozódási eszközök használatának előnyeit. Meglévő ismereteit felhasználva alkotó módon képes a térben tervezési feladatokat megoldani. Rajzok alapján könnyedén tud szerkezeteket összeállítani. |
|     |                                                                                        | A tanuló a valós térbeli mozgások megfigyelése esetén is csak segítséggel, rávezető kérdések alapján tud a térben tájékozódni. Ismeri, de nem tudja képzetekben, összehasonlításokban megjeleníteni a mikro- és makrovilág nagyságrendjeit. Ismeri a korszerű tájékozódási eszközöket. Meglévő ismereteit korlátok között képes térbeli tervezési feladatoknál felhasználni. Rajzok alapján segítséggel tud szerkezeteket összeállítani.         |
| 11. | Normatadat, a viselkedési és az általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|     |                                                                                        | A tanuló a szabályok kialakításában aktívan vesz részt, kritikai észrevételeivel segíti a szabályok megalkotását, igyekszik betartani azokat, érti, hogy a szabályok a közösségben való együttműködés kereteit jelentik.                                                                                                                                                                                                                         |
|     |                                                                                        | A tanuló elfogadja az osztály és iskolai közösség szabályait, kritikai észrevétel nélkül próbálja betartani azokat.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 12. | A vallási és etnikai csoportok kulturális sokszínűségének megértése                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|     |                                                                                        | A tanuló érdeklődéssel fordul az iskolai közösségekben, a környezetében előforduló, sajátjától eltérő vallási közösségek, etnikai csoportok szokásai felé. Más csoportok szokásait tiszteletben tartja, törekszik arra, hogy megtalálja az együttműködés lehetséges formáit.                                                                                                                                                                     |
|     |                                                                                        | A tanuló elfogadja az iskolai közösségekben, a környezetében előforduló, sajátjától eltérő vallási közösségek, etnikai csoportok szokásait. Más csoportok szokásait tiszteletben tartja, magatartásában az elfogadó szerep jelenik meg.                                                                                                                                                                                                          |
| 13. | A helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség tudatosítása         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|     |                                                                                        | A tanuló keresi, kutatja a helyi közösségek és tágabb népcsoportok szokásainak gyökereit, művészi alkotásait, érdeklődéssel vizsgálja a régi korok kultúráját, szívesen barangol a régi történelmi korokban.                                                                                                                                                                                                                                     |
|     |                                                                                        | A tanuló csak esetlegesen érdeklődik helyi, a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökségünk iránt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |